

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ &
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ**

**ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ
2005-2006**

ΑΘΗΝΑ 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΚΥΡΙΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ 2003 - 2004	4
1.1. Εισαγωγή	5
1.2 Η οικονομία	5
1.3. Απασχόληση	5
1.4. Η κοινωνική κατάσταση	7
1.4.1. Η οικονομική φτώχεια	7
1.4.2. Η Εκπαίδευση	8
1.4.3. Η Υγεία	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ, ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΧΩΝ 2003 - 2004	10
2.1 Αποτίμηση Στρατηγικής και Προτεραιοτήτων 2003-2004	10
2.1.1. Αποτίμηση στρατηγικής προσέγγισης 2003-2004.....	10
2.1.2 Αποτίμηση των τεσσάρων εξειδικευμένων κατευθύνσεων.....	11
2.1.3 Δράσεις για τις ευπαθείς ομάδες.....	12
2.2 Αποτίμηση εθνικών στόχων πολιτικής.....	12
2.3. Συνολική αποτίμηση προτεραιοτήτων και στόχων.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΩΝ 2003 - 2004	14
ΣΤΟΧΟΣ 1.1. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	14
ΣΤΟΧΟΣ 1.2. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΟΛΩΝ ΣΤΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ, ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΤΑ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	17
ΣΤΟΧΟΣ 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ	26
ΣΤΟΧΟΣ 3. ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΛΕΟΝ ΕΥΑΛΩΤΟΥΣ	31
ΣΤΟΧΟΣ 4. ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ.....	37
4.1 Εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας.....	37
4.2 Δίκτυο Κοινωνικών Υπηρεσιών	37
4.3 «ΕΣΤΙΑ» - Ηλεκτρονικό Δίκτυο Υποστήριξης αιτούντων άσυλο και προσφύγων	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ 2005 - 2006	40
5.1 Εισαγωγή	40
5.2 Τέσσερις προτεραιότητες για την κοινωνική ενσωμάτωση	40
5.2.1 Η Νέα Αναπτυξιακή Πολιτική	40
5.2.2 Εθνικός Συντονισμός Κοινωνικής Πολιτικής.....	41
5.2.3 Ενίσχυση της Οικογένειας.....	42
5.2.4 Άτομα που Στερούνται της Προστασίας της Οικογενειακής Δομής και Άλλες Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες	43
5.3 Δράσεις που υλοποιούνται ή σχεδιάζονται το 2005-2006	43
5.3.1 Απασχόληση.....	43
5.3.2 Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης-Ηλικιωμένοι.....	44
5.3.3 Υγεία-Κοινωνική Αλληλεγγύη	45
5.3.4. Παιδεία.....	46
5.3.5 Ισότητα στην πρόσβαση, ποιότητα-αποκέντρωση κοινωνικών υπηρεσιών, πληροφόρηση	46
5.3.6 Δράσεις για πλέον ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.....	47

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΠΙΝΑΚΕΣ.....	1
ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΟΥ ΛΑΑΚΕΝ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΜΕΣΟ ΟΡΟ ΕΕ	4

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΚΥΡΙΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

2003-2004

1.1. Εισαγωγή

Οι όροι φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός παραπέμπουν σε σύνθετα και πολυδιάστατα φαινόμενα. Χαρακτηρίζουν διαδικασίες και καταστάσεις στις οποίες εμποδίζεται η πρόσβαση των πολιτών σε εργασιακές, εισοδηματικές και εκπαιδευτικές ευκαιρίες καθώς και σε άλλα αγαθά και δικαιώματα.

Για την Ελληνική κυβέρνηση, η οποία ανέλαβε στις 7 Μαρτίου 2004, η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και συνεπώς η υλοποίηση ενός καλά οργανωμένου συστήματος κοινωνικής προστασίας αποτελεί πρωταρχικό μέλημα. Η κοινωνική πολιτική εξασφαλίζει στον καθένα ίσες ευκαιρίες, υψηλού επιπέδου κοινωνικές υπηρεσίες στην υγεία, την παιδεία, την πρόνοια και ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης για την τρίτη ηλικία. Οι πολιτικές κοινωνικής ένταξης διασφαλίζουν την ισότιμη συμμετοχή όλων στις ευκαιρίες που προσφέρει η κοινωνία. Στα πλαίσια του οράματός μας για ανάπτυξη-απασχόληση-κοινωνική δικαιοσύνη, θεωρούμε ότι η προσπάθεια για την επίτευξη υψηλών επιπέδων κοινωνικής συνοχής συμβαδίζει και ενισχύει την προσπάθεια για οικονομική μεγέθυνση-ανταγωνιστικότητα-καινοτομία. Η κοινωνική προστασία και η κοινωνική ενσωμάτωση αποτελούν τόσο συνέπειες όσο και προϋποθέσεις για την επιτυχία των στόχων της οικονομικής μεγέθυνσης και της πλήρους απασχόλησης.

1.2 Η οικονομία

Τα τελευταία χρόνια η Ελληνική Οικονομία χαρακτηρίζεται από υψηλούς ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης ενώ παράλληλα βελτιώνονται οι δυνατότητές της για την αντιμετώπιση των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα.

Η Ελλάδα για το έτος 2003 παρουσίασε αύξηση του ΑΕΠ κατά 4,7%. Το 2004 η αύξηση του ΑΕΠ ήταν 4,2% ενώ για το 2005 υπάρχει η πρόβλεψη ότι θα κινηθεί στα επίπεδα του 3,9%. Σύμφωνα με το επικαιροποιημένο πρόγραμμα σταθερότητας και ανάπτυξης 2005-2007, προβλέπονται αρκετά ικανοποιητικοί ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ για το 2006 και το 2007. (Βλέπε Παράρτημα 1).

Τα προηγούμενα χρόνια, παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, οι βασικοί δημοσιονομικοί δείκτες σημείωσαν μεγάλη επιδείνωση. Έπειτα από ενδελεχή εξέταση των δημοσιονομικών στοιχείων των προηγούμενων ετών καταδείχθηκε μεγάλη απόκλιση από τους προηγούμενως δημοσιευμένους δείκτες. Τα στοιχεία που προέκυψαν από την απογραφή έδειξαν ότι το χρέος της γενικής κυβέρνησης ανήλθε στο 109,3% το 2003 και το 110,5% το 2004, ενώ το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης ήταν -5,2% το 2003 και -6,1% το 2004. Το γεγονός αυτό περιορίζει υπέρμετρα τις δυνατότητες κοινωνικής πολιτικής της σημερινής κυβέρνησης, η οποία ωστόσο αύξησε τις δαπάνες των υπουργείων που ασκούν κοινωνική πολιτική, σε μια προσπάθεια της κυβέρνησης να περιορίσει τον αρνητικό αντίκτυπο της αναγκαίας δημοσιονομικής προσαρμογής στις ευπαθείς ομάδες¹.

1.3. Απασχόληση

Οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης των τελευταίων χρόνων δεν συνοδεύτηκαν από αντίστοιχη μείωση των ποσοστών ανεργίας. Εκτιμάται όμως ότι η διατήρηση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης στο μέλλον σε συνδυασμό με τις δρομολογημένες διαρθρωτικές αλλαγές θα

¹ Αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι ο προϋπολογισμός του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας αυξήθηκε για το 2005 κατά 14,9% του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης κατά 6,1% και του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων κατά 7,2%.

συμβάλλει θετικά στην δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Σε αυτό συνηγορεί το γεγονός ότι διαχρονικά παρατηρείται μια σταθερή αύξηση του ποσοστού απασχόλησης.

ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (%)				
2000	2001	2002	2003	2004
56,5	56,3	57,5	58,7	59,4

Πηγή: Eurostat

Αναφορικά με τις εξελίξεις ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας παρατηρείται ότι οι πιο εκτεταμένες απώλειες θέσεων παρατηρούνται στον πρωτογενή τομέα. Το φαινόμενο παρουσιάζει ιδιαίτερη ένταση αφού μεταξύ 2000-2004 απωλέστησαν 85.000 περίπου θέσεις εργασίας². Επίσης, κατά την περίοδο 2003-2004, η κατηγορία «Βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση» απώλεσε 75.000 άτομα ενισχύοντας προφανώς τις πιέσεις στην αγορά εργασίας. Οι σημαντικότερες αυξήσεις της απασχόλησης σημειώθηκαν στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο, στον κλάδο διαχείριση ακίνητης περιουσίας κ.λπ, τους κλάδους που συνδέονται με τον τουρισμό, τα εστιατόρια και τα ξενοδοχεία.

Η μικρή αύξηση του ποσοστού της ανεργίας κατά το 2004 οφείλεται στην αλλαγή της απογραφικής βάσης αναφοράς (στοιχεία απογραφής 2001 αντί του 1991) αλλά και στην διεύρυνση του στατιστικού δείγματος, αναγκαία για την πιο αξιόπιστη απεικόνιση του φαινομένου.

Η σημαντική μείωση των θέσεων εργασίας στον πρωτογενή τομέα, τάση που θα συνεχίσει και τα επόμενα χρόνια, ο περιορισμός των προσλήψεων στον δημόσιο τομέα, η σημαντικότερη μείωση της κατηγορίας «βοηθοί οικογενειακών επιχειρήσεων» ήταν παράγοντες που δεν επέτρεψαν στην ενθαρρυντική αύξηση των θέσεων απασχόλησης στον τριτογενή τομέα να αντισταθμίσει τις όποιες αρνητικές εξελίξεις. Σημειώνουμε επίσης ότι την περίοδο αυτή υπήρξε στασιμότητα στην απασχόληση στον δευτερογενή τομέα, ενώ παράλληλα παρατηρήθηκε σοβαρή ενίσχυση του πόλου της προσφοράς εργασίας (οικονομικοί μετανάστες, νέοι, εισοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας).

Η αύξηση της απασχόλησης στη χώρα μας έχει να αντιμετωπίσει τρεις κύριες προκλήσεις με άμεση επίδραση στο φαινόμενο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού: α) τη διατήρηση της μακροχρόνιας ανεργίας, που κατά τα προηγούμενα χρόνια έλαβε την μορφή διαρθρωτικού χαρακτηριστικού και παραμένει στο 5,6% (2004)³, β) το υψηλό ποσοστό ανεργίας των νέων, το οποίο για την ηλικιακή κατηγορία 15-29 ήταν 20,4% το Δ' τρίμηνο 2004 ενώ το αντίστοιχο τρίμηνο του 2003 ήταν 21,4%, και γ) το μεγάλο ποσοστό της ανεργίας των γυναικών καθώς και το χαμηλό ποσοστό απασχόλησης των γυναικών. Η ανεργία των γυναικών κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2004 ήταν 16,1%. Η ανεργία των ανδρών κατά το ίδιο τρίμηνο ήταν 6,4% και η συνολική ανεργία 10,4%.⁴ Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης εντονότερα προβλήματα ανεργίας και φτώχειας αντιμετωπίζουν όσοι έχουν χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο (το πολύ απολυτήριο δημοτικού). Τέλος, ο βασικός δείκτης μέτρησης της περιφερειακής συνοχής, που αποτυπώνει την έκταση των διαφορών μεταξύ περιφερειών ως προς το ποσοστό απασχόλησης ήταν 3.6 το 2003, με το πρόβλημα να εντοπίζεται περισσότερο στις γυναίκες αλλά με σαφή τάση βελτίωσης (6.9 το 2003 έναντι 8.6 το 2002).

Τα διαρθρωτικά προβλήματα και τις αρνητικές τάσεις που παρατηρήθηκαν στον τομέα της ανεργίας έρχεται να αντιμετωπίσει μια ολοκληρωμένη πολιτική πρόταση που αποτυπώθηκε στο ΕΣΔΑ 2004. Η βασική φιλοσοφία του ΕΣΔΑ είναι ότι το κύριο πρόβλημα της ανεργίας στη χώρας μας, και ιδιαίτερα της ανεργίας των ευπαθών ομάδων, είναι πρόβλημα ζήτησης και κατά δεύτερο λόγο πρόβλημα προσφοράς. Κατά συνέπεια οι βασικοί άξονες παρέμβασης είναι πέντε: Πρώτον, η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης μέσω της διατήρησης των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Δεύτερον, η εντατικοποίηση των προσπαθειών τόνωσης της προσφοράς

² Στοιχεία ΕΣΥΕ, Εθνικοί λογαριασμοί.

³ Στοιχεία Eurostat.

⁴ Στοιχεία ΕΣΥΕ, Έρευνα εργατικού δυναμικού.

εργασίας, με έμφαση στις ενεργές πολιτικές απασχόλησης. Τρίτον, η βελτίωση της απασχολησιμότητας του ανθρώπινου δυναμικού με έμφαση στις δράσεις κατάρτισης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων των εργαζομένων και σύνδεση τους με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Από αυτή την άποψη, η μεταρρύθμιση στην παιδεία αποτελεί κρίσιμο προαπαιτούμενο. Τέταρτον, οι οριζόντιες δράσεις για όλες τις ομάδες του πληθυσμού που παρουσιάζουν ιδιαίτερα προβλήματα ένταξης στην αγορά εργασίας. Πέμπτον, οι δράσεις που στοχεύουν στην εναρμόνιση της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής.

1.4. Η κοινωνική κατάσταση

Οι εξελίξεις κατά το 2002-2004 όσον αφορά τους βασικούς δείκτες μέτρησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού εμφανίζουν μια εικόνα στασιμότητας. Σε συνδυασμό με την αύξηση των κοινωνικών δαπανών αλλά και τους υψηλούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ η κατάσταση αυτή συνιστά ένα παράδοξο.

Η εξήγηση πρέπει να αναζητηθεί πέραν των ποσοτικών χαρακτηριστικών της οικονομίας και των κοινωνικών δαπανών. Το παράδοξο εξηγείται από την διερεύνηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους, που οδηγούν στο συμπέρασμα **ότι η ανάπτυξη ήταν στρεβλή**: δεν έφθανε ούτε σε ολόκληρη τη χώρα, ούτε στο σύνολο της κοινωνίας με συνέπεια **οι καρποί της ανάπτυξης να μην διαχέονται σε όλους**. Σε αυτό συνέβαλλαν φαινόμενα όπως η εγκατάλειψη της υπαίθρου και της περιφέρειας, η διατήρηση των περιφερειακών ανισοτήτων⁵, η συντελούμενη με αργούς ρυθμούς παραγωγική αναδιάρθρωση, ιδιαίτερα σε παραδοσιακούς κλάδους εντάσεως εργασίας, η απουσία συντεταγμένης πολιτικής για τη διοχέτευση του πλεονάζοντος παραγωγικού δυναμικού σε νέες δραστηριότητες και η συγκέντρωση των επενδύσεων σε υποδομές και κυρίως στην Αττική λόγω Ολυμπιακών Αγώνων. Επιπρόσθετα, ο ενίοτε αποσπασματικός σχεδιασμός για την αξιοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων καθώς και οι διαδικαστικές αδυναμίες στην υλοποίηση των προγραμμάτων συχνά επηρέασαν τους ρυθμούς απορρόφησης και το αντίκρισμα των μέτρων στην ποιότητα ζωής των τελικών ωφελομένων.

1.4.1. Η οικονομική φτώχεια⁶

Τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι το συνολικό ποσοστό της οικονομικής φτώχειας⁷ παραμένει σταθερά πάνω από το 20% (21% το 2003), παρουσιάζοντας μάλιστα αυξητική τάση (20.4% το 2002 και 20% το 2001)⁸. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η χρονική διάρκεια της οικονομικής φτώχειας. Το ποσοστό πληθυσμού σε παρατεταμένο κίνδυνο φτώχειας⁹ αν και παρουσιάζει μια πτωτική τάση (13% το 2002 έναντι 14% το 2001) εξακολουθεί να παραμένει ένα από τα υψηλότερα στην ΕΕ. Επιπλέον, η μείωση του συνολικού ποσοστού της οικονομικής φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (εισοδηματικές μεταβιβάσεις πλην συντάξεων) ανερχόταν το 2003 στο 1.6%

⁵ Βλέπε Πίνακα 6, Παράρτημα 1.

⁶ Για το 2003, προσωρινά στοιχεία ΕΣΥΕ για την έρευνα EU-SILC 2003. Για το 2001 και 2002 πηγή Eurostat. Να σημειωθεί ότι λόγω αλλαγής μεθοδολογίας τα στοιχεία του 2001 και 2002 με αυτά του 2003 δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα.

⁷ Το συνολικό ποσοστό οικονομικής φτώχειας τεχνικά ορίζεται ως «ο αριθμός των ατόμων με εισόδημα μικρότερο από το 60% του διάμεσου εθνικού εισοδήματος».

⁸ Θα πρέπει ωστόσο να συνεκτιμηθούν ορισμένες ιδιαιτερότητες της ελληνικής κοινωνίας (πχ. υψηλό ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα, υψηλό μερίδιο αυτό-απασχόλησης, υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης, ισχυρά οικογενειακά και συγγενικά δίκτυα) που σε ένα βαθμό αμβλύνουν την εικόνα. Τα προσωρινά στοιχεία λοιπόν από την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004 δείχνουν το ποσοστό για τον κίνδυνο φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις στο 21%. Το ποσοστό αυτό μειώνεται στο 17,4% όταν περιληφθούν η ιδιοκατανάλωση, το τεκμαρτό ενοίκιο και άλλα εισοδήματα σε είδος.

⁹ Το μερίδιο των ατόμων με ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το 50% του διάμεσου εισοδήματος, τόσο για το τρέχον έτος όσο και για τουλάχιστον δύο από τα προηγούμενα τρία έτη. Για το 2003 οι χώρες δεν θα παραθέσουν στοιχεία για αυτό τον δείκτη.

έναντι 0.9% το 2002 και 3% το 2001. Ένα επιπλέον κρίσιμο στοιχείο είναι το υψηλό ποσοστό των εργαζόμενων φτωχών. Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ-EU-SILC 2003 το ποσοστό αυτό αγγίζει το 32,2% του πληθυσμού των ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας. Μάλιστα το ποσοστό των ανδρών είναι υπερδιπλάσιο από αυτό των γυναικών (άνδρες: 45,8%, γυναίκες: 20,4%).

Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι, παρά τις προόδους που έχουν επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια όσον αφορά την εισοδηματική ενίσχυση των ηλικιωμένων (ΕΚΑΣ, συντάξεις ΟΓΑ), η μεγάλη ηλικία εξακολουθεί να αποτελεί το σοβαρότερο επιβαρυντικό παράγοντα κινδύνου φτώχειας στην Ελλάδα (28,1% το 2003). Η επιβάρυνση αυτή των ηλικιωμένων εξηγεί και το μέγεθος της διαφοράς του συνολικού ποσοστού φτώχειας μεταξύ της Ελλάδας και της ΕΕ15 (στοιχεία). Το υψηλό συνολικό ποσοστό φτώχειας στην Ελλάδα οφείλεται σε ένα μεγάλο βαθμό στην οικονομική θέση των ηλικιωμένων ως ξεχωριστή πληθυσμιακή ομάδα. Όμως παρουσιάζεται μια σχετική βελτίωση στην φτώχεια των ηλικιωμένων. Έτσι το συγκεκριμένο ποσοστό μειώθηκε στο -28.1% το 2003 έναντι 30.3% το 2002, αλλά εξακολουθεί να απέχει πολύ από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που για το 2002 ήταν 17% (ΕΕ25). Επιπλέον, η φτώχεια τείνει να πλήττει κυρίως την ύπαιθρο αφού η φτώχεια αγροτικού και αστικού τομέα με κοινή γραμμή φτώχειας είναι 42,1% για τις αγροτικές περιοχές και 16,2% για τις αστικές.

Το φύλο εξακολουθεί να είναι επιβαρυντικός παράγοντας για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η έκταση της διαφοράς μεταξύ ανδρών και γυναικών, ωστόσο, μειώνεται διαχρονικά (από 2,8% το 2002 σε 1,1% το 2003). Μεταξύ των κατηγοριών με τα υψηλότερα ποσοστά φτώχειας βρίσκονται, επίσης, οι μονογονεϊκές οικογένειες (34.5%, 2003), οι πολύτεκνες οικογένειες (31.5%, 2003), τα ζευγάρια ηλικιωμένων (27.8%, 2003), οι άνεργοι (32.7%, 2002) και οι συνταξιούχοι (29.5%, 2002).

Ιδιαίτερη επιδείνωση παρουσιάζει η φτώχεια στα παιδιά. Για την ηλικία κατηγορία 0-15 ετών το ποσοστό του κινδύνου της φτώχειας αγγίζει το 23,1%. Σε παρόμοια υψηλά επίπεδα κινείται και η φτώχεια της αμέσως επόμενης πληθυσμιακής κατηγορίας, δηλαδή των νέων ηλικίας 16-24. Το ποσοστό του κινδύνου της φτώχειας αυτής της κατηγορίας είναι 25,2%.

Η σχετική θέση του πληθυσμού με το χαμηλότερο ισοδύναμο εισόδημα παρουσιάζει επιδείνωση. Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι ενώ το 2001 το πιο εύπορο τμήμα του πληθυσμού είχε εισόδημα υψηλότερο κατά 5.7 φορές σε σχέση με το πιο φτωχό (S80/S20), το 2002 η αντίστοιχη διαφορά είχε ανέλθει στο 7.3 και το 2003 στο 7. Μπορεί να υποστηριχτεί συνεπώς ότι ο παραγόμενος πλούτος, που οφείλεται και στις υψηλές επιδόσεις της οικονομίας τα τελευταία χρόνια, έχει διανεμηθεί άνισα μεταξύ των διαφόρων τμημάτων του πληθυσμού.

1.4.2. Η Εκπαίδευση

Ένα ακόμη βασικός αποτρεπτικός παράγοντας της φτώχειας και του αποκλεισμού είναι η Παιδεία. Στη χώρα μας το ποσοστό του πληθυσμού 18-24 ετών που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο (17,1% το 2001, 15,3% το 2004) σημειώνει σταθερά πτωτική τάση τα τελευταία χρόνια και βρίσκεται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ25 (16,9% το 2001, 15,9% το 2004). Όσον αφορά τα άτομα με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο παρατηρείται μεγάλη διαφορά μεταξύ των ηλικιών. Στους νέους 25-34 η Ελλάδα κατέχει επίδοση κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ15 (25,8% έναντι 24,1% το 2002). Αντίθετα η διαφορά με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο διευρύνεται σημαντικά στις μεγαλύτερες ηλικίες. Οι προκλήσεις για την παιδεία στη χώρα μας δεν αφορούν κατά κύριο των μορφωτικό επίπεδο των νέων, αλλά κυρίως τον περιορισμό της σχολικής διαρροής, την σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και την δια βίου μάθηση.

1.4.3. Η Υγεία

Η ισότιμη πρόσβαση στην υγεία αποτελεί έναν κρίσιμο παράγοντα αποτροπής των κοινωνικών ανισοτήτων και του κοινωνικού αποκλεισμού. Το προσδόκιμο επιβίωσης στη γέννηση εξακολουθεί να παραμένει υψηλό στην Ελλάδα, παρόλο που η παραδοσιακά υψηλή θέση σε σχέση με άλλες χώρες φαίνεται να υποχωρεί. Ήδη και τα δύο φύλα υπολείπονται του μέσου όρου της ΕΕ15.

Στη χώρα μας παρατηρείται διαχρονικά χαμηλή ικανοποίηση χρηστών από τις υπηρεσίες υγείας, σχετική αποδοτικότητα των διατιθέμενων πόρων, χαμηλή αποτελεσματικότητα και διατήρηση υψηλών ανισοτήτων στην πρόσβαση, κυρίως στην περιφέρεια. Για το Εθνικό Σύστημα Υγείας η ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας αποτελεί μια πρόκληση. Επίσης ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στην επάρκεια του προσωπικού, κυρίως του νοσηλευτικού, στην ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών υγείας και στη βελτίωση της δημόσιας υγείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ, ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΧΩΝ 2003-2004

2.1 Αποτίμηση Στρατηγικής και Προτεραιοτήτων 2003-2004

2.1.1. Αποτίμηση στρατηγικής προσέγγισης 2003-2004

Το ΕΣΔΕΝ 2003-2005 πρόβαλλε την αναπτυξιακή πολιτική ως το κύριο εργαλείο για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ποιότητα της ανάπτυξης. Η γενική παραδοχή του ΕΣΔΕΝ 2003-2005 αναφορικά με τον ρόλο της ανάπτυξης στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ήταν ορθή. Η διατήρηση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης συνεισφέρει στην αύξηση της απασχόλησης αλλά και στη δημιουργία προϋποθέσεων για μια δίκαιη κατανομή του κοινωνικού μερίσματος από την ανάπτυξη. Ωστόσο τα στοιχεία για τη διατήρηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού σε υψηλά επίπεδα καταδεικνύουν ότι τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του αναπτυξιακού μοντέλου που υιοθετήθηκε τα προηγούμενα χρόνια παρουσίασε προβλήματα ως προς την επίτευξη των κοινωνικών του στόχων.

Η αύξηση του ΑΕΠ κατά τα προηγούμενα χρόνια (έως και το 2004) οφειλόταν στην αύξηση της δραστηριότητας του κατασκευαστικού τομέα, που σε μεγάλο βαθμό σχετιζόταν με την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων, τις εξωτερικές εισροές –κυρίως κοινοτικών πόρων– και την αύξηση της εγχώριας ζήτησης –που σε ένα βαθμό στηρίχθηκε στην αύξηση της καταναλωτικής πίστης. Άλλα χαρακτηριστικά αυτού του αναπτυξιακού μοντέλου ήταν η καθυστέρηση στην ανάπτυξη της υπαιθρου, η διατήρηση των περιφερειακών ανισοτήτων, η συγκέντρωση των επενδύσεων στην Αττική λόγω Ολυμπιακών Αγώνων, η μη λήψη μέτρων για την παραγωγική αναδιάρθρωση, η επιδείνωση των δημοσιονομικών δεικτών.

Στο ΕΣΔΕΝ 2003-2005, ο αναπτυξιακός νόμος 2601/1998 θεωρήθηκε ως το κύριο εργαλείο την επιτυχία των αναπτυξιακών στόχων. Τα στοιχεία από την αποτίμηση αυτού του νόμου ωστόσο δεν ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικά. Ο αριθμός των επενδύσεων που εντάχθηκαν στον νόμο ήταν ιδιαίτερα μικρός αναφορικά με τις συνολικές επενδύσεις της ίδιας περιόδου. Η επίδρασή του στην περιφερειακή ανάπτυξη ήταν μάλλον περιορισμένη ενώ ελάχιστα ήταν τα αποτελέσματα αναφορικά με την δημιουργία θέσεων απασχόλησης (περίπου 25.000 θέσεις εργασίας).

Ένα δεύτερο εργαλείο στα πλαίσια της οικονομικής πολιτικής για την ενίσχυση της θέσης των ευπαθών ομάδων ήταν τα φορολογικά νομοσχέδια της συγκεκριμένης περιόδου, τα οποία κινήθηκαν προς την σωστή κατεύθυνση. Οι διατάξεις τους περιλαμβάνουν ρυθμίσεις που προσανατολίζονται στους εξής τομείς: α) Οικονομική ανακούφιση ασθενέστερων εισοδηματικών ομάδων, μέσω της αύξησης των αφορολόγητων ποσών. β) Ενίσχυση των οικογενειών με παιδιά, μέσω της αύξησης του αφορολόγητου ποσού ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών. γ) Ενίσχυση όσων κατοικούν σε αραιοκατοικημένες και μη τουριστικές περιοχές μέσω φοροαπαλλαγών. δ) Ενίσχυση των ΑΜΕΑ μέσω φοροαπαλλαγών.

Όπως επισημάνθηκε σημαντικό ρόλο στην εμμονή των υψηλών ποσοστών της φτώχειας παίζει η ποιότητα της ανάπτυξης. Ωστόσο μερίδιο της ευθύνης αποδίδεται και στην ποιότητα των υπηρεσιών, όπου η έννοια ποιότητα εμπεριέχει την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και την ορθή στόχευση στην παροχή των υπηρεσιών. Το ζήτημα αυτό καθίσταται ακόμα πιο προβληματικό εάν συνυπολογιστεί ότι κατά την εξεταζόμενη περίοδο είχαμε μια συνεχή αύξηση των δαπανών για την κοινωνική προστασία, οι οποίες μάλιστα συγκλίνουν προς τον κοινοτικό μέσο όρο.

2.1.2 Αποτίμηση των τεσσάρων εξειδικευμένων κατευθύνσεων

Για την ορθότερη αντιμετώπιση του προβλήματος της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού το ΕΣΔΕΝ 2003-2005 έθετε **τέσσερις εξειδικευμένες κατευθύνσεις παρεμβάσεων**: τις δράσεις για την ύπαιθρο, τους ηλικιωμένους, την απασχόληση και την ποιότητα της διακυβέρνησης.

Α) Ύπαιθρος. Οι δράσεις για την ανάπτυξη της υπαίθρου περιελάμβαναν προγράμματα για την εγκατάσταση νέων αγροτών, ολοκληρωμένα προγράμματα ανάπτυξης μειονεκτικών περιοχών, ενθάρρυνση ποικίλων παραγωγικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο, πρόωρη συνταξιοδότηση αγροτών και αντικατάστασή τους από νέους, προγράμματα κατάρτισης κ.ά. Ο σχεδιασμός πολλών από τα προγράμματα κινούνταν στην σωστή κατεύθυνση. Τα προγράμματα όμως χαρακτηρίζονταν από χαμηλή απορροφητικότητα. Την άνοιξη του 2004 το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης-Ανασυγκρότηση της Υπαιθρου είχε απορροφητικότητα 23,4% ενώ τα υπόλοιπα προγράμματα παρουσίαζαν απορρόφηση κάτω του 21%. Συμπερασματικά εκτιμάται ότι οι δράσεις για την ανάπτυξη της υπαίθρου δεν ήταν επαρκείς, καθ' όσον τόσο ο αριθμός τους όσο και ύψος των δαπανών δεν ήταν τέτοιες ώστε να έχουν μια σημαντική επίδραση στην ανάγκη για παραγωγική αναδιάρθρωση της υπαίθρου.

Β) Οι ηλικιωμένοι. Η διαπίστωση ότι οι ηλικιωμένοι αποτελούν την πιο ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα αναφορικά με την φτώχεια εξακριβώνεται και από τα πρόσφατα στοιχεία. Στον τομέα αυτό είχαμε μια σειρά από δράσεις επιδοματικής φύσεως, οι οποίες σε γενικές γραμμές οδήγησαν στην στήριξη του εισοδήματος αυτής της κατηγορίας. Το ΕΚΑΣ, παραδείγματος χάριν, αυξήθηκε κατά 15,2% για το 2003 και κατά 2,7% το 2004. Επίσης, σημαντικές ήταν οι παρεμβάσεις με μια σειρά από δομές (ΚΑΠΗ, ΚΗΦΗ, Βοήθεια στο Σπίτι), τα οποία συνέβαλλαν στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής αυτής της ομάδας. Προβλήματα παρουσιάστηκαν από τη μη έγκαιρη ή από την μερική υλοποίηση μιας σειράς θεσμικών παρεμβάσεων που είχαν να κάνουν με την βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος. (Ν. 3029/2002, 3232/2004).

Γ) Απασχόληση. Η ενίσχυση της απασχόλησης αποτελούσε κεντρικό στόχο, αφού μέσω αυτής θα διαφυλάσσονταν η βιωσιμότητα των συντάξεων, θα ενισχύονταν η ανάπτυξη και θα αποτρεπόταν ο κοινωνικός αποκλεισμός. Η στόχευση και η ανάπτυξη των μέτρων ήταν σωστή, αφού περιελάμβανε δράσεις για πληθυσμιακές ομάδες που παρουσιάζουν ιδιαίτερα προβλήματα στην αγορά εργασίας (γυναίκες, νέοι, άνεργοι μεγαλύτερης ηλικίας, ΑΜΕΑ, μετανάστες, άλλες ευπαθείς ομάδες). Στα θετικά των μέτρων για την απασχόληση ήταν ότι κατά την περίοδο 2003-2004, υλοποιήθηκαν δράσεις με αριθμό ωφελουμένων ανέργων 62.731. Στα θετικά της προηγούμενης περιόδου εντάσσονται επίσης οι δράσεις για τον θεσμικό εκσυγχρονισμό του ΟΑΕΔ με κύριο χαρακτηριστικό τον πολλαπλασιασμό των δομών των Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης. Επίσης αξίζει να σημειώσουμε την εξέλιξη της δράσης **Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες (Σ.Υ.Υ)** για την οποία έως σήμερα έχουν υλοποιηθεί 78 Σχέδια Δράσης συνολικού προϋπολογισμού 17,2 εκ. ευρώ, τα οποία υποστήριζαν συνολικά 12.635 άνεργους, άνδρες και γυναίκες ευπαθών κοινωνικά ομάδων. Στα θετικά της προηγούμενης περιόδου συγκαταλέγεται και η στροφή προς τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, οι οποίες θεσμοθετήθηκαν με μια σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων. Προβλήματα σημειώθηκαν ωστόσο αναφορικά με τον συνολικό αριθμό των ωφελουμένων, ιδιαίτερα αυτών από ευπαθείς ομάδες (4.151 για το 2003 και 2004), που ήταν ιδιαίτερα μικρός σε σύγκριση με το εύρος του προβλήματος. Για τον μικρό σχετικά αριθμό ωφελουμένων ευθύνη φέρουν ως ένα βαθμό, οι γραφειοκρατικές διαδικασίες ένταξης στα προγράμματα. Προβλήματα παρουσιάστηκαν στην επαρκή στελέχωση των ΚΠΑ, λόγω του ιδιαίτερα πολύπλευρου ρόλου που ανέλαβαν οι εργασιακοί σύμβουλοι, του μικρού αριθμού τους και της ελλιπούς επιμόρφωσής τους. Επίσης, δεν αντιμετωπίστηκε στον πρόπονα βαθμό το ζήτημα της σύνδεσης της κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η θεσμοθέτηση του ΕΣΣΕΕΚΑ δεν συνοδεύτηκε από την ενεργοποίησή του.

Δ) **Ποιότητα διακυβέρνησης.** Τα σημαντικότερα προβλήματα παρουσιάστηκαν στο **ζήτημα της διακυβέρνησης** και ιδιαίτερα το ζήτημα της ποιότητας στην κοινωνική πολιτική. Η εκπόνηση του Κοινωνικού-Προνοιακού Χάρτη καθυστέρησε πολύ, γεγονός που στέρησε ένα πολύτιμο εργαλείο από τον σχεδιασμό της κοινωνικής πολιτικής. Η κοινωνική διαβούλευση στο διάστημα αυτό ήταν περιορισμένη.

Αντίθετα, θετικότερος είναι ο απολογισμός στον τομέα της αποκέντρωσης των δράσεων. Ο πολλαπλασιασμός των ΚΕΠ και η διεύρυνση των υποθέσεων που διεκπεραιώνονται μέσω αυτών εντάσσεται στα θετικά βήματα που έγιναν με βάση τον σχεδιασμό του ΕΣΔΕΝ 2003-2005.

Ουσιαστικό πρόβλημα ποιότητας παρουσιάστηκε στον τομέα της υγείας όπου δεν υλοποιήθηκαν μια σειρά από νομοθετήματα, η χρηματοδότηση των νοσοκομείων ήταν ελλιπής ενώ δεν υπήρξαν ουσιαστικές δράσεις στον τομέα της πρωτοβάθμιας φροντίδας και της υγείας στην ύπαιθρο. Επιπλέον σημαντικές υπήρξαν οι ελλείψεις σε προσωπικό.

Οι δράσεις αποκέντρωσης ήταν υπαρκτές αφού σε μεγάλο βαθμό μια σειρά από προγράμματα πέρασαν στην τοπική αυτοδιοίκηση.

2.1.3 Δράσεις για τις ευπαθείς ομάδες

Εκτός από τα γενικά μέτρα για την κοινωνική ενσωμάτωση, πραγματοποιήθηκαν κάποιες **ολοκληρωμένες παρεμβάσεις** προς όφελος συγκεκριμένων ιδιαίτερα ευπαθών ομάδων του πληθυσμού (ΑΜΕΑ, τσιγγάνοι, ηλικιωμένοι, ανασφάλιστοι, παλιννοστούντες, μετανάστες).

Σε αυτό το πεδίο πραγματοποιήθηκαν πολλές δράσεις τα θετικά αποτελέσματα των οποίων έχουν διαφανεί. Οι δράσεις χρηματοδοτούνταν κυρίως από το Γ' ΚΠΣ. Οι δομές κοινωνικής φροντίδας ενισχύθηκαν με τη σημαντική συμβολή του **Δικτύου Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών**, το οποίο με τα 91 Γραφεία Παροχής Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται σε όλη τη χώρα αποτέλεσε μια εξαιρετικά φιλόδοξη προσπάθεια.

Τα προβλήματα στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων σε συνδυασμό με τον ενίοτε αποσπασματικό τους χαρακτήρα οδήγησαν σε χαμηλούς ρυθμούς απορρόφησης. Πιο συγκεκριμένα, η απορροφητικότητα των κονδυλίων του στόχου που τέθηκε στο προηγούμενο ΕΣΔΕΝ για τις **δράσεις για τους πλέον ενάλωτους** για το 2006, βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο 34%, ενώ η απορροφητικότητα των κονδυλίων για το στόχο **πρόληψη του κινδύνου του αποκλεισμού** βρίσκεται μόλις στο 7,35%.

Ο Ν. 2910/2001, που αποτελούσε το κυριότερο θεσμικό εργαλείο για την νομιμοποίηση των μεταναστών, παρουσίασε δυσχέρειες στην υλοποίησή του. Τα νομοθετικά κενά και οι ασάφειες καθώς και τα διοικητικά προβλήματα που αφορούσαν σε ανεπάρκειες στο σχεδιασμό, τον συντονισμό μεταξύ διαφόρων υπηρεσιών, καθώς και την πληθώρα δικαιολογητικών επέδρασαν αρνητικά στην αποτελεσματικότητα του θεσμικού πλαισίου.

2.2 Αποτίμηση εθνικών στόχων πολιτικής¹⁰

Το ΕΣΔΕΝ 2003-2005 πρότεινε την επιδίωξη δέκα Εθνικών Κοινωνικών Στόχων με χρονικό ορίζοντα επίτευξής τους το 2010. Με δεδομένα τον σχετικά μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα (2010) και το γεγονός ότι η επίτευξη των 10 Εθνικών Κοινωνικών Στόχων αποτελεί μια διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη, δεν είναι δυνατόν να οδηγηθούμε σε απολύτως ασφαλή συμπεράσματα ως προς την αποτίμησή τους. Η κυβέρνηση στα πλαίσια της κοινωνικής απογραφής και της αναβάθμισης του κοινωνικού διαλόγου έχει την βούληση να προχωρήσει στην επανεξέταση της ορθότητας των συγκεκριμένων στόχων, να διερευνήσει τον βαθμό συνεισφορά τους στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και να προχωρήσει στον επαναπροσδιορισμό τους.

¹⁰ Τα στοιχεία για το 2001, 2002 από την Eurostat. Για το 2003, προσωρινά στοιχεία ΕΣΥΕ-EU-SILC 2003. Να σημειωθεί ότι λόγω αλλαγής μεθοδολογίας τα στοιχεία 2001 και 2002 δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα με τα στοιχεία του 2003.

Όσον αφορά τους ίδιους τους κοινωνικούς στόχους, οι εξελίξεις στους βασικούς δείκτες εμφανίζουν μια εικόνα στασιμότητας. Το συνολικό ποσοστό φτώχειας παραμένει σταθερά πάνω από το 20% και ήταν 21% το 2003. Τα ποσοστά για την φτώχεια των ηλικιωμένων βελτιώνονται. Το 2003 ήταν 28.1% έναντι 30.3% το 2002. Όμως εξακολουθούν να απέχουν πολύ από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που για το 2002 ήταν 17% (EE25). Η παιδική φτώχεια παρουσίασε ανησυχητική αύξηση το 2003 κατά 4.4 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2002 (23.1% έναντι 18.7% αντίστοιχα). Η μακροχρόνια ανεργία διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα παραμένοντας στο ποσοστό του 5.6% το 2004. Η φτώχεια εξακολουθεί να πλήττει με πολύ μεγαλύτερη ένταση τις αγροτικές περιοχές σε σχέση με τις αστικές. Τα αντίστοιχα ποσοστά για το 2003 ήταν 42.1% για τις αγροτικές έναντι 16.2% για τις αστικές περιοχές. Η αποτελεσματικότητα των κοινωνικών μεταβιβάσεων είναι εξαιρετικά περιορισμένη, κάτι που αντανακλάται και στη μικρή ποσοστιαία μείωση της φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (1.3% το 2003) αλλά και στην διεύρυνση των ανισοτήτων (S80/S20 6.6 το 2003).

2.3. Συνολική αποτίμηση προτεραιοτήτων και στόχων

Η κεντρική στρατηγική του ΕΣΔΕΝ 2003-2005 που έθετε την ανάπτυξη ως το κύριο εργαλείο για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού κινήθηκε σε σωστή κατεύθυνση. Ορθός ήταν επίσης ο προσανατολισμός σειράς μέτρων προς την ενίσχυση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Θετικός κρίνεται επίσης ο γενικότερος σχεδιασμός των μέτρων για την απασχόληση στο βαθμό που δήλωνε την διάθεση για στροφή προς τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και την αναδιάρθρωση των υπηρεσιών απασχόλησης. Προς θετική κατεύθυνση κινήθηκαν επίσης οι προσπάθειες δημιουργίας υποστηρικτικών δομών προς τις ευπαθείς ομάδες καθώς και η ενίσχυση της εισοδηματικής κατάστασης των πλέον ευάλωτων ομάδων.

Πρέπει όμως να επισημάνουμε ότι η διατήρηση υψηλών ποσοστών φτώχειας καταδεικνύει ένα βασικό έλλειμμα στην ποιότητα της ανάπτυξης που ακολουθήθηκε τα προηγούμενα χρόνια. Η απουσία επαρκών μηχανισμών καταγραφής, παρακολούθησης και αξιολόγησης, οδήγησε στην αδυναμία του διοικητικού μηχανισμού να παρεμβαίνει διορθωτικά και βελτιωτικά εκεί που κρίνεται απαραίτητο για την επίτευξη των αρχικών στόχων.

Αναμφίβολα οι πόροι του ΚΠΣ και ιδιαίτερα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου είχαν σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των κοινωνικών δομών στην χώρα μας, συνεισφέροντας άμεσα στην υλοποίηση εθνικών κοινωνικών πολιτικών. Παρ' όλα αυτά η βελτίωση σε αυτούς τους τομείς χαρακτηρίζεται ως «σχετική» παρά ως «επαρκής». Παράλληλα, ο ενίοτε αποσπασματικός σχεδιασμός για την αξιοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων καθώς και οι διαδικαστικές αδυναμίες στην υλοποίηση των προγραμμάτων και οι γραφειοκρατικές διαδικασίες ένταξης στα προγράμματα συχνά επηρέασαν τους ρυθμούς απορρόφησης και το αντίκρουσμα των μέτρων στην ποιότητα ζωής των τελικών ωφελούμενων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΩΝ 2003 – 2004

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αποτίμηση των περισσότερων δράσεων που περιγράφονταν στο ΕΣΔΕΝ 2003-2005 με περίοδο αναφοράς τα έτη 2003 και 2004. Αναλυτικά στοιχεία για την υλοποίηση των δράσεων παρουσιάζονται στο Παράρτημα 2.

Επίσης, γίνεται αναφορά σε δράσεις που συνεχίζουν να υλοποιούνται το έτος 2005 καθώς επίσης και σε σημαντικές παρεμβάσεις που προωθούνται μέσα στο ίδιο έτος προκειμένου να αντιμετωπιστούν προβλήματα του παρελθόντος.

ΣΤΟΧΟΣ 1.1. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Σύμφωνα με τους στόχους της αναθεωρημένης Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Απασχόλησης (ΕΣΑ), για πλήρη απασχόληση, ποιότητα και παραγωγικότητα της εργασίας και κοινωνική συνοχή και ενσωμάτωση, γίνεται προσπάθεια για προσέλκυση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας, καθιστώντας την εργασία πραγματική επιλογή για όλους. Οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης αποτελούν σε συνδυασμό με τα προληπτικά μέτρα, το πλέον ενδεδειγμένο μέσο για την καταπολέμηση της ανεργίας.

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση (ΕΣΔΕΝ) συνδέεται στενά με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση (ΕΣΔΑ) καθώς ο τρίτος στόχος του ΕΣΔΑ είναι η κοινωνική συνοχή και η ενσωμάτωση, ενώ στις προτεραιότητές του εντάσσονται ειδικά θέματα που αφορούν ευπαθείς κοινωνικά ομάδες. Το ΕΣΔΑ εξάλλου περιλαμβάνει ποσοτικούς στόχους για την απασχόληση, η ικανοποίηση των οποίων αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής. Η οργανική ενσωμάτωση επομένως της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης στον σχεδιασμό της ανάπτυξης αποτελεί βασική προϋπόθεση για την μείωση και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού λαμβάνοντας υπόψη ότι στην Ελλάδα το 31,6% (ΕΣΥΕ, EU-SILC 2003) των ανέργων ζει κάτω από το όριο της φτώχειας.

Προς αυτή τη κατεύθυνση ο ΟΑΕΔ, ως κύριος μηχανισμός σχεδιασμού και εφαρμογής της εθνικής πολιτικής, υλοποιεί **ενεργητικά μέτρα απασχόλησης** για την καταπολέμηση της ανεργίας, όπως τα προγράμματα **Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ), Επιχορήγησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) και απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (STAGE)**. Τα προγράμματα αυτά βρίσκονται σε εξέλιξη και σύμφωνα με διαθέσιμα στοιχεία, στο χρονικό διάστημα 2003-2005, υλοποιήθηκαν (και συνεχίζουν να υλοποιούνται) δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 813,3 εκ. ευρώ με προβλεπόμενους ωφελούμενους **126.731 άνεργους**.

Ειδικά για ευπαθείς ομάδες, τα αντίστοιχα προγράμματα είχαν συνολικό προϋπολογισμό (για τα έτη 2003 και 2004) 85 εκ. ευρώ και στόχο ωφελουμένων 5.490 άτομα ενώ μέχρι σήμερα τοποθετήθηκαν σε δράσεις **4.151** άτομα. Το έτος 2005 υλοποιούνται προγράμματα (για ευπαθείς ομάδες) συνολικού προϋπολογισμού 50,6 εκ ευρώ με **2.846** ωφελούμενους.

Στο πλαίσιο των Δημοσίων Υπηρεσιών Απασχόλησης (Δ.Υ.Α) λειτουργούν τα **Κέντρα Προώθησης στην Απασχόληση (ΚΠΑ)** με παροχή υπηρεσιών εξατομικευμένης προσέγγισης ανέργων. Μέχρι το 2006 στόχος αποτελεί η λειτουργία **119** Δ.Υ.Α, από τις οποίες 80 είναι ΚΠΑ και 39 Τοπικές Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ (Τ.Υ), με συνολικό προϋπολογισμό για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2000-2006, 115 εκ. Ευρώ. Σήμερα λειτουργούν **75 ΚΠΑ**. Ειδικότερα τα ΚΠΑ είναι επιφορτισμένα με την εξατομικευμένη προσέγγιση των ανέργων, ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην παροχή της υπηρεσίας αυτής προσαρμοσμένης στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες των ανέργων.

Η αναδιάρθρωση και ο εκσυγχρονισμός των ΔΥΑ, περιλαμβάνει και την αναβάθμιση των λειτουργιών του ΟΑΕΔ και των θυγατρικών του φορέων με έμφαση στην πληροφορική υποδομή και τη δικτύωση όλων των ΚΠΑ και Τ.Υ. Κομβικό σημείο στη διαδικασία

αναβάθμισης των Κέντρων Προώθησης στην Απασχόληση (και των ΤΥ που προσφέρουν υπηρεσίες απασχόλησης) του ΟΑΕΔ, αποτελεί η ανάπτυξη της εξωστρέφειας και της ισχυρής δικτύωσης με κοινωνικούς εταίρους και επιχειρήσεις σε τοπικό επίπεδο, καθώς και ο ενεργός εντοπισμός κενών θέσεων εργασίας.

Στο πλαίσιο εξάλλου της ενίσχυσης της απασχόλησης και της διασύνδεσης των δομών κοινωνικής υποστήριξης και προώθησης της απασχόλησης, λειτουργεί από το Υπουργείο Υγείας το **Δίκτυο Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών**, με φορείς υλοποίησης την Τοπική Αυτοδιοίκηση για την παροχή υπηρεσιών είτε προώθησης στην απασχόληση, είτε παροχής βοήθειας σε άμεσα ωφελούμενους και γενικότερα υπηρεσίες που στοχεύουν στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Το Δίκτυο μέχρι 31/03/05 αποτελείται από **91** Γραφεία Παροχής Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, τα οποία δραστηριοποιούνται σε όλη τη χώρα. Ο συνολικός προϋπολογισμός της δράσης είναι 15,4 εκ ευρώ. Από 1/03/2003 έως 31/03/05 τα γραφεία εξυπηρέτησαν **34.308** άτομα με στόχο **55.000** μέχρι το 2006.

Επιπλέον, μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» παρέχονται **Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες (Σ.Υ.Υ)** σε ανέργους ευπαθών κοινωνικά ομάδων με στόχο την ενδυνάμωση των ατόμων για επαγγελματική αποκατάσταση και περαιτέρω την κοινωνική τους ένταξη. Μέχρι σήμερα έχουν υλοποιηθεί 78 Σχέδια Δράσης συνολικού προϋπολογισμού 17,2 εκ. ευρώ, τα οποία υποστήριξαν συνολικά 12.635 άνεργους, άνδρες και γυναίκες ευπαθών κοινωνικά ομάδων, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη νέος κύκλος Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών για τη χρονική περίοδο 2005-6, συνολικού προϋπολογισμού 29,3 εκ. ευρώ που θα αφορά **22.000** άτομα.

Όσον αφορά την πρόσβαση των γυναικών στην αγορά εργασίας, στην Ελλάδα το ποσοστό ανεργίας των γυναικών παραμένει σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με αυτό των ανδρών. Υλοποιείται πρόγραμμα **ολοκληρωμένων παρεμβάσεων υπέρ των γυναικών** με συνολικό προϋπολογισμό 53 εκατ € μέχρι το 2006 και προβλεπόμενο αριθμό γυναικών 30.000. Από την έναρξη έως και το 2003, το πρόγραμμα υλοποιήθηκε από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας με αριθμό ωφελουμένων γυναικών **14.189** μέσω της συμβουλευτικής. Από το 2003 έως το 2006, το πρόγραμμα υλοποιείται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας ως τελικό δικαιούχο με το ΚΕΘΙ ως επιστημονικό σύμβουλο. Ο αριθμός που θα ωφεληθούν είναι 9.000. Από αυτές 5.000 άνεργες θα προωθηθούν στα προγράμματα απασχόλησης του ΟΑΕΔ.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι οι καινοτομίες που πρωτοεισήχθησαν στο παραπάνω πρόγραμμα και σταδιακά ενσωματώνονται σε όλες τις δράσεις του ΟΑΕΔ (π.χ. η δυνατότητα της νέας γυναίκας να ασκήσει επιχειρηματική δραστηριότητα στο χώρο της οικίας της εάν είναι μητέρα παιδιού/ών σε προσχολική ηλικία ή φροντίζει συγγενικά άτομα με σημαντικό βαθμό αναπηρίας), η αυξημένη επιδότηση της άνεργης μητέρας ανήλικου παιδιού στα προγράμματα επιδότησης της απασχόλησης (για πρώτη φορά το 2005) σε συνδυασμό με την πάγια ποσόστωση 60% υπέρ των γυναικών σε όλα τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα του ΟΑΕΔ, συγκροτούν ένα σχετικά επαρκές πλέγμα υποστήριξης της γυναικείας εργασίας.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του Ε.Π «Ανταγωνιστικότητα» προβλέπεται η **επιχορήγηση 900 επιχειρήσεων γυναικών και η δημιουργία 1500 μόνιμων θέσεων εργασίας**. Ο συνολικός προϋπολογισμός της δράσης ανέρχεται σε 35,4 εκ. ευρώ και σύμφωνα με στοιχεία της ΕΥΣΕΚΤ μέχρι 30/03/05 καταγράφονται 1218 εγκρίσεις επενδυτικών σχεδίων στα οποία αντιστοιχούν 593 θέσεις εργασίας.

Αναπτύσσονται δομές που διευκολύνουν την είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας και συμβάλλουν έτσι στη συμφιλίωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. Τα ολοήμερα σχολεία και οι δομές κοινωνικής φροντίδας (βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων κ.α) συμβάλλουν σημαντικά προς αυτή την κατεύθυνση. (Αναλυτικότερη αναφορά στο στόχο 2, σελ 27-29).

Για τα άτομα πλησίον της σύνταξης, δηλ. για ηλικιωμένους ανέργους που δεν έχουν συμπληρώσει τις προϋποθέσεις για τη συνταξιοδότησή τους από φορέα κύριας ασφάλισης επειδή τους υπολείπονται μέχρι 1500 ένησημα και μέχρι πέντε (5) χρόνια για τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας τους για τη συνταξιοδότησή τους, υφίσταται **ειδικό πρόγραμμα του ΟΑΕΔ** (χρηματοδοτούμενο από πόρους του ΛΑΕΚ). Το πρόγραμμα θεωρείται εξαιρετικά σημαντικό, καθώς αφορά μία ιδιαίτερα ευάλωτη κατηγορία πληθυσμού, δηλ. τα άτομα προχωρημένης ηλικίας που πλήττονται περισσότερο από τις διαδικασίες της παραγωγικής αναδιάρθρωσης. Πρόσφατα (**Ιούνιος 2005**) ενεκρίθησαν επιπλέον 1.800 θέσεις, με αυξημένη μάλιστα, επιχορήγηση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Ως προς το **νομοθετικό έργο** για την προώθηση της απασχόλησης ο Ν. 2874/2000 (ΦΕΚ 286/29.12.2000) και η Υπουργική Απόφαση 33364/2003 περιλαμβάνουν μέτρα για την επιδότηση της εργατικής εισφοράς για τους χαμηλόμισθους και τη μείωση εργοδοτικών εισφορών για τους νεοπροσλαμβανόμενους των οποίων οι μηνιαίες αποδοχές δεν υπερβαίνουν τα 600 Ευρώ.

Σχετικά με την προώθηση στην απασχόληση ειδικών κατηγοριών ευπαθών ομάδων, ισχύει ο Ν. 2643/1998 «Αναγκαστική τοποθέτηση ατόμων ειδικών κατηγοριών σε θέσεις εργασίας». Σύμφωνα με διαθέσιμα στοιχεία, για το έτος 2002 καλύφθηκαν 2400 θέσεις εργασίας από προστατευόμενα από το Νόμο άτομα. Το Δεκέμβριο 2004 προκηρύχθηκαν θέσεις εργασίας για το δημόσιο τομέα (υπαλλήλων, βοηθητικού προσωπικού και τυφλών τηλεφωνητών). Προβλέπεται η κάλυψη 990 θέσεων σε θέσεις εργασίας δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ α΄ & β΄ βαθμού για προστατευόμενους του Ν.2643/1998.

Με το Ν. 2956/2001, Υπουργική Απόφαση 30342/6-3-2002 προβλέπεται η ίδρυση Ιδιωτικών Γραφείων Εργασίας και σύμφωνα με διαθέσιμα στοιχεία, το 2004 είχαν ιδρυθεί 10 εκ των οποίων λειτουργούν 8 Εταιρείες Προσωρινής Απασχόλησης με 9.040 ωφελούμενους.

Με το Ν. 3250/2004 (ΦΕΚ 124/Α/07-07-2004) θεσμοθετείται η μερική απασχόληση στο Δημόσιο, στους ΟΤΑ και στα ΝΠΔΔ» Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Απασχόλησης, έχουν εγκριθεί 13.000 θέσεις μερικής απασχόλησης στους ΟΤΑ, 150 θέσεις στο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και 50 θέσεις στο Υπουργείο Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης.

Τέλος ο Ν. 3227/2004 στοχεύει στη σταδιακή αντικατάσταση των παθητικών επιδοματικών πολιτικών με ενεργητικές πολιτικές υπέρ της απασχόλησης. Συγκεκριμένα στο **άρθρο 1** προβλέπεται ότι ο επιδοτούμενος άνεργος μπορεί να προσλαμβάνεται ή να τοποθετείται σε θέση εργασίας με πλήρη ή μερική απασχόληση για όσο χρόνο διαρκεί η επιδότηση ανεργίας και να αμείβεται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για τους λοιπούς εργαζόμενους στον ίδιο εργοδότη. Στο **άρθρο 2** προβλέπεται οι εργοδότες που προσλαμβάνουν με σύμβαση ορισμένου χρόνου εργαζόμενους ή εργαζόμενες για **αναπλήρωση εργαζομένων που απουσιάζουν από την εργασία τους με άδεια κήσης ή λοχείας** για όσο χρόνο διαρκεί η άδεια, επιδοτούνται με το ισόποσο των ασφαλιστικών εισφορών που τους βαρύνουν για την ασφαλιστική κάλυψη των προσλαμβανομένων. Καθορίζεται ως κίνητρο για την πρόσληψη **ανέργων μητέρων** με τουλάχιστον δύο τέκνα, επιδότηση του εργοδότη ισόποση με το ύψος των εργοδοτικών εισφορών που τον βαρύνουν για την ασφαλιστική κάλυψη των προσλαμβανομένων. Η επιδότηση διαρκεί επί ένα έτος για κάθε τέκνο. Καθορίζεται ως κίνητρο για την πρόσληψη **ανέργων νέων ηλικίας μέχρι 25 ετών**, επιδότηση του εργοδότη ισόποση με το 50% των εργοδοτικών εισφορών που τον βαρύνουν για την ασφαλιστική κάλυψη των προσλαμβανομένων κατά τον πρώτο χρόνο από την πρόσληψή τους. Καθορίζεται ως κίνητρο για την πρόσληψη **μακροχρονίως ανέργων ηλικίας 55 ετών και άνω**, οι οποίοι έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον 6.000 ημέρες ασφάλισης, επιδότηση του εργοδότη ισόποση με το 50% των εργοδοτικών εισφορών που τον βαρύνουν για την ασφαλιστική κάλυψη των προσλαμβανομένων.

Από τα δύο άρθρα ενεργοποιήθηκε το πρώτο με την έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης στις **23-6-2004** στην οποία καθορίζονται τα απαραίτητα δικαιολογητικά, τα κριτήρια επιλογής, ο τρόπος και κάθε άλλο σχετικό θέμα για την πρόσληψη επιδοτούμενων ανέργων σε θέσεις εργασίας με πλήρη απασχόληση για όσο χρόνο διαρκεί η επιδότηση ανεργίας. Η εμπειρία από την πρώτη εφαρμογή του μέτρου, έχει καταδείξει την ανάγκη ευρύτερης

δημοσιοποίησης και κατανόησης (από ανέργους και επιχειρήσεις) των αμοιβαία επωφελών χαρακτηριστικών του.

ΣΤΟΧΟΣ 1.2. ΠΡΩΘΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΟΛΩΝ ΣΤΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ, ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΤΑ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Η διευκόλυνση της πρόσβασης για όλους σε πόρους, αγαθά, υπηρεσίες και δικαιώματα είναι θεμελιώδης στόχος της κοινωνικής πολιτικής. Οι παροχές, είτε απορρέουν από τον ασφαλιστικό δεσμό και αφορούν στην αντιμετώπιση κινδύνων όπως η ανεργία, η ασθένεια, η ηλικία, είτε έχουν προνοιακό, μη ανταποδοτικό, χαρακτήρα και αφορούν στην προστασία της οικογένειας, των τέκνων και της μητρότητας, των ατόμων με αναπηρία και των κοινωνικών ομάδων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας. Μέσω της εισοδηματικής πολιτικής και χωρίς να αμελείται η προτεραιότητα στις ενεργητικές πολιτικές, επιδιώκεται η δικαιότερη αναδιανομή, η ενίσχυση του εισοδήματος και ο περιορισμός των ανισοτήτων. Παράλληλα, μέσω της προσφοράς αγαθών όπως η στέγη, η υγεία και περίθαλψη και η παιδεία, παρέχονται οι αναγκαίες συνθήκες για μια ποιοτική και αξιοπρεπή διαβίωση.

Α. Εισοδηματική Πολιτική

Στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα 2003-2004 οι αυξήσεις που δόθηκαν στις οικονομικές ενισχύσεις κυμάνθηκαν, σε γενικές γραμμές (εκτός από συγκεκριμένες περιπτώσεις οι οποίες επισημαίνονται), πάνω από τις ετήσιες μεταβολές του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή¹¹, συμβάλλοντας στην ενδυνάμωση της πραγματικής οικονομικής θέσης των δικαιούχων.

1. Ηλικιωμένοι

Η ανάγκη για ουσιαστική στήριξη των ηλικιωμένων αναδεικνύεται από το γεγονός ότι το ποσοστό των ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας είναι 28,1%, ενώ για όλο τον πληθυσμό το αντίστοιχο ποσοστό είναι 21% (ΕΣΥΕ, EU-SILC 2003). Η προστασία που παρέχεται στους συνταξιούχους με τα **Κατώτατα Όρια σύνταξης** και με το **Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ)** προσφέρει μια μορφή διασφάλισης εισοδήματος για όσους ηλικιωμένους έχουν αποσυρθεί από την αγορά εργασίας. Για τη σημασία του μηχανισμού των Κατώτατων Ορίων και του ΕΚΑΣ στην προστασία του εισοδήματος μεγάλου μέρους των ηλικιωμένων ασφαλισμένων, αναφέρεται ενδεικτικά ότι στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, το ταμείο που καλύπτει πάνω από το 60% των ασφαλισμένων, **οι δικαιούχοι κατώτατης σύνταξης** ανέρχονταν για το 2004 σε 566.500 άτομα, ποσοστό **64,1%** επί του συνόλου των συνταξιούχων ΙΚΑ. Επίσης, **το ποσοστό των δικαιούχων ΕΚΑΣ** στο σύνολο των συνταξιούχων των Ταμείων αρμοδιότητας του Υπ. Απασχόλησης και Κοινων. Προστασίας (στα οποία συμπεριλαμβάνεται το ΙΚΑ και ο Ο.Α.Ε.Ε., που αντιπροσωπεύουν πάνω από το 80% των ασφαλισμένων) **ανερχόταν για το 2004 στο 27%**. Συνολικά, **οι δικαιούχοι του ΕΚΑΣ** ανέρχονταν για το 2004 συνολικά σε **378.698** άτομα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι δικαιούχοι ΕΚΑΣ και τα μέλη της οικογένειάς τους, για όσο χρόνο δικαιούνται το ΕΚΑΣ, καταβάλλουν μειωμένη συμμετοχή στην αγορά φαρμάκων (10% αντί 25% για τους κοινούς ασφαλισμένους).

Το ύψος του **ΕΚΑΣ** αυξήθηκε κατά 15,2% για το 2003 και κατά 2,7% για το 2004 συγκριτικά με το προηγούμενο έτος. Το χορηγούμενο ποσό κλιμακώνεται ανάλογα με το εισόδημα του δικαιούχου **από 35,30 € μέχρι 141,20 €** μηνιαίως (για το 2004).

Όσον αφορά τους μισθωτούς, για το 2004 το μηνιαίο **κατώτατο όριο σύνταξης** από το Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. σε συνταξιούχους γήρατος-αναπηρίας ήταν **411,77 €** και για τους συνταξιούχους λόγω θανάτου είναι **370,58 €**. Σε αυτό προστίθεται το κατώτατο όριο

¹¹ Η ετήσια μεταβολή του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (έτος βάσης: 1999=100,0) ήταν 3,5% για το 2003 και 2,9% για το 2004.

σύνταξης που χορηγεί το Ε.Τ.Ε.Α.Μ. και αφορά την επικουρική σύνταξη των μισθωτών. Για τους συνταξιούχους γήρατος-αναπηρίας το όριο αυτό ήταν 102,86 € και για τους συνταξιούχους λόγω θανάτου 82,28 € (το 2004). Η χορηγούμενη σύνταξη αυξήθηκε κατά 4% για το 2003 και κατά 5% για το 2004 σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Οπότε, με βάση τις προβλέψεις για τον ΔΤΚ, εκτιμάται ότι το 2005 οι πραγματικές αυξήσεις ήταν 0,5% για το 2003 και 2,1% για το 2004. Ανάλογες ήταν οι εισοδηματικές ενισχύσεις και για τους δικαιούχους κατώτατης σύνταξης από τα υπόλοιπα ταμεία.

Στήριξη του εισοδήματος εξασφαλίζεται, μέσω της **βασικής σύνταξης του ΟΓΑ**, και στους *ανασφάλιστους ηλικιωμένους* (υπό συγκεκριμένες, εισοδηματικές κ.α., προϋποθέσεις). Οι αυξήσεις στη βασική σύνταξη ήταν (για δικαιούχους χωρίς οικογενειακά βάρη) 9,4% για το 2003 και 17,6% για το 2004 σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το ύψος του ποσού ήταν 170,80 € για το 2003 και 200,80 € το 2004. Λαμβάνοντας υπόψη τις ετήσιες μεταβολές στον ΔΤΚ, οι αντίστοιχες πραγματικές αυξήσεις που έλαβαν οι αγρότες που στηρίζονται μόνο στη βασική σύνταξη, όπως και οι δικαιούχοι ανασφάλιστοι ηλικιωμένοι, ήταν 5,9% για το 2003 και 14,7% για το 2004. Σύμφωνα με τα έως τώρα στοιχεία, για το 2005, οι δικαιούχοι βασικής σύνταξης είναι **788.325** άτομα και ο αριθμός των δικαιούχων ανασφάλιστων ηλικιωμένων ανέρχεται σε **58.346** άτομα.

Επίσης, προβλέπεται (α) η παροχή επιδομάτων (*επίδομα απόλυτης αναπηρίας, εξωιδρυματικό επίδομα*) σε συνταξιούχους με συγκεκριμένα προβλήματα αναπηρίας. Με νομοθετική ρύθμιση του 2004 (Ν.3232/2004) το δικαίωμα λήψης αυτών των δύο επιδομάτων επεκτάθηκε και σε νέες κατηγορίες. (β) η οικονομική ενίσχυση σε ανασφάλιστους και οικονομικά αδύνατους ηλικιωμένους που στερούνται στέγης (*επίδομα στεγαστικής συνδρομής*).

2. Ανεργοί

Όπως δείχνουν τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, ο κίνδυνος φτώχειας είναι ιδιαίτερα αυξημένος για τους ανέργους (31,6% -ΕΣΥΕ, EU-SILC 2003). Προβλέπεται μια σειρά παροχών από τον ΟΑΕΔ για τη στήριξη των διαφόρων κατηγοριών ατόμων που βιώνουν βραχυπρόθεσμα ή μακροχρόνια το πρόβλημα της ανεργίας.

Το **επίδομα ανεργίας** αυξήθηκε κατά 10% για το 2004 συγκριτικά με το 2003 (το 2003 αυξήθηκε κατά 7%). Το ημερήσιο επίδομα κυμαίνεται **από 12,45 € έως 13,97 €** και προσαυξάνεται κατά 10% για κάθε μέλος της οικογένειας. Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν 272.995 ενώ για το 2004 ήταν **164.790**.

Ίδια αύξηση υπήρξε και στα **ειδικά βοηθήματα**. Για το *ειδικό βοήθημα μετά τη λήξη της επιδότησης*, οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν 3.495 ενώ για το 2004 ήταν **8.889**. Το ποσό του βοηθήματος ανέρχεται σε **161,85 €**. Για το *ειδικό βοήθημα μετά την τρίμηνη παραμονή στα μητρώα των ανέργων*, οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν 20.559 ενώ για το 2004 ήταν **31.499**. Το ύψος του ανέρχεται σε **186,75 €**. Στα **ειδικά εποχιακά βοηθήματα** οι αυξήσεις κυμαίνονταν από 4% έως 7,4% για το 2004 (για το 2003 οι αυξήσεις ήταν από 4,2% έως 8,7%). Το ύψος τους εξαρτάται από την κατηγορία στην οποία ανήκει ο δικαιούχος και κυμαίνονται **από 423,85 € έως 647,76 €**. Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν 149.823 ενώ για το 2004 ήταν **153.265**. Το **επίδομα σε νέους/νέες από 20 έως 29 ετών**, νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας και ανέργους για ένα έτος, ύψους 73,37€ μηνιαίως, δόθηκε σε 1.826 άτομα για το 2003 σε **1.250** άτομα για το 2004. Το **επίδομα μακροχρονίως ανέργων ηλικίας 45-65 ετών**, ίσο με 200 € μηνιαίως, δόθηκε σε **4.999** άτομα το 2003 σε **13.905** άτομα το 2004. Στα δύο τελευταία επιδόματα δεν υπήρξε αύξηση στο διάστημα 2003-2004.

Ιδιαίτερα, για την ενίσχυση των πιο ηλικιωμένων ατόμων (τουλάχιστον 55 ή 60 ετών, για γυναίκες και άνδρες αντίστοιχα), που είναι μακροχρόνια άνεργοι και δεν πληρούν τις κατώτατες προϋποθέσεις ημερών ασφάλισης, έχει προσφερθεί το δικαίωμα ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

3. Οικογένεια – Απροστάτευτα παιδιά

Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι τα πολυμελή νοικοκυριά, αλλά και οι μονογονεϊκές οικογένειες, αποτελούν ομάδες υψηλού κινδύνου φτώχειας (31,5% και 34,5% αντίστοιχα για το 2003 -πηγή: ΕΣΥΕ, EU-SILC 2003). Σε μη ανταποδοτική βάση, υφίστανται **3 πολυτεκνικά επιδόματα**, που παρέχονται από τον ΟΓΑ, καθώς και 2 επιδόματα που

απευθύνονται σε οικογένειες χαμηλού εισοδήματος (συμπεριλαμβανομένων των μονογονεϊκών) που κατοικούν μόνιμα σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές ή έχουν ανήλικα παιδιά και παρέχονται μέσω των Δ.Ο.Υ. Το ύψος των πολυτεχνικών επιδομάτων κυμαίνεται από 37,41 € έως 149, 63 € μηνιαίως. Επιδοτήθηκαν συνολικά 341.478 άτομα για το 2003 και **336.989** άτομα για το 2004. Στην «**εισοδηματική ενίσχυση σε νοικοκυριά μόνιμων κατοίκων ορεινών και μειονεκτικών περιοχών που έχουν ετήσιο οικογενειακό εισόδημα μικρότερο των 2.500 €**», έγινε πρόσφατη αναπροσαρμογή των ορίων χορήγησης. Το ύψος της ενίσχυσης είναι 300 € ή 600 € ετησίως, ανάλογα με το οικογενειακό εισόδημα και ωφελήθηκαν 40.746 άτομα για το 2003 και **43.194** άτομα για το 2004. Από το «**Προσχολικό – Σχολικό επίδομα σε οικογένειες με παιδιά ηλικίας έως 16 ετών**» ενισχύθηκαν 29.086 άτομα το 2003 και **25.397** άτομα το 2004, με 300 € ετησίως για κάθε παιδί-μαθητή υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Παράλληλα, ο ΟΑΕΔ χορηγεί σε μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα ανταποδοτικά οικογενειακά επιδόματα («**οικογενειακό επίδομα**» και «**συμπληρωματικές παροχές μητρότητας**»), ενώ για τις εργαζόμενες που δεν έχουν κατοχυρώσει δικαίωμα επιδόματος τοκετού ή είναι ανασφάλιστες προβλέπεται εφάπαξ **χρηματική παροχή λόγω μητρότητας** που παρέχεται μέσω των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων. Το ποσό αυτό ανέρχεται σε 440,20 € και δόθηκε σε 702 άτομα το 2003 και σε **635** άτομα το 2004. Επίσης, υπάρχουν προβλέψεις ασφαλιστικής φύσεως για την προστασία της μητρότητας (αναγνώριση πλασματικού χρόνου ασφάλισης για μητέρες ασφαλισμένες στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, απαλλαγή της αγρότισσας από την υποχρέωση καταβολής εισφοράς υπέρ ΟΓΑ για ένα έτος μετά τη γέννηση κάθε παιδιού, συνταξιοδότηση μητέρων και συζύγων αναπήρων).

Τέλος, για την εισοδηματική ενίσχυση των απροστάτευτων παιδιών παρέχονται **(α) το επίδομα απροστάτευτων παιδιών**. Το μηνιαίο ποσό οικονομικής ενίσχυσης ανέρχεται στα **44,02 €** για κάθε παιδί, εφόσον το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα για τριμελή οικογένεια είναι 234,78 € *προσαυξανόμενο κατά 20,54 €* για κάθε επί πλέον μέλος της οικογένειας, πέραν των τριών. Τα ποσά παραμένουν χωρίς αναπροσαρμογή από το 1997. Αναμένεται η επέκταση και η αναπροσαρμογή του επιδόματος απροστάτευτων παιδιών με συνέπεια να επιδοτηθούν περίπου 45.000 άτομα (ενώ σήμερα ωφελούνται περίπου 25.000 άτομα) με υπολογιζόμενο κόστος 25.000.000 € **(β) ορφανική σύνταξη**, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, από τους ασφαλιστικούς φορείς.

4. Άτομα με Αναπηρίες (ΑΜΕΑ)

Στόχος της οικονομικής ενίσχυσης των ΑΜΕΑ είναι η ενίσχυση των ατόμων για την αντιμετώπιση των αυξημένων και εξειδικευμένων αναγκών που προκύπτουν εξαιτίας της αναπηρίας τους.

Τα **προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης των ΑΜΕΑ** υλοποιούνται από τις Δ/νσεις Πρόνοιας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της χώρας, σε μη ανταποδοτική βάση. Πιο συγκεκριμένα, υφίσταται ένα ευρύ φάσμα επιδομάτων για διάφορες κατηγορίες αναπηρίας, τα οποία παρουσιάζουν ανομοιομορφία στο ύψος των ποσών ανάλογα με την αναπηρία (βλ. παράρτημα 2, στόχος 1.2 σελ. 12). Τα ποσά κυμαίνονταν για το 2004 από 192 € έως 500,20 € (και για το 2003 από 162 € έως 465,80 €). Για διευκόλυνση των δικαιούχων προωθείται αλλαγή του τρόπου πληρωμής των προνοιακών οικονομικών ενισχύσεων των ατόμων με αναπηρίες σε όλη τη χώρα, η οποία αφορά στην πληρωμή των επιδομάτων αυτών μέσω του συστήματος ταχυπληρωμής.

Σε συγκεκριμένες κατηγορίες *ασφαλισμένων ΑΜΕΑ* δίδεται επίσης **πλήρης σύνταξη λόγω γήρατος**, με την συμπλήρωση τουλάχιστον 4.050 ημερών εργασίας. Για το 2005, έως σήμερα, έκαναν χρήση του μέτρου αυτού **405** άτομα.

5. Ειδικά επιδόματα

Υπάρχει μια σειρά ειδικών επιδομάτων που παρέχονται εφάπαξ σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης ή που στοχεύουν στην οικονομική ενίσχυση ομάδων που βρίσκονται σε επισφαλή θέση ως προς την αγορά εργασίας (αποφυλακισμένοι, παλιννοστούντες, φοιτητές). Στην πρώτη περίπτωση ανήκουν τα επιδόματα που χορηγούνται μέσω των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων σε πολίτες που αδυνατούν να καλύψουν με δικούς τους πόρους την έκτακτη ανάγκη (λόγω ασθένειας, θανάτου κ.α.) και σε άτομα που έχουν πληγεί από θεομηνίες

(επίδομα κοινωνικής βοήθειας και επίδομα έκτακτης ανάγκης αντίστοιχα). Στη δεύτερη κατηγορία συμπεριλαμβάνονται (α) το ειδικό επίδομα σε αποφυλακισμένους, με ύψος 186,75 € για το 2004 (β) το ειδικό βοήθημα σε παλιννοστούντες, ύψους 311, 25 € για το 2004 (τα δύο αυτά επιδόματα αυξήθηκαν κατά 7% το 2003 και κατά 10% το 2004), (γ) η μηνιαία οικονομική ενίσχυση σε συγκεκριμένες κατηγορίες επαναπατριζόμενων ομογενών (το βοήθημα ανέρχεται σε 35,22 € για το 2004), (δ) το Επίδομα πασχόντων από «σύνδρομο επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας» (AIDS). Επιπλέον, τα αντιρετροϊκά φάρμακα χορηγούνται χωρίς συμμετοχή των ασθενών (ε) το στεγαστικό επίδομα φοιτητών. Το ετήσιο ποσό που χορηγείται είναι 1.000 €. Το έλαβαν 70.531 άτομα το 2004 και 65.073 άτομα το 2005.

6. Φορολογική πολιτική

Εκτός από τις ενισχύσεις καθαρά επιδοματικής φύσης, κατά την περίοδο 2003-2005 ελήφθησαν επιπλέον μια σειρά φορολογικών μέτρων με σκοπό τη φορολογική ελάφρυνση των φορολογούμενων με χαμηλά εισοδήματα, την ενίσχυση της οικογένειας και τον περιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων. (βλ. αναλυτικότερα σε Παράρτημα 2, στόχος 1.2, σελ. 14)

B. Πρόσβαση στη στέγαση

Ο **Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας** αποτελεί το κύριο όργανο άσκησης κοινωνικής στεγαστικής πολιτικής στην Ελλάδα και αντιπροσωπεύει το 90-95% της ετήσιας κατασκευαστικής δραστηριότητας του Δημόσιου Τομέα.

Ο ΟΕΚ λαμβάνει μέριμνα ώστε στο πλαίσιο του φάσματος των δικαιούχων του, όλες οι ευαίσθητες ομάδες δικαιούχων να έχουν ευκολότερη πρόσβαση στη στεγαστική συνδρομή συμβάλλοντας έτσι στη ριζική βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου. Εκτός δηλαδή από τα διάφορα ειδικά προγράμματα για **πολύτεκνους, οικογένειες με αναπηρίες, άγαμες μητέρες, άτομα με έντονες κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες**, υπάρχουν μειωμένες ασφαλιστικές προϋποθέσεις για διάφορες κατηγορίες δικαιούχων όπως για τους **παλιννοστούντες, τους κατοίκους παραμεθωρίων περιοχών, τους πολιτικούς πρόσφυγες**.

Συνολικά τη διετία 2003-2004 κληρώθηκαν **3.195** κατοικίες συμπεριλαμβανομένου του Ολυμπιακού χωριού, δημοπρατήθηκαν **940** κατοικίες και αποπερατώθηκαν **1.141** κατοικίες. Αξίζει να αναφέρουμε ότι το Ολυμπιακό Χωριό αποτελεί πρότυπο οικισμό του Ο.Ε.Κ και η συμβολή του ήταν μεγάλη στην εθνική προσπάθεια διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας. Οι **2.292** κατοικίες του θα παραχωρηθούν στους δικαιούχους του ΟΕΚ που ζουν και εργάζονται στην Αττική. Στο χωριό λειτουργεί πολυκλινική με σύγχρονα μέσα, πισίνα, αθλητικές εγκαταστάσεις, τα οποία θα είναι στη διάθεση των δικαιούχων που θα κατοικήσουν στον οικισμό.

Την ίδια διετία ο ΟΕΚ κατέβαλε επιδόματα ενοικίου σε **74.076** δικαιούχους, συνολικού ύψους **93.033.049,92 €**. Για πρώτη φορά το 2004 το σύνολο της επιδότησης ενοικίου καταβλήθηκε εντός του 2004 και όχι σύμφωνα με την πρακτική των παρελθόντων ετών, όπου μόνο το 10% καταβαλλόταν εντός του έτους και το υπόλοιπο τον επόμενο χρόνο.

Αναφορικά με δάνεια για αγορά ή ανέγερση νέας κατοικίας από τραπεζικά κεφάλαια με διπλή επιδότηση επιτοκίου (από το Ελληνικό Δημόσιο και τον ΟΕΚ) καθώς και δάνεια για επισκευή, επέκταση ή αποπεράτωση υπάρχουσας κατοικίας από ίδιους πόρους του ΟΕΚ χορηγήθηκαν **48.537** εγκρίσεις και **16.466** εγκρίσεις αντίστοιχα τα έτη 2003-2004.

Το έτος 2005 έχει σχεδιαστεί η ολοκλήρωση και παράδοση **571** κατοικιών. Σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη η ανέγερση **2.951** κατοικιών σε διάφορους νομούς της χώρας.

Ο ΟΕΚ προωθεί την αύξηση των ορίων εισοδήματος όλων των κατηγοριών για τη λήψη δανείων αγοράς ή ανέγερσης καθώς και τη σημαντική αύξηση των ποσοστών επιδότησης. Επίσης, προωθεί και τη μείωση των απαιτούμενων ασφαλιστικών προϋποθέσεων των διαφόρων κατηγοριών.

Στο πλαίσιο του ανταγωνισμού για την επιβίωση και ανάπτυξη του Οργανισμού απαιτείται επιχειρηματικός και έντονα επενδυτικός προσανατολισμός, με ιδιωτικο-κοινωνικά κριτήρια, έτσι ώστε να λειτουργεί σαν μία σύγχρονη εταιρία «κοινωνικού Real Estate», με κύρια επιδίωξη όλοι οι δικαιούχοι να μπορούν να αποκτήσουν εύκολα, γρήγορα και αξιοκρατικά κριτήρια μια ευπρεπή πρώτη κατοικία

Γ. Πρόσβαση στην υγεία και περίθαλψη

Η εξασφάλιση πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας για όλους, ανεξαρτήτως οικονομικής κατάστασης ή γεωγραφικής θέσης, αποτελεί πάγια και διαρκή επιδίωξη της ελληνικής Πολιτείας. Με σκοπό την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων στις νοσοκομειακές υποδομές, ολοκληρώθηκε η κατασκευή **3** Νοσοκομείων και η επέκταση ακόμα **ενός** εκτός Ν. Αττικής. Σε εξέλιξη βρίσκονται τα έργα κατασκευής **7** νέων και οι επεκτάσεις άλλων **8** Νοσοκομείων στην περιφέρεια, ενώ προχωρά επίσης και η κατασκευή του Ογκολογικού Νοσοκομείου Αθηνών «Άγιοι Ανάργυροι». Για την αντιμετώπιση ιδιαίτερων περιστατικών, έως το τέλος του 2004 λειτουργούσαν **146** κλίνες σε Μονάδες Αυξημένης Φροντίδας, **633** κλίνες σε Μονάδες Εντατικής Θεραπείας και **1063** θέσεις αιμοκάθαρσης. Προγραμματίζεται η βελτίωση του εξοπλισμού, όπως και η αναγκαία στελέχωση σε προσωπικό, ώστε να καταστεί δυνατή η λειτουργία όλων των ήδη υπάρχουσών μονάδων. Επίσης, προγραμματίζεται η δημιουργία νέων στα περιφερειακά νοσοκομεία ώστε να αποφεύγεται η ταλαιπωρία λόγω μεγάλων χιλιομετρικών αποστάσεων.

Για την κάλυψη των αναγκών σε *πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας*, κατά το χρονικό διάστημα 2003 – 2005 έχουν συσταθεί **8** Κέντρα Υγείας στην περιφέρεια, **ένα** νέο Κέντρο Υγείας στη Νομ. Αθηνών και **ένα** ειδικό Κέντρο Υγείας στη Νομ. Θεσσαλονίκης. Επίσης έχουν μετατραπεί σε Πολυδύναμα **5** Περιφερειακά Ιατρεία. Σε εξέλιξη βρίσκεται η κατασκευή και ο εξοπλισμός **6** Κέντρων Υγείας Αστικού Τύπου στους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης και **ενός** ακόμα Κέντρου Υγείας στην περιφέρεια. Τον Ιούνιο του 2005, θα εγκαινιαστεί η Πολυκλινική του Ολυμπιακού χωριού. Παράλληλα, προωθείται σ' όλη την χώρα ένα ευρύτατο πρόγραμμα αναβάθμισης της υλικοτεχνικής υποδομής των Κέντρων Υγείας. Τα προγράμματα αυτά θα συνεχιστούν και για το επόμενο διάστημα. Συνολικά, τη διετία 2003-2004, για τις παρεμβάσεις οι οποίες αφορούσαν αναβαθμίσεις κτιριακών υποδομών και προμήθεια και αναβάθμιση ιατροτεχνικού εξοπλισμού σε Νοσοκομεία και Κέντρα Υγείας της χώρας, με φορέα υλοποίησης τη ΔΕΠΙΑΝΟΜ ΑΕ (Δημόσια Επιχείρηση Ανέγερσης Νοσηλευτικών Μονάδων), οι πιστώσεις που διατέθηκαν ήταν 82.289.186 € (εθνικοί και κοινοτικοί πόροι).

Η παροχή άμεσης βοήθειας και επείγουσας ιατρικής φροντίδας στους πολίτες και η μεταφορά τους σε μονάδες παροχής υγείας γίνεται από το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ), με ιδιότητα μέσα και με κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό. Ετησίως εξυπηρετούνται **480.000** περίπου ασθενείς, εκ των οποίων ένα μεγάλο ποσοστό αφορά την αντιμετώπιση οξέων προβλημάτων υγείας. Εκτός της κεντρικής υπηρεσίας του ΕΚΑΒ στην Αθήνα, λειτουργούν ακόμα παραρτήματα σε **11** περιοχές εκτός Αθηνών, καθώς και τομείς στις περισσότερες περιοχές της χώρας. Στο πλαίσιο της επιδίωξης για κάλυψη όλης της χώρας, όπως και για την εύρυθμη λειτουργία του ΕΚΑΒ, άρχισαν να λειτουργούν νέοι τομείς σε **24** περιοχές της χώρας και έγινε προμήθεια νέου εξοπλισμού συνολικού κόστους περίπου 22.601.580 € (εθνικοί και κοινοτικοί πόροι).

Για τη *στελέχωση των νοσοκομείων*, το 2004 συστάθηκαν σε διάφορα Νοσοκομεία του ΕΣΥ **127** θέσεις ειδικευόμενων γιατρών, εκ των οποίων οι 102 για απόκτηση ειδικότητας στη γενική ιατρική. Ολοκληρώθηκαν παράλληλα οι αναμορφώσεις Οργανισμών σε 5 Νοσοκομεία, προκειμένου να ανταποκριθούν στις νέες οργανωτικές ανάγκες και την ορθολογική κατανομή προσωπικού. Επίσης, για τη στελέχωση του Πανεπιστημιακού ΓΝ Αττικών, μεταφέρθηκαν σε αυτό συνολικά 28 θέσεις κλάδου γιατρών ΕΣΥ διαφόρων ειδικοτήτων (μαζί με τους γιατρούς που τις κατέχουν). Από τον Ιανουάριο του 2005

εφαρμόζεται νέο σύστημα εφημεριών με σκοπό την ορθολογική κατανομή των έκτακτων περιστατικών που απαιτούν νοσηλεία, τη μείωση του χρόνου αναμονής και την αποσυμφόρηση των κεντρικών νοσοκομείων. Το μέτρο κρίθηκε ως επιτυχές και επεκτείνεται σταδιακά σε όλη τη χώρα.

Στον τομέα της Ψυχικής Υγείας, μέσω του δεκαετούς Εθνικού Προγράμματος «Ψυχαργός» που υλοποιείται από το 2000 και βρίσκεται στην Β' Φάση του, προωθούνται ενέργειες για αλλαγή του μοντέλου παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας, με την μετάβαση από δομές που παρέχουν κλειστή φροντίδα σε δομές μέσα στην κοινότητα. Το διάστημα 2003-2005 αναπτύχθηκαν 130 μονάδες ψυχικής υγείας. Πρόκειται για ανάπτυξη Ξενώνων, (Ψυχογηριατρικών) Οικοτροφείων, Προστατευμένων Διαμερισμάτων, Κέντρων Ημέρας για άτομα με ψυχικές διαταραχές ή και αντιστικού τύπου και Κινητών Μονάδων από νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου. Επιπροσθέτως, ιδρύθηκαν 6 Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.ΣΠΕ) ανά την χώρα στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας. Πρόκειται για μονάδες ψυχικής υγείας που αποβλέπουν στην κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση και επαγγελματική ένταξη ατόμων με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα. Προβλέπεται η ανάπτυξη των οικονομικών και επιχειρηματικών δράσεων των υπαρχουσών Κοι.ΣΠΕ και η ίδρυση νέων ανά τομέα ψυχικής υγείας. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του Άξονα 2 του Ε.Π. «Υγεία-Πρόνοια» έχει τεθεί ως στόχος η ίδρυση άλλων 5 Κοι.ΣΠΕ έως το 2006.

Από τα μέτρα αυτά, άμεσα ωφελήθηκαν **1150** ψυχικά ασθενείς με μακρά παραμονή στα ψυχιατρικά νοσοκομεία της χώρας καθώς και **1400** ασθενείς που διαβιούν κυρίως στην κοινότητα. Στον αριθμό των 1150 ψυχικά ασθενών, δεν συμπεριλαμβάνονται οι επωφελούμενοι από τους Κοι.ΣΠΕ καθώς πέραν από τον Κοι.ΣΠΕ Λέρου οι υπόλοιποι δεν έχουν ακόμη λειτουργήσει. Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο του “Ψυχαργός” έχει επιτευχθεί η αποϊδρυματοποίηση και η ψυχοκοινωνική επανένταξη **3500** μέχρι σήμερα ασθενών με μακρά παραμονή στα ψυχιατρικά νοσοκομεία της χώρας. Έως το 2006, στο πλαίσιο του Ε.Π. “Υγεία-Πρόνοια”, στόχος είναι οι δομές αποασυλοποίησης να ανέλθουν σε 220, εξυπηρετώντας συνολικά άλλα 2000 άτομα. Παράλληλα, στο πνεύμα μετεξέλιξης των παραδοσιακών δομών κλειστού τύπου, το 2004 έκλεισε ένα ψυχιατρικό νοσοκομείο και έως το 2006 πρόκειται να κλείσουν τρία από τα εναπομείναντα οκτώ. Αν και δεν αναπτύχθηκε το σύνολο των μονάδων ψυχικής υγείας που είχε προγραμματιστεί, οι ποιοτικοί στόχοι επιτεύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό.

Οι χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες (για πρόσληψη προσωπικού, αρχιτεκτονικές μελέτες κ.λπ) είναι τα κυριότερα προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση των δράσεων.

Όσον αφορά την *αναβάθμιση των υπηρεσιών των Ασφαλιστικών Οργανισμών*, έγιναν βήματα προόδου για την προσφορά στους ασφαλισμένους υπηρεσιών ψυχικής υγείας και αποθεραπείας-αποκατάστασης μέσω συμβάσεων των Οργανισμών με ιδιωτικές δομές. Η ενέργεια αυτή διευκολύνεται από την πρόβλεψη για ειδικό (ημερήσιο) νοσήλιο. Το ΙΚΑ έχει συνάψει συμβάσεις με 8 μονάδες ψυχικής υγείας και 4 κέντρα θεραπείας-αποκατάστασης. Ο ΟΑΕΕ, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, έχει συνάψει συμβάσεις με 4 κέντρα αποθεραπείας-αποκατάστασης. Η διεύρυνση του φάσματος υπηρεσιών στις οποίες οι ασφαλισμένοι έχουν πρόσβαση συνεχίζεται να προωθείται.

Επίσης, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ασφαλισμένων, το **ΙΚΑ** εφαρμόζει με επιτυχία το Σύστημα Διαχείρισης Ζήτησης Υπηρεσιών Υγείας (τηλ. ραντεβού) σε **270** υγειονομικούς σχηματισμούς. Καθημερινά εξυπηρετούνται περισσότεροι από **70.000** ασφαλισμένοι. Στόχος είναι η ένταξη στο σύστημα **30** επιπλέον μονάδων υγείας, ώστε να εξυπηρετούνται καθημερινά περίπου **85.000** ασφαλισμένοι, καθώς και η ένταξη όλων των εργαστηριακών εξετάσεων. Πάντως, κάποια άλλα μέτρα που είχαν χαρακτηριστεί ως σημαντικά για το ΙΚΑ, δεν προωθήθηκαν τη διετία 2003-2004 (ο θεσμός του οικογενειακού γιατρού, η σύνδεση των μονάδων υγείας του ΙΚΑ με τον ΟΓΑ). Επίσης, δεν αναπτύχθηκε περαιτέρω η κατ' οίκον περίθαλψη, κυρίως λόγω έλλειψης υγειονομικού προσωπικού.

Η πρόσβαση στην περίθαλψη για τους ανέργους εξασφαλίζεται (α) με τις προβλέψεις για κάλυψη των ανέργων, με διαφορετικές προϋποθέσεις ανά ηλικιακή ομάδα (έως 29 ετών, 29-55 ετών, άνω των 55 ετών). Κάλυψη παρέχεται και στα προστατευόμενα μέλη της οικογένειά τους. Το συνολικό κόστος για το 2004 ήταν 3.740.143 € (δεν υπάρχουν στοιχεία για τους ανέργους άνω των 55 ετών) (β) με τη ρύθμιση για κάλυψη των ανέργων που παρακολουθούν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης συγχρηματοδοτούμενα ή μη από το ΕΚΤ. Πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας παρέχεται και για τους ανασφάλιστους-άπορους. Δικαιούνται βιβλιάρια απορίας, με το οποίο εξυπηρετούνται σε όλες τις μονάδες του ΕΣΥ. Το κόστος καλύπτεται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Η συνολική επιβάρυνση των Νοσοκομείων από αυτό το μέτρο είναι της τάξης των 75.000.000 €.

Το Γενικό Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση του Προγράμματος Μεταρρύθμισης «Υγεία για τον Πολίτη» 2000-2006, κρίθηκε με βάση τη μέχρι τώρα πορεία ως μη υλοποιήσιμο για λόγους όπως η έλλειψη σαφώς προσδιορισμένων στόχων, η μη ανάπτυξη μηχανισμού παρακολούθησης των επιμέρους προγραμμάτων και μηχανισμού διαχείρισης των αλλαγών που προέβλεπε. Επιπλέον, δεν προωθήθηκαν βασικές πρωτοβουλίες που προβλέπονταν, όπως ο νόμος για την ποιότητα υπηρεσιών Υγείας και το Ενιαίο Σύστημα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας.

Το 2005, το έλλειμμα αυτό άρχισε να καλύπτεται με μια σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων για τη διαμόρφωση του πλαισίου που θα καταστήσει το Εθνικό Σύστημα Υγείας ικανό να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις και θα εξασφαλίζει την κοινωνική και οικονομική βιωσιμότητά του. Ήδη ψηφίστηκε ο Ν.3329/2005, με τον οποίο, όσον αφορά τα θέματα Υγείας, προωθείται η ουσιαστική αποκέντρωση και η αυτόνομη ανάπτυξη της περιφέρειας, απαλλαγμένη από γραφειοκρατικές αγκυλώσεις. Στόχος είναι ο εκσυγχρονισμός και η αναμόρφωση του ΕΣΥ τόσο ως προς την οργανωτική δομή, όσο και ως προς το ανθρώπινο δυναμικό. Εντός του 2005, θα κατατεθούν επίσης προς ψήφιση στη Βουλή τα νομοσχέδια για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, για την αιμοδοσία και για την ιατρική δεοντολογία. Ήδη κατατέθηκε στη βουλή το νομοσχέδιο για τη Δημόσια Υγεία.

Δ. Πρόσβαση στην παιδεία

Όλοι οι πολίτες πρέπει να έχουν ισότιμες ευκαιρίες πρόσβασης σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα εφάμιλλο προς τα ευρωπαϊκά και διεθνή συστήματα και γι' αυτό το λόγο πρέπει να επιδιώκεται από κάθε κράτος η αναβάθμιση της εκπαίδευσης με ιδιαίτερη προσοχή στην υλοποίηση δράσεων που απευθύνονται στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Για να καλυφθούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες το σχολικό έτος 2002-2003 λειτούργησαν **283** Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής (ΣΜΕΑ), **1.074** Τμήματα Ένταξης σε σχολεία γενικής παιδείας, **50** Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και **58** Κέντρα Διάγνωσης Αναγκών και Υποστήριξης (ΚΔΑΥ) Το σχολικό έτος 2004-2005 λειτούργησαν **311** ΣΜΕΑ, **1654** Τμήματα Ένταξης, **72** Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και **58** ΚΔΑΥ, παρατηρώντας ικανοποιητική αύξηση των δομών.

Η επιμόρφωση εκπαιδευτών οι οποίοι διδάσκουν σε μαθητές με αναπηρίες αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την αποτελεσματικότητα της ειδικής αγωγής. Τη διετία 2003-2004 επιμορφώθηκαν **7.633** εκπαιδευτικοί σε προγράμματα για μαθητές με αναπηρίες και από το 2003 μέχρι σήμερα έχουν επιμορφωθεί **2.822** εκπαιδευτικοί για μαθητές με μαθησιακά προβλήματα.

Στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, ολοκληρώθηκε η β' φάση των προγραμμάτων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, «**Εκπαίδευση Παλινοστούντων**», «**Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων**» και «**Ένταξη Τσιγγανοπαίδων στο σχολείο**». Το πρώτο πρόγραμμα σημείωσε υπερκάλυψη των στόχων του και το δεύτερο σημείωσε υψηλό ποσοστό απορροφητικότητας (76%). Αναφορικά με το τρίτο πρόγραμμα, αυτό παρουσίασε χαμηλή απορροφητικότητα. Και τα τρία αυτά έργα συνολικά εντάχθηκαν στο ΕΠΕΑΕΚ II και είχαν

για την περίοδο 2000-2004 συνολικό προϋπολογισμό 29,3 εκατ € και τελικές πραγματοποιηθείσες δαπάνες 20,6 εκατ. €.

Τέλος, προς την κατεύθυνση της ευκολότερης πρόσβασης στη παιδεία και αναβάθμισής της λειτουργούν τα **σχολεία δεύτερης ευκαιρίας** και τα **κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων**. Τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας (ΣΔΕ) απευθύνονται σε νέους 18-29 ετών με στόχο την αποπεράτωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Από το Σεπτέμβριο του 2004 λειτουργούν με επιτυχία **32 ΣΔΕ** σε διάφορες περιοχές της χώρας. Κατά το σχολικό έτος 2004-5 εκπαιδεύτηκαν **2.249** πολίτες έναντι **1.189** κατά το σχολ. έτος 2003-4, μεταξύ των οποίων και τσιγγάνοι, παλιννοστούντες, μουσουλμάνοι και μετανάστες. Τα κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων στοχεύουν στη δια βίου εκπαίδευση. Λειτουργούν συνολικά **24** σε ισάριθμους νομούς και προβλέπεται η λειτουργία ακόμη 19 μονάδων. Το 2003 εκπαιδεύτηκαν **4.099** πολίτες ενώ το 2004, **12.225** πολίτες (αύξηση 198%). Μέχρι το τέλος 2006 προβλέπεται η επιμόρφωση 50.000 πολιτών.

Στον τομέα της δια βίου μάθησης σημαντικό βήμα αποτελεί η θεσμοθέτηση των Ινστιτούτων Δια βίου Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με νόμο που ψηφίστηκε τον Ιούνιο του 2005 στη Βουλή προκειμένου να δίνεται πλέον και στους Έλληνες πολίτες η δυνατότητα απόκτησης νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και μάλιστα με πιστοποιημένα επαγγελματικά δικαιώματα. Επίσης, στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας σχεδιάστηκε και εξασφαλίστηκε η χρηματοδότηση για τη συγκρότηση Κέντρου Εκπαίδευσης & Επιμόρφωσης Ενηλίκων από Απόσταση.

Ε. Πρόσβαση σε λοιπά αγαθά

Ο Οργανισμός Εργατικής Εστίας είναι φορέας κοινωνικής προσφοράς και αλληλεγγύης, με στόχο την ανάπτυξη κοινωνικών πολιτικών που θα στηρίζουν και θα ενισχύουν περισσότερες ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, ενώ παράλληλα αποτελεί φορέα οργανωμένου τουρισμού εθνικής εμβέλειας. Η ανάπτυξη τουριστικών πρωτοβουλιών που προωθεί ο Οργανισμός Εργατικής Εστίας, ιδιαίτερα σε μη τουριστικές και περιθωριοποιημένες περιοχές, ενισχύει τον τοπικό τουρισμό, την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη και ενισχύει τα εισοδήματα των τοπικών κοινωνιών μέσω της καλύτερης αξιοποίησης των τοπικών προϊόντων, της ενοικίασης καταλυμάτων και άλλων υπηρεσιών.

Ιδιαίτερα με τον Κοινωνικό Τουρισμό οι διακοπές γίνονται αγαθό για όλους, ιδίως τους χαμηλόμισθους εργαζόμενους, τους χαμηλοσυνταξιούχους, τους επιδοτούμενους ανέργους και μακροχρόνια ανέργους, τους πολύτεκνους, τις άγαμες μητέρες και τα άτομα με αναπηρίες. Το **2003 και 2004** εκδόθηκαν **570.000** δελτία κοινωνικού τουρισμού και το ύψος της δαπάνης ανήλθε στα **32.961.096,88 €**. Επίσης, κατά τη διετία 2003- 2004 πραγματοποιήθηκαν θερινά και χειμερινά εκδρομικά καθώς και προγράμματα εναλλακτικού τουρισμού με **95.108 ωφελούμενους**. Επιπλέον, χορηγήθηκαν **570.000** εισιτήρια θεάτρου, **40.500** εισιτήρια κινηματογράφου και διατέθηκαν **360.000** δελτία αγοράς βιβλίων.

Το **2005**, για πρώτη φορά χορηγείται η παροχή του Κοινωνικού Τουρισμού **χωρίς όριο εισοδήματος** (οικονομικό πλαφόν), σε **μακροχρόνιους ανέργους επιδοτούμενους από τον ΟΑΕΔ**, καθώς και στις **άγαμες μητέρες**, δικαιούχους των παροχών του Οργανισμού Εργατικής Εστίας. Επίσης, αυξήθηκε το εισοδηματικό όριο κατά 7,5-8 % για την ένταξη περισσότερων δικαιούχων στο πρόγραμμα Κοινωνικού Τουρισμού.

Ένα τέταρτο πρόγραμμα εγκρίθηκε και το **2005** θα πραγματοποιηθούν 8ήμερες κρουαζιέρες σε διάφορα ελληνικά νησιά. Το πρόγραμμα θα εξυπηρετήσει 4.200 δικαιούχους και η δαπάνη ανέρχεται στα 2.200.000 €

Στο πλαίσιο του μικτού προγράμματος πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά το 2005 το πρόγραμμα του **θρησκευτικού τουρισμού** (μονοήμερες εκδρομές σε ιστορικά μοναστήρια) και απευθύνεται κυρίως σε συνταξιούχους. Το πρόγραμμα εξυπρέτησε **1500** άτομα και η δαπάνη ανήλθε στα **12.000 €**. Επιπλέον, στο πλαίσιο της αναβάθμισης του εναλλακτικού τουρισμού θα εφαρμοστεί ένα πρόγραμμα **αλιευτικού τουρισμού** σε περιοχές άμεσα

εξαρτημένες από την αλιεία με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και της ενίσχυσης του εισοδήματος των τοπικών κοινωνιών.

Ο **Λογαριασμός Αγροτικής Εστίας** λειτουργεί συμπληρωματικά με τον Οργανισμό Εργατικής Εστίας και χειρίζεται παρόμοια προγράμματα που απευθύνονται σε αγρότες συνταξιούχους και μη. Το 2003 οι δικαιούχοι ήταν **48.000** άτομα, το 2004 ήταν **120.000** άτομα και το 2005 αναμένεται να είναι πάνω από **195.000** άτομα.

Παράλληλα τη διετία 2003-2004 υλοποιήθηκαν **προγράμματα κατασκηνώσεων** για παιδιά με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα, ηλικιωμένους και ΑΜΕΑ, με συνολικό αριθμό ωφελουμένων περίπου **75.590 άτομα**, παρατηρώντας μια αυξητική τάση στον αριθμό των δικαιούχων του 2004 σε σχέση με το 2003.

Ιδιαίτερα το έτος 2004 δόθηκε μεγάλη προσοχή στην κάλυψη των αναγκών πληροφόρησης ειδικά στις απομακρυσμένες περιοχές της χώρας μέσω κινητών βιβλιοθηκών (βιβλιοαυτοκίνητα), οι οποίες το 2004 εξυπηρέτησαν **131.164** μαθητές, εκπαιδευτικούς και άλλους πολίτες έναντι **127.938** ατόμων το 2003 σε όλη τη χώρα.

Σημαντική στον τομέα του πολιτισμού είναι η χορήγηση της **κάρτας πολιτισμού** σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού με την οποία επιτρέπεται δωρεάν η είσοδος σε αρχαιολογικούς χώρους και δημόσιους πολιτιστικούς φορείς. Ο θεσμός ξεκίνησε με **9.017** δικαιούχους το 2003, ενώ το 2004 ο αριθμός δικαιούχων ήταν **62.771** άτομα. Η ενέργεια συνεχίζεται το 2005 (μέχρι στιγμής έχουν δοθεί 80.000 κάρτες) και προβλέπεται διεύρυνση τόσο των συνεργαζόμενων φορέων όσο και των ομάδων δικαιούχων.

Δύο πολύ μεγάλες **υπηρεσίες κοινής ωφέλειας**, η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) και ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ) προσπαθούν να αναβαθμίσουν τις υπηρεσίες τους και να τις καταστήσουν όσο το δυνατό πιο προσβάσιμες σε όλους τους πολίτες και ιδιαίτερα στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Προς αυτή την κατεύθυνση η **ΔΕΗ** προβλέπει ειδικό τιμολόγιο πολυτέκνων με επιβάρυνση της ΔΕΗ 6.000.000€ ετησίως, μειωμένο αγροτικό τιμολόγιο που περιορίζεται στο 40% της τιμής των λοιπών τιμολογίων και τιμολογεί με χαμηλότερο κόστος τις καταναλώσεις των πελατών της Νησιωτικής Χώρας, παρόλο που το κόστος της κλιμακωτής που παράγεται στους τοπικούς σταθμούς των νησιών είναι υψηλό.

Ο **ΟΤΕ** προσφέρει χαμηλό τηλεφωνικό τιμολόγιο και ειδικές οικονομικές διευκολύνσεις σε τυφλούς συνδρομητές, σε άτομα με βαριά κινητική αναπηρία, σε νεφροπαθείς και σε άτομα με αναπηρία άνω του 67%. Επιπλέον, υποστηρίζει τεχνικά το σύστημα «Τηλεβοήθεια στο σπίτι» που αφορά παροχή δυνατότητας άμεσης κλήσης του ΟΤΕ για βοήθεια από κοινωνικά ευαίσθητα άτομα. Διαθέτει κέντρο εξυπηρέτησης ατόμων με προβλήματα ακοής και προσφέρει ειδικές τηλεφωνικές συσκευές σε ΑΜΕΑ. Επίσης, ο ΟΤΕ μεριμνά και για την προσβασιμότητα των ΑΜΕΑ εγκαθιστώντας ειδικά καρτοτηλέφωνα σε δημόσιους χώρους και προσφέροντας ειδικές ευκολίες προσβασιμότητας στα κτίρια και καταστήματα του ΟΤΕ. Εκτός από τα άτομα με αναπηρίες ο ΟΤΕ παρέχει οικονομικές διευκολύνσεις σε συνταξιούχους 65 ετών και άνω και σε φοιτητές.

Τέλος, στον τομέα του **αθλητισμού** η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού έχει ξεκινήσει από το 1983 μια σειρά προγραμμάτων με την ονομασία **Μαζικός Λαϊκός Αθλητισμός** ή αλλιώς **Αθληση για όλους**, τα οποία υλοποιούνται σε όλους σχεδόν τους Δήμους και τις Κοινότητες της χώρας και πραγματοποιούνται σε ελεύθερους χώρους αναψυχής, πάρκα, παιδότοπους, αθλητικά κέντρα κ.α. Διακρίνονται σε **α. γενικά προγράμματα** όπως άσκηση στην προσχολική-παιδική-εφηβική-τρίτη ηλικία, εργασιακός-στρατιωτικός-πανεπιστημιακός αθλητισμός κ.α **β. ειδικά προγράμματα** όπως άσκηση ΑΜΕΑ, φυλακισμένων, απεξαρτημένων, παλιννοστούντων, τσιγγάνων κ.α **γ. καινοτόμα προγράμματα** όπως πεζοπορίες, ποδηλασία, ορειβασία για άτομα κάθε ηλικίας και **δ. πρότυπα προγράμματα** για άτομα καρδιοπαθή, νεφροπαθή κ.α που χρειάζονται για την άσκηση εξειδικευμένο προσωπικό. Το 2002 και 2003 παρατηρήθηκαν δύο προβλήματα στην υλοποίηση των

προγραμμάτων: μειωμένη συμμετοχή των φορέων και καθυστερημένη έναρξη των προγραμμάτων. Αιτίες των προβλημάτων θεωρούνται η συσσώρευση οφειλών της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού (ΓΓΑ) προς τους ΟΤΑ, η διαδικασία πρόσληψης των πτυχιούχων φυσικής αγωγής και η καθυστερημένη αποστολή των εγκρίσεων που μετέφερε χρονικά και όλες τις προβλεπόμενες διαδικασίες πρόσληψης και έναρξης των προγραμμάτων. Στις άμεσες προτεραιότητες της ΓΓΑ έχει τεθεί η επίλυση των ανωτέρω προβλημάτων και προωθούνται διορθωτικές και βελτιωτικές παρεμβάσεις για την ομαλότερη λειτουργία των προγραμμάτων.

Στον τομέα του **πολιτισμού** πραγματοποιούνται ειδικά προγράμματα δια-πολιτισμικού χαρακτήρα για ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού με στόχο τη συμμετοχή τους στην πολιτιστική ζωή της χώρας, αλλά και την ανάδειξη τυχόν ιδιαίτερων πολιτισμικών στοιχείων των ομάδων αυτών. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εργαστήρια σε καλλιτεχνικούς τομείς για τσιγγανόπαιδες το σεμινάριο μουσειο-παιδαγωγικής για παιδιά παλιννοστούντων, ομαδικές εκθέσεις έργων τέχνης ατόμων των ομάδων, τα ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για άτομα με αναπηρία, οι ξεναγήσεις σε μουσεία, θεατρικές παραστάσεις και άλλες δράσεις για την υλοποίηση του παραπάνω στόχου. Οι ωφελούμενοι από τις δράσεις αυτές υπολογίζονται πλέον των **4.500** τσιγγάνων και περί τους **2.500** παλιννοστούντες, **100** απεξαρτημένα άτομα, περί τα **3.000** άτομα με αναπηρίες.

ΣΤΟΧΟΣ 2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

Η μετάβαση προς μια κοινωνία βασισμένη στη γνώση και την τεχνολογία, η μεταβολή των οικογενειακών προτύπων, η ανάγκη προσαρμογής των άτυπων δικτύων στήριξης στις καινούργιες συνθήκες και η σταθερή μείωση της σημασίας του πρωτογενούς τομέα για τη συνολική οικονομία, θέτουν νέες προκλήσεις και προοπτικές όσον αφορά την κοινωνική ένταξη. Όμως, ταυτόχρονα, οι κίνδυνοι για περιθωριοποίηση και κοινωνικό αποκλεισμό παρουσιάζονται αυξημένοι για κάποιες ομάδες πληθυσμού.

Η πολιτική στο ζήτημα των **προληπτικών δράσεων** έχει ως επιδίωξη την αντιμετώπιση των χαρακτηριστικών που καθιστούν αυτές τις ομάδες πιο ευάλωτες στον κοινωνικό αποκλεισμό με ολοκληρωμένα και συνεκτικά θετικά μέτρα. Από την πλειονότητα των δράσεων αυτών, στόχος είναι, εκτός από την προώθηση στην αγορά εργασίας, η εξασφάλιση των αναγκαίων συνθηκών για την απρόσκοπτη κοινωνική συμμετοχή και την πρόληψη φαινομένων εξαθλίωσης. Η συνεκτικότητα των μέτρων αυτών και η διασύνδεσή τους με μέτρα των άλλων στόχων είναι δύο κεντρικά σημεία όπου εντοπίστηκε ανάγκη για περαιτέρω βελτίωση. Στο πλαίσιο της βελτίωσης, οι διαστάσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη είναι οι ειδικές ανάγκες των συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού, η λειτουργική ένταξή τους στην κοινωνία και οι απαραίτητες δομές στήριξης.

Τα μέτρα του στόχου αυτού υλοποιούνται σε μεγάλο βαθμό μέσω αποκεντρωμένων διοικητικών δομών και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Άμεσα, λοιπόν, συναρτώμενο είναι το θέμα της οικονομικής αποκέντρωσης, όπου οι διαδικασίες παρουσιάζουν υστέρηση, προκαλώντας εμπόδια στην ουσιαστική αποκέντρωση και στην ταχύτερη και αποτελεσματικότερη υλοποίηση των αντίστοιχων πολιτικών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Παράλληλα, η εξάρτηση της βιωσιμότητας αρκετών δομών από τους πόρους του ΕΚΤ αναδεικνύει το ζήτημα εξασφάλισης της συνέχειας των δράσεων.

Το Υπουργείο Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης προωθεί δέσμη ενεργειών με σκοπό τον εκσυγχρονισμό του εθνικού συστήματος κοινωνικής φροντίδας και την αποτελεσματική προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών σε όσους βρίσκονται σε ανάγκη. Το **Ινστιτούτο Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης** και το **Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας** διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο προς αυτή την επιδίωξη.

Η θεσμοθέτηση του Ινστιτούτου Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης (**ΙΚΠΑ**) ως μετεξέλιξη του **Εθνικού Συμβουλίου Κοινωνικής Φροντίδας (ΕΣΥΚΦ)** έχει ως στόχο να δημιουργήσει έναν φορέα - επιστημονικό εργαλείο στη διάθεση της εκάστοτε κυβέρνησης για τη χάραξη προνοιακής πολιτικής. Ως ΕΣΥΚΦ άρχισε να λειτουργεί ουσιαστικά από το φθινόπωρο του 2004. Τα έτη 2003 και 2004 ήταν έτη οργάνωσής του. Παρ' όλα αυτά και παρά τους περιορισμένους πόρους προετοιμάστηκαν και σε ένα βαθμό πραγματοποιήθηκαν αρκετές ενέργειες στο πλαίσιο του ρόλου του. Έχει ευρύ γνωμοδοτικό ρόλο, προσφέρει το πλαίσιο για την ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου, αναπτύσσει την επιστημονική έρευνα στον χώρο της Πρόνοιας, τηρεί το Εθνικό Μητρώο Υιοθεσιών, αναπτύσσει εκπαιδευτικές δραστηριότητες κλπ.

Στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών που στοχεύουν στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού λειτουργεί το **Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (ΕΚΑΚΒ)**, το οποίο απευθύνεται σε άτομα, οικογένειες και ομάδες που αντιμετωπίζουν ή κινδυνεύουν άμεσα να βρεθούν σε κατάσταση συναισθηματικής κρίσης ή έκτακτης ανάγκης ή κοινωνικού αποκλεισμού. Μεταξύ των άλλων παρέχει συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη, πληροφορίες για θέματα πρόνοιας και κοινωνικής αλληλεγγύης και προσωρινή φιλοξενία από άρτια καταρτισμένο προσωπικό. Διαθέτει 10 Κέντρα Κοινωνικής Στήριξης, 5 ξενώνες φιλοξενίας καθώς και τηλεφωνική γραμμή 24ώρου βάσειως.

Και σε αυτό τον στόχο-όπως και στον στόχο 1.1- αξίζει να σημειώσουμε τον προληπτικό χαρακτήρα των υπηρεσιών του **Δικτύου Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών**, αφού μέσω της διασύνδεσης των εξυπηρετούμενων με τις δομές πρόωθησης στην απασχόληση επιτυγχάνεται σε ικανοποιητικό βαθμό (από το 2003 μέχρι το Μάρτιο του 2005 έχουν εξυπηρετηθεί 34.308 άτομα με στόχο μέχρι το 2006 την συνολική εξυπηρέτηση 55,000 ατόμων) η πρόληψη του κινδύνου του κοινωνικού αποκλεισμού. Το πρόγραμμα είναι σε εξέλιξη και αναμένεται να ενταχθούν ακόμα περίπου 25 με 30 Δικαιούχοι (Δήμοι/ Δημοτικές Επιχειρήσεις) (βλ. αναλυτικότερα στο ΚΕΦ. 4 «Καλές Πρακτικές»)

Στην πρόληψη φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού σε μια κοινωνία βασισμένη στη γνώση και την τεχνολογία σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι δράσεις για την αντιμετώπιση του ψηφιακού χάσματος και του ηλεκτρονικού αποκλεισμού. Οι δράσεις αυτές κατά το μεγαλύτερο ποσοστό υλοποιούνται στο πλαίσιο του **Ε.Π «Κοινωνία της Πληροφορίας»**. Η συμβολή του Ε.Π. «ΚτΠ» στην κοινωνική ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων είναι δυναμικά πολύ υψηλή, τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, παρόλο που δεν μπορεί να προσδιορισθεί με ακρίβεια. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του Ε.Π. «ΚτΠ», χρειάστηκε ορισμένες φορές να εξειδικευτούν οι δράσεις του Ε.Π. κατά το στάδιο της προκήρυξης και της σύνταξης των ΤΔΕ. Ένα δείγμα καλής πρακτικής στην κατεύθυνση αυτή είναι η σύσταση και λειτουργία της Ομάδας Εργασίας για τις ευπαθείς ομάδες, η παρέμβαση της οποίας στο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού είχε θετικά αποτελέσματα στην εξειδίκευση και τον προσανατολισμό συγκεκριμένων Κατηγοριών Πράξεων προς όφελος των ΑΜΕΑ. Μέχρι τώρα η Ομάδα έχει ασχοληθεί μόνον με τα άτομα με αναπηρίες και αντίστοιχα αποτελέσματα αναμένονται και για τις άλλες ευπαθείς ομάδες στη συνέχεια. Ωστόσο, η οικονομική βαρύτητα της συμβολής του Ε.Π «Κοινωνία της Πληροφορίας» στις πολιτικές της κοινωνικής ενσωμάτωσης, είναι σχετικά περιορισμένη, τόσο σε απόλυτα μεγέθη όσο και σε ποσοστιαία συμμετοχή στον προϋπολογισμό του Ε.Π. Κατ' εκτίμηση μέχρι το Μάρτιο 2005 περίπου 2% του προϋπολογισμού του Ε.Π υποστηρίζει άμεσα τις πολιτικές του ΕΣΔΕΝ. Οι δαπάνες δεν υπολογίστηκαν διότι είναι ακόμη πολύ μικρές.

Σημαντικό στοιχείο στην πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελεί η οικογένεια, η οποία αποτελεί παραδοσιακό ισχυρό κοινωνικό θεσμό στη χώρα μας και μέσω των μέτρων στήριξής της διευκολύνεται η είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας συμβάλλοντας έτσι στη συμφιλίωση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

Τα **ολοήμερα σχολεία** συμβάλλουν σημαντικά προς αυτή την κατεύθυνση καθώς εξασφαλίζουν δημιουργική απασχόληση των παιδιών έως τις 16.00 και διευκολύνουν έτσι

την πρόσβαση στην απασχόληση των γονέων (κυρίως των μητέρων). Συνολικά μέχρι το Μάρτιο 2005 λειτουργούν **3.788** τμήματα ολοήμερων δημοτικών και **1.780** ολοήμερων νηπιαγωγείων με στόχο το 2006 να λειτουργούν συνολικά **6.985** τμήματα σε ολοήμερα σχολεία. Χαρακτηριστικό είναι ότι το Υπουργείο Παιδείας το 2004 προχώρησε στην έγκριση όλων των αιτήσεων που είχαν υποβληθεί για την αύξηση των ολοήμερων σχολείων (περίπου 850).

Στο πλαίσιο των ΠΕΠ και του Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» έως το Μάρτιο του 2005 δημιουργήθηκαν (ή συνεχίζουν να λειτουργούν από το Β΄ ΚΠΣ) **449 δομές για φύλαξη παιδιών και για τη δημιουργική τους απασχόληση**. Οι **39** από αυτές απευθύνονται σε άτομα με αναπηρίες.

Ειδική μέριμνα υπάρχει και για παιδιά που είναι απροστάτευτα και στερούνται οικογενειακής φροντίδας. Στο πλαίσιο των **Μονάδων Κοινωνικής Φροντίδας** των οικείων ΔΥ.ΠΕ. (πρώην Πε.Σ.Υ.Π.), που έχουν ως σκοπό την περίθαλψη, μόρφωση και επαγγελματική εκπαίδευση αυτών των παιδιών τη διετία 2003-2004 φιλοξενήθηκαν **700** παιδιά ετησίως. Παράλληλα υπάρχει μέριμνα και για βρέφη που στερούνται ομαλού οικογενειακού περιβάλλοντος αλλά και για τις άγαμες μητέρες. Οι **υπηρεσίες προστασίας των βρεφών και των μητέρων** παρέχονται από εξουσιοδοτημένες αποκεντρωμένες μονάδες κοινωνικής φροντίδας που εποπτεύει το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και ανήκουν στα Περιφερειακά Συστήματα Υγείας και Πρόνοιας (π.χ. το Κέντρο Βρεφών Η ΜΗΤΕΡΑ). Για παράδειγμα στο Κέντρο Βρεφών «Η ΜΗΤΕΡΑ» για τη διετία 2003-2004 φιλοξενήθηκαν ετησίως **106** παιδιά. Ανάλογες υπηρεσίες παρέχονται και από Μ.Κ.Ο.

Ιδιαίτερη στήριξη παρέχεται στις οικογένειες μέσω των δομών που παρέχουν υπηρεσίες για άτομα με αναπηρίες. Στα πλαίσια της μεταρρύθμισης του υφιστάμενου μοντέλου από το προστατευτικό μοντέλο “κλειστής” περίθαλψης σε ιδρύματα (Ν.Π.Δ.Δ.), **σε ανοικτές αποκεντρωμένες μικρές δομές στήριξης και φροντίδας** μέσα στην κοινότητα, υλοποιούνται παρεμβάσεις οι οποίες στο πλαίσιο του Ε.Π. «Υγεία – Πρόνοια» 2000-2006, στοχεύουν: α) Στην κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρίες, που βρίσκονται σε προστατευτικό – κλειστό περιβάλλον φροντίδας σε ιδρύματα Ν.Π.Δ.Δ., με την ανάπτυξη εξατομικευμένων υποστηρικτικών παρεμβάσεων και με σεβασμό των δικαιωμάτων και των προσωπικών τους επιλογών και β) Στη στήριξη της ένταξής τους στην αγορά εργασίας και την ενίσχυση της αυτόνομης διαβίωσής τους. Κατά τη διετία 2003-2004 τέθηκαν συνολικά σε λειτουργία **18** δομές αποϊδρυματοποίησης. Αναμένεται ως το τέλος του 2006 να έχουν λειτουργήσει επιπλέον **6** δομές και να αποϊδρυματοποιηθούν άλλα **29** άτομα.

Στις Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας που υλοποιούν δράσεις αποϊδρυματοποίησης στα πλαίσια του Ε. Π. «Υγεία-Πρόνοια 2000-2006» παρατηρήθηκε σημαντικότερο πρόβλημα έλλειψης προσωπικού. Το Υπουργείο Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης καταβάλλει προσπάθεια μιας πρώτης αντιμετώπισης του προβλήματος με τη μείωση των χρονικών περιθωρίων της διαδικασίας πρόσληψης του προσωπικού και τη δυνατότητα πρόσληψης επικουρικού προσωπικού ορισμένου χρόνου (**αρθρ. 27 του Ν. 3293/2004 και αρθρ. 10 του Ν.3329/2005**). Επίσης κατά την πορεία υλοποίησης των δράσεων αποϊδρυματισμού, σε διάφορες περιφέρειες της χώρας, προέκυψε ότι η Ελληνική Κοινωνία δεν διαθέτει ακόμα τον απαιτούμενο βαθμό ευαισθητοποίησης και υφίσταται κοινωνικός αποκλεισμός των ατόμων με αναπηρίες παρεμποδίζοντας την ενσωμάτωσή τους στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Επιπλέον, για την αποφυγή της ιδρυματοποίησης λειτουργούν ήδη τα **20** από τα **24 Κέντρα Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης για ΑΜΕΑ (ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ)** που έχουν δημιουργηθεί και για την πλήρη λειτουργία όλων των κέντρων προωθείται η ενίσχυση σε προσωπικό και η έκδοση των Οργανισμών τους. Δεν προβλέπεται η δημιουργία νέων ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ, αλλά η δημιουργία **16** Κέντρων Στήριξης ΑΜΕΑ, τα οποία θα παρέχουν παρεμφερείς υπηρεσίες σε μικρότερη κλίμακα, στα πλαίσια των ΠΕΠ του Γ΄ ΚΠΣ, σε περιοχές της χώρας που δεν υπάρχουν ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ

Επίσης στη χώρα λειτουργούν **11 Κέντρα Αποθεραπείας Φυσικής και Κοινωνικής Αποκατάστασης (ΚΑΦΚΑ)**, με συνολική δυναμικότητα **900** κλινών και με τη δυνατότητα

να εξυπηρετούν ανά έτος **2000** περίπου άτομα ως εξωτερικούς περιθαλπόμενους. Το σημαντικότερο πρόβλημα που εντοπίστηκε αναφορικά με την εύρυθμη λειτουργία των Κέντρων, αφορά την ανυπαρξία ικανού αριθμού ιδρυμάτων κοινωνικής φροντίδας για *χρόνιους* πάσχοντες που πρέπει να μεταφερθούν μετά τη θεραπεία τους, με αποτέλεσμα τα Κ.Α.Φ.Κ.Α. που αποτελούν από το σχεδιασμό τους μια *δομή βραχυπρόθεσμης παραμονής*, να εξυπηρετούν μονίμως περιθαλπόμενους με μακροχρόνια παραμονή σε αυτά λόγω έλλειψης ύπαρξης άλλου κατάλληλου ιδρύματος κοινωνικής φροντίδας το οποίο μπορεί να τους υποστηρίξει. Εντός της διετίας 2005-2006 προγραμματίζεται η λειτουργία 4 Κ.Α.Φ.Κ.Α σε περιοχές εκτός Αθηνών, καθώς και η δικτύωση των Κ.Α.Φ.Κ.Α όλης της Χώρας και η σύνδεση τους με Νοσηλευτικά ιδρύματα, ιδρύματα κοινωνικής πρόνοιας, Α.Ε.Ι. συναφή ιδρύματα και Διεθνής Οργανισμούς σε όλο τον κόσμο.

Επίσης, στις προτεραιότητες του Υπουργείου Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης περιλαμβάνεται η προώθηση θεσμικού πλαισίου τόσο για τις Μονάδες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης όσο και για τη λειτουργία των νέων προνοιακών δομών που δημιουργούνται στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ, όπως των Κέντρων Στήριξης ΑΜΕΑ.

Οι ισχυροί δεσμοί των ηλικιωμένων γονέων με τα παιδιά τους στην ελληνική οικογένεια προσφέρουν ένα άτυπο δίκτυο στήριξης για την τρίτη ηλικία. Παράλληλα όμως η Πολιτεία σε συνεργασία με τοπικούς παράγοντες, ΜΚΟ και Εκκλησία μεριμνά για την προστασία όσων ατόμων μεγάλης ηλικίας χρήζουν βοήθειας.

Το πρόγραμμα «**Βοήθεια στο Σπίτι**» αποσκοπεί στην κάλυψη των βασικών αναγκών κοινωνικής φροντίδας των ηλικιωμένων που δεν αυτοεξυπηρετούνται πλήρως και διαβιούν μοναχικά, καθώς και των ατόμων με αναπηρία. Μέσω του ΠΕΠ (Γ' ΚΠΣ) μέχρι 30-3-05 έχουν ιδρυθεί **801** δομές με συνολικό αριθμό ωφελούμενων **40.060** άτομα και παράλληλα λειτουργούν άλλες **283** υφιστάμενες δομές.

Παράλληλα, μέσω του προγράμματος «*Τηλεβοήθεια στο Σπίτι*», δίδεται η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας ηλικιωμένων ατόμων που εξυπηρετούνται από το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», με το συγγενικό ή φιλικό τους περιβάλλον, καθώς και με συγκεκριμένες υπηρεσίες άμεσης παρέμβασης. Ο αριθμός των εξυπηρετούμενων ατόμων είναι **400** άτομα περίπου.

Τα **Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η)** έχουν ως αποστολή τη φιλοξενία, κατά την διάρκεια της ημέρας, ηλικιωμένων ατόμων μη δυνάμενων να αυτοεξυπηρετηθούν απόλυτα. Στο πλαίσιο του Γ'ΚΠΣ (ΠΕΠ) έχουν ιδρυθεί **49** Κ.Η.Φ.Η με συνολικό αριθμό ωφελούμενων **1345** άτομα.

Η κλειστή περίθαλψη των ηλικιωμένων ατόμων παρέχεται από τις **Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων**, οι οποίες λειτουργούν με την μορφή ΝΠΙΔ και είναι μη κερδοσκοπικού και κερδοσκοπικού χαρακτήρα (ιδρύονται από ιδιώτες). Λειτουργούν **118** Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων από ΜΚΟ, με 13 από τις οποίες το Υπουργείο Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης υπογράφει συμβάσεις για 166 κλίνες. Επίσης λειτουργούν 108 Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων από ιδιώτες επιχειρηματίες.

Για την **πρόληψη του κινδύνου του κοινωνικού αποκλεισμού σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές** υλοποιούνται τα **Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ)** στο πλαίσιο του Ε.Π «**Αγροτική Ανάπτυξη και Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου**», τα οποία περιλαμβάνουν μέτρα που αφορούν Ιδιωτικές Επενδύσεις. Τα προγράμματα αυτά εφαρμόζονται και στις 13 Περιφέρειες της Χώρας, σε 40 ορεινές και μειονεκτικές περιοχές με σκοπό την προστασία αυτών των περιοχών, τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και την επανένταξή τους στο εθνικό παραγωγικό σύστημα. Από την πορεία υλοποίησης του προγράμματος προκύπτει ότι υποβλήθηκαν 1.731 προτάσεις, εγκρίθηκαν και υλοποιούνται 904 προτάσεις συνολικής δημόσιας δαπάνης 106 εκ €. Τα ποσά που έχουν δαπανηθεί κατά τη διετία 2003-2004 ανέρχονται στα 20,6 εκ.€ περίπου. Ποσοστό 25% των εγκεκριμένων προτάσεων έχουν φορέα επένδυσης γυναίκα. Από τις υλοποιούμενες επενδύσεις

δημιουργούνται 3.340 θέσεις απασχόλησης κατά τη διάρκεια της υλοποίησης των έργων, 840 θέσεις μόνιμης απασχόλησης και 600 θέσεις μερικής απασχόλησης.

Παράλληλα, στο ίδιο πνεύμα υλοποιούνται και οι δράσεις μέσω της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας **LEADER+** σε 40 ορεινές περιοχές της χώρας. Οι δράσεις αυτές αναφέρονται κυρίως στην ανάπτυξη αγροτουρισμού, ανάπτυξη εναλλακτικών και ειδικών μορφών αγροτικού τουρισμού, τοπικά κέντρα οργάνωσης- πληροφόρησης και προώθησης αγροτικού τουρισμού, επιχειρηματική αξιοποίηση τοπικών φυσικών πόρων κ.α. Η ουσιαστική υλοποίηση των τοπικών προγραμμάτων ξεκίνησε το 2003 και μέχρι τώρα έχουν πραγματοποιηθεί τα ακόλουθα :

Υποβλήθηκαν 2.626 επενδυτικά σχέδια, 1345 εντάχθηκαν καταρχήν στα τοπικά προγράμματα και έχει δοθεί σύμφωνη γνώμη για 1.047 επενδυτικά σχέδια δημόσιας δαπάνης 94.515.068€. Τέλος έχουν υπογραφεί 787 συμβάσεις που αντιστοιχούν σε δαπάνη ύψους 71.783.850 €, η οποία ανέρχεται στο 30,5% της δημόσιας δαπάνης τους άξονα προτεραιότητας 1. Η ουσιαστική υλοποίηση του άξονα 2 δεν ξεκίνησε.

Το LEADER+ στοχεύει για τον άξονα 1 στην υλοποίηση 2.600 παρεμβάσεων με 700 γυναίκες δικαιούχους και 900 δικαιούχους ηλικίας κάτω των 30 ετών δημιουργώντας 2.515 θέσεις εργασίας (μόνιμες και εποχικές).

Μέχρι τώρα έχουν υλοποιηθεί 665 παρεμβάσεις με 151 γυναίκες δικαιούχους και 274 δικαιούχους ηλικίας κάτω των 30 ετών δημιουργώντας 770 θέσεις εργασίας (μόνιμες και εποχικές).

Προς την ίδια κατεύθυνση, στο πλαίσιο των ΠΕΠ, υλοποιούνται οι **Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης, οι Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης και οι Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Ανάπτυξης Ορεινών και Μειονεκτικών Περιοχών.**

Έχουν εγκριθεί 113 Σχέδια Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης με 11.200 ωφελούμενους, 73 Σχέδια Αστικής Παρέμβασης με 7.000 ωφελούμενους και 47 Σχέδια Αγροτικής Παρέμβασης με 4.500 ωφελούμενους. Το ύψος της δαπάνης μέχρι στιγμής ανέρχεται στα 6.424.838 €

Επίσης, στην ενίσχυση της υπαίθρου και ειδικότερα των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών συμβάλλουν τα μέτρα της **πρώρης συνταξιοδότησης αγροτών 55-65 ετών και η αντικατάστασή τους από νέους σε ηλικία αγρότες και της εξισωτικής αποζημίωσης** τα οποία υλοποιούνται στο πλαίσιο του Εγγράφου Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης-Γ' ΚΠΣ. Από το πρώτο μέτρο τη διετία 2003-2004 ωφελήθηκαν **98.912** δικαιούχοι και από το δεύτερο **228.810** δικαιούχοι.

Κρίσιμης σημασίας για την ενημέρωση και εξυπηρέτηση των ευπαθών ομάδων είναι η δημιουργία **κατάλληλης διοικητικής υποδομής για να υπάρχει επαρκής πρόσβαση στην απαραίτητη πληροφόρηση.**

Αναφέρονται **τρεις κεντρικές παρεμβάσεις:**

(α) Η λειτουργία των **Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ)**. Τα ΚΕΠ είναι οργανικές μονάδες των φορέων στους οποίους συστήνονται (Περιφέρειες, Νομαρχίες, Δήμοι και Κοινότητες) και έχουν ως αρμοδιότητες τόσο την παροχή διοικητικών πληροφοριών στους πολίτες, όσο και τη διεκπεραίωση υποθέσεών τους. Μέσω των **973** ΚΕΠ διεκπεραιώνονται 875 πιστοποιημένες διαδικασίες (το 2003 ο αντίστοιχος αριθμός ήταν 791 διαδικασίες).

(β) Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται και η **ανάπτυξη του Δικτύου κοινωνικών-υποστηρικτικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο**. Στόχος είναι η αντιμετώπιση του κατακερματισμού των κοινωνικών υπηρεσιών στο επίπεδο του χρήστη – δηλαδή πρωτίστως στην αυτοδιοίκηση. Παράλληλα, μεταξύ άλλων, επιδιώκεται να διερευνηθεί η λεγόμενη «αφανής ζήτηση υπηρεσιών» και να βελτιωθεί η ποιότητα πληροφόρησης και εξυπηρέτησης των αποδεκτών.

(γ) Προβλέπεται ακόμη η δημιουργία **Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών για θέματα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στην έδρα των Δ.Υ.ΠΕ**, ώστε να υπάρχει πλήρης και απρόσκοπτη ενημέρωση του πολίτη για όλα τα σχετικά θέματα (Ν.3329 /2005).

ΣΤΟΧΟΣ 3. ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΛΕΟΝ ΕΥΑΛΩΤΟΥΣ

Η κοινωνική ένταξη των πλέον ευάλωτων ατόμων είναι ζήτημα κεντρικής σημασίας, το οποίο απαιτεί κατάλληλη προσαρμογή των αντίστοιχων πολιτικών στα χαρακτηριστικά των ατόμων αυτών.

Στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας **Equal** υλοποιήθηκαν δράσεις μέσω των Σχεδίων Δράσης 40 Αναπτυξιακών Συμπράξεων που απευθύνονταν σε όλες τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Εντός του πρώτου τριμήνου του 2005 ολοκληρώθηκε ο πρώτος κύκλος της EQUAL και ο εκτιμώμενος αριθμός των άμεσα ωφελουμένων ανέρχεται μέχρι σήμερα σε **78.666 άτομα**. Τον Ιούνιο του 2004 προκηρύχτηκε ο β' κύκλος υλοποίησης 2004-2006, με προϋπολογισμό **80.226.015 Ευρώ**. Ύστερα από την ολοκλήρωση των διαδικασιών αξιολόγησης μέσα στο έτος 2005, **εντάχθηκαν 64 Έργα** που καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας και στα οποία συμμετέχει το μεγαλύτερο μέρος των αντιπροσωπευτικών φορέων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της χώρας μας.

Στο πλαίσιο της καταπολέμησης των διακρίσεων, ψηφίστηκε πρόσφατα ο **N.3304/2005 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»** σύμφωνα με τον οποίο α) απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση διάκριση ατόμων, στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής και β) απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση διάκριση ατόμων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και εργασίας.

Ειδικότερα στον τομέα των δράσεων που έχουν ως στόχο να βελτιώσουν το επίπεδο διαβίωσης των **ατόμων με αναπηρίες** θεσμοθετήθηκε το 2003 το **Εθνικό Παρατηρητήριο ΑΜΕΑ**, αλλά ουσιαστικά δεν έχει αρχίσει έως σήμερα η λειτουργία του, η οποία έχει τεθεί ως προτεραιότητα του Υπουργείου Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης για το άμεσο μέλλον.

Βασικό στόχο του Υπουργείου Εσωτερικών αποτελεί η υλοποίηση του **προγράμματος καθολικής πρόσβασης** και η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες με αναπηρία ενεργοποιώντας έτσι το Πρωτόκολλο Συνεργασίας που είχε υπογραφεί στις 3-2-2004 μεταξύ του ΥΠΕΣΔΔΑ, της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας, της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας και της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρίες.

Η προσβασιμότητα των χώρων πολιτισμού αφορά τόσο τη δυνατότητα προσέγγισης όσο και την άνετη διακίνηση, εξυπηρέτηση και παραμονή εντός αυτών. Σήμερα, σε σύνολο περίπου 190 κρατικών μουσείων τα 34% είναι προσβάσιμα εκ των οποίων το 14% έγινε προσβάσιμο τα έτη 2003 και 2004. Η προσβασιμότητα σε αρχαιολογικούς χώρους έχει βελτιωθεί σε ποσοστό 10% αυτών, ποσοστό ικανοποιητικό δεδομένου του μεγάλου αριθμού τους, της διασποράς τους και της ιδιαιτερότητας του κάθε χώρου. Η δράση συνεχίζεται και αναμένονται 12 υπό κατασκευή μουσεία παραδοτέα εντός του 2005 και άλλα 29 που έχουν δρομολογηθεί να παραδοθούν στο άμεσο μέλλον για να καταστούν προσβάσιμα στα άτομα αυτά.

Στον τομέα της **πρόσβασης στα μέσα μαζικής μεταφοράς** τη διετία 2003 -2004 βελτιώθηκε σημαντικά η προσβασιμότητα των ατόμων με κινητικές αναπηρίες αλλά και των ηλικιωμένων στα μέσα μαζικής μεταφοράς. Ειδικότερα, μέσα στο 2004 λειτούργησε το TRAM και ο Προαστιακός σιδηρόδρομος, επεκτάθηκε η λειτουργία του METRO και ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα αναβάθμισης σταθμών του ηλεκτρικού σιδηρόδρομου (ΗΣΑΠ), με ολοκληρωμένο σύστημα πρόσβασης στους σταθμούς και τους συρμούς για όλα τα προαναφερόμενα μέσα μεταφοράς.

Όσον αφορά την εκπόνηση **Σχεδίου Δράσης για την εφαρμογή πρότυπων κανόνων του ΟΗΕ** για την ισότητα ευκαιριών για άτομα με αναπηρία, δεν υλοποιήθηκε. Η εκπόνησή του μελετάται στο πλαίσιο δέσμης πολιτικών που απευθύνονται στα άτομα με αναπηρία.

Μια άλλη ευπαθής ομάδα είναι οι **μετανάστες**. Η σημαντικότητα του μεταναστευτικού φαινομένου για την Ελλάδα φαίνεται και από τα ακόλουθα ευρήματα πρόσφατης μελέτης¹² για λογαριασμό του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής. Με βάση τα διαθέσιμα σχετικά στατιστικά και διοικητικά στοιχεία, προκύπτει ότι το 10,3% του πληθυσμού της Ελλάδας, δηλαδή περίπου 1,15 εκατομμύρια άνθρωποι, είναι μετανάστες (συμπεριλαμβανομένων των ομογενών και των υπηκόων Κρατών-Μελών της Ε.Ε.). Από τις άδειες που έχουν δοθεί σε αλλοδαπούς, το 68% των αδειών χορηγήθηκαν με σκοπό την εξαρτημένη εργασία, το 12% περίπου με σκοπό την οικογενειακή συνένωση και ένα ποσοστό 12% με σκοπό την ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα.

Ο Ν. 2910/2001, όπως έχει διαπιστωθεί από σχετικές μελέτες, παρουσίασε αρκετές αδυναμίες κατά την εφαρμογή του, τόσο λόγω νομοθετικών κενών και ασαφειών όσο και εξαιτίας διοικητικών προβλημάτων (ανεπάρκειες σε σχεδιασμό και συντονισμό, οργάνωση, στελέχωση και εκπαίδευση). Επίσης, η ελλιπής ή πλημμελής ενημέρωση των μεταναστών, καθώς και η υπερβολική επιβάρυνσή τους για την απόκτηση των απαιτούμενων εγγράφων και δικαιολογητικών, επέδρασαν αρνητικά στην αποτελεσματικότητα του νομοθετικού πλαισίου νομιμοποίησης των αλλοδαπών.

Προκειμένου, λοιπόν, να αρθούν οι παραπάνω δυσλειτουργίες, να απλοποιηθούν οι διαδικασίες με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι οι μετανάστες καθώς επίσης και να εναρμονιστούμε με το κοινοτικό δίκαιο προωθείται η συνολική αναμόρφωση του μεταναστευτικού θεσμικού πλαισίου, το οποίο στοχεύει να εξυπηρετεί τόσο τα εθνικά μας συμφέροντα, όσο και τα συμφέροντα των υπηκόων τρίτων χωρών, που επιθυμούν να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας στη χώρα μας.

Οι σημαντικότερες καινοτομίες του νέου νομοσχεδίου που κατατέθηκε στη βουλή αφορούν: **(i)** την προσπάθεια νομιμοποίησης των παράνομων μεταναστών, **(ii)** την ενοποίηση άδειας διαμονής και εργασίας και **(iii)** την απλοποίηση της διαδικασίας ανανέωσης της άδειας διαμονής **(iv)** την ομαλή ένταξη των αλλοδαπών στην ελληνική κοινωνία μέσω της υλοποίησης του **Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης**, το οποίο δεν υλοποιήθηκε κατά τα προηγούμενα έτη.

Επίσης, ειδικές δράσεις υλοποιούνται για την κοινωνική ένταξη των **παλινοστούντων** εκ των οποίων η στεγαστική τους αποκατάσταση είναι από τις σημαντικότερες. Αναφορικά με τη χορήγηση επιδοτούμενων στεγαστικών δανείων μέχρι σήμερα έχει ήδη καλυφθεί ο προβλεπόμενος αριθμός των 35.000 αιτήσεων των δικαιούχων στις οικείες Περιφέρειες της χώρας, έχουν υπογραφεί οι δανειακές συμβάσεις για τα εγκριθέντα δάνεια και έχουν εκταμιευθεί σε ποσοστό σχεδόν 90% τα αντίστοιχα ποσά. Σχετικά με την επιδότηση ενοικίου από το 2003 μέχρι το Μάιο του 2005 έχουν λάβει επιδότηση ενοικίου **6390** δικαιούχοι. Επίσης η υλοποίηση των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων υποστήριξης των παλινοστούντων από το 2005 και εφεξής θα χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ».

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων, το 2003 λειτούργησαν **5** δομές υποδοχής και ένταξης **προσφύγων και αιτούντων άσυλο**, με φορείς υλοποίησης Μ.Κ.Ο, ενώ το 2004 λειτούργησαν **6** δομές. Ο αριθμός των ατόμων που επωφελήθηκαν από τις προσφερόμενες υπηρεσίες ανέρχονται για το 2003 στα **8.300** άτομα ενώ για το 2004 στα **4.059**. Επιπλέον, στο πλαίσιο δράσεων που εποπτεύονται και χρηματοδοτούνται πλήρως από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με φορέα υλοποίησης Μ.Κ.Ο, λειτουργούν **4** Κέντρα, συνολικής δυναμικότητας **520** ατόμων. Η δυναμικότητα των δομών φιλοξενίας αυξήθηκε τα δύο τελευταία έτη με αποτέλεσμα η χώρα μας να αντιμετωπίζει σε σημαντικό βαθμό τα προβλήματα στέγασης προσφύγων αιτούντων άσυλο.

¹² Ινστιτούτο Αστικού Περιβάλλοντος και Ανθρώπινου Δυναμικού – Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2004, *Στατιστικά Δεδομένα για τους Μετανάστες στην Ελλάδα: Αναλυτική Μελέτη για τα Διαθέσιμα Στοιχεία και Προτάσεις για Συμμόρφωση με τα Standards της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα, Μελέτη για λογαριασμό του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής.

Για την **αντιμετώπιση της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής** (εμπορία ανθρώπων, εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας κ.λπ.), συμπληρώθηκε το θεσμικό πλαίσιο με την έκδοση του Π.Δ 233/2003 με το οποίο καθορίζεται το καθεστώς προστασίας και αρωγής στα θύματα των εγκλημάτων που αναφέρονται στα σχετικά άρθρα του Ποινικού Κώδικα και ορίζονται οι φορείς που πρέπει να φιλοξενούν στις δομές τους θύματα σωματεμπορίας. Το ΕΚΑΚΒ υλοποιεί πρόγραμμα φιλοξενίας γυναικών θυμάτων οικονομικής και σεξουαλικής εκμετάλλευσης σε 2 ξενώνες και στην κεντρική υπηρεσία του. Το θέμα του παιδικού trafficking αντιμετωπίζεται με συνδυασμένες ενέργειες διαφόρων φορέων (Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, Συνήγορος του Πολίτη, ΜΚΟ κτλ).

Οι Έλληνες **Ρομά** αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του ελληνικού πληθυσμού και εξαιτίας των ιδιαίτερων συνθηκών διαβίωσής τους και των ιδιαίτερων προβλημάτων τους αντιμετωπίζονται ως «κοινωνικά ευπαθής ομάδα». Το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης-την ευθύνη του οποίου έχει Διυπουργική Επιτροπή που συντονίζεται από τον Υπουργό Εσωτερικών- συγκεντρώνει το σύνολο των παρεμβάσεων οι οποίες έχουν προταθεί και υλοποιούνται από διάφορους φορείς, τις οργανώνει και τις ταξινομεί σε δύο άξονες. Ο πρώτος άξονας δίνει προτεραιότητα στις υποδομές και τη στεγαστική αποκατάσταση και ο δεύτερος προγραμματίζει δράσεις για τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Στο πλαίσιο του **α' άξονα** από το 1997-2004 χορηγήθηκαν στο σύνολο της Χώρας 187 μόνιμες κατοικίες, 1.674 λυόμενες κατοικίες και 40 αίθουσες. Εντός του έτους 2003 χορηγήθηκαν 242 λύομενοι οικίσκοι και εντός του 2004 εγκρίθηκε η χορήγηση 158 λυόμενων οικίσκων. Τους τελευταίους μήνες προχωρά η *στεγαστική αποκατάσταση* των τσιγγάνων και η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους σε ΟΤΑ που παρουσιάζουν ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα. Στο πλαίσιο χορήγησης δανείων για τη στεγαστική αποκατάσταση των τσιγγάνων, από την έναρξη του προγράμματος έως σήμερα, έχουν υποβληθεί, μέσω των Δήμων, από όλη τη χώρα 15.933 αιτήσεις και έχουν εγκριθεί 5.111 δάνεια. Από αυτά, εντός του 2003 εγκρίθηκαν 4051 αιτήσεις στεγαστικών δανείων και 1060 εντός του 2004.

Στο πλαίσιο του **β' άξονα (i)** για την *προαγωγή υγείας και κοινωνικής ενσωμάτωσης των τσιγγάνων*, από τον Ιούλιο του 2004 έως και τον Μάρτιο 2005 έχουν γίνει επισκέψεις κινητών μονάδων σε 15 καταυλισμούς, έχουν πραγματοποιηθεί 2.580 εμβόλια συνολικά σε 1.114 παιδιά και 18 παραπομπές περιστατικών που είχαν ανάγκη υγειονομικής ή κοινωνικής παρέμβασης. Για την δράση των κινητών μονάδων δαπανήθηκαν 176.000 € από τον Κρατικό προϋπολογισμό. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν από τις 18/03/03 έως και τις 12/02/04 22.150 εμβολιασμοί σε 5.174 παιδιά. Επίσης πραγματοποιήθηκαν 471 γυναικολογικές εξετάσεις. Επιπλέον, στο πλαίσιο δημιουργίας πιο σταθερών δομών για την προαγωγή υγείας προβλέπεται (ΠΕΠ Γ' ΚΠΣ) κατά την κατά την περίοδο 2005-2006, η δημιουργία συνολικά **37 Ιατροκοινωνικών Κέντρων** σε περιοχές όπου υπάρχουν οργανωμένοι οικισμοί τσιγγάνων. Τα κέντρα αυτά παρέχουν υπηρεσίες πρόληψης, βασικής πρωτοβάθμιας υγείας και πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας καθώς και κοινωνικής ενσωμάτωσης. **(ii)** αναφορικά με την *εκπαίδευση*, ολοκληρώθηκε η β' φάση του έργου «**Ένταξη Τσιγγανοπαιδών στο σχολείο**». Αναλυτικότερη αναφορά γίνεται στο στόχο 1.2, ενότητα Γ. Πρόσβαση στην παιδεία, σελ. 23) **(iii)** για την προώθηση της *απασχόλησης* στο πλαίσιο του Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση», από τον α' κύκλο Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών 2001-2003 ωφελήθηκαν 1.183 τσιγγάνοι. Από τα προγράμματα επιδότησης για την δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας 2002-2004 ωφελήθηκαν 160 τσιγγάνοι ενώ από προγράμματα επιδότησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών 2002-2004 ωφελήθηκαν 51. Θα ξεκινήσει σύντομα η ολοκληρωμένη παρέμβαση για άτομα με πολιτιστικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες (τσιγγάνοι και Έλληνες μουσουλμάνοι) και θα αφορά συνολικά 1.880 άτομα. **(iv)** στο πλαίσιο των προγραμμάτων μαζικού αθλητισμού αναπτύσσονται ειδικά προγράμματα που απευθύνονται μεταξύ άλλων σε τσιγγάνους, σε συνεργασία με τους φορείς τους. **(v)** στον καλλιτεχνικό τομέα (πολιτισμός) αναπτύσσονται εκπαιδευτικά προγράμματα (εικαστικά, μουσική) σε χώρους συγκέντρωσης πληθυσμού της ομάδας στόχου. Από τις δράσεις αυτού του είδους υπολογίζονται να έχουν ωφεληθεί πλέον των **4.500** ατόμων.

Ανέκυψαν προβλήματα συντονισμού και διαδικασιών μεταξύ των συναρμόδιων Υπουργείων για την λειτουργία των Ιατροκοινωνικών Κέντρων. Όσον αφορά την παραχώρηση των λυομένων, την παραχώρηση οικοπέδων από τους Δήμους για την εγκατάστασή τους, τη σύνδεση των ήδη εγκατεστημένων λυομένων με τις υποδομές αποχέτευσης, ηλεκτροδότησης, ύδρευσης και την απροθυμία των Δήμων να υποβάλουν τεχνικό δελτίο για ένταξη στο έργο. Τον Απρίλιο του 2005 συνεδρίασε η Διυπουργική Επιτροπή στην οποία συζητήθηκε η β' φάση υλοποίησης του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης. Την Επιτροπή απασχόλησε κυρίως το ζήτημα του συντονισμού και της συνεργασίας των συναρμόδιων φορέων υλοποίησης των επιμέρους δράσεων.

Στον ιδιαίτερα ευαίσθητο τομέα των **δράσεων κατά των ναρκωτικών** και της προσφοράς στήριξης στους χρήστες ναρκωτικών ουσιών, δραστηριοποιείται ο Οργανισμός κατά των Ναρκωτικών (**ΟΚΑΝΑ**), έχοντας τον διττό ρόλο του εθνικού συντονιστικού φορέα και του φορέα ανάπτυξης υπηρεσιών και προγραμμάτων πρόληψης, θεραπείας και επανένταξης. Για τη χάραξη και το συντονισμό της εθνικής πολιτικής για τα ναρκωτικά, ο ΟΚΑΝΑ συνεργάζεται με φορείς της χώρας (συναρμόδια υπουργεία, θεραπευτικά προγράμματα, τοπική αυτοδιοίκηση, πανεπιστημιακά ιδρύματα, κ.ά.) καθώς και με ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς, ενώ για τη μελέτη του προβλήματος των ναρκωτικών σε εθνικό επίπεδο, συνεργάζεται στενά με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά και την Τοξικομανία (ΕΚΤΕΠΙΝ).

Στον τομέα της πρόληψης ο ΟΚΑΝΑ, σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, έχει αναπτύξει ένα εκτεταμένο δίκτυο Κέντρων Πρόληψης σε όλη την Ελλάδα, ενώ παράλληλα, αναπτύσσει ποικίλα προγράμματα στον τομέα της θεραπείας και της κοινωνικής επανένταξης που καλύπτουν τις διαφορετικές ανάγκες των εξαρτημένων ατόμων. Από δράσεις Κοινωνικής Επανένταξης ωφελήθηκαν από 1/1/2003 έως 31/5/2005 **99** άτομα. Επιπλέον, από τον Ιανουάριο του 2003 έως τον Ιούνιο του 2004, συνολικά **324** άτομα συμμετείχαν σε **6** Σχέδια Δράσης για την παροχή συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών σε άτομα υπό απεξάρτηση και απεξαρτημένα από ουσίες (Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση»), στα οποία ο ΟΚΑΝΑ συμμετείχε ως φορέας υλοποίησης. Παράλληλα, από 1/1/2003 έως 31/5/2005, παρακολούθησαν το Πρόγραμμα Υποκατάστασης συνολικά **3.750** εξαρτημένα άτομα. Από τις Μονάδες Εφήβων ωφελήθηκαν **196** έφηβοι τη διετία 2003-2004. Για το ίδιο χρονικό διάστημα, τα ωφελημένα άτομα από το Δίκτυο Θεραπευτικών Υπηρεσιών «Γέφυρα», το Πρόγραμμα «Αθηνά» και το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας ανήλθαν συνολικά σε **1.724**. Όσον αφορά τις υπηρεσίες της Μονάδα Άμεσης Πρόσβασης και Υποστήριξης (Παθολογικό Ιατρείο, οδοντιατρείο, μικροβιολογικό εργαστήριο και Κινητή Μονάδα Πρώτων Βοηθειών), συνολικά διεκπεραιώθηκαν **11.400** περιστατικά. Τέλος, στο πλαίσιο του Σταθμού Φροντίδας Εξαρτημένων Ατόμων λαμβάνουν υπηρεσίες κατά μέσο όρο καθημερινά **55** άτομα.

Στις άμεσες προτεραιότητες της Πολιτείας είναι η αντιμετώπιση του φαινομένου της εξάρτησης από ουσίες με ολοκληρωμένο τρόπο που δεν εξαντλείται στη θεραπεία των συμπτωμάτων. Έτσι, για τον καλύτερο συντονισμό των δράσεων, για τον καθορισμό των μέσων υλοποίησής τους, καθώς και για τον αποτελεσματικό και λειτουργικό σχεδιασμό των αντίστοιχων πολιτικών, η Κυβέρνηση θα προχωρήσει, το αργότερο έως το τέλος του έτους, σε **νέο Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά των ναρκωτικών**.

ΣΤΟΧΟΣ 4. ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ

Η ελληνική Πολιτεία, αξιοποιώντας την εμπειρία των προηγούμενων ετών, συνεχίζει και επεκτείνει τις δράσεις της μέσω αποκεντρωμένων δομών της (π.χ. κοινωνική φροντίδα, χορήγηση επιδομάτων μέσω Ν. Αυτοδιοίκησης). Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο αποκεντρωμένο σύστημα παροχής υπηρεσιών σε ΑΜΕΑ, το οποίο αποτελείται από τα Κέντρα Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης για ΑΜΕΑ (ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ) και τα Κέντρα Αποθεραπείας Φυσικής και Κοινωνικής Αποκατάστασης (ΚΑΦΚΑ).

Προγραμματίζεται η περαιτέρω αναβάθμιση αυτών των δικτύων. Στο χώρο της Υγείας, το ίδιο πνεύμα διέπει και τη θεσμοθέτηση των Διοικητικών Υγειονομικών Υπηρεσιών (ΔΥΠΕ), όπως και την μετατροπή των Νοσοκομείων σε ΝΠΔΔ.

Παράλληλα, έχει προσφερθεί η δυνατότητα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση να αναβαθμίσει τον ρόλο της και να συμβάλλει ενεργά στην ικανοποίηση των αναγκών των τοπικών κοινωνιών. Σημαντικές δράσεις που υλοποιούνται μέσω των ΟΤΑ είναι η ανάπτυξη και λειτουργία των Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας (Βρεφονηπιακοί-βρεφικοί-παιδικοί σταθμοί / Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών / Βρεφονηπιακοί σταθμοί ΑΜΕΑ / Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών ΑΜΕΑ / Βοήθεια στο σπίτι / Κ.Η.Φ.Η / Κ.Α.Π.Η.) και το Δίκτυο Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών. Επίσης, εμπλέκονται ενεργά στο Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για τους Τσιγγάνους και υλοποίησαν Ολοκληρωμένα Προγράμματα υποστήριξης παλιννοστούντων για τα έτη 2003-2004.

Η αφοσίωση των Μ.Κ.Ο. στον σκοπό της προστασίας των πιο αδυνάτων συνανθρώπων μας και η γνώση του χώρου, αποδεικνύονται πολύτιμος σύμμαχος στις προσπάθειες για εξάλειψη των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού. Μέσω της υλοποίησης, της συμμετοχής ή της συνεργασίας, οι Μ.Κ.Ο., τα φιλανθρωπικά σωματεία, Εκκλησία και άλλοι φορείς, εμπλέκονται ενεργά σε ποικίλες δράσεις είτε καλύπτοντας κενά είτε συμβάλλοντας στην επιτυχία των πολιτικών. Χαρακτηριστικά αναφέρονται η συμβολή των παραπάνω στην ιδρυματική φροντίδα παιδιών και την προστασία της μητέρας, στη φροντίδα των ηλικιωμένων, στο Δίκτυο Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, στα προγράμματα κατασκηνώσεων και φυσικής αγωγής για ΑΜΕΑ και στη στήριξη και φροντίδα προσφύγων.

Επίσης, ξεχωριστή σημασία έχουν οι δράσεις της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Equal, η οποία μέσω των Αναπτυξιακών Συμπράξεων, κινητοποιεί με ουσιαστικό τρόπο μεγάλο μέρος των παραγόντων της κοινωνικής και οικονομικής ζωής.

Προβλήματα, βέβαια, έχουν ανακύψει κατά την πορεία υλοποίησης των ενεργειών, τα σημαντικότερα των οποίων αφορούν στη δυνατότητα ανταπόκρισης στις απαιτήσεις ενός έργου και στον ελλιπή συντονισμό και συνεργασία. Αναμένεται ότι αυτά τα ζητήματα θα εξομαλυνθούν σταδιακά: **(α)** μέσω της αξιοποίησης της τεχνογνωσίας που αποκτάται **(β)** μέσω της λειτουργικής δικτύωσης των ομόλογων φορέων, που θα επιτρέψει την ανταλλαγή εμπειριών και πρακτικών **(γ)** μέσω του σχεδιασμού ενός συστήματος πιστοποίησης των Ν.Π.Ι.Δ που δραστηριοποιούνται στην κοινωνική φροντίδα, το οποίο έχει ήδη αρχίσει να λειτουργεί. Με αυτή τη διαδικασία αναμένεται να υπάρξει ουσιαστικότερη γνώση του έργου των μη κυβερνητικών φορέων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, να αναβαθμιστεί η παροχή των υπηρεσιών κοινωνική φροντίδας και, γενικότερα, να παρασχεθεί μια πλατφόρμα ανάπτυξης του τρίτου τομέα κατά τα επιτυχή πρότυπα άλλων ευρωπαϊκών χωρών **(δ)** μέσω της προσφοράς από το Κράτος του απαραίτητου πλαισίου διαλόγου και συνεργασίας.

Όσον αφορά το τελευταίο σημείο, η θεσμοθέτηση της Εθνικής Επιτροπής για την Κοινωνική Προστασία (Ν.3144/2003), με σκοπό την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου για την καταπολέμηση της φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, δεν συνοδεύτηκε από την ανάλογη αξιοποίησή της. Στόχος είναι λοιπόν, ξεκινώντας από το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα, η αναβάθμιση και η αποτελεσματική αξιοποίηση αυτού του θεσμού.

Η επιτυχία των πολιτικών συναρτάται επίσης άμεσα από την κατάλληλη παρακολούθηση και αξιολόγηση. Οι αποκεντρωμένες δομές υπηρεσιών συμβάλλουν σε αυτό, αφού προσφέρεται έτσι η ευκαιρία για άμεση καταγραφή των επιπτώσεων των πολιτικών και των αναγκών σε τοπικό επίπεδο. Πέραν αυτών, το τελευταίο διάστημα 2004 έως σήμερα, έχουν γίνει βήματα προόδου για τη βελτίωση και επέκταση ενός δικτύου μηχανισμών αξιολόγησης και παρακολούθησης των πολιτικών στο πλαίσιο του ΕΣΔΕν.

Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας (ΕΣΣΥΕ) συνεχίζει τη σταθερή βελτίωση στις προσφερόμενες υπηρεσίες της, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται πλήρως στο ρόλο της εντός του

ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος αλλά και για να προσφέρει σε συνεχή ροή και σε συγκρίσιμη βάση όλα τα απαραίτητα δεδομένα που σχετίζονται με τους δείκτες για τις συνθήκες διαβίωσης και την οικονομική κατάσταση του πληθυσμού. Ιδιαίτερα, στα πλαίσια της πλήρους ανταπόκρισης στις απαιτήσεις της Eurostat και ενόψει του Σχεδίου Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου που θα ισχύσει από το 2007, προωθείται η αναβάθμιση και επέκταση του Συστήματος ESSPROS. Επίσης, όσον αφορά τη χρήση του Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών (GIS), το οποίο ξεκίνησε το 2001, σήμερα υπάρχουν ψηφιακά δεδομένα για 606 οικισμούς της χώρας, που επιλέχθηκαν από την ΕΣΥΕ κυρίως με πληθυσμιακά κριτήρια και καλύπτουν περίπου το 75% του πληθυσμού.

Παράλληλα, η θυγατρική εταιρία του ΟΑΕΔ Παρατηρητήριο Απασχόλησης – Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. (ΠΑΕΠ), στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της έχει αρχίσει από το 2003 να δημιουργεί σειρά εργαλείων πρωτογενούς αξιολόγησης και δευτερογενούς παρακολούθησης των δράσεων προώθησης της απασχόλησης. Επισημαίνεται ιδιαίτερα ότι, όσον αφορά την παρακολούθηση της πορείας των ωφελουμένων από τα προγράμματα προώθησης στην απασχόληση (*follow up*), εντός του 2005 ολοκληρώνεται πρότυπος μηχανισμός παρακολούθησης στην ΠΑΕΠ.

Σημαντική αναμενόμενη να είναι η συνδρομή του **Χάρτη Υγείας-Πρόνοιας**, ο οποίος θα βασίζεται σε τεχνολογία Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS), επιτρέποντας την αναζήτηση με γεωγραφικά κριτήρια μιας πληθώρας δομών στον χώρο της Υγείας και της Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Αν και οι ενέργειες για τη λειτουργία του έχουν ξεκινήσει από το 2003, απέχει ακόμα από το στόχο για να είναι ένα αξιόπιστο και ακριβές εργαλείο. Το Υπουργείο Υγείας και Κοινων. Αλληλεγγύης προγραμματίζει συγκεκριμένες δράσεις ώστε ο Χάρτης σταδιακά να είναι ικανός να συνδράμει στην παρακολούθηση του βαθμού επίτευξης των στόχων κάθε φορέα και στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων και αναγκών σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Σχετικά με τα ζητήματα ισότητας των φύλων, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), το οποίο λειτουργεί ως Ν.Π.Ι.Δ. υπό την εποπτεία και χρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Το ΚΕΘΙ ενεργοποιείται δυναμικά στην προώθηση των γυναικών σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής και έχει ως κύριο στόχο να συμβάλει καθοριστικά στην εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών. Σχετικά με την τεκμηρίωση και παροχή πληροφόρησης, λειτουργεί Τμήμα Τεκμηρίωσης το οποίο οργανώνει και διαχειρίζεται πολλαπλές βάσεις δεδομένων και επεξεργάζεται και διαχέει στατιστικά στοιχεία και πληροφορίες μέσω του δικτυακού τόπου του Κ.Ε.Θ.Ι. (www.kethi.gr), για θέματα που αφορούν στα δικαιώματα των γυναικών και στις πολιτικές για την ισότητα των φύλων.

Η έρευνα του μεταναστευτικού φαινομένου είναι βασική αποστολή του Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (Ι.ΜΕ.ΠΟ.). Το ΙΜΕΠΟ είναι ΝΠΙΔ, άρχισε να λειτουργεί τον Μάιο του 2003 και υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Ως στόχος έχει τεθεί η δημιουργία βάσης δεδομένων για τη στατιστική αποτύπωση και κατανόηση των μεταναστευτικών ρευμάτων. Στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα και αφού λήφθηκε άδεια από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, θα προκηρυχθεί διαγωνισμός για τη δημιουργία βάσης δεδομένων όπου θα καταγραφούν όλα τα υπάρχοντα δεδομένα, που διαθέτουν τα εμπλεκόμενα στο θέμα υπουργεία, για τους μετανάστες που ζουν στη χώρα μας. Επιπλέον, έως σήμερα, έχουν διενεργηθεί πέντε σχετικές επιστημονικές έρευνες και εξειδικευμένες μελέτες για θέματα μετανάστευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

4.1 Εκμάθηση της Ελληνικής Γλώσσας

Το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας υλοποιεί πρόγραμμα κατάρτισης **παλινοστούντων, προσφύγων και μεταναστών για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας**. Με το πρόγραμμα αυτό εφαρμόζονται καινοτόμες πρακτικές που προσαρμόζουν την κατάρτιση στην ελληνική γλώσσα στις ιδιαίτερες ανάγκες των ανέργων των παραπάνω ευάλωτων ομάδων. Οι ιδιαιτερότητες των συγκεκριμένων ανέργων προκύπτουν από την εξατομικευμένη προσέγγιση που πραγματοποιείται στα Κέντρα Προώθησης στην Απασχόληση (ΚΠΑ) του ΟΑΕΔ, από εξειδικευμένους συμβούλους σε συνεργασία με τους φορείς υλοποίησης προγραμμάτων κατάρτισης.

Το σημαντικότερο στοιχείο του προγράμματος είναι ότι η κατάρτιση αυτή οδηγεί **σε αναγνωρισμένη πιστοποίηση των γνώσεων των καταρτιζομένων**. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος, οι ωφελούμενοι συμμετέχουν σε ειδικές εξετάσεις που διενεργούνται από αναγνωρισμένους φορείς πιστοποίησης και αποκτούν βεβαίωση επάρκειας της «ελληνομάθειας» (Β' επιπέδου).

Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» και συγχρηματοδοτείται από το Υπουργείο Απασχόλησης και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Την υλοποίηση των προγραμμάτων αναλαμβάνουν τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) ύστερα από προκήρυξη του Υπουργείου Απασχόλησης. Τα ΚΕΚ που αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν τα προγράμματα ενημερώνουν τα Κέντρα Προώθησης στην Απασχόληση της περιοχής τους, τα οποία με τη σειρά τους προωθούν στα προγράμματα τους εγγεγραμμένους ανέργους των ομάδων στόχου με καταγεγραμμένες τις ανάγκες τους. Παράλληλα, ενημερώνεται η «καρτέλα ανέργου» προ και μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος.

Η επιτυχία του προγράμματος μετράται από τον «δείκτη επίπτωσης» που έχει οριστεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και αφορά στο ποσοστό των καταρτισμένων που απέκτησαν το πιστοποιητικό ελληνομάθειας, εφόσον, οι ωφελούμενοι από το πρόγραμμα ξεπερνούν τον πρώτο παράγοντα κοινωνικού αποκλεισμού και αποκλεισμού από την αγορά εργασίας, που είναι η έλλειψη επαρκούς γνώσης της ελληνικής γλώσσας. Επιπλέον, είναι δυνατή η παρακολούθηση των ωφελουμένων και αποτίμηση του προγράμματος ως προς τις επιπλέον θετικές του επιπτώσεις σε δεύτερο επίπεδο, μέσω του μηχανογραφημένου συστήματος των ΚΠΑ («καρτέλες ανέργων»), στο οποίο εμφανίζεται η τυχόν προώθηση των ατόμων αυτών σε περαιτέρω επαγγελματική κατάρτιση ή, ενδεχομένως σε προγράμματα προώθησης στην απασχόληση. Παράλληλα, μέσω του μηχανογραφημένου συστήματος του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης, παρακολουθείται η επιτυχής προώθηση σε θέση απασχόλησης των ατόμων αυτών. Ήδη ολοκληρώθηκε ο πρώτος κύκλος του έργου (π/υ **21,9 εκ. ευρώ**) με την υλοποίηση **332** εκπαιδευτικών προγραμμάτων, στα οποία συμμετείχαν **6.709 άτομα** (2.434 μετανάστες, 3.996 παλινοστούντες και 279 πρόσφυγες). Τα αποτελέσματα των εξετάσεων είναι πολύ ικανοποιητικά, εφόσον το **78%** των συμμετεχόντων έλαβε πιστοποιητικό ελληνομάθειας.

4.2 Δίκτυο Κοινωνικών Υπηρεσιών

Το δίκτυο υπηρεσιών πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας αναπτύσσεται με σταθερά βήματα σε ολόκληρη την Ελλάδα, με στόχο να βοηθήσει την πρόσβαση στην απασχόληση και στις

κοινωνικές υπηρεσίες ατόμων ή ομάδων που βρίσκονται σε υψηλό κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού. Οι ομάδες αυτές, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, άτομα με αναπηρίες, κακοποιημένες γυναίκες, πρώην φυλακισμένοι, πρόσφυγες, δεν μπορούν εύκολα να έρθουν σε επαφή με τις διάφορες κοινωνικές υπηρεσίες ή τις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας. Αυτή τη δυσκολία έρχεται να αντιμετωπίσει το Δίκτυο, προσφέροντας συμβουλευτικές υπηρεσίες και πολλαπλή υποστήριξη, μέσω των Κέντρων που δημιουργεί σε υπάρχουσες δομές της **τοπικής αυτοδιοίκησης**.

Βασικοί στόχοι του Δικτύου είναι η παροχή εξειδικευμένων πρωτοβάθμιων κοινωνικών υποστηρικτικών υπηρεσιών, με βάση την εξατομικευμένη προσέγγιση και τη διασύνδεση των εξυπηρετούμενων με τις δομές πρόωθησης στην απασχόληση, καθώς επίσης και την παρακολούθηση και υποστήριξη των επωφελούμενων μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων. Ένας από τους κύριους άξονες του Δικτύου Κοινωνικών Υπηρεσιών είναι η αυτόνομη λειτουργία των υποστηρικτικών υπηρεσιών, οι οποίες ουσιαστικά αποτελούν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας για την καταπολέμηση του άμεσου ή έμμεσου αποκλεισμού από την αγορά εργασίας. Μια μικρή ομάδα από ειδικά εκπαιδευμένους κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους και κοινωνιολόγους στελεχώνει το κάθε Κέντρο και συνεργάζεται τόσο με τη δημοτική αρχή που τη φιλοξενεί όσο και με την ευρύτερη κοινωνία των πολιτών, τους τοπικούς φορείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις τοπικής ή εθνικής εμβέλειας.

Το έργο υλοποιείται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και οι υπηρεσίες που προσφέρονται από τα Κέντρα συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Μέτρο 3.1 του Ε.Π. «Υγεία-Πρόνοια» του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006). Η διάρκεια του έργου είναι δύο έτη, αλλά υπάρχει **δέσμευση των δήμων** να διατηρήσουν τη λειτουργία και τη χρηματοδότηση των Κέντρων πέραν αυτής. Σήμερα λειτουργούν **91** τέτοια Κέντρα με στόχο να αυξηθούν περαιτέρω. Αναμένεται να ενταχθούν ακόμα περίπου 25 με 30 Δικαιούχοι (Δήμοι/ Δημοτικές Επιχειρήσεις).

Η λειτουργία των Κέντρων κρίνεται επιτυχής, με αποτελέσματα πολύ καλύτερα από τα αναμενόμενα. Τα Γραφεία από 1/03/2003 έως 31/03/2005 έχουν εξυπηρετήσει **34.308** άτομα. Οι ποσοτικοί στόχοι που έχουν τεθεί αφορούν την εξυπηρέτηση **55.000** ατόμων μέχρι τη λήξη του προγράμματος. Από το σύνολο των ωφελουμένων, το 33% ήταν άνδρες και το 67% γυναίκες. Το 66% των ατόμων που εξυπηρετήθηκαν ήταν άνεργοι, το 10% μετανάστες, το 7% τσιγγάνοι, το 6% μονογονεϊκές οικογένειες, το 6% ΑΜΕΑ, το 3% παλλινოსτούντες και σε μικρότερο ποσοστό αποφυλακισμένοι, απεξαρτημένοι, πρόσφυγες, άστεγοι και άτομα με γλωσσικές/θρησκευτικές ιδιαιτερότητες¹³.

4.3 «ESTIA» - Ηλεκτρονικό Δίκτυο Υποστήριξης αιτούντων άσυλο και προσφύγων

Η ESTIA, είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο μέσα από το οποίο δημιουργείται ένα **Δίκτυο Συνεργασίας και Συντονισμού**, που βασίζεται σε ένα ηλεκτρονικό μοντέλο ορθολογιστικής οργάνωσης της εργασίας για την υποστήριξη των πλέον ευάλωτων ομάδων που είναι οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες. Για πρώτη φορά δημιουργείται μέσω της ESTIA ένα ενιαίο δίκτυο καταγραφής της ομάδας στόχου και παρέχεται η δυνατότητα συντονισμένης και ολοκληρωμένης στήριξης από τους διαφορετικούς φορείς που έχουν άμεση επαφή με την εν λόγω ομάδα.

Στο Δίκτυο μπορεί να συνδεθεί οποιοδήποτε φορέας παρέχει υπηρεσίες στις ομάδες-στόχο όπως: εξεύρεση εργασίας και στέγης, νομική, ψυχο-κοινωνική, συμβουλευτική, ιατρική

¹³ Κάθε εξυπηρετούμενος μπορεί να ανήκει σε περισσότερες από μία ομάδες και μπορεί να δεχθεί περισσότερες από έναν τύπο εξυπηρετήσεων.

στήριξη, παροχή κατάρτισης ή/και εκμάθησης γλώσσας, ένταξη στο σχολικό σύστημα, κ.α. Μέχρι σήμερα, έχουν συνδεθεί 21 φορείς με είκοσι τέσσερα σημεία σύνδεσης και έχουν καταγραφεί 1.450 άτομα, ενώ έχουν υποβληθεί 1.045 αιτήματα προς επίλυση. Έχουν συνδεθεί το 90% των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Κρήτη) που παρέχουν υπηρεσίες κυρίως σε αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες. Επίσης έχουν συνδεθεί Δήμοι και κοινωνικοί εταίροι, καθώς και το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Διαχειριστής του Δικτύου είναι το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας. Η ESTIA έχει λάβει από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Άδεια Ίδρυσης και Λειτουργίας Αρχείου με ευαίσθητα δεδομένα (α/α Αδειών: 671,672,673).

Η ESTIA, μέσω του καινοτόμου συστήματος παραπομπών που εφαρμόζει επιτυγχάνει να αποφεύγονται οι διπλοεγγραφές, οι αλληλοεπικαλύψεις στον τομέα παροχής υπηρεσιών και το σημαντικότερο αποφεύγεται η *ταλαιπωρία των εξυπηρετούμενων* οι οποίοι παραπέμπονταν από τον ένα φορέα στον άλλο χωρίς να δίνεται τελικά λύση στο πρόβλημα τους και χωρίς να αναλαμβάνει κανείς την ευθύνη. Μέσω της ESTIA ο κάθε συνδεδεμένος φορέας δηλώνει υπεύθυνα το είδος των υπηρεσιών που παρέχει με αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται η μέγιστη αξιοποίηση πόρων, δομών, και ανθρώπινου δυναμικού. Δίνεται η δυνατότητα σε κάθε φορέα να γνωρίζει άμεσα, για κάθε εξυπηρετούμενο που τον επισκέπτεται, εάν έχει απευθυνθεί σε άλλους φορείς του Δικτύου, για ποιο αίτημα, πότε, αν το αίτημα ικανοποιήθηκε ή είναι ακόμη σε εκκρεμότητα και τι είδους ενέργειες έχουν γίνει από τους άλλους φορείς για την επίλυση του. Γι' αυτό η ESTIA αποτελεί ένα καθημερινό εργαλείο συντονισμού, παρακολούθησης και διαρκούς αξιολόγησης αφενός των αναγκών των εξυπηρετούμενων και αφετέρου της αποτελεσματικότητας του κάθε συνδεδεμένου φορέα/χρήστη.

Η ανάπτυξη της ESTIA έγινε στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL από την Αναπτυξιακή Σύμπραξη «ΑΝΑΔΡΑΣΗ-ΙΣΤΟΣ» και συγχρηματοδοτείται από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Η ESTIA αποτελεί καινοτομία όχι μόνο σε εθνικό, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπου μετά από αξιολόγηση εμπειρογνομόνων της Ε.Ε. η ESTIA κατατάχθηκε στις 3 καλύτερες πρακτικές σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και επελέγη να παρουσιαστεί στο Διεθνές Συνέδριο που οργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γ.Δ. Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων, στο Δουβλίνο, την 1^η Απριλίου 2004.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5
ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ
2005-2006

5.1 Εισαγωγή

Η κοινωνική προστασία και η κοινωνική ένταξη αποτελούν τόσο συνέπειες όσο και προϋποθέσεις για την επιτυχία των στόχων της οικονομικής ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Η επίτευξη μιας ανάπτυξης με ποιοτικά χαρακτηριστικά που θα επιτρέπουν την διάχυση των καρπών της στο σύνολο του πληθυσμού και σε όλες τις περιφέρειες της χώρας συνιστά κεντρική προτεραιότητα για την Ελληνική Κυβέρνηση. Επιπρόσθετα, υψηλής προτεραιότητας είναι η υλοποίηση πολιτικών ένταξης που διασφαλίζουν την ισότιμη συμμετοχή όλων στις ευκαιρίες που προσφέρει η κοινωνία, καθώς και η διασφάλιση μιας αξιοπρεπούς διαβίωσης για όλους.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων θέτουμε **τέσσερις οριζόντιες προτεραιότητες**: α) τη **Νέα Αναπτυξιακή Πολιτική**, β) τον **Εθνικό Συντονισμό της Κοινωνικής Πολιτικής**, γ) την **Ενίσχυση της Οικογένειας** και δ) την **Στήριξη των Ατόμων που Στερούνται της Οικογενειακής Δομής και άλλων ευάλωτων ομάδων**. Στόχος είναι η άρθρωση των τεσσάρων προτεραιοτήτων, με τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται ότι η συνέργεια μεταξύ των μέτρων που η κυβέρνηση υλοποιεί, ή προτίθεται να υλοποιήσει στο άμεσο μέλλον, θα έχει πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα στα ζητήματα καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

5.2 Τέσσερις προτεραιότητες για την κοινωνική ενσωμάτωση

5.2.1 Η Νέα Αναπτυξιακή Πολιτική

Η νέα αναπτυξιακή πολιτική που υλοποιείται στοχεύει στην οριζόντια ένταξη των δράσεων της καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού σε όλο τον αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας. Με την κινητοποίηση του συνόλου του οικονομικού και ανθρώπινου δυναμικού της χώρας, την ενθάρρυνση της ανταγωνιστικότητας, της ποιότητας και της καινοτομίας, καθώς και την εκμετάλλευση των ιδιαίτερων συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας, θα καταστεί δυνατή η αύξηση της απασχόλησης, καθώς και η ανάπτυξη όλων των περιοχών της χώρας.

Οι κύριες δράσεις σε αυτό τον τομέα είναι:

1. Ο **νέος αναπτυξιακός νόμος**, που παρέχει κίνητρα για επενδύσεις με ιδιαίτερη έμφαση στην καινοτομία, την ανάπτυξη της περιφέρειας και την απασχόληση (Ν. 3299/2004).
2. Ο **νέος φορολογικός νόμος**, που, μεταξύ των άλλων, στοχεύει τόσο στην ανακούφιση των χαμηλών εισοδημάτων, όσο και στην δημιουργία επενδυτικών κινήτρων μέσω της δημιουργίας σταθερού φορολογικού πλαισίου και του περιορισμού της φορολογίας των επιχειρήσεων (Ν. 3296/2004). Επίσης, προωθούνται μέτρα για την πάταξη της φοροδιαφυγής.
3. Προώθηση νομοσχεδίου για τις **συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα**. Με την εφαρμογή του συγκεκριμένου νομοσχεδίου θα κινητοποιηθούν ιδιωτικά κεφάλαια για την κατασκευή έργων με κοινωνική διάσταση και έτσι θα απελευθερωθούν

- επιπλέον δημόσια κεφάλαια για την κοινωνική πολιτική. Επιπλέον, θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας.
4. Προωθείται η **στήριξη των μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων**. Ο νέος αναπτυξιακός νόμος προβλέπει επιπλέον ενισχύσεις για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ενεργοποιήθηκε το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ και των ΠΜΕ στην αγορά κεφαλαίων για τον εκσυγχρονισμό τους και για την εισαγωγή καινοτομιών στην οργάνωση και τη λειτουργία τους.
 5. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην **ανάπτυξη της υπαίθρου**. Σχεδιάζονται δράσεις που σκοπό έχουν την προώθηση της επιχειρηματικότητας, των παραγωγικών δραστηριοτήτων, των αγροτοβιομηχανικών συμπλεγμάτων, την τυποποίηση του αγροτο-τουρισμού, την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και υψηλής προστιθέμενης αξίας. Επιπλέον, με νομοσχέδιο που προωθεί το Υπουργείο Ανάπτυξης και Τροφίμων, προβλέπεται η ίδρυση και λειτουργία τοπικών κέντρων αγροτικής ανάπτυξης, η προώθηση του θεσμού του αγροτικού συμβούλου, καθώς και δράσεις για την στήριξη των νέων αγροτών. Επίσης με τον νόμο 3259/2004 (ΦΕΚ149/Τεύχος Α/04.08.2004) **58.000 αγρότες** και αγροτικές επιχειρήσεις επωφελήθηκαν της ευνοϊκής ρύθμισης για τα πανωτόκια (συνολικό ποσό ελάφρυνσης έως σήμερα 1 δισεκατομμύριο 350 εκατομμύρια Ευρώ)
 6. Στο πλαίσιο της νέας αναπτυξιακής πολιτικής θα δοθεί έμφαση στον λεγόμενο **τρίτο τομέα της οικονομίας** (κοινωνική οικονομία), ο οποίος συμβάλλει στην παροχή κοινωνικο-οικονομικών υπηρεσιών, οι οποίες δεν υπάγονται ούτε στον δημόσιο ούτε στον ιδιωτικό τομέα. Μελετάται το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των φορέων κοινωνικής οικονομίας και η οριοθέτηση της έννοιας της κοινωνικής οικονομίας, των αρμοδιοτήτων του κράτους, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των φορέων αυτού του τομέα, καθώς και το είδος των υπηρεσιών που παρέχονται από αυτούς.

5.2.2 Εθνικός Συντονισμός Κοινωνικής Πολιτικής

Ένα ουσιαστικό έλλειμμα που αναδείχτηκε από τις προσπάθειες υλοποίησης του ΕΣΔΕΝ 2003-2005 ήταν η μη ολοκληρωμένη αποτύπωση της κατάστασης των ευάλωτων ομάδων, καθώς και των διαδικασιών που επιτείνουν την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. **Η ανάγκη για μια κοινωνική απογραφή και για την συγκρότηση μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων** συνιστά άμεση προτεραιότητα. Αυτή η ανάγκη έχει επιπλέον τονιστεί από το σύνολο των κοινωνικών εταίρων κατά τη διαβούλευση που έγινε. Για το σκοπό αυτό:

- Προωθείται η θέσπιση του Εθνικού Συμβουλίου για την Κοινωνική Προστασία (ΕΣΥΚΠ). Το ΕΣΥΚΠ αντικαθιστά, αναβαθμίζοντας, την Εθνική Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας, η λειτουργία της οποίας δεν απέδωσε τα αναμενόμενα.
- Στο ΕΣΥΚΠ συμμετέχουν εκπρόσωποι των αρμόδιων υπουργείων, το σύνολο των κοινωνικών εταίρων και εκπρόσωποι των ΜΚΟ. Το ΕΣΥΚΠ θα αποτελέσει τον κύριο χώρο κοινωνικής διαβούλευσης.
- Αρμοδιότητα του ΕΣΥΚΠ είναι η μελέτη, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των δράσεων για την κοινωνική προστασία στην χώρα.
- Το ΕΣΥΚΠ είναι υπεύθυνο για τη σύνταξη ετήσιας έκθεσης για την κοινωνική κατάσταση στην χώρα. Επίσης, θα μελετήσει την ανάγκη θεσμοθέτησης γραμμής φτώχειας, προκειμένου να επιτευχθεί βελτίωση της στόχευσης των παροχών στις ευπαθείς ομάδες, με συνέπεια τη συμβολή στον εξορθολογισμό του συνολικότερου σχεδιασμού κοινωνικής πολιτικής.
- Θεσπίζεται Ειδική Γραμματεία Κοινωνικής Προστασίας. Μεταξύ των άλλων, η Ειδική Γραμματεία θα έχει την ευθύνη του συντονισμού των κυβερνητικών φορέων και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του προβλήματος της επικάλυψης των δράσεων και της άλογης σπατάλης πόρων. Τέλος, θα προχωρήσει στην δημιουργία μητρώου των ΜΚΟ.

5.2.3 Ενίσχυση της Οικογένειας

Η ισχυρή και ανθεκτική δομή της ελληνικής οικογένειας αποτελεί «παραδοσιακό» χαρακτηριστικό, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύεται και πάλι ως κυρίαρχος πόλος στη σύγχρονη ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική. Η ενίσχυση αυτού του πόλου είναι επιβεβλημένη λόγω των πολλαπλασιαστικών ωφελημάτων, τόσο για την κοινωνική ένταξη, όσο και για την οικονομία.

Τα σημερινά παιδιά αποτελούν την παραγωγική βάση της κοινωνίας της γνώσης του μέλλοντος. Η ολοκληρωμένη εκπαίδευσή τους εξαρτάται από ένα σταθερό –κοινωνικο-οικονομικά– οικογενειακό περιβάλλον, ανεξάρτητα από την ίδια την δομή της οικογένειας. Η ενίσχυση της οικογένειας περιορίζει το ποσοστό της παιδικής φτώχειας, αφού η εργασία των δύο γονέων αποτελεί μια ισχυρότατη ασπίδα απέναντι στην φτώχεια. Η εργασία της μητέρας αποτελεί την καλύτερη ασφαλιστική δικλείδα απέναντι στον κίνδυνο φτώχειας της οικογένειας και όχι οι αποσπασματικές επιδοματικές πολιτικές. Τα μέτρα στήριξης της οικογένειας επιτρέπουν την είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας, αυξάνοντας έτσι την απασχόληση και ενισχύοντας την μακροοικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον, αντιμετωπίζουν πτυχές του δημογραφικού προβλήματος, περιορίζοντας με τον τρόπο αυτό τα μελλοντικά προβλήματα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Διακρίνονται οι εξής ομάδες δράσεων: α) απασχολησιμότητα των γυναικών, β) ενίσχυση του εισοδήματος της οικογένειας, γ) δράσεις για την εκπαίδευση και την κατάρτιση και δ) καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας. Τρεις κύριες κατευθύνσεις της πολιτικής μας, σε αυτόν τον τομέα είναι:

- 1) **Καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας** με την εκπόνηση μελέτης σε συνεργασία με τοπικούς φορείς, Εκκλησία και ΜΚΟ, για τον ορισμό συγκεκριμένων στόχων. Πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος. Την επανεξέταση και εφαρμογή του θεσμού της ανάδοχης ανηλικών σε πανελλαδικό επίπεδο. Την προώθηση δράσεων για την οικονομική στήριξη παιδιών που βρίσκονται σε δυσχερή κοινωνική-οικονομική θέση.
- 2) **Ενίσχυση, πολλαπλασιασμός και εκσυγχρονισμός των μονάδων κοινωνικής φροντίδας**, όπως οι βρεφονηπιακοί σταθμοί, ολοήμερα σχολεία, δομές προσωρινής φιλοξενίας εύαλωτων ομάδων κ.λπ. Επιπλέον, ο Οργανισμός Εργατικής Εστίας μέχρι το 2008 θα ενισχύσει το δίκτυο των βρεφονηπιακών σταθμών σε κάθε νομό της χώρας.
- 3) **Δημιουργία νέου θεσμικού πλαισίου για τη στήριξη οικογενειών** με χαμηλά εισοδήματα και ενίσχυση των πολύτεκνων οικογενειών. Στην κατεύθυνση αυτή, μεταξύ των άλλων, συνεισφέρουν ο νέος φορολογικός νόμος, η υλοποίηση της δέσμευσης για την χορήγηση στεγαστικών δανείων με μηδενικό επιτόκιο από τον ΟΕΚ στους δικαιούχους με τρία παιδιά (εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του εισοδήματος) καθώς και η αύξηση του οικογενειακού επιδόματος που προωθείται από τον ΟΑΕΔ.

Στη χώρα μας σήμερα, ένα σημαντικό ποσοστό των νέων ηλικίας 15-24 ετών αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας (25,2% EU-SILC 2003) γεγονός που εξηγείται και από τη μη ένταξη μεγάλου μέρους τους στην αγορά εργασίας. Αυτό συμβαίνει κυρίως για δύο λόγους: πρώτον γιατί ένα μέρος της εξεταζόμενης ηλικιακής ομάδας είναι εκτός αγοράς εργασίας λόγω σπουδών και δεύτερον ένα άλλο μέρος της ίδιας ηλικιακής ομάδας αντιμετωπίζει οξύ πρόβλημα ένταξης στην αγορά εργασίας (26,9% - Eurostat, LFS 2004). Ωστόσο, το κοινό σημείο και των δύο αυτών κατηγοριών είναι ότι οι Έλληνες νέοι αυτής της ηλικίας υποστηρίζονται οικονομικά από την οικογένειά τους, γεγονός που αποδεικνύει ότι η οικογένεια πρέπει να αποτελεί βασικό άξονα των πολιτικών κοινωνικής προστασίας.

Παράλληλα με τα μέτρα που στηρίζουν γενικότερα την οικογένεια προβλέπεται κυρίως για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού των νέων η δυνατότητα επέκτασης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης στα 12 χρόνια καθώς και μια σειρά γενικότερων παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας που την καθιστούν πιο προσβάσιμη στους νέους. (Δράσεις για την Απασχόληση)

5.2.4 Άτομα που Στερούνται της Προστασίας της Οικογενειακής Δομής και Άλλες Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες

Η διαχρονικότητα της οικογενειακής δομής δεν αναιρεί το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια, στη χώρα μας, παρουσιάζονται εξατομικευμένα φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού ή φαινόμενα που η οικογένεια αδυνατεί να τα αντιμετωπίσει. Επιπλέον, συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων, όπως, μεταξύ άλλων, τα Άτομα με Αναπηρία, οι οικονομικοί μετανάστες, οι παλιννοστούντες, οι πρόσφυγες, χρήζουν ιδιαίτερης αντιμετώπισης λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών τους. Οι ηλικιωμένοι χωρίς οικογένεια, συγκεκριμένες κατηγορίες ανέργων, οι εξαρτημένοι, οι φυλακισμένοι κ.λπ είναι ομάδες του πληθυσμού που έχουν ιδιαίτερη ανάγκη εξατομικευμένης προσέγγισης, επιδοματικών πολιτικών και παροχής εξατομικευμένων υπηρεσιών. Αποφασιστικής σημασίας δράσεις για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού των ομάδων αυτών είναι:

- 1) Η **διασφάλιση ενός αξιοπρεπούς κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου διαβίωσης** για όσους είναι άνω των 65 ετών. Ο Εθνικός Διάλογος για το Ασφαλιστικό πρέπει να έχει ως στόχο την διαμόρφωση των όρων για την εξασφάλιση μίας αξιοπρεπούς κατώτατης σύνταξης, η οποία θα συμπληρώνεται από μια σειρά από άλλα αγαθά και υπηρεσίες, όπως η υγεία, οι μεταφορές, η στέγαση κ.λπ.
- 2) Η **ενεργοποίηση του Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα ΑΜΕΑ**, το οποίο, σε συνεργασία με Πανελλήνιες Οργανώσεις Αναπήρων και όλες τις μονάδες Κοινωνικής Πρόνοιας, θα κάνει για πρώτη φορά καταγραφή των αναπήρων ανά είδος αναπηρίας, καταγραφή και ανάλυση των αιτιών αναπηρίας και στατιστική παρακολούθηση αύξησης ή μείωσης των αναπήρων στη χώρα.
- 3) Μελετάται η **εκπόνηση Σχεδίου Δράσης**, με συναρμόδια υπουργεία, ΚΕΔΚΕ και ΕΝΑΕ **για την εφαρμογή Πρότυπων Κανόνων του ΟΗΕ** για την ισότητα των ευκαιριών των ΑΜΕΑ, οι οποίοι προσδιορίστηκαν από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ (48^η συνεδρίαση στις 20-12-93) και από άλλες σχετικές διεθνείς διατάξεις που η χώρα μας συνυπέγραψε και δεσμεύτηκε για την εφαρμογή τους.
- 4) Το νέο **μεταναστευτικό νομοσχέδιο**, το οποίο προχωρά σε μια προσπάθεια νομιμοποίησης όσων μεταναστών διαμένουν στην χώρα μας, προωθεί την απλοποίηση των διαδικασιών με την ενοποίηση της άδειας διαμονής και εργασίας και για πρώτη φορά προβλέπει **δράσεις για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών**, μέσω της υλοποίησης του ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης για τους υπηκόους τρίτων χωρών.

5.3 Δράσεις που υλοποιούνται ή σχεδιάζονται το 2005-2006

5.3.1 Απασχόληση

Η πρόσβαση στην απασχόληση αποτελεί την κυριότερη δράση για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Η ισότιμη συμμετοχή όλων στις ευκαιρίες που προσφέρει η κοινωνία συνεπάγεται την δυνατότητα για αξιοπρεπή εργασία. Η ενίσχυση της απασχόλησης δρα ευεργετικά στις δαπάνες του συστήματος κοινωνικής προστασίας και επιδρά θετικά στους συνολικότερους μακροοικονομικούς δείκτες της οικονομίας όπως η συνολική ζήτηση.

Προς αυτή την κατεύθυνση συμβάλλουν τα ακόλουθα μέτρα:

1. Αναμορφώνονται συνολικά τα προγράμματα απασχόλησης και επανασχεδιάστηκαν προς την κατεύθυνση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης. Προωθείται η αύξηση των θέσεων επιδοτούμενης απασχόλησης και απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (ο προγραμματισμός για το 2005 προβλέπει ευκαιρίες απασχόλησης για 65.000 άτομα, έναντι 34.000 το 2004). Σημαντική θεωρείται η ποσόστωση στην

- προτεραιότητα κάλυψης θέσεων των νέων προγραμμάτων, η οποία στοχεύει σε συγκεκριμένες κατηγορίες ανέργων, όπως γυναίκες, μακροχρόνια άνεργοι και νέοι.
2. Στο πλαίσιο της ανάπτυξης του θεσμού των Προγραμματικών Συμβάσεων Εγγυημένης Απασχόλησης, οι επιχειρήσεις θα καθορίζουν τις προδιαγραφές του εργατικού δυναμικού που προτίθενται να απασχολήσουν και ο ΟΑΕΔ θα καταστρώνει, θα χρηματοδοτεί και θα υλοποιεί ειδικά προγράμματα κατάρτισης, προσανατολισμένα στις ανάγκες της κάθε επιχείρησης.
 3. Συνεχίζεται η οργανωτική και ποιοτική αναβάθμιση του ΟΑΕΔ, ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Στο πλαίσιο της αναβάθμισης των ΚΠΑ, ενισχύεται ο αριθμός των εργασιακών συμβούλων με την πρόσληψη 443 νέων συμβούλων, καθώς και η επανεκπαίδευση και η εξειδίκευσή τους, ενώ ταυτόχρονα ολοκληρώνεται το πληροφοριακό σύστημα.
 4. Προωθείται η εξατομικευμένη προσέγγιση όλων των ανέργων με τη βοήθεια της ηλεκτρονικής καταγραφής του «προφίλ» του καθενός.
 5. Με το Ν. 3250/2004 προωθείται η επέκταση της μερικής απασχόλησης στο δημόσιο τομέα, τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού και τα ΝΠΔΔ. Ήδη ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα των πρώτων προκηρύξεων.
 6. Με την Υπουργική Απόφαση 110327 (ΦΕΚ 230/Τεύχος Β/21.02.2005) θεσπίστηκαν αλλαγές στη λειτουργία των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης, έτσι ώστε το σύστημα να γίνει περισσότερο ευέλικτο, διαφανές και αποδοτικό. Έτσι, περιορίζεται η γραφειοκρατία, διευρύνεται η δημοσιοποίηση των προγραμμάτων και τα προγράμματα εγκρίνονται έπειτα από παρακολούθηση της αγοράς εργασίας από τα Παρατηρητήρια Απασχόλησης, σε τριμηνιαία βάση. Τα ΚΕΚ υποχρεούνται να χρησιμοποιούν διδακτικό προσωπικό από Μητρώο με πιστοποιημένους εκπαιδευτικούς.
 7. Ενεργοποιήθηκε το άρθρο 1 του Ν.3227/2004 σύμφωνα με τον οποίο προβλέπεται ότι ο επιδοτούμενος άνεργος μπορεί να προσλαμβάνεται ή να τοποθετείται σε θέση εργασίας με πλήρη ή μερική απασχόληση, για όσο χρόνο διαρκεί η επιδότηση ανεργίας και να αμείβεται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για τους λοιπούς εργαζόμενους στον εργοδότη.
 8. Παράλληλα με το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α), ψηφίστηκε από την βουλή ο νέος νόμος για την δια βίου μάθηση.
 9. Επίσης προωθούνται μια σειρά από άλλα μέτρα που στόχο έχουν να ενισχύσουν την επιχειρηματικότητα όπως η απλοποίηση της αδειοδότησης για την έναρξη νέων επιχειρήσεων (ψηφίστηκε νόμος για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις και ετοιμάζεται ανάλογο πλαίσιο για τις εμπορικές και τις τουριστικές επιχειρήσεις). Αναμορφώνεται το πτωχευτικό δίκαιο, έτσι ώστε να υπάρχουν και άλλες ευκαιρίες ανάπτυξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

5.3.2 Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης-Ηλικιωμένοι

Ιδιαίτερη μέριμνα δίδεται στη διασφάλιση της βιωσιμότητας, του εξορθολογισμού και της επάρκειας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Επίσης, μέτρα λαμβάνονται για την ανακούφιση των ηλικιωμένων της υπαίθρου, καθώς και τη βελτίωση της διαβίωσης των υπερηλίκων που ζουν μόνοι τους και αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν.

1. Με τον νόμο 3245/2004 «Κατάργηση ειδικής εισφοράς επί των συντάξεων του Δημοσίου και των άλλων ασφαλιστικών φορέων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 110/τεύχος Α/16.06.2004) καταργήθηκε ο Λογαριασμός Αλληλεγγύης Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης με συνέπεια την ενίσχυση του εισοδήματος των συνταξιούχων κατά 1-5%. Επίσης, προωθείται νομοσχέδιο του Υπ.Οι.Ο και του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, για την επιστροφή των παρακρατηθέντων ποσών ειδικής μηνιαίας εισφοράς, η οποία αφορά περίπου 900.000 συνταξιούχους.

2. Ενεργοποιήθηκε ο Ν. 3232/2004 και συγκεκριμένα δρομολογήθηκε ήδη η απλούστευση διαδικασιών για την ταχύτερη απονομή συντάξεων και ήδη οι ασφαλισμένοι βλέπουν τα πρώτα θετικά αποτελέσματα. Επιπρόσθετα, προωθείται η καθιέρωση του Δελτίου Διαδοχικής Ασφάλισης, η οποία για να επιτευχθεί απαιτείται η απαραίτητη τεχνική υποδομή και ο αναγκαίος διοικητικός μηχανισμός.
3. Στο πλαίσιο της σταδιακής ένταξης των ταμείων κύριας ασφάλισης στο ΙΚΑ υλοποιείται η πρόβλεψη του Ν. 3029/2002
4. Μελετάται η προσαρμογή της οργάνωσης και λειτουργίας των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (ΦΚΑ) στο νέο περιβάλλον πληροφορίας και γνώσης μέσω της υλοποίησης νέου μοντέλου λειτουργίας οργάνωσης και πληροφορικής υποστήριξης ΦΚΑ που προκύπτει από την υλοποίηση μελετητικών έργων που εκπονούνται, στα πλαίσια του Ε.Π «Κοινωνία της Πληροφορίας»
5. Μελετάται η δημιουργία πραγματικής διεπαφής και διαλειτουργικότητας μεταξύ των ΦΚΑ και η υλοποίηση έργων ηλεκτρονικής επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ Γεν. Γραμματείας Κοιν Ασφαλίσεων και ΦΚΑ με άλλους δημόσιους εθνικούς και διεθνείς φορείς
6. Προωθείται η πρόσληψη του αναγκαίου προσωπικού, ενισχύονται οι ελεγκτικοί μηχανισμοί, εντατικοποιούνται οι έλεγχοι για την αντιμετώπιση της εισφοροδιαφυγής.
7. Εξετάζεται ο επαναπροσδιορισμός του συστήματος πρόωρων συνταξιοδοτήσεων.
8. Εξασφάλιση χρηματοδότησης και επέκταση του θεσμού «Βοήθεια στο Σπίτι» με την παροχή υγειονομικής περίθαλψης στο σπίτι, ιδίως για ηλικιωμένα άτομα που ζουν μόνα.
9. Επαναξιολόγηση των πολιτικών για την Τρίτη ηλικία δίδοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στις συνθήκες που επικρατούν στις μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων.
10. Δράσεις για την προώθηση της πρόωρης συνταξιοδότησης για τους ηλικιωμένους αγρότες.

5.3.3 Υγεία-Κοινωνική Αλληλεγγύη

Η Πολιτική στον τομέα της Υγείας σχεδιάζεται και υλοποιείται μέσα από ένα αναθεωρημένο Εθνικό Σύστημα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με σκοπό την ουσιαστική αποκέντρωση, τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, την ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας φροντίδας και την αποτελεσματικότερη διαχείριση των κοινοτικών πόρων.

Συγκεκριμένα :

1. Η επικράτεια διαιρέθηκε σε Υγειονομικές Περιφέρειες (Ν.3329/2005). Έτσι, πραγματοποιείται ουσιαστική αποκέντρωση, ενώ τα Νοσοκομεία και οι Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας, επανακτώντας την ιδιότητά τους ως ΝΠΔΔ, αντιμετωπίζουν πλέον τα ειδικά προβλήματα και τις ιδιαίτερες ανάγκες ευθύνης τους, χωρίς γραφειοκρατικές δυσκαμψίες.
2. Το νομοσχέδιο για το φάρμακο και την κατάργηση της λίστας φαρμάκων, καθώς και το σχέδιο νόμου για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, την ποιότητα στο χώρο της Υγείας, την αιμοδοσία και την ιατρική δεοντολογία.
3. Το νέο σύστημα εφημεριών που υλοποιήθηκε καθώς και η επέκτασή του και σε ψυχιατρικά νοσοκομεία έχει ήδη αντιμετωπίσει αποτελεσματικά, διαδικαστικά προβλήματα αναμονής των ασθενών και διευκολύνει την εξυπηρέτηση των πολιτών.
4. Νέα νοσοκομεία κατασκευάζονται στην περιφέρεια. Επίσης προχωρά η ίδρυση νέων μονάδων σε ήδη υπάρχοντα νοσοκομεία.
5. Ψηφίστηκε νόμος για την «Οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας» με τον οποίο αναδεικνύεται η δημόσια υγεία σε υψηλή προτεραιότητα της πολιτικής δράσης και προωθείται η ανασυγκρότηση των πολιτικών υγείας σε διατομεακή βάση. Παράλληλα προωθείται η άσκηση πολιτικής δημόσιας υγείας με τα κριτήρια της ισότητας σε μια προσπάθεια άρσης των όποιων ανισοτήτων στην υγεία. Επιπλέον μετεξελίσσεται το **Εθνικό Συμβούλιο Κοινωνικής Φροντίδας**

(ΕΣΥΚΦ) σε **Ινστιτούτου Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης (ΙΚΠΑ)**, με στόχο την δημιουργία ενός φορέα - επιστημονικού εργαλείου στη διάθεση της εκάστοτε κυβέρνησης για τη χάραξη προνοιακής πολιτικής.

6. Στον τομέα της Κοινωνικής Αλληλεγγύης, πρόκειται να εκδοθεί μέχρι τον Οκτώβριο του 2005 η Κάρτα Αναπηρίας, καθώς και το νέο βιβλιάριο υγείας του παιδιού.
7. Με το Ν. 3293/2004 θεσπίστηκε, για πρώτη φορά, Συνήγορος Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ο οποίος, στα πλαίσια του θεσμού του Συνηγόρου του Πολίτη, εισηγείται προς το αρμόδιο Υπουργείο μέτρα για την αποκατάσταση και προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών στο χώρο των υπηρεσιών υγείας, την εξάλειψη των φαινομένων κακοδιοίκησης και τη βελτίωση των υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης και των σχέσεών τους με τον πολίτη.

5.3.4. Παιδεία

Το ζήτημα της Παιδείας αποτελεί εθνική υπόθεση, γι' αυτό και η κυβέρνηση προχώρησε μέσα από έναν ανοιχτό **Εθνικό διάλογο** με όλους τους συναρμόδιους φορείς, με σκοπό την πληρέστερη καταγραφή των προβλημάτων της ελληνικής εκπαίδευσης και την αναζήτηση αποτελεσματικών και κοινωνικά δίκαιων λύσεων μέσα από διαδικασίες συμμετοχικής δημόσιας διαβούλευσης. Έχοντας, λοιπόν, ως στόχο τη θέσπιση ενός συστήματος, συμβατού με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, που θα διασφαλίζει την ποιότητα σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, προωθούνται τα ακόλουθα:

1. Μετά από διεξοδικό διάλογο με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς ψηφίστηκε στη βουλή το νομοσχέδιο για τη δια βίου μάθηση, στο πλαίσιο της συνολικότερης στρατηγικής μας για την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Στο νομοσχέδιο αυτό, θεσμοθετείται όργανο, η Επιτροπή Δια Βίου Μάθησης, με συμμετοχή και των κοινωνικών εταίρων, που θα συντονίζει την πολιτική και τις διαδικασίες της Δια Βίου Εκπαίδευσης σε εθνικό επίπεδο και θα αποτελεί το σημείο επαφής της Δια Βίου Εκπαίδευσης με το ΕΣΣΕΕΚΑ. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται η ίδρυση των Ινστιτούτων δια βίου εκπαίδευσης, εμπλουτίζοντας έτσι την Ελληνική ανώτατη εκπαίδευση με περισσότερα στοιχεία δια βίου εκπαίδευσης, τα οποία, μέχρι σήμερα, είχαν περιοριστεί στις περιπτώσεις του Ελληνικού ανοιχτού πανεπιστημίου και των προγραμμάτων σπουδών επιλογής.
2. Προγραμματίζεται λεπτομερής αποτίμηση των πραγματικών μεγεθών της σχολικής διαρροής μέσω ειδικού προγράμματος του ΕΠΕΑΕΚ, που θα εκτελεσθεί υπό την επίβλεψη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.
3. Στο πλαίσιο της ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου, μελετάται προσεκτικά η δυνατότητα επέκτασης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης στα 12 χρόνια.
4. Μελετάται τέλος, η σύζευξη παιδείας και πολιτισμού με στόχο τα καταστούν τα αγαθά του πολιτισμού προσβάσιμα σε όλους τους Έλληνες μέσω της εκπαίδευσης.

5.3.5 Ισότητα στην πρόσβαση, ποιότητα-αποκέντρωση κοινωνικών υπηρεσιών, πληροφόρηση

Ένας από τους βασικούς στόχους της νέας διακυβέρνησης είναι η επανίδρυση του κράτους και η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας για την ευκολότερη πρόσβαση όλων, χωρίς διακρίσεις, στις δημόσιες υπηρεσίες. Τα μέτρα πολιτικής προς αυτήν την κατεύθυνση συνοψίζονται στα ακόλουθα:

1. Απλούστευση και επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών. Με το Ν.3242/2004 καθορίζεται μια σειρά δικαιολογητικών και πιστοποιητικών, για την συγκέντρωση των οποίων θα μεριμνούν οι υπηρεσίες, με στόχο τη διευκόλυνση του πολίτη. Προβλέπεται επίσης, η σύσταση Κεντρικής Επιτροπής Απλούστευσης Διαδικασιών για την εκπόνηση και παρακολούθηση προγράμματος απλούστευσης περίπλοκων διοικητικών διαδικασιών.

2. Βελτίωση των σχέσεων Κράτους – Πολίτη. Προς αυτήν την κατεύθυνση προβλέπεται μία σειρά ενεργειών για την καλύτερη και ταχύτερη διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών, καθώς και για την επιμόρφωση των δημοσίων υπαλλήλων.
3. Αναβάθμιση των ΚΕΠ. Με το Ν.3242/2004 τα ΚΕΠ άρχισαν να μετατρέπονται σε Κέντρα Ολοκληρωμένων Συναλλαγών, εξασφαλίστηκαν οι πόροι για τη βιωσιμότητά τους και αυξήθηκαν οι αρμοδιότητές τους (από τον Απρίλιο του 2004 έως τον Απρίλιο του 2005 οι διαδικασίες που διεκπεραιώνονται μέσω ΚΕΠ αυξήθηκαν κατά 284%, ενώ οι επισκέψεις των πολιτών αυξήθηκαν σε ποσοστό 212%).
4. Χρησιμοποίηση νέων τεχνολογιών. Με τη σύσταση Διευθύνσεων Ποιότητας και Αποδοτικότητας σε όλα τα Υπουργεία και τις Περιφέρειες, την προώθηση Ολοκληρωμένων Πληροφοριακών Προγραμμάτων στη Δημόσια Διοίκηση, τη μηχανογράφηση των ΟΤΑ και την ένταξη νέων τυποποιημένων ηλεκτρονικών διαδικασιών μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών, πρόκειται να επιτευχθεί καλύτερη επικοινωνία της περιφέρειας με το κέντρο και να αξιοποιηθούν τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από τη χρήση νέων τεχνολογιών.
5. Στο πλαίσιο της προσπάθειας στήριξης των ΟΤΑ, καταρτίστηκε το πρόγραμμα ΘΗΣΕΑΣ, με στόχο να πραγματοποιηθούν επενδύσεις τοπικής ανάπτυξης σε συνδυασμό με τη βελτίωση της ποιότητας των υφιστάμενων υποδομών. Το κύριο χαρακτηριστικό του νέου αυτού προγράμματος είναι ότι η χρηματοδότησή του δεν εξασφαλίζεται από τους θεσμοθετημένους πόρους της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως συνέβαινε μέχρι σήμερα, αλλά και από την άμεση συμμετοχή της κεντρικής διοίκησης.

5.3.6 Δράσεις για πλέον ευάλωτες κοινωνικές ομάδες

Η ανθεκτικότητα της οικογενειακής δομής δεν αναιρεί το γεγονός ότι υπάρχουν ομάδες του πληθυσμού που για διάφορους λόγους έχουν τεθεί εκτός του προστατευτικού ιστού της ή ομάδες που, λόγω των κοινωνικών ή άλλων ιδιαιτεροτήτων τους, κρίνεται αναγκαία η υιοθέτηση στοχευμένων δράσεων για την κοινωνική τους ένταξη.

Άτομα με Αναπηρίες:

1. Προεργασία για ρύθμιση για την προσβασιμότητα των ιστοσελίδων και των νέων τεχνολογιών
2. Θέσπιση κάρτας λειτουργικότητας, με την οποία δημιουργείται ένα δίκαιο σύστημα καταβολής επιδομάτων σε ανθρώπους με αναπηρία που πραγματικά έχουν ανάγκη και που θα έχει ως αποτέλεσμα μέχρι και τον διπλασιασμό του επιδόματος αναπηρίας.
3. Το Υπουργείο Εσωτερικών σε συνεργασία με την Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος, την Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων και την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία έχει δρομολογήσει ενέργειες για την υλοποίηση του προγράμματος καθολικής πρόσβασης (Πρωτόκολλο συνεργασίας 3-2-2004), με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών, την παροχή προσβασιμότητας σε άτομα με αναπηρίες, την ανάπτυξη προσβάσιμων κέντρων πληροφόρησης και την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση όλων, προκειμένου να ενισχυθεί η κατανόηση των αναγκών και των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.
4. Εντατικοποιείται το πρόγραμμα αποσυλοποίησης, της ενίσχυσης της αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης. Έχουν κατασκευαστεί ήδη ειδικά σπίτια για τα άτομα με νοητική υστέρηση και δημιουργούνται νέα.
5. Με την υπ. Αριθμόν Φ. 80000/5689/300 (ΦΕΚ 773/τεύχος Β/09.06.2005) συγκροτήθηκε επιτροπή στο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας για την μελέτη ασφαλιστικών αιτημάτων φορέων ατόμων ειδικών κοινωνικών ομάδων και την επίλυση χρόνιων προβλημάτων τους.
6. Με βάση τον νόμο 2643/1998 προκηρύχθηκαν 990 θέσεις εργασίας για ΑΜΕΑ στον δημόσιο τομέα, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ και τους ΟΤΑ.

Μετανάστες- Πρόσφυγες

Οι μετανάστες υπολογίζεται ότι αποτελούν σήμερα το 10,3% του πληθυσμού της χώρας και η κοινωνική τους ένταξη αποτελεί ένα από τα κεντρικότερα ζητήματα κοινωνικής πολιτικής. Το ζήτημα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο αφού οι μετανάστες χαρακτηρίζονται από εθνική και πολιτιστική ανομοιογένεια και είναι διασπαρμένοι σε όλη την επικράτεια της χώρας, γεγονός που εμποδίζει μια γενική πολιτική προσέγγιση στο πρόβλημα.

1. Ο νέος νόμος που ψηφίστηκε στην βουλή, προωθεί την νομιμοποίηση των μεταναστών, προβλέπει την απλοποίηση των διαδικασιών για την νομιμοποίησή τους και την ανανέωση των αδειών παραμονής, καθώς και μέτρα για την ομαλή ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Ιδιαίτερη σημασία δίδεται στην δημιουργία μιας επαρκούς διοικητικής δομής, η οποία θα μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες του μεγάλου αριθμού μεταναστών που υπάρχουν στην χώρα μας. Ειδικότερα, το νομοσχέδιο αυτό θα αποτελεί το νομικό πλαίσιο, που θα καλύπτει τη νόμιμη μετανάστευση και θα περιλαμβάνει διαδικασίες:

- α) ικανές να ανταποκρίνονται άμεσα στις μεταβαλλόμενες ανάγκες, τόσο του εθνικού, όσο και του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού, στην αγορά εργασίας,
- β) ευέλικτες για την προσέλκυση υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι προτίθενται να επενδύσουν στη χώρα μας,
- γ) απλουστευμένες, σε σχέση με την κινητικότητα ειδικών κατηγοριών εργαζομένων υπηκόων τρίτων χωρών και
- δ) που να διευκολύνουν την ομαλή ένταξη και προσαρμογή των οικονομικών μεταναστών στην ελληνική κοινωνία.

Επίσης, το ίδιο νομοσχέδιο προβλέπει την υλοποίηση του **Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης** για την ομαλή προσαρμογή και ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στη χώρα, σε συνεργασία με τα καθ' ύλην συναρμόδια Υπουργεία και φορείς.

2. Αναφορικά με τους **πρόσφυγες** που αιτούνται άσυλο, ως άμεση προτεραιότητα έχει τεθεί η βελτίωση των εγκαταστάσεων του Κέντρου Προσφύγων στο Λαύριο, καθώς και η ενίσχυση της δυναμικότητας του Κέντρου ασυνόδευτων ανηλίκων-αιτούντων άσυλο, στα Ανώγεια της Κρήτης.

Τσιγγάνοι

1. Αναμόρφωση διοικητικών δομών που ασχολούνται με θέματα Ελλήνων τσιγγάνων και αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών δίνοντας βαρύτητα α) στην αύξηση του ποσοστού των παιδιών που πηγαίνει στο δημοτικό σχολείο και στον περιορισμό των διαρροών των μαθητών τσιγγάνικης καταγωγής από το σχολείο και β) στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας με σκοπό την τόνωση της επαγγελματικής δραστηριότητας.

2. Ολοκλήρωση Προγράμματος υποστήριξης και βελτίωσης της ποιότητας ζωής των Ελλήνων τσιγγάνων.

3. Στο πλαίσιο του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης για τους Τσιγγάνους θα συνεχιστούν και θα επεκταθούν οι δράσεις για την προάσπιση και προαγωγή υγείας και ψυχοκοινωνικής στήριξης αυτής της ομάδας, όπως επίσης και θα θεσπιστούν ειδικά κριτήρια για την ασφάλιση της υγείας τους.

Άστεγοι

Μετά από μελέτη των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων του προβλήματος, θα σχεδιαστεί συγκεκριμένο πιλοτικό πρόγραμμα, το οποίο θα εφαρμοστεί σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και θα περιλαμβάνει προσωρινή φιλοξενία, συμβουλευτική στήριξη, συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες και κοινωνική ένταξη ή επανένταξη των αστεγών

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι
ΠΙΝΑΚΕΣ**

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Κυριότερες δημοσιονομικές και οικονομικές εξελίξεις

	2003	2004	2005	2006	2007
ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	4,7%	4,2%	3,9%	4,0%	4,2%
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	1,3%	2,8%	1,5%	1,5%	1,6%
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	3,3%	1,3%	2,3%	2,5%	2,6%
ΧΡΕΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (% ΑΕΠ)	109,3%	110,5%	108,0 %	103,9 %	99,9%
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	13,7%	4,9%	4,1%	5,6%	6,3%
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	-1,3%	-0,5%	0,4%	0,4%	0,1%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Εθνικοί Λογαριασμοί

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

**Αριθμός (σε χιλιάδες) και ποσοστιαία αύξηση
γυναικείου εργατικού δυναμικού (15-64)**

	2002	2003	Αύξηση 2002- 2003	2004	Αύξηση 2003- 2004
	1826,5	1869,8	2,3%	1938,5	3,7%
Συνολικός αριθμός εργατικού δυναμικού (15-64)	4565,9	4639,9	1,6%	4739,6	2,1%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

ΠΙΝΑΚΑΣ 3			
	Ποσοστό ανεργίας	Ποσοστό μακροχρόνια ανέργων	Ποσοστό νέων ανέργων (>25)
2002	10,3	5,3	26,8
2003	9,7	5,3	26,8
2004	10,5	5,6	26,9

Πηγή: Eurostat

ΠΙΝΑΚΑΣ 4						
ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ (15 και άνω)						
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ		ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ		ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ	
	Αριθμός	% του συνόλου	Αριθμός	% του συνόλου	Αριθμός	% του συνόλου
2002	634.033	16,2	932.663	23,8	2.358.140	60,0
2003	614.970	15,5	940.695	23,7	2.421.010	61,0
2004	598.351	14,6	934.261	22,8	2.557.366	62,5

Πηγή: ΕΣΥΕ, Εθνικοί λογαριασμοί. Λόγω διαφορετικού τρόπου λήψης του δείγματος υπάρχουν διαφορές με τις έρευνες εργατικού δυναμικού, κυρίως στον πρωτογενή τομέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5					
Εξέλιξη της κατηγορίας «Βοηθοί στην οικογενειακή επιχείρηση» (σε χιλιάδες)					
	Αριθμός βοηθών στην οικογενειακή επιχείρηση	Διαφορά 2002-1998	Διαφορά 2003-2002	Διαφορά 2004-2003	Διαφορά 2004-1998
1998	451,25	-112	+12,5	-75,58	-175,08
2002	339,25				
2003	351,75				
2004	276,17				

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

ΠΙΝΑΚΑΣ 6**ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΡΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ**

	2001		2002		2003	
Ανατολική Μακεδονία- Θράκη	9.217	76,86%	9.829	76,2%	10.508	75,4%
Κεντρική Μακεδονία	12.182	101,6%	13.118	101,7%	14.231	102,0%
Δυτική Μακεδονία	12.247	102,1%	13.391	103,9%	14.266	102,3%
Θεσσαλία	10.085	84,1%	10.762	83,5%	11.520	82,6%
Ήπειρος	9.506	79,3%	10.297	79,9%	11.146	79,9%
Ιόνια Νησιά	10.358	86,4%	11.228	87,0%	12.167	87,3%
Δυτική Ελλάδα	9.049	75,5%	9.686	75,1%	10.422	74,7%
Στερεά Ελλάδα	16.990	141,7%	18.090	140,3%	19.406	139,2%
Πελοπόννησος	11.837	98,7%	12.851	99,7%	13.975	100,2%
Αττική	12.722	106%	13.674	106,0%	14.841	106,4%
Βόρειο Αιγαίο	12.001	100%	13.184	102,2%	14.539	104,3%
Νότιο Αιγαίο	14.131	117,8%	15.123	117,3%	16.236	116,4%
Κρήτη	11.571	96,5%	12.487	96,8%	13.478	96,7%
Σύνολο χώρας	11.992		12.894		13.944	

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΟΥ ΛΑΑΚΕΝ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΜΕΣΟ ΟΡΟ ΕΕ

		ΕΛΛΑΔΑ	ΕΕ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΕ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΕ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΛΛΑΔΑ
		2000		2001		2002		2003	2004
	Κύριοι δείκτες								
1	<i>Κίνδυνος φτώχειας (σύνολο)</i>	20	15 (EE15)	20	16 (EE15)	20.4*		21**	
	άνδρες	19	14 (EE15)	19	14 (EE25)	18.9*		20.4**	
	γυναίκες	20	16 (EE15)	22	17 (EE25)	21.7*		21.6**	
	έως 16	19	19 (EE15)	18	20 (EE25)	18.7*		23.1**	
	16-24	18	20 (EE15)	19	19 (EE25)	21.7*		25.2**	
	25-49	15	13 (EE15)	14	13 (EE25)	15.5*		16.7**	
	50-64	20	12 (EE15)	21	12 (EE25)	18.7*		18.3**	
	65 και άνω	31	17 (EE15)	33	17 (EE25)	30.3*		28.1**	
1α	<i>Κίνδυνος φτώχειας ανά είδος νοικοκυριού</i>								
	<i>χωρίς συντηρούμενα τέκνα</i>	23	13 (EE15)	24	14 (EE25)			19.2**	
	1 άτομο κάτω των 65	22	20 (EE15)	19	19 (EE25)	24.1*		18.1**	
	1 άτομο άνω των 65	33	26 (EE15)	38	26 (EE25)	38.8*		36.6**	
	1 γυναίκα	33	26 (EE15)	39	25 (EE25)	39.7*		30.1**	
	1 άνδρας	22	18 (EE25)	16	19 (EE25)	20*		21.5**	
	2 ενήλικες, 1 τουλάχιστον άνω των 65	33	14 (EE15)	36	15 (EE25)	30.4*		27.8** (13.8)	
	2 ενήλικες κάτω των 65	20	10 (EE15)	17	10 (EE25)	20.7*		16**	
	άλλα νοικοκυριά					12.8*		22.6**	
	με συντηρούμενα τέκνα	17	17 (EE15)	17	17 (EE25)			(22.7**)	
	Μονογονεϊκές οικογένειες με 1 ή περισσότερα συντηρούμενα παιδιά	23	40 (EE15)	37	32 (EE25)	32.3*		32.8**	
	2 ενήλικοι με 1 παιδί	9	10 (EE15)	8	11 (EE25)	12.5*		13.4**	
	2 ενήλικοι με 2 παιδιά	15	13 (EE15)	14	13 (EE25)	14.1*		15.8**	
	2 ενήλικοι με 3 ή περισσότερα παιδιά	26	26 (EE15)	26	25 (EE25)			32.5**	
	3 ή περισσότεροι ενήλικοι με συντηρούμενα παιδιά								
1β	<i>Κίνδυνος φτώχειας ανά είδος εργασιακής έντασης νοικοκυριών</i>								
	<i>χωρίς συντηρούμενα παιδιά</i>								
	W=0					36*		26.4**	
	0<W<1					13*		12**	
	W=1					11.2*		13.2**	
	<i>με συντηρούμενα παιδιά</i>								
	W=0					35.8*		54.4**	
	0<W<0.5					34*		41.8**	
	0.5<W<1					21.8*		22.9**	
	W=1					12*		13.5**	
1γ	<i>Κίνδυνος φτώχειας ανά συχνότερη κατάσταση απασχόλησης</i>								
	απασχολούμενοι					13.5*		14.2**	
	άνεργοι					32.7*		31.6**	

		ΕΛΛΑΔΑ	ΕΕ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΕ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΕ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΛΛΑΔΑ
		2000		2001		2002		2003	2004
	συνταξιούχοι					29.5*		26.5**	
	άεργοι - άλλο					23.7*		25**	
1δ	Κίνδυνος φτώχειας ανά ιδιοκτησιακό καθεστώς								
	ιδιοκτήτες ή χωρίς ενοίκιο					21.1*		(21.5**)	
	ενοικιαστές					15.6*		(19.6**)	
2	Κατώφλι για τον κίνδυνο φτώχειας								
3	Ανισότητα στην κατανομή του εισοδήματος (S80/S20)	5.8	4.4 (EE15)	5.7	4.6 (EE15)	6.6*		6.6**	
4	Ποσοστό πληθυσμού σε παρατεταμένο κίνδυνο φτώχειας	13	9 (EE15)	14		13*			
5	Βάθος του κινδύνου φτώχειας	30	21 (EE15)	28	22 (EE25)	31.9*		30.5**	
6	Περιφερειακή συνοχή	5.1	13.5 (EE25)	4.6	13.6 (EE25)	4.2	13.5 (EE25)	3.6	13 (EE25)
7	Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας	6,2	3.9 (EE25)	5.5	3.8 (EE25)	5.3	3.9 (EE25)	5.3	4 (EE25)
8α	Πληθυσμός που ζει σε νοικοκυριά χωρίς πρόσβαση στην απασχόληση: Ανήλικα άτομα	5.3	9.8 (EE15)	5.4	9.5 (EE25)	5.1	9.8 (EE25)	4.5	9.9 (EE25)
8β	Πληθυσμός που ζει σε νοικοκυριά χωρίς πρόσβαση στην απασχόληση: Ενήλικα άτομα	9.6	9.9 (EE15)	9.2	10.1 (EE25)	9.3	10.2 (EE25)	9	10.2 (EE25)
9	Πρώωρη αποχώρηση από το σχολείο	17.1	17.2 (EE25)	16.5	16.9 (EE25)	16.1	16.5 (EE25)	15.3	15.9 (EE25)
10	Προσδόκιμο επιβίωσης στην ηλικία 0								
	άνδρες	75.5	74.4 (EE25)	75.4	74.7 (EE25)	75.4	74.8 (EE25)	76.4	
	γυναίκες	80.6	80.8 (EE25)	80.7	81 (EE25)	80.7	81.1 (EE25)	81.2	
	στην ηλικία 60								
	άνδρες		19.3 (EE25)		19.6 (EE25)		19.6 (EE25)	20.6	
	γυναίκες		23.6 (EE25)		23.8 (EE25)		23.8 (EE25)	23.3	
11	Ιδία αντίληψη για την προσωπική υγεία ανά εισοδηματικό επίπεδο								
	Δευτερεύοντες δείκτες								
12	Διασπορά γύρω από το κατώφλι για κίνδυνο φτώχειας								
	40%					9.9*		9.7**	
	50%					14.4*		14.2**	
	70%					27.6*		28.8**	

		ΕΛΛΑΔΑ	ΕΕ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΕ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΕ	ΕΛΛΑΔΑ	ΕΛΛΑΔΑ
		2000		2001		2002		2003	2004
13	Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας με κατώφλι σε σταθερές τιμές για δεδομένη χρονική στιγμή								
14	Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις	22	23 (EE15)	23	24 (EE25)			22.3** (EE 24)	
15	Συντελεστής Gini					34.8*		35.1**	
16	Ποσοστό πληθυσμού σε παρατεταμένο κίνδυνο φτώχειας (έχοντας ως κατώφλι το 50% του διάμεσου εισδήματος)	13	9 (EE15)	14		13*			
17	Κίνδυνος φτώχειας των εργαζομένων								
18	Μερίδιο μακροχρόνιας ανεργίας					51.2	44 (EE25)	55	44.4 (EE25)
19	Ποσοστό ιδιαίτερα μακροχρόνιας ανεργίας	3.5	2.3 (EE25)	3.1	2.3 (EE25)	3	2.2 (EE25)	2.8	
20	Άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο								
	25-34	27.5	25.3 (EE15)	27.3	24.9 (EE15)	25.8	24.1 (EE15)		24.5
	35-44	40.8	32 (EE15)	39.6	31.5 (EE15)	39	30.8 (EE15)		37
	45-54	56.6	41.1 (EE15)	56.8	40.2 (EE15)	55.1	39.1 (EE15)		52.9
	25-64	48.8	36.2 (EE15)	48.4	35.7 (EE15)	47.3	34.9 (EE15)		45.9
	55-64	73.4	52.4 (EE15)	72.3	51.6 (EE15)	71.1	50.4 (EE15)		69.8
	65+								84.7

* Πηγή: ΕΣΥΕ (ECHP)

** Πηγή: ΕΣΥΕ (EU- SILC)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ

Στόχος 1.1. Προώθηση της συμμετοχής στην απασχόληση

I. Δομές προώθησης στην απασχόληση

- **Εκσυγχρονισμός Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης**

Στο πλαίσιο των Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (Δ.Υ.Α) λειτουργούν τα Κέντρα Προώθησης στην Απασχόληση (ΚΠΑ) του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), τα οποία υλοποιούν την εξατομικευμένη προσέγγιση των ανέργων. Μέχρι το 2006 στόχος αποτελεί η λειτουργία 119 Δ.Υ.Α, από τις οποίες 80 είναι ΚΠΑ και 39 Τοπικές Υπηρεσίες (Τ.Υ). Σήμερα λειτουργούν 75 ΚΠΑ με συνολικό προϋπολογισμό για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2000-2006, 115 εκ. ευρώ. Ειδικότερα τα ΚΠΑ είναι επιφορτισμένα με την εξατομικευμένη προσέγγιση των ανέργων, ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην παροχή της υπηρεσίας αυτής προσαρμοσμένης στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες των ανέργων. Στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης και εκσυγχρονισμού των ΔΥΑ, περιλαμβάνεται και η αναβάθμιση των λειτουργιών του ΟΑΕΔ και των θυγατρικών του φορέων με έμφαση στην πληροφορική υποδομή και τη δικτύωση όλων των ΚΠΑ και Τ.Υ.

- **Δίκτυο Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών**

Το Δίκτυο μέχρι 31/03/05 αποτελείται από 91 Γραφεία Παροχής Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, τα οποία δραστηριοποιούνται σε όλη τη χώρα. Ο συνολικός προϋπολογισμός της δράσης είναι 15,4 εκ. ευρώ ενώ οι δηλωθείσες δαπάνες ανέρχονται μέχρι 15/11/04 σε 2,2 εκ ευρώ. Τα Γραφεία παρέχουν εξειδικευμένες πρωτοβάθμιες κοινωνικές υποστηρικτικές υπηρεσίες με βάση την εξατομικευμένη προσέγγιση και τη διασύνδεση των εξυπηρετούμενων με τις δομές προώθησης στην απασχόληση.

- **Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Ενέργειες (Σ.Υ.Υ)**

Παρέχονται συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες σε ανέργους ευπαθών κοινωνικά ομάδων με στόχο την ενδυνάμωση των ατόμων για επαγγελματική αποκατάσταση και περαιτέρω την κοινωνική τους ένταξη. Μέχρι σήμερα έχουν υλοποιηθεί 78 Σχέδια Δράσης συνολικού προϋπολογισμού 17,2 €, από Φορείς Παροχής Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, τα οποία υποστήριξαν συνολικά 12.635 ανέργους, άνδρες και γυναίκες ευπαθών κοινωνικά ομάδων, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη νέος κύκλος Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών για τη χρονική περίοδο 2005-6, συνολικού προϋπολογισμού 29,3€ που θα αφορά 22.000 άτομα.

II. Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας

- **Προγράμματα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας για ευπαθείς κοινωνικά ομάδες του ΟΑΕΔ**

(αναλυτικά στοιχεία για τη δράση στο κεφάλαιο *Επιδότηση Θέσεων Εργασίας*)

- **Πριμοδότηση πρώτης εγκατάστασης νέων γεωργών**

Στο πλαίσιο του Ε.Π «Αγροτική Ανάπτυξη και Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου» χορηγείται πριμ πρώτης εγκατάστασης σε νέους γεωργούς μέχρι ηλικίας 40 ετών, στους οποίους πέραν αυτής της παρεχόμενης οικονομικής συνδρομής χορηγείται και τεχνική στήριξη προκειμένου να βελτιώσουν το επίπεδο επαγγελματικής τους κατάρτισης, να διατηρήσουν το επίπεδο βιωσιμότητας της γεωργικής τους εκμετάλλευσης και γενικά να καταστούν αποτελεσματικοί επαγγελματίες. Μέχρι το Μάρτιο του 2005 έχουν ωφεληθεί 10.811 γεωργοί και έχουν δαπανηθεί 91.585.291,75 € με στόχο να ωφεληθούν συνολικά 15.000 άτομα.

- **Επιχειρηματικότητα ΑμεΑ**

Στο πλαίσιο των ενεργειών υποστήριξης της επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού από το Ε.Π «Ανταγωνιστικότητα», για το 2004 έχουν δημιουργηθεί 57 επιχειρήσεις ΑμεΑ με 65 νέες θέσεις εργασίας.

III. Επιδότηση Θέσεων Εργασίας

α. Προγράμματα ΟΑΕΔ για ευπαθείς ομάδες

- Τα έτη 2003-2004 υλοποιήθηκαν από τον ΟΑΕΔ Προγράμματα Επιδότησης ΝΘΕ και ΝΕΕ ατόμων Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων, συνολικού προϋπολογισμού 85 εκ. ευρώ, με προβλεπόμενους ωφελούμενους 5.490 άτομα. Οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα είναι 29 εκ ευρώ ενώ τοποθετήθηκαν σε δράσεις 4.151 άτομα. Για το έτος 2005 προβλέπεται να υλοποιηθούν προγράμματα συνολικού προϋπολογισμού 50,6 εκ ευρώ στα οποία θα συμμετάσχουν 2.846 άτομα.

Ο ΟΑΕΔ εφαρμόζει επιπλέον:

- **Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις υπέρ ευπαθών ομάδων και υπέρ ανέργων σε περιοχές ή τομείς υψηλής ανεργίας** συνολικού προϋπολογισμού 159,9 εκ. ευρώ και προβλεπόμενο αριθμό ωφελουμένων 15.700 άτομα. Μέχρι 30/03/05 πραγματοποιήθηκαν δαπάνες 17,4 εκ. ευρώ με 2.732 ωφελούμενους.
- **Ειδικά Προγράμματα Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων (ΛΑΕΚ) για ανέργους που προέρχονται από μαζικές απολύσεις**
Σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής Διαχείρισης ΛΑΕΚ του ΟΑΕΔ, έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα προγράμματα ύψους 10 εκ ευρώ περίπου, για 1.935 απολυμένους ανέργους διαφόρων επιχειρήσεων.

- **Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων που βρίσκονται πλησίον της σύνταξης (ΛΑΕΚ)**

Αφορά άνεργους που δεν έχουν συμπληρώσει τις προϋποθέσεις για τη συνταξιοδότησή τους από φορέα κύριας ασφάλισης επειδή τους υπολείπονται μέχρι 1500 έτη και μέχρι πέντε χρόνια για τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας τους για τη συνταξιοδότησή τους. Το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται σε όλες τις ιδιωτικές επιχειρήσεις καθώς και σε επιχειρήσεις του ευρύτερου δημόσιου τομέα που μπορούν να απασχολήσουν προσωπικό με σχέση εξαρτημένης εργασίας. Η διάρκεια της επιδότησης καθορίζεται από ένα (1) μήνα έως εξήντα (60), κατ' ανώτατο όριο, μήνες. Τα ποσά επιδότησης για τα έτη 2003 και 2004 ήταν 17,60 € για τους πρώτους 24 μήνες και 20,54 € για τους επόμενους 36 μήνες. Με την έγκριση επιπλέον 1.800 θέσεων τον Ιούνιο του 2005, αυξήθηκαν κατά 25% περίπου τα αντίστοιχα ποσά επιδότησης (22 € για τους πρώτους 24 μήνες και 26 € για τους επόμενους 36 μήνες).

Σύμφωνα με τα ποσοτικά στοιχεία του αρμόδιου φορέα, υλοποιήθηκε πρόγραμμα επιχορήγησης στο χρονικό διάστημα 1999-2003, για 1500 ωφελούμενους, προκηρύχθηκε νέο πρόγραμμα το 2004 για 1800 ωφελούμενους και συνολική δαπάνη 19,5 εκ.ευρώ, στο οποίο προστέθηκαν επιπλέον 1.800 θέσεις τον Ιούνιο του 2005.

β. Νομοθετικά μέτρα

- **Η επιδότηση της εργατικής εισφοράς**

Το μέτρο αναφέρεται στη ενίσχυση των χαμηλόμισθων που αμείβονται με τις αποδοχές που προβλέπονται από την Ε.Γ.Σ.Ε.Ε. Υλοποιείται από το 2000, βάσει του Ν. 2874/2000 και την Υ.Α. 33364/2003.

- **Μείωση εργοδοτικών εισφορών**

Στο άρθρο 6 του Ν. 2874/2000 προβλέπεται η μείωση κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες της υπέρ του κλάδου κύριας σύνταξης του Ι.Κ.Α εισφοράς του εργοδότη για τους μισθωτούς

πλήρους απασχόλησης που παρέχουν εξαρτημένη εργασία. Το μέτρο αφορά νεοπροσλαμβανόμενους των οποίων οι μηνιαίες αποδοχές δεν υπερβαίνουν τα 600 Ευρώ. Σύμφωνα με την παρ 5 του ίδιου άρθρου η διάταξη αυτή ίσχυε μέχρι την 31-12-2003. Με Υπουργική Απόφαση (ΥΑ 33364/2003) που εκδόθηκε την 30-12-2003 παρατάθηκε ο χρόνος ισχύος της παρ.5 του άρθρου 6 του Ν.2874/2000 μέχρι 31-12-2005. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΙΚΑ ο αριθμός των δικαιούχων υπολογίζεται σε 11.000 άτομα ετησίως.

- **Ν. 3227/2004 «Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας και άλλες διατάξεις»**
Στοχεύει στη σταδιακή αντικατάσταση των παθητικών επιδοματικών πολιτικών με ενεργητικές πολιτικές υπέρ της απασχόλησης.
Συγκεκριμένα στο **άρθρο 1** προβλέπεται ότι ο επιδοτούμενος άνεργος μπορεί να προσλαμβάνεται ή να τοποθετείται σε θέση εργασίας με πλήρη ή μερική απασχόληση για όσο χρόνο διαρκεί η επιδότηση ανεργίας και η αμειβεται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για τους λοιπούς εργαζόμενους στον εργοδότη. Στο **άρθρο 2** προβλέπεται οι εργοδότες που προσλαμβάνουν με σύμβαση ορισμένου χρόνου εργαζόμενους ή εργαζόμενες για **αναπλήρωση εργαζομένων που απουσιάζουν από την εργασία τους με άδεια κήσης ή λοχείας** για όσο χρόνο διαρκεί η άδεια, επιδοτούνται με το ισόποσο των ασφαλιστικών εισφορών που τους βαρύνουν για την ασφαλιστική κάλυψη των προσλαμβανομένων. Καθορίζεται ως κίνητρο για την πρόσληψη **ανέργων μητέρων** με τουλάχιστον δύο τέκνα, επιδότηση του εργοδότη ισόποση με το ύψος των εργοδοτικών εισφορών που τον βαρύνουν για την ασφαλιστική κάλυψη των προσλαμβανομένων. Η επιδότηση διαρκεί επί ένα έτος για κάθε τέκνο. Καθορίζεται ως κίνητρο για την πρόσληψη **ανέργων νέων ηλικίας μέχρι 25 ετών**, επιδότηση του εργοδότη ισόποση με το 50% των εργοδοτικών εισφορών που τον βαρύνουν για την ασφαλιστική κάλυψη των προσλαμβανομένων κατά τον πρώτο χρόνο από την πρόσληψή τους. Καθορίζεται ως κίνητρο για την πρόσληψη **μακροχρονίως ανέργων ηλικίας 55 ετών και άνω**, οι οποίοι έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον 6.000 ημέρες ασφάλισης, επιδότηση του εργοδότη ισόποση με το 50% των εργοδοτικών εισφορών που τον βαρύνουν για την ασφαλιστική κάλυψη των προσλαμβανομένων.
Από τα δύο άρθρα ενεργοποιήθηκε το πρώτο με την έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης στις **23-6-2004** στην οποία καθορίζονται τα απαραίτητα δικαιολογητικά, τα κριτήρια επιλογής, ο τρόπος και κάθε άλλο σχετικό θέμα για την πρόσληψη επιδοτούμενων ανέργων σε θέσεις εργασίας με πλήρη απασχόληση για όσο χρόνο διαρκεί η επιδότηση ανεργίας.
- **Νόμος 2643/1998 «Αναγκαστική τοποθέτηση ατόμων ειδικών κατηγοριών σε θέσεις εργασίας»**
Για το έτος 2002 καλύφθηκαν 2400 θέσεις εργασίας από προστατευόμενα από το Ν.2643/1998 άτομα.
Το Δεκέμβριο 2004 προκηρύχθηκαν θέσεις εργασίας για το δημόσιο τομέα (υπαλλήλων, βοηθητικού προσωπικού και τυφλών τηλεφωνητών). Θα καλυφθούν 990 θέσεις σε δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ α' & β' βαθμού από τους προστατευόμενους του Ν.2643/1998.

IV. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού

α. Ενέργειες κατάρτισης ανέργων

- *Προγράμματα Συνεχιζόμενης Κατάρτισης Ανέργων που υλοποιούνται από τα ΚΕΚ και συγχρηματοδοτούνται από ΕΚΤ και εθνικούς πόρους.*
Σύμφωνα με την εφαρμογή του mainstreaming, ποσοστό 10% του συνόλου των καταρτιζόμενων ανέργων πρέπει να προέρχεται από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες. Προβλεπόμενος συνολικός αριθμός καταρτιζόμενων ανέργων 125.000 άτομα Στο πλαίσιο του Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» μέχρι 30/03/05

υλοποιήθηκαν προγράμματα κατάρτισης σε 4.381 άνεργους με δηλωθείσες δαπάνες 20,5 εκ.ευρώ. Ο συνολικός προϋπολογισμός δράσης είναι 39 εκ ευρώ. Επιπλέον, στο πλαίσιο των 13 ΠΕΠ υλοποιήθηκαν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε 2.270 άτομα με δηλωθείσες δαπάνες μέχρι 30/03/05, 10 εκ. ευρώ. Ο συνολικός προϋπολογισμός της δράσης είναι 18,6 εκ. € και οι προβλεπόμενοι ωφελούμενοι 4.700 άνεργοι.

- *Πρόγραμμα Εκμάθησης Ελληνικής Γλώσσας*
Τα προγράμματα αυτά πραγματοποιούνται σε πιστοποιημένα ΚΕΚ για Ανεργους Παλινοστούντες-Μετανάστες-Πρόσφυγες και Ανεργους για τους οποίους η ανεπαρκής γνώση της Ελληνικής Γλώσσας λειτουργεί ανασταλτικά στην κοινωνική τους ενσωμάτωση. Προβλέπεται να ξεκινήσει νέος κύκλος προγραμμάτων εκμάθησης της Ελληνικής Γλώσσας με περίοδο υλοποίησης το διάστημα 2004-2006 συνολικού προϋπολογισμού 21 εκ. ευρώ και προβλεπόμενους ωφελούμενους 7.600 ανέργους. Μέχρι σήμερα, έχουν υλοποιηθεί 332 προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, με δηλωθείσες δαπάνες μέχρι 30/03/05 21.7 εκ ευρώ και τα οποία παρακολούθησαν 6.712 άτομα.

β. Επαγγελματική Κατάρτιση και Εκπαίδευση Εργαζομένων

- *Λογαριασμός για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση (ΛΑΕΚ)*
Αναφορικά με τα Προγράμματα Κατάρτισης Εργαζομένων ΛΑΕΚ σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής Διαχείρισης του ΛΑΕΚ (ΟΑΕΔ), για το έτος 2004 υλοποιήθηκαν προγράμματα συνολικού προϋπολογισμού 52,9 εκ. Ευρώ, από τα οποία επωφελήθηκαν 90.500 εργαζόμενοι.
- *Κατάρτιση αυτοαπασχολούμενων στον πρωτογενή, δευτερογενή & τριτογενή τομέα*
Στο πλαίσιο του Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση», υλοποιούνται δράσεις κατάρτισης αυτοαπασχολούμενων στον πρωτογενή, δευτερογενή & τριτογενή τομέα συνολικού προϋπολογισμού 40 εκ. ευρώ, με προϋπολογισμό ένταξης 8,8 εκ. ευρώ και πιστοποιημένες δαπάνες μέχρι 31/01/05 2,6 εκ Ευρώ. Μέχρι 31/01/05 ωφελήθηκαν 5.877 εργαζόμενοι.
- *Κατάρτιση στελεχών στο Δημόσιο Τομέα*
Στο πλαίσιο του Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» υλοποιούνται ενέργειες κατάρτισης στελεχών στο Δημόσιο Τομέα με στόχο την αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους, συνολικού προϋπολογισμού 80 εκ. ευρώ. Μέχρι 31/01/05 ο προϋπολογισμός ένταξης ήταν 31 εκ ευρώ, οι δηλωθείσες δαπάνες 28,1 εκ. ευρώ και οι ωφελούμενοι 49.965 εργαζόμενοι στο Δημόσιο Τομέα.
- *Κατάρτιση εργαζομένων στην Υγεία-Πρόνοια*
Στο Ε.Π. του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας περιλαμβάνονται ενέργειες κατάρτισης στον τομέα της υγείας. Οι ωφελούμενοι μέχρι 30/03/05 ήταν 6.382 εργαζόμενοι και 509 άνεργοι στον τομέα της Υγείας. Ο συνολικός προϋπολογισμός του μέτρου είναι 32,8 εκ. Ευρώ, ενώ οι δηλωθείσες δαπάνες μέχρι 30/03/05 έφθασαν τα 14,7 εκ. Ευρώ. Στον ίδιο τομέα υπάγονται και ενέργειες κατάρτισης σε θέματα Πρόνοιας. Οι ωφελούμενοι από τις ενέργειες αυτές ανέρχονται σε 1.607 εργαζόμενους και 173 άνεργους στον τομέα αυτό με συνολικό προϋπολογισμό 8,2 εκ. Ευρώ και δηλωθείσες δαπάνες 4,6 εκ. Ευρώ.
- *Κατάρτιση εργαζομένων σε επιχειρήσεις*
Επίσης στο πλαίσιο του Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» προβλέπονται δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης εργαζομένων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις όλων των τομέων και κλάδων με ενίσχυση της κατάρτισης των εργαζομένων σε Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις συνολικού προϋπολογισμού 70 εκ. ευρώ.

Το έργο περιλαμβάνει συνολικά 1531 προγράμματα κατάρτισης και αφορά 35.000 ωφελούμενους. Αναμένεται η έναρξη υλοποίησής του.

γ. Προγράμματα Κατάρτισης Αγροτών

- *Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση*
Σχετικά με την γεωργική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, το ΕΠΕΑΕΚ χρηματοδοτεί δράσεις για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος γεωργικών τεχνικών επαγγελματικών εκπαιδευτηρίων, εποπτείας Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με προϋπολογισμό ένταξης 476,6 χιλ. Ευρώ και πιστοποιημένες δαπάνες μέχρι 31/01/05 438,4 χιλ.ευρώ. Σε σύνολο 1002 μαθητών εκπαιδεύτηκαν στο ίδιο χρονικό διάστημα 601 μαθητές
 - *Συνεχιζόμενη Κατάρτιση*
Στο πλαίσιο του Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση», υλοποιούνται δράσεις κατάρτισης αυτοαπασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα με προϋπολογισμό ένταξης 13 εκ. Ευρώ και πιστοποιημένες δαπάνες μέχρι 31/01/05 8 εκ Ευρώ. Μέχρι 31/01/05 υλοποιήθηκαν 382 προγράμματα κατάρτισης σε νέους αγρότες (σε σύνολο 481 προβλεπόμενων προγραμμάτων) και ωφελήθηκαν 8.974 καταρτιζόμενοι σε σύνολο 11.583 ατόμων.
- δ. Δημιουργία Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ)

Στο πλαίσιο της εφαρμογής εθνικών πολιτικών ενίσχυσης της δια βίου μάθησης για τη σύνδεση της αρχικής με την συνεχιζόμενη κατάρτιση έχουν γίνει μέχρι σήμερα οι παρακάτω προσπάθειες:

- Σύσταση κοινής ομάδας εργασίας μεταξύ των δύο αρμόδιων Υπουργείων (Παιδείας και Απασχόλησης) για το συντονισμό όλων των φορέων που υλοποιούν πολιτικές κατάρτισης και εκπαίδευσης
- Ψήφιση σχετικού Νόμου (ν. 3191/2003 ΦΕΚ/258/Α' /7-11-2003)
- Κατάρτιση Προγράμματος Εφαρμογής με όλες τις αναγκαίες δράσεις για τη συγκρότηση του Συστήματος

Η κοινή δράση των δύο Υπουργείων περιλαμβάνει ενέργειες όπως:

- Έκδοση ΚΥΑ για τη θεσμοθέτηση Ενιαίου Συστήματος Πιστοποίησης Εκπαιδευτών Ενηλίκων, η οποία βρίσκεται σε διαδικασία έγκρισης από τα Δ.Σ του ΟΒΕΚ & ΕΚΕΠΙΣ
- Το ΕΚΕΠΙΣ βρίσκεται στη διαδικασία έκδοσης ΚΥΑ για την ανάπτυξη τριών υποσυστημάτων:
 1. Ανάπτυξη Επαγγελματικών Περιγραμμάτων
 2. Πιστοποίηση Προγραμμάτων Κατάρτισης
 3. Πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων
- Δημιουργία κοινής βάσης δεδομένων
- Κοινή μεθοδολογία μεταξύ ΕΚΕΠΙΣ & ΟΒΕΚ για την μετατροπή επαγγελματικών περιγραμμάτων σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης
- Σύνταξη προδιαγραφών πιστοποίησης προγραμμάτων σπουδών
- Κατάθεση προς διαβούλευση στα κόμματα και στους κοινωνικούς εταίρους σχεδίου νόμου για τη δια βίου μάθηση από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

ε. Πιστοποίηση δομών

Ενίσχυση δράσεων πιστοποίησης (μονάδων, φορέων, προγραμμάτων και εκπαιδευτών κατάρτισης) καθώς και υπηρεσιών δημιουργίας και τυποποίησης προγραμμάτων κατάρτισης. Η δράση συνολικού προϋπολογισμού 53 εκ. ευρώ, εντάσσεται στο Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» και μέχρι 31/01/05, 12.048 εκπαιδευτές εντάχθηκαν στο

Μητρώο Εκπαιδευτών και εκπαιδευτήκαν 125 αξιολογητές. Ο προϋπολογισμός ένταξης είναι 22,6 εκ. ευρώ και οι δηλωθείσες δαπάνες 2,4 εκ. ευρώ.

V. Θεσμικά μέτρα

- **Διευθέτηση του χρόνου εργασίας σε ετήσια βάση (Ν. 2874/2000)**
Βρίσκεται σε εξέλιξη η διαβούλευση μεταξύ του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοιν. Προστασίας και Κοινωνικών Εταίρων για τις αλλαγές στον ισχύοντα εργασιακό Νόμο 2874/2000 σχετικά με το χρόνο εργασίας (Εθνική Επιτροπή Απασχόλησης 10/02/05)
- **Λειτουργία Εταιρειών Προσωρινής Απασχόλησης (ΕΠΑ)**
Η ρύθμιση για τις ΕΠΑ περιλαμβάνεται στον Νόμο 2956/2001 «περί Ιδιωτικών Γραφείων Εργασίας» και της σχετικής Υ.Α. 30342/6-3-2002. Το 2004 είχαν ιδρυθεί 10 ΕΠΑ με περίπου 9,040 ωφελούμενους, από τις οποίες λειτουργούν σήμερα οι 8. Για το 2005 δεν έχει εκδοθεί καμία άδεια.

VI. Ίσες ευκαιρίες ανδρών και γυναικών

α. Πρόγραμμα ενίσχυσης της απασχόλησης των γυναικών από τον ΟΑΕΔ

Το 2003 υλοποιήθηκε πρόγραμμα προώθησης στην απασχόληση για γυναίκες από το οποίο ωφελήθηκαν 1.011 γυναίκες με δαπάνες 1,01 εκ. ευρώ.

β. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ γυναικών

Στο πλαίσιο του Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» στον Άξονα 5, Μέτρο 3 υλοποιείται το πρόγραμμα «Ολοκληρωμένης παρέμβασης υπέρ των γυναικών» με δράσεις παροχής συμβουλευτικών και υποστηρικτικών ενεργειών, κατάρτισης, ενίσχυσης της γυναικείας απασχόλησης και επιχειρηματικότητας με τελικούς δικαιούχους τη Γενική Γραμματεία Ισότητας και τον ΟΑΕΔ και το ΚΕΘΙ ως επιστημονικό σύμβουλο.

Ο συνολικός προϋπολογισμός των δράσεων μέχρι το 2006 είναι 53 εκ. ευρώ και οι δηλωθείσες δαπάνες μέχρι 30/03/05 ήταν 8,1 εκ. Ευρώ . Ο προβλεπόμενος αριθμός των ωφελουμένων είναι 30.000 γυναίκες και από αυτές στο πρώτο τμήμα του έργου μέχρι το 2003 ωφελήθηκαν 14.189. Εντός του 2004, προκηρύχθηκε το υπόλοιπο τμήμα του έργου από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας ως τελικό δικαιούχο με προϋπολογισμό 13 εκατ. € και αφορά 9.000 γυναίκες. Από αυτές 5.000 άνεργες θα προωθηθούν στα προγράμματα απασχόλησης του ΟΑΕΔ (απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων, πρόγραμμα επιχορήγησης νέων ελευθέρων επαγγελματιών).

γ. Ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας

Στο πλαίσιο του Ε.Π «Ανταγωνιστικότητα» προβλέπεται η επιχορήγηση 900 επιχειρήσεων γυναικών και η δημιουργία 1500 μόνιμων θέσεων εργασίας. Ο συνολικός προϋπολογισμός της δράσης ανέρχεται σε 35,4 εκ. ευρώ και μέχρι 30/03/05 καταγράφηκαν 1218 εγκρίσεις επενδυτικών σχεδίων στα οποία αντιστοιχούν 593 θέσεις εργασίας.

δ. Ενέργειες της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL

Στον α΄ κύκλο υλοποίησης της EQUAL, στο αντίστοιχο μέτρο (4.2) για την ενίσχυση των ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες, υλοποιήθηκαν 4 έργα με προϋπολογισμό 5,7 εκ. Ευρώ. Στο β΄ κύκλο υλοποίησης (2005-2007) του Προγράμματος έχουν εγκριθεί και θα υλοποιηθούν 13 έργα στα Μέτρα 4.1 και 4.2 του Άξονα Προτεραιότητας 4: Ίσες Ευκαιρίες για Γυναίκες και Άνδρες.

ε. Μερική Απασχόληση σε υπηρεσίες κοινωνικού χαρακτήρα

Πρόκειται για τον πρόσφατο Νόμο 3250/2004 (ΦΕΚ 124/Α/07-07-2004) «Μερική Απασχόληση στο Δημόσιο, στους ΟΤΑ και στα ΝΠΔΔ». Έχουν εγκριθεί 13.000 θέσεις μερικής απασχόλησης στους ΟΤΑ, 150 θέσεις στο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής

Προστασίας και 50 θέσεις στο Υπουργείο Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης.

στ. Ν. 2839/2000 για την ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο Δημόσιο

Στόχος 1.2. Προώθηση της πρόσβασης όλων στους πόρους, τα δικαιώματα, τα αγαθά και τις υπηρεσίες

A. Εισοδηματική Πολιτική

-Ηλικιωμένοι

- **Κατώτατες συντάξεις σε ηλικιωμένους**

Κατώτατο όριο σύνταξης είναι το ποσό σύνταξης που χορηγείται στους συνταξιούχους γήρατος αναπηρίας και θανάτου, εφόσον το ποσό της υπολογιζόμενης σύνταξης είναι χαμηλότερο από αυτό. Τα κατώτατα όρια χορηγούνται ανεξαρτήτως ύψους εισοδήματος των δικαιούχων και χρηματοδοτούνται από τον κρατικό Προϋπολογισμό. Στα ταμεία κύριας ασφάλισης υπάρχει πρόβλεψη για εξασφάλιση κατώτατης σύνταξης.

Όσον αφορά τους μισθωτούς, για το 2004 το μηνιαίο **κατώτατο όριο σύνταξης** από το Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. σε συνταξιούχους γήρατος-αναπηρίας ήταν **411,77 €** και για τους συνταξιούχους λόγω θανάτου είναι **370,58 €**. Σε αυτό προστίθεται το κατώτατο όριο σύνταξης που χορηγεί το Ε.Τ.Ε.Α.Μ. και αφορά την επικουρική σύνταξη των μισθωτών. Για τους συνταξιούχους γήρατος-αναπηρίας το όριο αυτό ήταν 102,86 € και για τους συνταξιούχους λόγω θανάτου 82,28 € (το 2004).

Οι δικαιούχοι κατώτατης σύνταξης από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ανέρχονταν για το 2004 σε 566.500 άτομα, ποσοστό 64,1% επί του συνόλου των συνταξιούχων ΙΚΑ. Οι δικαιούχοι κατώτατης σύνταξης από τον ΟΑΕΕ, (όσον αφορά τους συνταξιούχους του πρώην ΤΕΒΕ), το ταμείο των αυτοαπασχολουμένων, ήταν για το 2004 79.419 άτομα, ποσοστό 30,9%.

Οι αυξήσεις στα κατώτατα όρια της κύριας σύνταξης που χορηγεί το ΙΚΑ ήταν 4% για το 2003 και 5% για το 2004 σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Οπότε, με βάση τις αντίστοιχες ετήσιες μεταβολές στον Γενικό Δείκτη Τιμών Καταναλωτή¹⁴ (ΔΤΚ), οι πραγματικές αυξήσεις στις κατώτατες συντάξεις ήταν 0,5% κατά το 2003 και 2,1% για το 2004. Αντίστοιχες ήταν οι εισοδηματικές ενισχύσεις και για τους δικαιούχους κατώτατης σύνταξης από τα υπόλοιπα ταμεία.

- **ΕΚΑΣ**

Το ΕΚΑΣ αποτελεί μια μη ανταποδοτική παροχή προς τους συνταξιούχους όλων των ασφαλιστικών οργανισμών κύριας ασφάλισης (πλην ΟΓΑ), για την οικονομική ενίσχυση των χαμηλοσυνταξιούχων. Το χορηγούμενο ποσό κλιμακώνεται ανάλογα με το εισόδημα του δικαιούχου από 35,30 € μέχρι 141,20 € μηνιαίως (για το 2004). Το ύψος του ΕΚΑΣ αυξήθηκε κατά 15,2 % για το 2003, συγκριτικά με το προηγούμενο έτος και κατά 2,7% για το 2004 σε σχέση με το 2003. Το 2004 το έλαβαν **378.698** άτομα (345.450 δικαιούχοι ασφαλιστικών οργανισμών αρμοδιότητας Υπ. Απασχόλησης και Κοιν. Προστασίας, 17.411 δικαιούχοι από το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο – NAT και 15.837 δικαιούχοι από Δημόσιο). Το 2003 ο αριθμός των δικαιούχων ήταν 363.674 άτομα (330.000 δικαιούχοι ασφαλιστικών οργανισμών αρμοδιότητας Υπ. Απασχόλησης και Κοιν. Προστασίας, 16.867 δικαιούχοι από NAT και 16.807 δικαιούχοι από Δημόσιο). Η αντίστοιχη δαπάνη ήταν 486.374.299 € (2003) και 675.227.075 € (2004). Σύμφωνα με τα έως τώρα στοιχεία, για το 2005, οι συνταξιούχοι που λαμβάνουν το επίδομα ανέρχονται σε 376.000 άτομα περίπου. Το ποσοστό των δικαιούχων ΕΚΑΣ στο σύνολο των συνταξιούχων των Ταμείων αρμοδιότητας του Υπ.

¹⁴ Η ετήσια μεταβολή του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (έτος βάσης: 1999=100,0) ήταν 3,5% για το 2003 και 2,9% για το 2004.

Απασχόλησης και Κοιν. Προστασίας (στα οποία συμπεριλαμβάνεται το ΙΚΑ και ο Ο.Α.Ε.Ε., που αντιπροσωπεύουν πάνω από το 80% των ασφαλισμένων) **ανερχόταν για το 2004 στο 27%**.

- ο *Μειωμένη συμμετοχή στη δαπάνη αγοράς φαρμάκων των δικαιούχων ΕΚΑΣ:*

Επιπλέον, οι δικαιούχοι ΕΚΑΣ και τα μέλη της οικογένειάς τους, για όσο χρόνο δικαιούνται το ΕΚΑΣ, καταβάλλουν μειωμένη συμμετοχή στην αγορά φαρμάκων (10% αντί 25% για τους κοινούς ασφαλισμένους).

- **Σύνταξη ανασφάλιστων ηλικιωμένων**

Κάθε πολίτης που είναι άνω των 65 ετών και ανασφάλιστος δικαιούται, υπό συγκεκριμένες εισοδηματικές κ.α. προϋποθέσεις, μηνιαία χορηγία ισόποση με την κατώτερη σύνταξη γήρατος του Ο.Γ.Α. και η οποία η οποία προσαυξάνεται στην περίπτωση ύπαρξης συζύγου ή παιδιού κάτω των 18 ετών. Υπεύθυνος για την χορήγηση είναι ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ). Ο αριθμός των δικαιούχων ήταν **52.210** άτομα για το 2003, **56.907** άτομα για το 2004, ενώ για το 2005 (σύμφωνα με τα έως τώρα στοιχεία) **ανερχονται σε 58.346** άτομα. Το αντίστοιχο ετήσιο ποσό δαπάνης ήταν 142.434.030 € το 2003 και 181.333.944 € το 2004.

- **Αυξήσεις σε βασική σύνταξη Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ) και σε συντάξεις ανασφάλιστων ηλικιωμένων**

Η **βασική** σύνταξη του ΟΓΑ χορηγείται, πλέον, πλήρης σε όσους συνταξιοδοτήθηκαν μέχρι 31-12-2002, καθώς και στους ανασφάλιστους ηλικιωμένους. Το ύψος του χορηγούμενου ποσού αναπροσαρμόζεται ετησίως με βάση την εισοδηματική πολιτική της Κυβέρνησης. Για το 2003 ήταν 170,80€ και για το 2004 ήταν 200,80 € (για δικαιούχο χωρίς σύζυγο και παιδιά). Σημειώνεται ότι για τους συνταξιούχους από το 2003 και μετά, το ποσό της βασικής σύνταξης μειώνεται κατά 4% για κάθε έτος και αντιρροπείται από το ποσό της καταβαλλόμενης σύνταξης του κλάδου κύριας ασφάλισης (η οποία είναι ανταποδοτικού τύπου), σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2458/97. Σύμφωνα με τα έως τώρα στοιχεία, για το 2005, οι δικαιούχοι βασικής σύνταξης το 2005 είναι **788.325** άτομα. Οι αυξήσεις στη βασική σύνταξη ήταν (για δικαιούχους χωρίς οικογενειακά βάρη) 9,4% για το 2003 σε σχέση με το προηγούμενο έτος και 17,6% για το 2004 συγκριτικά με το 2003. Λαμβάνοντας υπόψη τις αντίστοιχες ετήσιες μεταβολές στον ΔΤΚ, οι αντίστοιχες πραγματικές αυξήσεις που έλαβαν οι αγρότες χωρίς οικογενειακά βάρη, που στηρίζονται μόνο στη βασική σύνταξη, όπως και οι δικαιούχοι ανασφάλιστοι ηλικιωμένοι, ήταν 5,9% για το 2003 και 14,7% για το 2004.

- **Επίδομα στεγαστικής συνδρομής**

Σε μοναχικούς ανασφάλιστους και οικονομικά αδύνατους ηλικιωμένους άνω των 65 ετών, καθώς και σε ζεύγη ανασφάλιστων και οικονομικά αδυνάτων ηλικιωμένων που στερούνται αποδεδειγμένα στέγης και διαμένουν σε μισθωμένο οίκημα, καταβάλλεται από τις οικείες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις επίδομα στέγης υπό μορφή ενοικίου στον ιδιοκτήτη του ακινήτου. Από το μέτρο, σύμφωνα με στοιχεία του 2003 και 2004, ωφελούνται **580** μοναχικά άτομα και **280** ζεύγη. Το ύψος του μηνιαίου επιδόματος ανέρχεται σε 192 € για το 2004 και αυξήθηκε κατά 18,5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος (το 2003 ήταν 162 €). Το ποσό καταβάλλεται από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις. Για το 2003 καταβλήθηκαν συνολικά 1.671.840 €, ενώ για το 2004 καταβλήθηκαν 1.981.440 €.

- **Επίδομα απόλυτης αναπηρίας**

Επίδομα που χορηγείται, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, σε συνταξιούχους λόγω αναπηρίας ή θανάτου. Με νομοθετική ρύθμιση του 2004 (Ν. 3232/2004) επεκτείνεται το δικαίωμα προσαύξησης της σύνταξης με το επίδομα απόλυτης αναπηρίας και στους τυφλούς (που συνταξιοδοτούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθ. 1 του ν. 612/1977). Το ύψος του ανέρχεται στο 50% του ποσού της καταβαλλόμενης κατώτατης (ή βασικής, στην περίπτωση του ΟΓΑ) σύνταξης και δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20πλάσιο του ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη. Το 2004, το επίδομα αυτό κυμαινόταν για τους δικαιούχους του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ από 205,89 € έως 500,20 € για συντάξεις γήρατος και αναπηρίας και από 185,29 €

έως 500,20 € για συντάξεις μελών οικογένειας. Για τους δικαιούχους συνταξιούχους του ΟΓΑ η ενίσχυση κυμαινόταν από 100,4 € έως 500,20 €. Οι συνταξιούχοι που το λαμβάνουν ανέρχονται περίπου σε **22.000** άτομα.

- **Εξωιδρυματικό επίδομα**

Χορηγείται στους συνταξιούχους και τα μέλη της οικογένειάς τους, εφόσον κριθούν από τις αρμόδιες Υγειονομικές Επιτροπές ότι πάσχουν από παρα/τετρα-πληγία, διπληγία κ.λπ με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω. Με τον Ν. 3232/2004, το επίδομα αυτό επεκτάθηκε και σε νέες κατηγορίες. Το ύψος του ανέρχεται στο 20πλάσιο του ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη (το οποίο ήταν 25,01 € το 2004). Ο αριθμός των δικαιούχων ήταν **13.525** άτομα για το 2003 και **14.052** άτομα για το 2004.

-Ανεργοί

- **Επίδομα Ανεργίας**

Χορηγείται σε μισθωτούς των οποίων λύθηκε ή έληξε η σύμβαση εργασίας τους για 5 έως 12 μήνες ανάλογα με τον αριθμό των ημερομισθίων που έχει πραγματοποιήσει το τελευταίο 14μηνο ή προκειμένου για εποχιακούς 12μηνο.

Το ημερήσιο επίδομα κυμαίνεται από **12,45 €** έως **13,97 €** και προσανξάνεται κατά 10% για κάθε μέλος της οικογένειας. Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν **272.995** ενώ για το 2004 ήταν **164.790**. Η αντίστοιχη δαπάνη ήταν 536.712.752€ για το 2003 και 598.640.026€ (προσωρινά στοιχεία) για το 2004

- **Ειδικό βοήθημα με τη λήξη της επιδότησης**

Χορηγείται σε άνεργους και πρόκειται για άπαξ καταβολή μετά από 1 μήνα παραμονής στα μητρώα των ανέργων.

Το ποσό του βοηθήματος ανέρχεται σε **161,85 €**. Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν **3.495** ενώ για το 2004 ήταν **8.889**. Η αντίστοιχη δαπάνη ήταν 312.109€ για το 2003 και 1.546.263€ για το 2004

- **Ειδικό βοήθημα μετά την τρίμηνη παραμονή στα μητρώα των ανέργων**

Χορηγείται σε άνεργους που δεν δικαιούνται τακτική επιδότηση με κύρια προϋπόθεση να είναι άνεργοι για 3 μήνες. Το επίδομα καταβάλλεται σε τρεις δόσεις.

Το ύψος του ανέρχεται σε **186,75 €**. Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν **20.559** ενώ για το 2004 ήταν **31.499**. Η αντίστοιχη δαπάνη ήταν 2.759.920€ για το 2003 και 4.296.495€ για το 2004

- **Επίδομα σε νέους/νέες από 20 έως 29 ετών**

Καταβάλλεται σε νέους-ες ηλικίας 20-29 ετών με την προϋπόθεση ότι είναι εγγεγραμμένοι άνεργοι για 1 χρόνο. Το επίδομα καταβάλλεται από τον ΟΑΕΔ, για 5 μήνες το πολύ.

Το ύψος του ανέρχεται σε 73,37 € μηνιαίως. Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν **1.826** ενώ για το 2004 ήταν **1.250**. Η αντίστοιχη δαπάνη ήταν 70.244€ για το 2003 και 48.085€ για το 2004

- **Ειδικά εποχιακά επιδόματα**

Χορηγείται άπαξ κάθε χρόνο σε επαγγελματικές κατηγορίες που χαρακτηρίζονται από την εποχικότητα της απασχόλησης με την προϋπόθεση ότι έχουν πραγματοποιήσει 50-210 ημερομίσθια στο προηγούμενο έτος

Το ύψος τους εξαρτάται από την κατηγορία στην οποία ανήκει ο δικαιούχος και κυμαίνονται από **423,85 €** έως **647,76 €**. Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν **149.823** ενώ για το 2004 ήταν **153.265**. Η αντίστοιχη δαπάνη ήταν 87.631.925,38€ για το 2003 και 96.094.064,87€ (προσωρινά στοιχεία για το 2004

- **Επίδομα μακροχρονίως ανέργων ηλικίας 45-65 ετών**

Χορηγείται για 12 μήνες σε όσους παραμένουν εγγεγραμμένοι άνεργοι αδιαλείπτως επί 12μηνο και έχουν εξαντλήσει το δικαίωμα τακτικής επιδότησης

Το ποσό είναι ίσο με 200 € μηνιαίως. Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν **4.999** ενώ για το 2004 ήταν **13.905**. Η αντίστοιχη δαπάνη ήταν 1.152.765€ για το 2003 και 3.099.243€ για το 2004

- **Ασφάλιση για σύνταξη ηλικιωμένων ανέργων**

Με τον ν. 2874/2000 δόθηκε το δικαίωμα ασφάλισης στον κλάδο σύνταξης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ σε μακροχρόνια άνεργους ηλικίας τουλάχιστον 60 ή 55 (για άνδρες, γυναίκες αντίστοιχα) και με αριθμό ημερών ασφάλισης 3.000 – 4.499. Η καταβολή των εισφορών βαρύνει τον ΟΑΕΔ.

Σκοπός της διάταξης είναι να συμπληρωθούν οι κατώτατες προϋποθέσεις ημερών ασφάλισης (4.500), προκειμένου να θεμελιώνεται δικαίωμα σύνταξης λόγω γήρατος. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία ως προς τον αριθμό των ατόμων που έχουν κάνει χρήση της σχετικής διάταξης, ούτε και ως προς το ύψος των ποσών με τα οποία επιβαρύνεται ο ΟΑΕΔ.

-Οικογένεια- Απροστάτευτα παιδιά

- **Εισοδηματική ενίσχυση σε νοικοκυριά μονίμων κατοίκων ορεινών και μειονεκτικών περιοχών που έχουν ετήσιο οικογενειακό εισόδημα μικρότερο των 2.500ευρώ.**

Απευθύνεται σε οικογένειες που κατοικούν μόνιμα σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων και των μονογονεϊκών, οι οποίες έχουν ετήσιο οικογενειακό εισόδημα μικρότερο των € 2.500. Το μέτρο άρχισε να υλοποιείται από το Σεπτέμβριο του 2002 (αρθ.27 Ν.3016/2002). Τον Νοέμβριο 2004 έγινε αναπροσαρμογή των ορίων χορήγησης. Το ύψος της οικογενειακής ενίσχυσης ανέρχεται σε € 600 ετησίως, όταν το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει τα € 1.700 και σε €300 ετησίως, όταν το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα κυμαίνεται μεταξύ €1.700 και € 2.500. Το 2003 το επίδομα έλαβαν **40.746** άτομα και το 2004 το έλαβαν **43.194** άτομα. Τα αντίστοιχα ποσά που δαπανήθηκαν ήταν 24.447.600 € και 25.916.400 €

- **Προσχολικό – Σχολικό επίδομα σε οικογένειες με παιδιά ηλικίας έως 16 ετών**

Δικαιούχοι είναι οικογένειες, συμπεριλαμβανομένων και των μονογονεϊκών, με ετήσιο οικογενειακό εισόδημα κατώτερο των € 3.000. Το ύψος της οικονομικής ενίσχυσης ανέρχεται σε € 300 ετησίως για κάθε παιδί-μαθητή υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Το μέτρο άρχισε να υλοποιείται από το Σεπτέμβριο του 2002 (αρθ.27 Ν.3016/2002). Το 2003 το επίδομα έλαβαν **29.086** άτομα και το 2004 το έλαβαν **25.397** άτομα. Τα αντίστοιχα ποσά που δαπανήθηκαν ήταν 8.725.800 € και 7.619.100 €

- **Οικογενειακό επίδομα**

Χορηγείται εφ' άπαξ κάθε χρόνο σε μισθωτούς που απασχολούνται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου και ασφαλίζονται στο ΔΛΟΕΜ.

Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν **338.082**, ενώ για το 2004 ήταν **355.373**. Η αντίστοιχη δαπάνη ήταν 68.921.906€ για το 2003 και 105.120.000€ για το 2004

- **Συμπληρωματικές παροχές μητρότητας**

Χορηγείται εφ' άπαξ σε ασφαλισμένες του ΙΚΑ με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αρκεί να είχαν ενεργό εργασιακή σχέση κατά το χρόνο έναρξης της αποχής λόγω κυοφορίας και λοχείας και να είναι δικαιούχοι των επιδομάτων κυοφορίας και λοχείας από το ΙΚΑ

Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν **30.394** ενώ για το 2004 ήταν **17.621**. Η αντίστοιχη δαπάνη ήταν 10.968.762€ για το 2003 και 16.152.350€ για το 2004.

- **Χρηματικές παροχές λόγω μητρότητας**

Σκοπός είναι η οικονομική στήριξη της εργαζόμενης γυναίκας, η οποία λόγω μητρότητας διακόπτει την εργασία της για το χρονικό διάστημα των έξι (6) εβδομάδων προ του τοκετού και έξι (6) εβδομάδων μετά τον τοκετό και δεν έχει κατοχυρώσει δικαίωμα επιδόματος τοκετού από τον ασφαλιστικό της φορέα (λόγω χαμηλού αριθμού ημερομισθίων) ή είναι ανασφάλιστη. Για την αναγνώριση του δικαιώματος λήψης των χρηματικών αυτών παροχών αρμόδιες καθίστανται οι Διευθύνσεις και τα Τμήματα Πρόνοιας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της Χώρας. Το επίδομα μητρότητας ανερχόταν για το 2004 σε 440,20€ για κάθε δικαιούχο. Ο αριθμός των επιδοτούμενων γυναικών για το 2003 ήταν **702** άτομα και για το 2004 ήταν **635** άτομα με αντίστοιχο ετήσιο κόστος 309.020 € και 279.530 €.

- **Πολυτεκνικά Επίδομα: (Επίδομα Τρίτου Παιδιού, Πολυτεκνικό Επίδομα, Ισόβια Πολυτεκνική Σύνταξη)**

Για την αναγνώριση του δικαιώματος χορήγησης των επιδομάτων αυτών στους δικαιούχους και την καταβολή αυτών αρμόδιος ορίζεται ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (Ο.Γ.Α.).

Ο αριθμός των επιδοματούχων των συγκεκριμένων μέτρων και το ύψος του μηνιαίου επιδόματος έχει, ανά κατηγορία επιδόματος, ως εξής:

α) Επίδομα Τρίτου Παιδιού: **51.830** άτομα για το 2003 και **52.036** άτομα για το 2004 (το μηνιαίο επίδομα ανέρχεται σε 149,63 €)

β) Πολυτεκνικό Επίδομα: **89.916** άτομα για το 2003 και **88.837** άτομα για το 2004 (το μηνιαίο επίδομα για κάθε παιδί ανέρχεται σε 37,41 € και ελάχιστη μηνιαία χορηγία στα 67,10)

γ) Ισόβια Πολυτεκνική Σύνταξη: **199.732** άτομα για το 2003 και **196.116** άτομα για το 2004 (το μηνιαίο επίδομα ανέρχεται σε 86,05 €)

Τα μηνιαία ποσά αναπροσαρμόζονται ετησίως σύμφωνα με τον δείκτη τιμών του καταναλωτή του προηγούμενου έτους. Η διατεθείσα πίστωση έτους 2003 ήταν 484.000.000 €, ενώ για το 2004 ήταν 450.000.000 €.

- **Προστασία της μητρότητας**

- Δόθηκε η δυνατότητα στις μητέρες ασφαλισμένες στο **ΙΚΑ-ΕΤΑΜ** να αναγνωρίζουν πλασματικό χρόνο ασφάλισης, για κάθε παιδί που αποκτούν από 1/1/2003 και μετά, 1 έτους για το πρώτο παιδί, 1,5 έτους για το δεύτερο και 2 ετών για το τρίτο, προκειμένου να συμπληρώσουν τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης και να συνταξιοδοτηθούν (παρ. 7 του άρθ. 2 του ν. 3029/2002)

- Στα πλαίσια της προστασίας της μητρότητας, η αγρότισσα ασφαλισμένη απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής εισφοράς υπέρ **ΟΓΑ** και για όλους τους κλάδους αυτού επί ένα έτος από τη γέννηση κάθε παιδιού, από το δεύτερο παιδί και μετά (Ν. 3232/2004)

- **Συνταξιοδότηση μητέρων και συζύγων αναπήρων**

Οι μητέρες ανάπηρων παιδιών με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 80% καθώς και οι σύζυγοι αναπήρων με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω, θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με 7.500 ημέρες ασφάλισης ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας (παρ. 4, άρθ. 5 Ν. 3232/2004). Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία **71** άτομα έχουν ωφεληθεί από τις διατάξεις αυτές μέχρι σήμερα.

- **Επίδομα απροστάτευτων παιδιών**

Ο σκοπός είναι η οικονομική ενίσχυση παιδιών ηλικίας μέχρι 16 ετών, τα οποία για διάφορους λόγους στερούνται της πατρικής προστασίας. Για τη χορήγηση του επιδόματος αυτού αρμόδιες είναι οι Διευθύνσεις και τα Τμήματα Πρόνοιας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της Χώρας. Από το πρόγραμμα επιδοτήθηκαν **25.896** παιδιά για το 2003 και **24.785** παιδιά για το 2004. Το μηνιαίο ποσό οικονομικής ενίσχυσης ανέρχεται στα 44,02 € για κάθε παιδί, εφόσον το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα για τριμελή οικογένεια είναι 234,78 € προσαυξανόμενο κατά 20,54 € για κάθε επί πλέον μέλος της οικογένειας, πέραν των τριών. Το κόστος του προγράμματος έτους 2003 ήταν 13.679.472 €. Για το 2004 το κόστος του προγράμματος ήταν 13.092.590 €. Τα ποσά που αφορούν το επίδομα αυτό παραμένουν χωρίς αναπροσαρμογή από το 1997. Αναμένεται η επέκταση και η αναπροσαρμογή του επιδόματος απροστάτευτων παιδιών με συνέπεια να επιδοτηθούν περίπου 45.000 άτομα με υπολογιζόμενο κόστος 25.000.000 €

- **Ορφανική σύνταξη**

- Τα ανήλικα παιδιά (κάτω των 18 ετών, ή κάτω των 24 ετών σε περίπτωση που σπουδάζουν σε ανώτατες ή ανώτερες Σχολές), καθώς και ο επιζών σύζυγος, δικαιούνται, υπό προϋποθέσεις, σύνταξη σε περίπτωση θανάτου του ενός συζύγου, σύμφωνα με τις καταστατικές διατάξεις κάθε φορέα. Το ποσό της σύνταξης που δικαιούνται τα ορφανά και από τους δύο γονείς παιδιά είναι υψηλότερο. Ο αριθμός των ορφανών δικαιούχων σύνταξης

λόγω θανάτου από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ είναι **5.500** άτομα για το 2003 και **5.571** άτομα για το 2004.

- Ο **ΟΓΑ** παρέχει ορφανική σύνταξη το ύψος της οποίας είναι το ίδιο με αυτό της βασικής σύνταξης, προσαυξανόμενο με την πρόσθετη και την κύρια σύνταξη κατά περίπτωση (άρθ. 1 του Ν. 1140/1991).

Το 2005 ο αριθμός των ορφανών δικαιούχων βασικής σύνταξης ανέρχεται σε **1.234** άτομα. Στις περιπτώσεις όπου η αγροτική σύνταξη συντίθεται από βασική και πρόσθετη, το ύψος της ορφανικής σύνταξης κυμαίνεται το 2005 από 201,57 έως 359,63 € και έχει αποδοθεί σε **1.224** ορφανά παιδιά. Στις περιπτώσεις όπου η αγροτική σύνταξη συντίθεται από βασική, πρόσθετη και κύρια σύνταξη, το ύψος της ορφανικής σύνταξης κυμαίνεται το 2005 από 263,21 έως 508,71 € και έχει αποδοθεί σε **1.538** ορφανά παιδιά.

- Με τον Ν. 3232/2004 τα παιδιά ορφανά και από τους δύο γονείς που πάσχουν από αυτισμό ή από νοητική υστέρηση ή από πολλαπλές αναπηρίες, με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67% δικαιούνται το σύνολο του ποσού της σύνταξης που πράγματι ελάμβανε ή που εδικαιούτο να λάβει ο θανών γονέας. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία **46** παιδιά ορφανά και από τους δύο γονείς έχουν ωφεληθεί από τις διατάξεις αυτές

-ΑΜΕΑ

• Οικονομική ενίσχυση ΑΜΕΑ

Συμπεριλαμβάνονται: η οικονομική ενίσχυση τυφλών, το επίδομα κωφών, το επίδομα βαριάς νοητικής υστέρησης, η οικονομική ενίσχυση πασχόντων από μεσογειακή αναιμία, η οικονομική ενίσχυση πασχόντων από AIDS-αιμορροφιλία, το επίδομα Βαριάς Αναπηρίας, το επίδομα προς τα σπαστικά άτομα, το επίδομα καυσίμων, το επίδομα προς τους χανσενικούς ασθενείς, καθώς και τα προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης ανασφάλιστων και ασφαλισμένων του δημοσίου τετρα/παραπληγικών και ακρωτηριασμένων.

Η υλοποίηση του μέτρου γίνεται από τις Δ/νσεις Πρόνοιας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της χώρας. Ο αριθμός των επιδοτούμενων των ανωτέρω Προγραμμάτων οικονομικής ενίσχυσης ήταν συνολικά **152.893** άτομα για το 2003 και **160.218** άτομα για το 2004 (στον αριθμό αυτόν συμπεριλαμβάνονται και οι δικαιούχοι του επιδόματος στεγαστικής συνδρομής). Τα ποσά κυμαίνονταν για το 2004 από 192 € έως 500,20 € (και για το 2003 από 162 € έως 465,80 €). Για διευκόλυνση των δικαιούχων προωθείται αλλαγή του τρόπου πληρωμής των προνοιακών οικονομικών ενισχύσεων των ατόμων με αναπηρίες σε όλη τη χώρα, η οποία αφορά στην πληρωμή των επιδομάτων αυτών μέσω του συστήματος ταχυπληρωμής.

• Διατροφικό Επίδομα Νεφροπαθών

Οι αιμοκαθαρόμενοι νεφροπαθείς καθώς και οι μεταμοσχευμένοι νεφρού δικαιούνται εφ' όρου ζωής αυτό το επίδομα. Το ύψος του μηνιαίου επιδόματος ανερχόταν σε 192 € για το 2004 (και σε 161,77 € το 2003).

• Πλήρης σύνταξη λόγω γήρατος σε ΑΜΕΑ

Χορηγείται ανεξαρτήτως ηλικίας σε συγκεκριμένες κατηγορίες ασφαλισμένων ΑΜΕΑ. Με τον Ν.3232/2004 επεκτείνεται το δικαίωμα λήψης πλήρους σύνταξης γήρατος με τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις και σε νέες κατηγορίες ΑΜΕΑ. Το ποσό σύνταξης που χορηγείται αντιστοιχεί σε 10.500 ημέρες εργασίας, αλλά επί των συντάξιμων αποδοχών του ασφαλισμένου κατά το χρόνο διακοπής της ασφάλισης, και όχι εκείνων που θα λάμβανε ο δικαιούχος εάν έμενε στην ασφάλιση 35 έτη ή 10.500 ημέρες. Το 2005 λαμβάνουν πλήρη σύνταξη γήρατος ως ΑΜΕΑ **405** άτομα.

-Ειδικά Επίδομα

- **Επίδομα Κοινωνικής Βοήθειας**

Δικαιούχοι αυτού του μέτρου είναι πολίτες που αδυνατούν να καλύψουν με δικούς τους πόρους την έκτακτη ανάγκη (λόγω ασθένειας, θανάτου κ.α.). Δίδεται από τις Δ/νσεις Πρόνοιας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων. Τα άτομα ή οι οικογένειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα ένδειας λόγω έκτακτης ανάγκης δικαιούνται ενίσχυση ποσού μέχρι 243,78 € σε όλες τις περιπτώσεις. Από τα μέχρι τώρα διαθέσιμα στοιχεία για τη διετία 2003-2004 ωφελήθηκαν περίπου **6.000** άτομα ετησίως

- **Επίδομα Έκτακτης Ανάγκης**

Δίδεται σε άτομα που έχουν πληγεί από θεομηνίες (σεισμό, πλημμύρα, πυρκαγιά) και βρίσκονται σε οικονομική αδυναμία. Δίδεται από τις Δ/νσεις Πρόνοιας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων. Από τα μέχρι τώρα διαθέσιμα στοιχεία το 2003 ωφελήθηκαν συνολικά **898** άτομα και το 2004 ωφελήθηκαν **617** άτομα

- **Ειδικό βοήθημα σε Αποφυλακισμένους**

Χορηγείται σε αποφυλακισμένους που δεν είναι υπότροπη ή καθ' ἑξιν εγκληματίες μέσα σε 3 μήνες από την αποφυλάκισή τους.

Το βοήθημα ισούται με 186,75 € για το 2004. Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν **805** ενώ για το 2004 ήταν **1.948**. Η αντίστοιχη δαπάνη ήταν 281.321€ για το 2003 και 632.826€ για το 2004

- **Ειδικό βοήθημα σε Παλινουστούντες**

Χορηγείται σε τρεις δόσεις μέσα σε αποκλειστική προθεσμία 30 μηνών από την είσοδό τους αρκεί να έχουν στην κατοχή τους τα σχετικά δικαιολογητικά παλιννόστησης.

Το ποσό ανέρχεται σε 311, 25 €. Οι δικαιούχοι για το 2003 ήταν **724** ενώ για το 2004 ήταν **88**. Η αντίστοιχη δαπάνη ήταν 129.020€ για το 2003 και 24.244€ για το 2004

- **Μηνιαία οικονομική ενίσχυση σε επαναπατριζόμενους ομογενείς**

Παρέχεται μηνιαίο οικονομικό βοήθημα στους συμπληρώσαντες το 60ο έτος της ηλικίας τους ή ανίκανους για εργασίας, οικονομικά αδύνατους σπουδαστές. Το ύψος του βοηθήματος είναι 35,22€ και δίδεται από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις της χώρας.

- **Επίδομα στράτευσης**

Το επίδομα στράτευσης το οποίο καταβάλλεται σε όσους υπηρέτησαν παρατεταμένη θητεία ή κλήθηκαν για μετεκπαίδευση στις ένοπλες δυνάμεις έλαβαν για το 2003 **2.324** άτομα και για το 2004 **1.870** άτομα. Το ύψος της δαπάνης ήταν 242.413€ για το 2003 και 195.057€ για το 2004.

- **Στεγαστικό Επίδομα Φοιτητών**

Το επίδομα αυτό προβλέπεται για τους προπτυχιακούς φοιτητές των Ανώτατων και Ανώτερων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Έλληνες υπηκόους ή υπηκόους άλλων χωρών της Ε.Ε. Χορηγείται στο πρόσωπο που θεωρείται ότι βαρύνει ο φοιτητής, εκτός συγκεκριμένων περιπτώσεων όπου δικαιούχος είναι ο ίδιος ο φοιτητής (π.χ ορφανός από τους δύο γονείς). Το ετήσιο στεγαστικό επίδομα είναι ίσο με 1.000 € (Ν. 3220/2004) και μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει αναπροσαρμογή. Το 2004 το έλαβαν **70.531** άτομα και το 2005 το έλαβαν **65.073**.

- **Επίδομα πασχόντων από «σύνδρομο επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας» (AIDS)**

Ο **συνολικός αριθμός AIDS οροθετικών ατόμων** που έχει δηλωθεί στην Ελλάδα μέχρι 30-6-2004 (δημοσιευμένα στοιχεία) είναι 6.923 άτομα. Οι δηλωθείσες περιπτώσεις κατά το έτος 2003 ανέρχονται σε 432 ενώ κατά το πρώτο εξάμηνο του 2004 σε 211. Από τα παραπάνω HIV οροθετικά άτομα, ο αριθμός των περιπτώσεων AIDS ανέρχεται σε 2.475. Οι νέες περιπτώσεις AIDS που δηλώθηκαν στο Κέντρο Ελέγχου Ειδικών Λοιμώξεων (ΚΕΕΛ) κατά το έτος 2003 και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2004 είναι 76 και 23 αντιστοίχως.

Δικαιούχοι του επιδόματος των πασχόντων από «σύνδρομο επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας» (AIDS) που εντάσσονται στο πρόγραμμα πασχόντων από συγγενή αιμορραγική διάθεση (αιμοροφιλία) είναι τόσο οι νοσούντες όσο και οι φορείς. Το ύψος του μηνιαίου επιδόματος για το 2005 αντιστοιχεί σε 460 €.

- ο *Χορήγηση αντιρετροϊκών φαρμάκων*

Για την αντιμετώπιση της πάθησής τους, τα αντιρετροϊκά φάρμακα χορηγούνται σε εξωτερικούς HIV θετικούς ασθενείς, ασφαλισμένους του Δημοσίου και των Ασφαλιστικών

Οργανισμών αρμοδιότητας Γ.Γ.Κ.Α., χωρίς συμμετοχή των ασφαλισμένων, από τα φαρμακεία των κρατικών νοσηλευτικών ιδρυμάτων και των νοσοκομείων του ΙΚΑ τα οποία διαθέτουν μονάδα ειδικών λοιμώξεων. Η δαπάνη των αντιρετροϊκών φαρμάκων των οικονομικά αδύνατων και ανασφάλιστων βαρύνει το δημόσιο.

Φορολογικά μέτρα περιόδου 2003-2005

Κατά την περίοδο 2003-2005 ελήφθησαν μια σειρά φορολογικών μέτρων με σκοπό τη φορολογική ελάφρυνση των φορολογούμενων με χαμηλά εισοδήματα, την ενίσχυση της οικογένειας, τον περιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων και την αύξηση της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης. Αναλυτικότερα,

- Το αφορολόγητο ποσό της κλίμακας υπολογισμού του φόρου εισοδήματος αυξήθηκε σε 10.000 € για μισθωτούς και συνταξιούχους και σε 8.400 € για τους υπόλοιπους φορολογούμενους.

- Αυξήθηκε το αφορολόγητο ποσό της κλίμακας κατά 1.000 € για ένα παιδί, κατά 2.000 € για δύο παιδιά και κατά 10.000 € για τρία παιδιά. Το τελευταίο ποσό προσαυξάνεται κατά 1.000 € για κάθε παιδί πάνω από τα τρία.

- Το αφορολόγητο ποσό της κλίμακας για τους φορολογούμενους που κατοικούν σε νησιά με πληθυσμό κάτω από 3.100 κατοίκους αυξήθηκε σε 13.206 €. Ωφελήθηκαν 30.849 άτομα.

- Αυξήθηκε το αφορολόγητο όριο της κλίμακας, από 8.400 € σε 10.000 €, για τις ατομικές εμπορικές επιχειρήσεις που είναι εγκαταστημένες σε οικισμούς με πληθυσμό κάτω από 1.000 κατοίκους, εκτός αν οι οικισμοί αυτοί έχουν χαρακτηριστεί τουριστικοί τόποι. Ωφελήθηκαν 5.554 άτομα.

- Αυξήθηκε στα 2.500 € το ετήσιο φορολογούμενο και απαλλασσόμενο εισόδημα των προσώπων που παρουσιάζουν αναπηρία 67%.

- Το ποσό της επιχορήγησης που καταβάλλεται στους νέους επαγγελματίες οι οποίοι υπάγονται στα προγράμματα απασχόλησης του ΟΑΕΔ απαλλάσσεται από το εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις.

- Καταργήθηκε το τεκμήριο για τη σύσταση ή την αύξηση του κεφαλαίου επιχειρήσεων, την αγορά επιχειρήσεων κ.λπ.

- Καταργήθηκε το τεκμήριο για την αγορά πάγιου εξοπλισμού επαγγελματικής χρήσης αξίας μέχρι 10.000 € για το έτος ίδρυσης της επιχείρησης και μέχρι τα 2 επόμενα έτη, μέχρι το 50% των δηλούμενων το προηγούμενο έτος κερδών για τα επόμενα έτη.

- Η φορολογία της αποζημίωσης των απολυομένων μειώθηκε κατά πολύ. Με τις ισχύουσες διατάξεις, το ποσό της αποζημίωσης μέχρι τα 20.000 € δεν φορολογείται και το υπερβάλλον ποσό φορολογείται με συντελεστή 20%.

- Για τα εισοδήματα που αποκτώνται από 1.1.2005 και μετά, αυξήθηκε το αφορολόγητο κλιμάκιο της κλίμακας εισοδήματος, σε 11.000 € για μισθωτούς και συνταξιούχους και σε 9.500 € για τους υπόλοιπους.

- Για τα εισοδήματα που αποκτώνται από 1.1.2005 και μετά, ειδικά για τον φορολογούμενο που αποκτά εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες (μισθούς ή συντάξεις), εφόσον προσφέρει υπηρεσίες ή κατοικεί για 9 τουλάχιστον μήνες το έτος σε παραμεθόριες περιοχές, αυξήθηκε σε 60 € η μείωση του φόρου για κάθε τέκνο που τον βαρύνει.

- Μειώνεται σταδιακά από τις διαχειριστικές χρήσεις 20025, 2006 και 2007 ο συντελεστής φορολόγησης των καθαρών κερδών των εταιριών (ομόρρυθμων και ετερόρρυθμων και κοινωνιών αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα) από 25% σε 24%, σε 22% και 20%, αντίστοιχα και των κοινοπραξιών και αστικών εταιριών από 35% σε 32%, σε 29% και σε 25%, αντίστοιχα.

B. Πρόσβαση στη στέγαση

Ο **Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας** αποτελεί το κύριο όργανο άσκησης κοινωνικής στεγαστικής πολιτικής στην Ελλάδα και αντιπροσωπεύει το 90-95% της ετήσιας κατασκευαστικής δραστηριότητας του Δημόσιου Τομέα.

Με την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών ο ΟΕΚ συμβάλλει στη ριζική βελτίωση του βιοτικού επιπέδου πολλών κατηγοριών δικαιούχων του, επομένως συνεργεί στην κοινωνική ένταξη όσων κινδυνεύουν από περιθωριοποίηση, κοινωνική απομόνωση και αποκλεισμό.

Ο ΟΕΚ λαμβάνει μέριμνα ώστε στο πλαίσιο του φάσματος των δικαιούχων του, όλες οι ευαίσθητες ομάδες δικαιούχων να έχουν ευκολότερη πρόσβαση στη στεγαστική συνδρομή. Εκτός δηλαδή από τα διάφορα ειδικά προγράμματα για **πολύτεκνους, οικογένειες με αναπηρίες, άγαμες μητέρες, άτομα με έντονες κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες**, που περιγράφονται παρακάτω, υπάρχουν μειωμένες ασφαλιστικές προϋποθέσεις για διάφορες κατηγορίες δικαιούχων όπως για τους **παλινοστούντες, τους κατοίκους παραμεθωρίων περιοχών, τους πολιτικούς πρόσφυγες**.

Παραχώρηση έτοιμης κατοικίας σε οικισμούς που ανεγείρει σε όλη την Ελλάδα

Τη διετία 2003-2004 κληρώθηκαν **12 νέοι οικισμοί** (συνολικά 3.195 κατοικίες συμπεριλαμβανομένου του Ολυμπιακού Χωριού), δημοπρατήθηκαν **14 οικισμοί** (940 κατοικίες) και αποπερατώθηκαν **19 οικισμοί** (1.141 κατοικίες)

Ο ΟΕΚ συνολικά κατέβαλε **104.185.136,30€** για το κατασκευαστικό του πρόγραμμα.

Λάνεια για αγορά ή ανέγερση νέας κατοικίας από τραπεζικά κεφάλαια με διπλή επιδότηση επιτοκίου (από το Ελληνικό Δημόσιο και τον ΟΕΚ)

Στη διετία 2003-2004 χορηγήθηκαν **48.537 εγκρίσεις**, ενώ για την επιδότηση του επιτοκίου υλοποιηθέντων δανείων εκταμιεύθηκαν από τον ΟΕΚ **66.778.275,37 €**.

Λάνεια για επισκευή, επέκταση ή αποπεράτωση υπάρχουσας κατοικίας από ίδιους πόρους του ΟΕΚ.

Στην ίδια διετία χορηγήθηκαν **16.466 νέες εγκρίσεις**

Ειδικό διαρκές πρόγραμμα πολυτέκνων και ατόμων με ειδικές ανάγκες και Ειδικό διαρκές πρόγραμμα για δικαιούχους που αντιμετωπίζουν εξαιρετικά έντονες κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες και για άγαμες μητέρες.

Χορηγείται, είτε έτοιμη κατοικία, είτε στεγαστικό δικαίωμα προς υλοποίηση του οποίου ο δικαιούχος βρίσκεται στην ελεύθερη αγορά κατοικία που αγοράζεται από τον ΟΕΚ και του παραχωρείται, είτε άτοκο δάνειο αγοράς ή ανέγερσης.

Στο πλαίσιο των δύο προηγούμενων προγραμμάτων, τη διετία 2003-2004 δόθηκαν **249** στεγαστικά δικαιώματα και **1.219** εγκρίσεις ατόκων δανείων, ενώ εκταμιεύθηκαν **12.819.634,75 €** για την απόκτηση κατοικιών από την ελεύθερη αγορά για υλοποίηση των στεγαστικών δικαιωμάτων δικαιούχων προηγούμενων ετών. Επίσης, για τα μικρά δάνεια αποπεράτωσης ή επισκευής και τα άτοκα δάνεια των ειδικών αυτών κατηγοριών τη διετία αυτή εκταμιεύτηκαν **80.580.690,88 €**.

Επιδότηση ενοικίου σε οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα, συνταξιούχους και νέα ζευγάρια.

Στο διάστημα 2003-2004 ο ΟΕΚ κατέβαλε επιδόματα ενοικίου σε **74.076** δικαιούχους, συνολικού ύψους **93.033.049,92 €**. Μάλιστα, για την αντιμετώπιση των εντόνων προβλημάτων διαβίωσης των μακροχρόνιων ανέργων ή όσων βρέθηκαν ξαφνικά στην ανεργία λόγω καταγγελίας της σύμβασής τους, καθώς και όσων έχουν εξαιρετικά χαμηλά εισοδήματα. από το 2003, αυξήθηκαν κατά 50% τα ποσά επιδότησης για τις κατηγορίες αυτές.

- Φιλοξενία ενηλίκων

Τα προγράμματα φιλοξενίας ενηλίκων απευθύνονται σε άτομα που στερούνται στέγης και αδυνατούν να καλύψουν τα έξοδα που απαιτούνται για την στέγαση τους. Οι δομές φιλοξενίας είναι βραχείας διάρκειας ή ορισμένου χρόνου. Σκοπός αυτών των προγραμμάτων είναι να δώσει την ευκαιρία να αντιμετωπισθούν οι ανάγκες στέγασης του ατόμου και στο διάστημα αυτό να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες για αυτοδύναμη αντιμετώπιση των αναγκών του. Ταυτόχρονα τα προγράμματα αυτά παρέχουν υπηρεσίες συμβουλευτικής στήριξης και άλλες

αναγκαίες υπηρεσίες. Ήδη υπάρχουν τα προγράμματα φιλοξενίας στο Κοινωνικό Ξενώνα Καρέα, στο Ξενώνα του Εθνικού Κέντρου Άμεσης κοινωνικής Βοήθειας στον Ρέντη και σε δομές Φιλοξενίας Ατόμων με Αναπηρίες που λειτουργούν πλέον ως αυτόνομες δομές ΝΠΔΔ και ανήκουν στην ευθύνη των Δ.Υ.ΠΕ. Επίσης υπάρχουν έξι συνεχιζόμενα προγράμματα Λαϊκής κατοικίας σε διάφορες περιοχές της χώρας που αφορούν οικονομικά αδύναμα άτομα και κοινά στεγαστικά προγράμματα με τον Ο.Ε.Κ.

Γ. Πρόσβαση στην υγεία και περίθαλψη

-Επιτελικός σχεδιασμός στον τομέα Υγείας – Πρόνοιας

Το Γενικό Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση του Προγράμματος Μεταρρύθμισης 'Υγεία για τον Πολίτη' 2000-2006, κρίθηκε με βάση τη μέχρι τώρα πορεία ως μη υλοποιήσιμο για λόγους όπως η έλλειψη σαφώς προσδιορισμένων στόχων, η μη ανάπτυξη μηχανισμού παρακολούθησης των επιμέρους προγραμμάτων και μηχανισμού διαχείρισης των αλλαγών που προέβλεπε, με αποτέλεσμα οι αντιδράσεις να σταθούν εμπόδιο στην εφαρμογή του. Επιπλέον, δεν προωθήθηκαν βασικές πρωτοβουλίες που προβλέπονταν, όπως ο νόμος για την ποιότητα υπηρεσιών Υγείας και το Ένιαίο Σύστημα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας.

Με τον **Νόμο 3329 /2005 «Εθνικό Σύστημα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης** προωθείται η αναδιοργάνωση του Εθνικού Συστήματος Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας και η εξέλιξη του Υπουργείου Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης σε ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό οργανισμό, οποίος θα βρίσκεται κοντά στον πολίτη μέσω της αποκεντρωμένης δομής.

Ειδικότερα, με το **Ν.3329/2005**

- τα **νοσοκομεία** και οι **μονάδες κοινωνικής φροντίδας** που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 3106/2003 μετατρέπονται σε **νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου** (Ν.Π.Δ.Δ.), τα οποία υπόκεινται στον **έλεγχο και την εποπτεία του Διοικητή της οικείας Υγειονομικής Περιφέρειας**. Γίνονται αυτοτελή Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου ώστε η αντιμετώπιση των αναγκών τους να γίνει με ευελιξία με δυνατότητα στρατηγικού σχεδιασμού ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού τους.
- Παράλληλα προωθείται μια μεγάλης έκτασης αποκέντρωση με την δημιουργία των Διοικητικών Υγειονομικών Περιφερειών (Δ.Υ.ΠΕ.) τα οποία ως νομικά πρόσωπα γίνονται μοχλοί συντονισμού, ανάπτυξης, παρακολούθησης και ελέγχου των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες.
- Επιτυγχάνεται ο ορθολογικός καταμερισμός του προσωπικού στις μονάδες υγείας και κοινωνικής φροντίδας με στόχο να εξοικονομηθούν οι διαθέσιμοι πόροι και οι υποδομές.
- Δημιουργούνται στην έδρα των Δ.Υ.ΠΕ. Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών για θέματα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ώστε να υπάρχει πλήρης και απρόσκοπτη ενημέρωση του πολίτη για όλα τα σχετικά θέματα.

-Ενίσχυση – κατανομή προσωπικού

Το 2004 συστάθηκαν σε διάφορα Νοσοκομεία του ΕΣΥ 127 θέσεις ειδικευόμενων γιατρών, εκ των οποίων οι 102 για απόκτηση ειδικότητας στη γενική ιατρική. Ολοκληρώθηκαν παράλληλα οι αναμορφώσεις Οργανισμών σε 5 Νοσοκομεία, προκειμένου να ανταποκριθούν στις νέες οργανωτικές ανάγκες και την ορθολογική κατανομή προσωπικού (σύσταση νέων ή τροποποίηση υπαρχουσών θέσεων). Επίσης, για τη στελέχωση του Πανεπιστημιακού ΓΝ Αττικών, μεταφέρθηκαν σε αυτό συνολικά 28 θέσεις κλάδου γιατρών ΕΣΥ διαφόρων ειδικοτήτων (μαζί με τους γιατρούς που τις κατέχουν).

Από τον Ιανουάριο του 2005 εφαρμόζεται νέο σύστημα εφημεριών (Υ.Α. «Εναλλασσόμενη καθημερινή εφημερία των νοσοκομείων λεκανοπεδίου Αττικής και άλλες ρυθμίσεις) με σκοπό την ορθολογική κατανομή των έκτακτων περιστατικών που απαιτούν νοσηλεία, τη μείωση του χρόνου αναμονής και την αποσυμφόρηση των κεντρικών νοσοκομείων. Το μέτρο κρίθηκε ως επιτυχές και προχωρεί σταδιακά σε όλη τη χώρα.

Οι δείκτες λειτουργίας του συστήματος, όπως καλύτερη εξυπηρέτηση των ασθενών, ταχύτερη διακίνηση των τακτικών περιστατικών, μείωση των έκτακτων περιστατικών από την περιφέρεια προς το κέντρο, βελτιώθηκαν σαφώς¹⁵.

-Υποδομές

Νοσοκομεία: Νέα, αναβάθμιση υποδομών, επεκτάσεις, προμήθεια νέου εξοπλισμού

Ολοκληρώθηκε η κατασκευή 3 Νοσοκομείων στην περιφέρεια (Γ. Ν. ΠΥΡΓΟΥ, Γ. Ν. ΘΗΒΩΝ ΚΑΙ Γ. Ν. ΤΡΙΚΑΛΩΝ), καθώς και η επέκταση του Γ. Ν. ΒΟΛΟΥ. Αναμένεται έως το τέλος του 2005 η παράδοση ακόμη ενός Νοσοκομείου εκτός Ν.Αττικής (Γ. Ν. ΛΑΜΙΑΣ).

Σε εξέλιξη βρίσκεται η ανέγερση 7 νέων Νοσοκομείων εκτός Ν.Αττικής (Αγρινίου, Καβάλας, Χαλκίδας, Ζακύνθου, Νάξου, Κέρκυρας, Κατερίνης) και το Ογκολογικό Νοσοκομείο Αθηνών «Άγ. Ανάργυροι». Σε εξέλιξη είναι επίσης οι επεκτάσεις 8 Νοσοκομείων στην περιφέρεια (Χίου, Φιλιατών, Χαλκιδικής, Ρεθύμνου, Αγίου Νικολάου Κρήτης, Ηρακλείου "Βενιζέλιο – Πανάνιο", Σύρου, Ναυπλίου). Παράλληλα έχουν δρομολογηθεί οι διαδικασίες προμήθειας του αναγκαίου ιατροτεχνολογικού και ξενοδοχειακού εξοπλισμού.

Συνολικά τη διετία 2003-2004 για τις παρεμβάσεις, οι οποίες αφορούσαν αναβαθμίσεις κτιριακών υποδομών και προμήθεια και αναβάθμιση ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού σε 26 Νοσοκομεία και 5 Κέντρα Υγείας της χώρας, με φορέα υλοποίησης τη ΔΕΠΑΝΟΜ ΑΕ (Δημόσια Επιχείρηση Ανέγερσης Νοσηλευτικών Μονάδων), οι πιστώσεις που διατέθηκαν ήταν 82.289.186 € (εθνικοί και κοινοτικοί πόροι).

Μονάδες Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ) και Μονάδες Αυξημένης Φροντίδας (ΜΑΦ) και Μονάδες τεχνητού νεφρού

Έως το τέλος του 2004 λειτουργούσαν 146 κλίνες σε Μονάδες Αυξημένης Φροντίδας, 633 κλίνες σε Μονάδες Εντατικής Θεραπείας και 1063 θέσεις αιμοκάθαρσης. Προγραμματίζεται η βελτίωση του εξοπλισμού, όπως και η αναγκαία στελέχωση σε προσωπικό, ώστε να καταστεί δυνατή η λειτουργία όλων των ήδη υπαρχουσών μονάδων ΜΑΦ, ΜΕΘ και MTN. Εξετάζεται κατά προτεραιότητα η δημιουργία νέων Μονάδων στα περιφερειακά Νοσοκομεία προκειμένου να εξυπηρετούνται οι ασθενείς και να αποφεύγεται η ταλαιπωρία τους λόγω μεγάλων χιλιομετρικών αποστάσεων για τη μετάβασή τους σε γειτονικό Νοσοκομείο.

Πρωτοβάθμια φροντίδα - Κέντρα Υγείας (αναβάθμιση υλικοτεχνικής υποδομής – νέα Κέντρα Υγείας αστικού τύπου)

Κατά το χρονικό διάστημα 2003 – 2005 έχουν συσταθεί 8 Κέντρα Υγείας στην περιφέρεια, ένα νέο Κέντρο Υγείας στη Ν. Αθηνών και ένα ειδικό Κέντρο Υγείας στη Ν. Θεσσαλονίκης. Επίσης έχουν μετατραπεί σε Πολυδύναμα 5 Περιφερειακά Ιατρεία. Σε εξέλιξη βρίσκεται η κατασκευή και ο εξοπλισμός 6 Κέντρων Υγείας Αστικού Τύπου στους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης και ενός ακόμα Κέντρου Υγείας στην περιφέρεια. Τον Ιούνιο του 2005, θα εγκαινιαστεί η Πολυκλινική του Ολυμπιακού χωριού (Κέντρο Υγείας Αστικού Τύπου του

¹⁵ Τα αποτελέσματα μετά από την τρίμηνη εφαρμογή του Προγράμματος είναι τα εξής: 1. Ο μέσος όρος των Ανεπτυγμένων Κλινών στο 24/ωρο στην Αθήνα ήταν 3.570 κλίνες
2. Ο μέσος όρος των Κενών Κλινών στο 24/ωρο ήταν: 721 διαθέσιμες κλίνες (SD± 333)
3. Ο μέσος όρος των Έκτακτων Εισαγωγών το 24/ωρο ήταν 356 ασθενείς στο σύνολο των ειδικοτήτων.
4. Ο μέσος όρος των Επικουρικών Κλινών το 24/ωρο ήταν ανά μήνα: Δεκ.04: 6,97, Ιαν. 05:7,71, Φεβ.05: 4,21, Μαρτ.(1-20) 2,13.
5. Ο μέσος όρος των Επικουρικών Κλινών το 24/ωρο όλου του τριμήνου ήταν: 6,40 6. Ο μέσος όρος των Έκτακτων προσελεύσεων το 24/ωρο ήταν: 1990 περιστατικά. (SD ± 358)
7. Η συμμετοχή του ΕΚΑΒ στις έκτακτες εισαγωγές το 24/ωρο ήταν 27%
8. Το ποσοστό μείωσης Διακομιδών από Επαρχία ήταν σημαντικά μειούμενο από την έναρξη του συστήματος και έφθασε στο: 42,90%
9. Η μείωση των επικουρικών Κλινών έφθασε στο 96,22% (Μ.Ο. 6,40 ανά 24/ωρο το τρίμηνο)

Δήμου Αχαρνών). Παράλληλα, προωθείται σ' όλη την χώρα ένα ευρύτατο πρόγραμμα αναβάθμισης της υλικοτεχνικής υποδομής των Κέντρων Υγείας. Για την διαχείριση Μονάδων Υγείας συστάθηκε Ν.Π.Ι.Δ. με την μορφή Ανώνυμης Εταιρείας κοινής ωφέλειας, που ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο, με την επωνυμία Α.Ε.Μ.Υ. Α.Ε. (σύμφωνα με προβλέψεις του Ν.3293/04), στην οποία θα παραχωρηθούν το κτίριο και ο εξοπλισμός της Πολυκλινικής του Ολυμπιακού χωριού. Κατά την περίοδο 2005-2006, θα συνεχιστεί και θα ολοκληρωθεί το Πρόγραμμα Δημιουργίας δομών που αναφέρεται στα Κέντρα Υγείας Αστικών Περιοχών και το Πρόγραμμα Δημιουργίας νέων Κέντρων Υγείας μη Αστικών Περιοχών και της μετατροπής Περιφερειακών Ιατρείων σε Πολυδύναμα Περιφερειακά Ιατρεία. Επιπλέον, θα συνεχιστεί το Πρόγραμμα αναβάθμισης της υλικοτεχνικής υποδομής των Κέντρων Υγείας.

Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ)

Το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ) είναι φορέας υλοποίησης της πολιτικής του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης όσον αφορά στην παροχή άμεσης βοήθειας και επείγουσας ιατρικής φροντίδας στους πολίτες. Η μεταφορά των πολιτών σε μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας πραγματοποιείται με τα ιδιόκτητα μέσα που διαθέτει το ΕΚΑΒ (Ασθενοφόρα βασικής υποστήριξης ζωής, Κινητές Μονάδες εξειδικευμένης υποστήριξης της ζωής, Μοτοσυκλέτες, Αεροπορικά Μέσα) και με κατάλληλα εκπαιδευμένο για το σκοπό αυτό προσωπικό.

Ετησίως εξυπηρετούνται 480.000 περίπου ασθενείς, εκ των οποίων ένα μεγάλο ποσοστό αφορά την αντιμετώπιση οξέων προβλημάτων υγείας. Εκτός της κεντρικής υπηρεσίας του ΕΚΑΒ στην Αθήνα λειτουργούν ακόμα παραρτήματα σε 11 περιοχές εκτός Αθηνών (Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο, Λάρισα, Καβάλα, Ιωάννινα, Αλεξανδρούπολη, Λαμία, Μυτιλήνη, Τρίπολη και Κοζάνη), καθώς και τομείς στις περισσότερες περιοχές της χώρας.

Στο πλαίσιο της επιδίωξης για κάλυψη όλης της χώρας, όπως και για την εύρυθμη λειτουργία του ΕΚΑΒ, άρχισαν να λειτουργούν νέοι τομείς του ΕΚΑΒ σε 24 περιοχές της χώρας και έγινε προμήθεια νέου εξοπλισμού (270 νέα ασθενοφόρα και 25 κινητές μονάδες, 2 αυτοκινούμενα συντονιστικά κέντρα, 2 οχήματα αντιμετώπισης καταστροφών, 155 αυτόματοι απινιδωτές, ξενοδοχειακός εξοπλισμός, εξοπλισμός πληροφορικής, συστήματα απεικόνισης) συνολικού κόστους περίπου 22.601.581 € (εθνικοί και κοινοτικοί πόροι).

-Πρόσβαση ανασφαλιστών στις υπηρεσίες υγείας

Η συνολική επιβάρυνση των Νοσοκομείων της χώρας για την νοσηλεία οικονομικά αδυνάτων – ανασφαλιστών ανέρχεται σε 75.000.000 € περίπου, δεδομένου ότι οι ανασφαλιστοι – άποροι δικαιούνται βιβλιαρίου απορίας με το οποίο εξυπηρετούνται σε όλες της Μονάδες του Εθνικού Συστήματος Υγείας. Το κόστος καλύπτεται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Τα Νοσοκομεία της χώρας για το έτος 2004 επιχορηγήθηκαν με το συνολικό ποσό των 12.600.000 €. Η εγκεκριμένη δαπάνη στον Τακτικό Προϋπολογισμό για το έτος 2005 ανέρχεται σε 13.000.000,00 € και αναμένεται η σχετική κατανομή στα Νοσοκομεία για το τρέχον έτος.

-Ψυχιατρική μεταρρύθμιση - Εθνικό Πρόγραμμα «Ψυχαργός» - αποασυλοποίηση

Στον τομέα της Ψυχικής Υγείας, υλοποιείται το δεκαετές (αναθεωρούμενο ανά πενταετία) Εθνικό Πρόγραμμα με ονομασία «Ψυχαργός». Αποτελεί ένα εκτεταμένο πρόγραμμα για την κάλυψη σταδιακά όλων των αναγκών του Τομέα Ψυχικής Υγείας, με απώτερο σκοπό την αποασυλοποίηση και τη δημιουργία ενός δικτύου προληπτικών και θεραπευτικών υπηρεσιών στην κοινότητα, ώστε να παρέχεται η κατάλληλη θεραπεία και φροντίδα στον ψυχικά ασθενή μέσα στο κοινωνικό του περιβάλλον. Το χρονικό διάστημα 2003-2005 αναπτύχθηκαν **130** μονάδες ψυχικής υγείας όπως Ξενώνες, (Ψυχογηριατρικά) Οικοτροφεία, Προστατευμένα Διαμερίσματα, Κέντρα ημέρας για άτομα με ψυχικές διαταραχές ή και αυτιστικού τύπου και Κινητές Μονάδες από νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου. Παράλληλα, το Πρόγραμμα προβλέπει και παρεμβάσεις κοινωνικοοικονομικής επανένταξης των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, κυρίως μέσω της λειτουργίας των Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (ΚοιΣΠΕ), στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας. Οι ΚοιΣΠΕ

αποβλέπουν στη διευκόλυνση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της επαγγελματικής επανένταξης των ατόμων αυτών, συμβάλλοντας αφενός στη θεραπεία τους και αφετέρου στην επαγγελματική τους αποκατάσταση και, κατ'επέκταση, στην κατά το δυνατόν οικονομική τους αυτάρκεια. Μέχρι σήμερα έχουν ιδρυθεί 6 ΚοιΣΠΕ σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη ανά τη χώρα στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας. Προβλέπεται η ανάπτυξη των οικονομικών και επιχειρηματικών δράσεων των ανωτέρω 6 Κοι.Σ.Π.Ε. και η ίδρυση και η λειτουργία νέων Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης ανά τομέα ψυχικής υγείας. Πιο συγκεκριμένα, μέσω του Ε.Π. «Υγεία-Πρόνοια», έχει τεθεί ως στόχος η ίδρυση άλλων 5 ΚοιΣΠΕ έως το 2006.

Από τα μέτρα που υλοποιήθηκαν μέχρι σήμερα στο πλαίσιο του «Ψυχαργός», άμεσα ωφελήθηκαν **1150** ψυχικά ασθενείς με μακρά παραμονή στα ψυχιατρικά νοσοκομεία της χώρας καθώς και **1400** ασθενείς που διαβιούν κυρίως στην κοινότητα και έμμεσα οι οικογένειες αυτών και το προσωπικό (νεοπροσλαμβανόμενο και αρχαιότερο) των μονάδων ψυχικής υγείας. Στον αριθμό των 1.150 ασθενών δεν συμπεριλαμβάνονται οι επωφελούμενοι από τις Κοι.ΣΠΕ, καθώς πέραν τον Κοι.ΣΠΕ Λέρου οι υπόλοιποι δεν έχουν λειτουργήσει ακόμα. Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο του «Ψυχαργός» έχει επιτευχθεί η αποϊδρυματοποίηση και η ψυχοκοινωνική επανένταξη **3.500** ασθενών με μακρά παραμονή στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία. Επιπρόσθετα, διατέθηκαν **2100** νέες θέσεις (δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου) ιατρικού και λοιπού προσωπικού για την λειτουργία αυτών των μονάδων ψυχικής υγείας (σε παραπάνω από τις μισές έχουν ήδη ολοκληρωθεί οι σχετικές διαδικασίες και σε μερικές βρίσκονται σε εξέλιξη). Επίσης, **350** άτομα που υπηρετούν στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία εκπαιδεύτηκαν στον τομέα της ψυχικής υγείας και προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στις σύγχρονες αυτές μονάδες ψυχικής υγείας αφήνοντας πίσω τους το ρόλο του φύλακα των ασθενών με ψυχικές διαταραχές. Παράλληλα, το σύνολο του προσωπικού των μονάδων αυτών εκπαιδεύεται σε μια συνεχιζόμενη βάση σε πεδία που άπτονται θεμάτων της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης.

Στο πνεύμα μετεξέλιξης των παραδοσιακών δομών «κλειστού τύπου», στις αρχές του 2004 έκλεισε ένα ψυχιατρικό νοσοκομείο και έως το 2006 πρόκειται να κλείσουν τρία από τα εναπομείναντα οκτώ. Επιπλέον, κατά το έτος 2005, πρόκειται να λειτουργήσουν 11 νέα ψυχιατρικά τμήματα νοσηλείας ενηλίκων και 1 παιδοψυχιατρικό καθώς και 12 νέα Κέντρα Ψυχικής Υγείας που πληρούν τις σύγχρονες κτιριακές σχετικές προδιαγραφές και εξασφαλίζουν το επαρκές ποσοτικά και ποιοτικά, προσωπικό έτσι ώστε να αποτρέπουν τις εισαγωγές ή τις επανεισαγωγές στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία. Παράλληλα, πρόκειται να αναπτυχθούν ολοκληρωμένα Κέντρα Αντιμετώπισης της νόσου Αλτσαϊμερ με οικοτροφείο, Κέντρο Ημέρας και Ομάδες Παρέμβασης για την οικογένεια, ενώ μεθοδεύεται και η ανάπτυξη μονάδας μητέρας- βρέφους για μητέρες με ψυχικά προβλήματα ή προβλήματα λοχειας. Έως το 2006, στο πλαίσιο του Ε.Π. Υγεία – Πρόνοια, έχει τεθεί ως στόχος οι δομές αποασυλοποίησης να ανέλθουν σε 220, ώστε να μπορούν να εξυπηρετούνται συνολικά 2.000 άτομα.

Αν και δεν αναπτύχθηκε το σύνολο των μονάδων ψυχικής υγείας που είχε προγραμματιστεί, οι ποιοτικοί στόχοι που έχουν ήδη αναφερθεί, επιτεύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό.

Στην πορεία της υλοποίησης των προγραμματισμένων μέτρων ανέκυψαν προβλήματα που σχετίζονται με χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες σε σχέση με την πρόσληψη προσωπικού, τις αντίστοιχες αρχιτεκτονικές μελέτες, την εύρεση κατάλληλων κτιρίων, την εγγραφή και κατανομή των πιστώσεων τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

Προκειμένου να υλοποιηθούν οι παραπάνω δράσεις, υπήρξε ανάμειξη της Κεντρικής Διοίκησης του Υπουργείου, των Περιφερειακών Συστημάτων Υγείας και Πρόνοιας, Πανεπιστημιακών φορέων, των Νοσοκομείων καθώς και Νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου. Αλλωστε μία από τις γενικές αρχές παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας αποτελεί η τομεοποίηση (σύμφωνα με τον νόμο 2716/99). Πιο συγκεκριμένα, οι υγειονομικές περιφέρειες διαιρούνται σε Τομείς Ψυχικής Υγείας (Το.Ψ.Υ.) με κριτήρια γεωγραφικά και πληθυσμιακά στους οποίους εντάσσονται οι Μονάδες Ψυχικής Υγείας.

Στα πλαίσια του Γ'ΚΠΣ, ποσοστό 42% της συνολικής χρηματοδότησης για το Ε.Π. «Υγεία-Πρόνοια» (528.246.515 €) αφορά την Ψυχική Υγεία. Η χρηματοδότηση του τομέα ψυχικής υγείας μέσω του Ε.Π. «Υγεία-Πρόνοια» αφορά μέρος του «Ψυχαργός». Για το χρονικό

διάστημα 2003-2005 έχουν δαπανηθεί από κοινοτικούς πόρους 45.768.356 € και από εθνικούς πόρους (για τις περιπτώσεις που υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία) 10.968.680 €

-Περίθαλψη-Ασφαλιστικά Ταμεία

ΙΚΑ – Βελτίωση και εκσυγχρονισμός υπηρεσιών

- ο *Επέκταση της εφαρμογής του θεσμού του οικογενειακού γιατρού*

Το μέτρο αυτό δεν προωθήθηκε

- ο *Σύνδεση των μονάδων υγείας του ΙΚΑ με τον ΟΓΑ*

Το μέτρο αυτό δεν προωθήθηκε

- ο *Τηλεφωνικό ραντεβού*

Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ εφαρμόζει το Σύστημα Διαχείρισης Ζήτησης Υπηρεσιών Υγείας (τηλεφωνικό ραντεβού) σε **270** υγειονομικούς σχηματισμούς (2 νοσοκομεία του ΙΚΑ, 100 μονάδες υγείας και 168 λοιπούς υγειονομικούς σχηματισμούς). Καθημερινά εξυπηρετούνται περισσότεροι από **70.000** ασφαλισμένοι. Έχουν ενταχθεί σταδιακά στο σύστημα όλες οι αιμοληψίες και οι βασικότερες εξετάσεις υψηλής τεχνολογίας (μαγνητικές τομογραφίες, αξονικές τομογραφίες, triplex). Μηνιαία εξυπηρετούνται περίπου **3.140** ασφαλισμένοι για αξονικές τομογραφίες και **3.000** για μαγνητικές τομογραφίες. Επίσης, καθημερινά εξυπηρετούνται περίπου **10.500** ασφαλισμένοι για αιμοληψίες. Στόχος είναι η ένταξη στο σύστημα **30** επιπλέον μονάδων υγείας, ώστε να εξυπηρετούνται καθημερινά περίπου **85.000** ασφαλισμένοι, καθώς και η ένταξη όλων των εργαστηριακών εξετάσεων.

- ο *Κατ' οίκον έκτακτη περίθαλψη*

Ο θεσμός αυτός δεν έχει αναπτυχθεί περαιτέρω, κυρίως λόγω έλλειψης υγειονομικού προσωπικού.

Συμβάσεις Ασφαλιστικών Οργανισμών με Μονάδες Ψυχικής Υγείας και Κέντρα αποθεραπείας – αποκατάστασης (ειδικό νοσήλιο)

- Οι ασφαλιστικοί οργανισμοί δεν έχουν συνάψει συμβάσεις σε μεγάλη έκταση με Μονάδες Ψυχικής Υγείας. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατή επί του παρόντος η αποτίμηση του μέτρου αυτού. Ειδικότερα, το ΙΚΑ από το Νοέμβριο του 2004 έχει συνάψει συμβάσεις με **8** Μονάδες Ψυχικής Υγείας στις οποίες περιλαμβάνονται 13 Ξενώνες, 3 Οικοτροφεία, 12 Προστατευόμενα διαμερίσματα, 2 Ειδικά κέντρα κοινωνικής επανένταξης, καθώς και 1 Ειδική Μονάδα Αποκατάστασης-Επαγγελματικής Επανένταξης και 1 Εργαστήριο. Ο ΟΓΑ δεν έχει συνάψει συμβάσεις.

- Το ειδικό (ημερήσιο) νοσήλιο που καταβάλλουν οι ασφαλιστικοί οργανισμοί (Π.Δ. 383/2002) σε κέντρα αποθεραπείας-αποκατάστασης, για τις οριζόμενες κατά περίπτωση υπηρεσίες, καθορίστηκε σε 60 € για κέντρα κλειστής νοσηλείας, σε 35 € σε κέντρα ημερήσιας νοσηλείας και σε 15-10 € (ανάλογα με τη διάρκεια φροντίδας) σε κέντρα διήμερης Ημερήσιας Φροντίδας για ΑμεΑ. Το ΙΚΑ έχει συνάψει συμβάσεις με **4** κέντρα αποθεραπείας-αποκατάστασης και ο ΟΑΕΕ με **9**.

-Ασφάλιση για ασθένεια των ανέργων

Οι άνεργοι χωρίζονται σε τρεις ηλικιακές ομάδες με διαφορετικές προϋποθέσεις (ανά ομάδα) για την υπαγωγή (έως 29 ετών, 29-55 ετών, άνω των 55 ετών). Κάθε ομάδα καλύπτεται για διαφορετική χρονική διάρκεια. Με σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων (Ν. 2434/96, Ν. 2639/1998 και Ν. 2768/1999) οι άνεργοι της χώρας μας καλύφθηκαν για ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη ανάλογα με την ηλικία τους και το χρόνο ασφάλισής τους. Σημειώνεται ότι για όλες τις προαναφερόμενες κατηγορίες ανέργων καλύπτονται για παροχές ασθένειας σε είδος και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς τους.

Για την ασφάλιση των δικαιούχων ανέργων 29 έως 55 ετών, όπως και αυτών με ηλικία άνω των 55 ετών, ο ΟΑΕΔ καταβάλλει στο ΙΚΑ εισφορά 6,45% επί του βασικού ημερησίου επιδόματος ανεργίας. Για τους άνεργους νέους έως 29 ετών καταβάλλεται μηνιαία εισφορά

από τον ΛΑΕΚ¹⁶ προς το ΙΚΑ. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, το 2004 το ΙΚΑ εισέπραξε 3.035.600 € για την περίθαλψη ανέργων έως 29 ετών και 704.543 € για περίθαλψη ανέργων 29-55 ετών. Για την ηλικιακή ομάδα άνω των 55 ετών δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία. Επίσης δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τους ωφελούμενους ανέργους.

-Περίθαλψη καταρτιζόμενων ανέργων

Οι άνεργοι που δεν είναι ασφαλισμένοι σε οποιονδήποτε άλλο δημόσιο ασφαλιστικό οργανισμό και παρακολουθούν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης συγχρηματοδοτούμενα ή μη από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, υπάγονται στο ΙΚΑ για παροχές ασθένειας σε είδος για όλη τη διάρκεια των προγραμμάτων (Ν. 3144/03). Ο μέσος όρος των καταρτιζόμενων ανέργων ανά μήνα ανερχόταν σε 10.509 άτομα για το 2003 και σε 7.603 άτομα για το 2004.

Δ. Πρόσβαση στην παιδεία

- Ειδική Αγωγή

Στόχος της πολιτικής του ΥΠΕΠΘ είναι η δημιουργία νέων προοπτικών στην εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση των **ατόμων με αναπηρίες**, έτσι ώστε όλα τα εκπαιδευτικά πλαίσια Ειδικής Αγωγής που προβλέπονται να εξυπηρετούν την εκπαίδευση όλου του φάσματος των περιπτώσεων των ατόμων με αναπηρίες. Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες πραγματοποιείται (α) σε κανονικά τμήματα γενικής παιδείας (mainstreaming), (β) σε Τμήματα Ένταξης σε σχολεία γενικής παιδείας, (γ) σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής (ΣΜΕΑ), (δ) εντός νοσοκομείου ή κατοικίας.

Το σύνολο των μαθητών σε όλες τις κατηγορίες ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης ανέρχεται σήμερα σε 18.585 άτομα. Κατά το σχολικό έτος 2004-5 λειτουργούν συνολικά **311** ΣΜΕΑ με 4.313 μαθητές (έναντι 283 με 4.310 μαθητές το 2002-3), **1.654** Τμήματα Ένταξης με 13.352 μαθητές (έναντι 1.074 με 13.350 μαθητές το 2002-3), **72** Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης με 920 μαθητές (έναντι 50 με 920 μαθητές το 2002-3). Παράλληλα λειτουργούν **58 Κέντρα Διάγνωσης Αναγκών και Υποστήριξης** (ΚΔΑΥ) (έναντι 22 το 2002-3) με σκοπό την ανίχνευση των ιδιαίτερων αναγκών των μαθητών και την κατάλληλη εκπαιδευτική παρέμβαση.

Επιμόρφωση Εκπαιδευτών

Κατά τη διετία 2003-4 επιμορφώθηκαν **7.633** εκπαιδευτικοί της α/θμιας και β/θμιας εκπαίδευσης σε προγράμματα για μαθητές με σοβαρά προβλήματα ακοής, όρασης, αυτισμού, κινητικά προβλήματα και πολλαπλές αναπηρίες και παρήχθησαν **19** ολοκληρωμένα προγράμματα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής. Επίσης, μέχρι 31-5-05 έχουν επιμορφωθεί **4.859** εκπαιδευτικοί σε προγράμματα για μαθητές με μαθησιακά προβλήματα, ενώ μέχρι τέλους του 2003 είχαν επιμορφωθεί 2.037 εκπαιδευτικοί. Ο στόχος για **5.000** επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς μέχρι το 2006 έχει ήδη επιτευχθεί κατά 97%.

Εκπαιδευτικό Υλικό

Κατά τη διετία 2003-4 το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ολοκλήρωσε την παραγωγή νέων αναλυτικών προγραμμάτων για όλα τα μαθήματα ειδικής αγωγής της α/θμιας και β/θμιας εκπαίδευσης.

-Διαπολιτισμική εκπαίδευση

- Η ομαλή ένταξη μαθητών- των οποίων η μητρική γλώσσα δεν είναι η ελληνική- στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα επιτυγχάνεται κυρίως με τη λειτουργία ειδικών **φροντιστηριακών τμημάτων και τάξεων υποδοχής** σε δημόσια σχολεία γενικής εκπαίδευσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις σχολείων ο αριθμός των τμημάτων και των τάξεων αυτών είναι ιδιαίτερα αυξημένος. Αυτό συμβαίνει στα **26 διαπολιτισμικά σχολεία** α/βάθμιας και β/βάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία λειτουργούν σε όλη τη χώρα, σε περιοχές όπου είναι

¹⁶ Λογαριασμός για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση

δυνατή η διάγνωση συγκέντρωσης πληθυσμού των ομάδων στόχου (αλλοδαποί, παλιννοστούντες, τσιγγάνοι) . Κατά το σχολικό έτος 2003-4 λειτούργησαν **613** φροντιστηριακά τμήματα και τάξεις υποδοχής με **7.711 επωφελούμενους μαθητές** της α/βάθμιας εκπαίδευσης ενώ στα 26 διαπολιτισμικά σχολεία φοιτούν περί τους **2.000** μαθητές (στοιχεία 2003).

-Ολοκληρώθηκε η β' φάση των προγραμμάτων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, με θετική επίδραση στη σχολική πραγματικότητα, σύμφωνα με την αξιολόγησή τους. Το έργο **«Εκπαίδευση Παλιννοστούντων»** σημείωσε υπερκάλυψη των στόχων του (Σχολ. Έτος 2003-4: 900 συνεργάτες, 600 συνεργαζόμενα σχολεία, 22.000 ωφελούμενοι μαθητές, 7.880 ωφελούμενοι εκπαιδευτικοί, 745 ώρες επιμορφώσεων, παραγωγή 87 βιβλίων και 73 CD).

-Πραγματοποιήθηκε το έργο **«Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων»** το οποίο σημείωσε υψηλό ποσοστό απορροφητικότητας (76%). Ποσοτικά στοιχεία του έργου για το σχολ. έτος 2003-4 έχουν ως εξής: 2 Κέντρα Στήριξης του προγράμματος (ΚΕΣΠΕΜ) στη Θράκη, 6.800 ωφελούμενοι μαθητές σε μειονοτικά σχολεία, 3.000 ωφελούμενοι μουσουλμάνοι μαθητές σε γυμνάσια και ιεροσπουδαστήρια, 1.020 μαθητές στο πρόγραμμα διευρυμένου ωραρίου σε 19 σχολεία, 94 καθηγητές και 33 εξωτερικοί συνεργάτες.

Επίσης σχετικά με τα μειονοτικά σχολεία ψηφίστηκε ο **N.3194/2003** για την απευθείας επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό των λειτουργικών δαπανών αυτών των σχολείων και κατά το 2004 ενεργοποιήθηκε ο ανωτέρω νόμος και διατέθηκαν 1.350.000 € για το σκοπό αυτό.

-Ολοκληρώθηκε η β' φάση του έργου **«Ένταξη Τσιγγανοπαίδων στο σχολείο»**. Το έργο παρουσίασε χαμηλή απορροφητικότητα, αλλά αυτό οφείλεται στο είδος των ενεργειών που υλοποιήθηκαν (προκαταρκτικές ενέργειες: απογραφή τσιγγανοπαίδων και αρχική εγγραφή στο σχολείο) εις βάρος άλλων, που θα ακολουθήσουν (παραγωγή διδακτικού υλικού και επιμόρφωση εκπαιδευτικών). Ποσοτικά στοιχεία του έργου για το σχολικό έτος 2003-4 έχουν ως εξής: 94 συνεργάτες σε 40 νομούς, 227 συνεργαζόμενα σχολεία, 8.033 εγγραφές, 1.459 διαρροές.

-Ενισχυτική Διδασκαλία -Προγράμματα Διδακτικής Στήριξης

Η ενισχυτική διδασκαλία και τα προγράμματα διδακτικής στήριξης απευθύνονται σε μαθητές που υστερούν σε ορισμένους τομείς, με στόχο την ένταξή τους στη διαδικασία μάθησης χωρίς πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση, και την πρόληψη σχολικής διαρροής. Κατά το σχολικό έτος 2004-5 επωφελήθηκαν **135.642** μαθητές α/βάθμιας και β/βάθμιας εκπαίδευσης.

-Δεύτερη Ευκαιρία στην Εκπαίδευση

Εσπερινά σχολεία λειτουργούν για μαθητές άνω των 14 ετών, οι οποίοι εργάζονται και δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τα πρωινά τμήματα. Σήμερα λειτουργούν 78 Γυμνάσια, 49 Λύκεια και 45 ΤΕΕ.

Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας (ΣΔΕ) για νέους 18-29 ετών, 2ετούς φοιτήσεως, με στόχο την αποπεράτωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Από το Σεπτέμβριο του 2004 λειτουργούν με επιτυχία 32 ΣΔΕ σε διάφορες περιοχές της χώρας. Κατά το 2004-5 εκπαιδεύτηκαν 2.249 πολίτες έναντι 1.189 κατά το 2003-4, μεταξύ των οποίων και τσιγγάνοι, παλιννοστούντες, μουσουλμάνοι και μετανάστες.

Κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων με στόχο τη δια βίου εκπαίδευση. Λειτουργούν συνολικά 24 σε ισάριθμους νομούς και προβλέπεται η λειτουργία ακόμη 19 μονάδων Το 2003 εκπαιδεύτηκαν 4.099 πολίτες ενώ το 2004, 12.225 πολίτες (αύξηση 198%). Στα κέντρα αυτά πραγματοποιούνται και ειδικά προγράμματα για τσιγγάνους, κρατούμενους φυλακών, παλιννοστούντες, μουσουλμάνους και μετανάστες. Μέχρι το τέλος 2006 προβλέπεται η επιμόρφωση 50.000 πολιτών. Επίσης στο πλαίσιο του Προγράμματος «Εκπαίδευση Ενηλίκων και Πολιτισμός» χρηματοδοτούμενο από εθνικούς πόρους, κατά το 2004 επιμορφώθηκαν **5.291** πολίτες.

Ε. Πρόσβαση σε λοιπά αγαθά

-Ο **Οργανισμός Εργατικής Εστίας** είναι φορέας κοινωνικής προσφοράς και αλληλεγγύης, με στόχο την ανάπτυξη κοινωνικών πολιτικών που θα στηρίζουν και θα ενισχύουν περισσότερες ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, ενώ παράλληλα αποτελεί φορέας οργανωμένου τουρισμού εθνικής εμβέλειας. Η ανάπτυξη τουριστικών πρωτοβουλιών που προωθεί ο Οργανισμός Εργατικής Εστίας, ιδιαίτερα σε μη τουριστικές και περιθωριοποιημένες περιοχές, ενισχύει τον τοπικό τουρισμό, την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη, ενισχύει τα εισοδήματα των τοπικών κοινωνιών μέσω της καλύτερης αξιοποίησης των τοπικών προϊόντων, της ενοικίασης καταλυμάτων και άλλων υπηρεσιών.

Το **2005**, για πρώτη φορά χορηγείται η παροχή του Κοινωνικού Τουρισμού **χωρίς όριο εισοδήματος** (οικονομικό πλαφόν), σε **μακροχρόνιους ανέργους επιδοτούμενους από τον ΟΑΕΔ**, καθώς και στις **άγαμες μητέρες**, δικαιούχους των παροχών του Οργανισμού Εργατικής Εστίας. Επίσης, αυξήθηκε το εισοδηματικό όριο μεταξύ 7,5 – 8 % για την ένταξη περισσότερων δικαιούχων στο πρόγραμμα Κοινωνικού Τουρισμού.

1. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Με τον Κοινωνικό Τουρισμό οι διακοπές γίνονται αγαθό για όλους, ιδίως τους χαμηλόμισθους εργαζόμενους, τους χαμηλοσυνταξιούχους, τους επιδοτούμενους ανέργους και μακροχρόνια ανέργους, τους πολύτεκνους, τις άγαμες μητέρες και τα άτομα με αναπηρίες.

Το **2003 και 2004** εκδόθηκαν **570.000** δελτία κοινωνικού τουρισμού και το ύψος της δαπάνης ανήλθε στα **32.961.096,88 €**

Το **2005** εγκρίθηκε η έκδοση **320.000** δελτίων για όλη την Ελλάδα δαπάνης **28.173.147,66 €**

2. ΘΕΡΙΝΟ ΕΚΔΡΟΜΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Για τα έτη **2003 και 2004** οι δικαιούχοι των θερινών οργανωμένων εκδρομών ήταν **79.420** και το ύψος της δαπάνης ανήλθε στα **16.539.454 €**

Το **2005** το πρόγραμμα απευθύνεται σε **42.500** δικαιούχους και η δαπάνη του υπολογίζεται σε **7.802.247€**

3. ΜΙΚΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

• Χειμερινό Εκδρομικό Πρόγραμμα

Για τα έτη **2003 και 2004** το πρόγραμμα εξυπηρέτησε **5.344** άτομα και η δαπάνη ανήλθε στα **544.234 €**

Το **2005** το πρόγραμμα εξυπηρέτησε **1.500** άτομα και το ύψος της δαπάνης ανήλθε στα **200.000€**

• Εαρινό Εκδρομικό Πρόγραμμα

Για τα έτη **2003 και 2004** το πρόγραμμα εξυπηρέτησε **6.464** άτομα- κυρίως συνταξιούχους- και η δαπάνη ανήλθε στα **740.500 €**

Το **2005** το πρόγραμμα θα εξυπηρετήσει **2.880** άτομα και το ύψος της δαπάνης θα ανέλθει στα **298.000€**

• Εναλλακτικός Τουρισμός

Για τα έτη **2003 και 2004** το πρόγραμμα εξυπηρέτησε **3.880** άτομα και η δαπάνη ανήλθε στα **463.000€**

Το **2005** το πρόγραμμα θα εξυπηρετήσει **1.200** άτομα και το ύψος της δαπάνης θα ανέλθει στα **127.000€**

• Πολιτιστικά Προγράμματα

➤ Θεατρικό Πρόγραμμα

Για τα έτη **2003 και 2004** διατέθηκαν **570.000** εισιτήρια θεάτρου και το ύψος της δαπάνης ανήλθε στα **6.872.346**

Το **2005** θα διατεθούν **420.000** εισιτήρια θεάτρου προϋπολογιζόμενης δαπάνης **5.300.000€**

➤ Πρόγραμμα Κινηματογράφου

Για τα έτη **2003 και 2004** διατέθηκαν **40.500** εισιτήρια κινηματογράφου και το ύψος της δαπάνης ανήλθε στα **198.214 €**
Το **2005** θα διατεθούν **30.000** εισιτήρια κινηματογράφου προϋπολογιζόμενης δαπάνης **150.000€**

➤ **Δελτία Αγοράς Βιβλίων**

Για τα έτη **2003 και 2004** διατέθηκαν **360.000** δελτία αγοράς βιβλίων και το ύψος της δαπάνης ανήλθε στα **4.841.366**

Το **2005** θα διατεθούν **199.500** δελτία αγοράς βιβλίων αξίας **2.992.500€**

Λογαριασμός Αγροτικής Εστίας

Σκοπός τους Λογαριασμού είναι η οργάνωση και εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού, εκδρομών, δωρεάν παροχή εισιτηρίων θεάτρων, δωρεάν παροχή βιβλίων καθώς και η συμμετοχή σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών άρχισε από το έτος 2003. Δικαιούχοι των παροχών του ΛΑΕ είναι οι συνταξιούχοι και οι ασφαλισμένοι του ΟΓΑ καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους. Οι συνταξιούχοι αγρότες και οι ανασφάλιστοι υπερήλικες του ΟΓΑ δεν καταβάλλουν εισφορά. Το 2003 από στα ανωτέρω προγράμματα συμμετείχαν **48.000** άτομα, το 2004 συμμετείχαν **120.000** άτομα και το 2005 αναμένεται να συμμετάσχουν πάνω από **195.000** άτομα.

Πρόγραμμα Κοινωνικού Τουρισμού του ΕΟΤ

Για πρώτη φορά θα εφαρμοστεί το 2005 προϋπολογισμού 6 εκατ.€, απευθύνεται σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες και δίνει ευρύτατη δυνατότητα επιλογών διακοπών (πρόγραμμα διακοπών 8 ημερών, πρόγραμμα για την Τρίτη ηλικία και πενθήμερες διακοπές).

-Προγράμματα Κατασκηνώσεων

ο *Κατασκηνωτικά προγράμματα για παιδιά και ενήλικες ΑΜΕΑ*

Σε συνεργασία με την Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Γονέων Κηδεμόνων Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (ΠΟΣΓΚΑΜΕΑ) υλοποιούνται κάθε έτος Κατασκηνωτικά Προγράμματα για παιδιά και ενήλικες Άτομα με Αναπηρίες. Ο αριθμός των ατόμων που παρακολούθησαν το κατασκηνωτικό πρόγραμμα για το 2003 είναι **2.316** κατασκηνωτές και το 2004 έκλεισε με τη συμμετοχή **2.383** κατασκηνωτών.

ο *Παιδικές εξοχές – κατασκηνώσεις κρατικού προγράμματος*

Φιλοξενία παιδιών με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα, ατόμων με αναπηρίες, οικογενειών και ηλικιωμένων ατόμων. Λειτουργούν 32 κατασκηνώσεις οι οποίες το 2003 εξυπηρέτησαν **20.515** κατασκηνωτές (11.905 παιδιά, 2.520 άτομα με αναπηρίες, 1.320 άτομα οικογενειών και 4.770 ηλικιωμένοι). Το 2004 αυξήθηκαν οι θέσεις και εξυπηρετήθηκαν συνολικά **21.095** άτομα.

ο *Προγράμματα κατασκηνώσεων και λουτροθεραπείας για άτομα Γ' ηλικίας*

Υλοποίηση κάθε έτος προγραμμάτων κατασκηνώσεων και λουτροθεραπείας για άτομα Γ' ηλικίας σε όλη τη χώρα, από Ιούνιο έως Οκτώβριο, διάρκειας 10 ημερών για κάθε ηλικιωμένο άτομο. Τη διετία 2003-2004 εξυπηρετήθηκαν **4.770** άτομα ετησίως από το κατασκηνωτικό πρόγραμμα, ενώ στο πρόγραμμα λουτροθεραπείας φιλοξενήθηκαν κατά μέσο όρο **9.870** άτομα ετησίως.

-Προγράμματα Θεραπευτικού Τουρισμού

Το ΙΚΑ εφαρμόζει πρόγραμμα θεραπευτικού κοινωνικού τουρισμού για τους χαμηλοσυνταξιούχους του που έχουν ανάγκη λουτροθεραπείας. Το 2003 έκαναν χρήση του προγράμματος **12.015** συνταξιούχοι με 8.180 συνοδούς δαπάνης 6.941.265€ ενώ το 2004 έκαναν χρήση του προγράμματος **13.500** συνταξιούχοι με 8.060 συνοδούς δαπάνης 7.890.000€

-Βιβλιοθήκες-Βιβλιοαυτοκίνητα-Δημόσια Κέντρα Πληροφόρησης-Εκπαιδευτική Ραδιοτηλεόραση

Οι 46 υπάρχουσες δημόσιες βιβλιοθήκες καλύπτουν τις ανάγκες πληροφόρησης μεγάλου μέρους της επικράτειας διασκορπισμένες στους περισσότερους Νομούς της χώρας. Ιδιαίτερη

σημασία έχει η εξυπηρέτηση των ερευνητών και των κατοίκων της τοπικής κοινωνίας, των μαθητών και των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας γενικότερα. Οι σχολικές μονάδες των περιοχών που καλύπτουν οι δημόσιες βιβλιοθήκες ανέρχονται σε πάνω από 5.500 με αριθμό ωφελούμενων μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης περί τις 500.000. Ο αριθμός ατόμων που έκαναν χρήση των υπηρεσιών αυτών κατά το 2004 ανήλθε στις **300.000**. Οι 29 από τις δημόσιες βιβλιοθήκες έχουν εκτεταμένη ακτίνα ευθύνης και χρησιμοποιούν ως μέσο κάλυψης των αναγκών των απομακρυσμένων περιοχών τα **βιβλιοαυτοκίνητα**. Αυτά εξυπηρέτησαν **127.938** μαθητές, εκπαιδευτικούς και άλλους πολίτες το 2003 και **131.164** άτομα το 2004, σε όλη τη χώρα.

Ολοκληρώθηκε μέσα στο 2004 η δημιουργία **40 Δημόσιων Κέντρων Πληροφόρησης** στις δημόσιες βιβλιοθήκες (σύνδεση με διαδίκτυο) με ευχέρεια εξυπηρέτησης πολιτών απομακρυσμένων περιοχών και ήδη από το φθινόπωρο του 2004 λειτούργησαν 3 κέντρα. Απομένει η ολοκλήρωση του έργου σε 5 βιβλιοθήκες μέσα στο 2005.

Οι ήδη υπάρχουσες **499 σχολικές βιβλιοθήκες** (ιδίως σε μικρούς και απομονωμένους δήμους) είναι ανοικτές στην τοπική κοινότητα και συμβάλουν στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, αφού έχουν γίνει και χώροι πολιτιστικών και κοινωνικών εκδηλώσεων.

Με δεδομένη την εξάπλωση της ραδιοτηλεόρασης σε όλη την επικράτεια ακόμα και σε απομακρυσμένες περιοχές, στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής ραδιοτηλεόρασης το 2004 παρήχθησαν 45 εκπαιδευτικές ταινίες και μεταδόθηκαν 662 βιντεοταινίες.

-Πρόσβαση στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας

Δύο πολύ μεγάλες υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) και ο Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ) προσπαθούν να αναβαθμίσουν τις υπηρεσίες τους και να τις καταστήσουν όσο το δυνατό πιο προσβάσιμες σε όλους τους πολίτες και ιδιαίτερα στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Προς αυτή την κατεύθυνση η ΔΕΗ προβλέπει ειδικό τιμολόγιο πολυτέκνων με επιβάρυνση της ΔΕΗ 6.000.000€ ετησίως, μειωμένο αγροτικό τιμολόγιο που περιορίζεται στο 40% της τιμής των λοιπών τιμολογίων και τιμολογεί με χαμηλότερο κόστος τις καταναλώσεις των πελατών της Νησιωτικής Χώρας, παρόλο που το κόστος της κλινοβατάρας που παράγεται στους τοπικούς σταθμούς των νησιών είναι υψηλό.

Ο ΟΤΕ προσφέρει χαμηλό τηλεφωνικό τιμολόγιο και ειδικές οικονομικές διευκολύνσεις σε τυφλούς συνδρομητές, σε άτομα με βαριά κινητική αναπηρία, σε νεφροπαθείς και σε άτομα με αναπηρία άνω του 67%. Επιπλέον, υποστηρίζει τεχνικά το σύστημα «Τηλεβοήθεια στο σπίτι» που αφορά παροχή δυνατότητας άμεσης κλήσης του ΟΤΕ για βοήθεια από κοινωνικά ευαίσθητα άτομα. Διαθέτει κέντρο εξυπηρέτησης ατόμων με προβλήματα ακοής και προσφέρει ειδικές τηλεφωνικές συσκευές σε ΑμεΑ. Επίσης, ο ΟΤΕ μεριμνά και για την προσβασιμότητα των ΑμεΑ εγκαθιστώντας ειδικά καρτοτηλέφωνα σε δημόσιους χώρους και προσφέροντας ειδικές ευκολίες προσβασιμότητας στα κτίρια και καταστήματα του ΟΤΕ. Εκτός από τα άτομα με αναπηρίες ο ΟΤΕ παρέχει οικονομικές διευκολύνσεις σε συνταξιούχους 65 ετών και άνω και σε φοιτητές.

-Προγράμματα Μαζικού Αθλητισμού

Τέλος στον τομέα του **αθλητισμού** η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού έχει ξεκινήσει από το 1983 μια σειρά προγραμμάτων με την ονομασία **Μαζικός Λαϊκός Αθλητισμός** ή αλλιώς **Άθληση για όλους**. Τα προγράμματα αυτά υλοποιούνται σε όλους σχεδόν τους Δήμους και τις Κοινότητες της χώρας και πραγματοποιούνται σε ελεύθερους χώρους αναψυχής, πάρκα, παιδότοπους, αθλητικά κέντρα κ.α. Υλοποιούνται **α.γενικά προγράμματα** όπως άσκηση στην προσχολική-παιδική-εφηβική-τρτηή ηλικία, εργασιακός-στρατιωτικός-πανεπιστημιακός αθλητισμός κ.α **β.ειδικά προγράμματα** όπως άσκηση ΑμεΑ, φυλακισμένων, απεξαρτημένων, παλιννοστούντων, τσιγγάνων κ.α (αναλυτικότερη αναφορά σε στόχο 3,σελ. 43) **γ. καινοτόμα προγράμματα** όπως πεζοπορίες, ποδηλασία, ορειβασία για άτομα κάθε ηλικίας και **δ. πρότυπα προγράμματα** για άτομα καρδιοπαθή, νεφροπαθή κ.α που χρειάζονται για την άσκηση εξειδικευμένο προσωπικό. Το 2002 και 2003 παρατηρήθηκαν δύο προβλήματα στην υλοποίηση των προγραμμάτων : μειωμένη συμμετοχή των φορέων και

καθυστερημένη έναρξη των προγραμμάτων. Αιτίες των προβλημάτων θεωρούνται η συσσώρευση οφειλών της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού (ΓΓΑ) προς τους ΟΤΑ, η διαδικασία πρόσληψης των πτυχιούχων φυσικής αγωγής και η καθυστερημένη αποστολή των εγκρίσεων που μετέφερε χρονικά και όλες τις προβλεπόμενες διαδικασίες πρόσληψης και έναρξης των προγραμμάτων. Στις άμεσες προτεραιότητες της ΓΓΑ έχει τεθεί η επίλυση των ανωτέρω προβλημάτων και προωθούνται διορθωτικές και βελτιωτικές παρεμβάσεις για την ομαλότερη λειτουργία των προγραμμάτων.

-Κάρτα Πολιτισμού

Δίδεται σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (ΚΑΠΗ, Πολύτεκνους, ΑμεΑ, μακροχρόνια ανέργους, Απεξαρτημένα άτομα, ψυχικά ασθενείς του προγράμματος από-ιδρυματοποίησης, παλιννοστούντες, μεταξύ άλλων) και επιτρέπουν δωρεάν είσοδο σε αρχαιολογικούς χώρους και δημόσιους πολιτιστικούς φορείς ή έκπτωση σε δραστηριότητες συνεργαζόμενων ιδιωτικών πολιτιστικών φορέων. Ο θεσμός ξεκίνησε με 9.017 δικαιούχους το 2003, ενώ το 2004 ο αριθμός δικαιούχων ήταν **62.771** άτομα. Η ενέργεια συνεχίζεται το 2005 (μέχρι στιγμής έχουν δοθεί 80.000 κάρτες) και προβλέπεται διεύρυνση τόσο των συνεργαζόμενων φορέων όσο και των ομάδων δικαιούχων.

Προγράμματα Πολιτισμού

Προγράμματα για Τσιγγάνους:

Αναλυτική αναφορά σε στόχο 3, σελ. 44 (Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για Τσιγγάνους)

Προγράμματα για παλιννοστούντες:

Σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση και πολιτιστικούς φορείς του κέντρου και της περιφέρειας πραγματοποιήθηκαν προγράμματα σε 5 περιοχές της χώρας με ωφελούμενα άτομα περίπου 200. Σε ξεναγήσεις σε μουσεία συμμετείχαν 1.700 παλιννοστούντες από 9 Δήμους της χώρας. Οργανώθηκε ομαδική έκθεση παλιννοστούντων καλλιτεχνών. Στις δράσεις αυτές δόθηκε έμφαση στη γνωριμία της ομάδας με τον Ελληνικό πολιτισμό και στη γνωριμία των υπόλοιπων Ελλήνων με την ιστορία και την ιδιαίτερη πολιτισμική έκφραση των ανθρώπων της ομάδας στόχου.

Εκδηλώσεις για την κοινωνική ένταξη απεξαρτημένων ατόμων:

Οργανώθηκαν 2 ομαδικές εκθέσεις εικαστικών με τη συμμετοχή μελών 3 θεραπευτικών κοινοτήτων, 5 εκθέσεις φωτογραφίας της κοινότητας 18ΑΝΩ και διενεργήθηκαν εκπαιδευτικές ξεναγήσεις σε 4 μουσεία. Ωφελούμενα άτομα 100.

Προγράμματα για Άτομα με αναπηρίες:

Πραγματοποιήθηκαν σε 12 περιοχές της Αθήνας 16 εκπαιδευτικά προγράμματα και σε 20 περιοχές της περιφέρειας 77 εκπαιδευτικά προγράμματα σε συνεργασία με μουσεία και χώρους πολιτισμικής αναφοράς. Στόχος ήταν η ένταξη και συμμετοχή των ατόμων αυτών στη σύγχρονη πολιτισμική ζωή με παράλληλη ανάπτυξη της πολιτισμικής τους έκφρασης. Παράλληλα οργανώθηκαν εκπαιδευτικές ξεναγήσεις σε μουσεία και χώρους πολιτισμικής αναφοράς, συνέδριο για την προσβασιμότητα των ΑμεΑ, επιμορφωτικό σεμινάριο ευαισθητοποίησης για δημοσίους υπαλλήλους σε θέματα που αφορούν άτομα με αναπηρία, μεταξύ άλλων. Υπολογίζονται ως ωφελούμενα από τη δράση αυτή περί τα 3.000 άτομα με αναπηρία.

-Παροχή νομικής βοήθειας για πολίτες χαμηλού εισοδήματος

Με το Ν. 3226/4-2-04 οργανώθηκε πλήρες σύστημα νομικής βοήθειας προς τους πολίτες χαμηλού εισοδήματος καλύπτοντας όχι μόνο ποινικές υποθέσεις- όπως ίσχυε από το 1999- αλλά και αστικές. Μηνιαίως **100-150** πολίτες κάνουν χρήση αυτού του δικαιώματος

Στόχος 2. Πρόληψη του κινδύνου αποκλεισμού

Α. Γενικές Δράσεις

-Ινστιτούτο Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης (ΙΚΠΑ, πρώην ΕΣΥΚΦ)

Κύριος στόχος της μετεξέλιξης Εθνικού Συμβουλίου Κοινωνικής Φροντίδας (ΕΣΥΚΦ) σε Ινστιτούτο Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης (ΙΚΠΑ) είναι η δημιουργία ενός φορέα - επιστημονικού εργαλείου στη διάθεση της εκάστοτε κυβέρνησης για τη χάραξη προνοιακής πολιτικής. Έχει ευρύ γνωμοδοτικό ρόλο, προσφέρει το πλαίσιο για την ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου, αναπτύσσει την επιστημονική έρευνα στον χώρο της Πρόνοιας, τηρεί το Εθνικό Μητρώο Υιοθεσιών κλπ. Ως ΕΣΥΚΦ άρχισε να λειτουργεί ουσιαστικά από το φθινόπωρο του 2004. Τα έτη 2003 και 2004 ήταν έτη οργάνωσής του. Παρόλα αυτά και παρά τους περιορισμένους πόρους προετοιμάστηκαν και σε ένα βαθμό πραγματοποιήθηκαν αρκετές ενέργειες στο πλαίσιο του ρόλου του. Εξέδωσε γνωμοδοτήσεις για 23 φορείς με σκοπό την ειδική πιστοποίηση Ν.Π.Ι.Δ κοινωνικής φροντίδας και 24 γνωμοδοτήσεις για φορείς που επιθυμούν να διενεργήσουν εράνους μακράς διάρκειας. Επιπλέον, υλοποιεί μέσω του Κ.Ε.Κ ΙΚΠΑ προγράμματα κατάρτισης εργαζομένων με σύνολο ωφελουμένων από το 2003 έως σήμερα 323 άτομα και προωθεί την οικοτεχνική δραστηριότητα με σκοπό την οικονομική ενίσχυση της αγροτικής οικογένειας

Εκτός των ανωτέρω το ΙΚΠΑ συμμετέχει στο διακρατικό σχέδιο ««Μαθαίνοντας από τις Οικογένειες στην Ευρώπη: Πολιτικές και Πρακτικές Καταπολέμησης του Κοινωνικού Αποκλεισμού σε Οικογένειες με Μικρά Παιδιά» καθώς και σε ένα έργο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Equal ως συντονιστής. Το ΙΚΠΑ προσφέρει στήριξη και συμμετέχει στη διάδοση και ανάπτυξη των καινοτόμων προγραμμάτων Home-Start, που αφορούν τη στήριξη οικογενειών με παιδιά προσχολικής ηλικίας, μέσω της οργάνωσης τοπικών δικτύων εθελοντών. Ήδη λειτουργεί το πρώτο πρόγραμμα.

Το ποσό επιχορήγησής του από διάφορες πηγές ήταν 1.627.999 € για το 2003, ενώ για το 2004 το ποσό ανήλθε στο ύψος των 5.117.905 €.

-Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (ΕΚΑΚΒ)

Το **ΕΚΑΚΒ** απευθύνεται σε άτομα, οικογένειες και ομάδες που αντιμετωπίζουν ή κινδυνεύουν άμεσα να βρεθούν σε κατάσταση συναισθηματικής κρίσης ή έκτακτης ανάγκης ή κοινωνικού αποκλεισμού και δεν μπορούν να διαχειριστούν το πρόβλημά τους ή να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες διαβίωσης ή βρίσκονται σε αδυναμία να αξιοποιήσουν τις παρεχόμενες προνοιακές υπηρεσίες και παροχές. Μεταξύ των άλλων παρέχει συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη, πληροφορίες για θέματα πρόνοιας και κοινωνικής αλληλεγγύης και προσωρινή φιλοξενία από άρτια καταρτισμένο προσωπικό (ψυχολόγοι, νοσηλευτές, παιδαγωγοί κοινωνικοί λειτουργοί κ.α). Το ΕΚΑΚΒ διαθέτει σήμερα **τέσσερις** Ξενώνες προσωρινής φιλοξενίας για θύματα trafficking (ένα στην Αθήνα και ένα στη Θεσσαλονίκη), **ένα** Ξενώνα φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών στην Αθήνα και **δέκα** Κέντρα Κοινωνικής Στήριξης (ΚΚΣ - 8 στην Αθήνα και 2 στη Θεσσαλονίκη). Προγραμματίζεται η λειτουργία **πέντε** ακόμη Ξενώνων (ο ένας στην Θεσσαλονίκη), όταν αυτό καταστεί δυνατό από πλευράς στελέχωσης μέσω διαγωνισμού του ΑΣΕΠ. Στο ΕΚΑΚΒ λειτουργεί τηλεφωνική γραμμή (SOS 197) η οποία απευθύνεται σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, όπως τα παραμελημένα ή κακοποιημένα παιδιά, τις γυναίκες θύματα βίας, τους άστεγους ανηλίκους, τους υπερήλικες κλπ. Η λειτουργία της επεκτάθηκε ήδη όλο το εικοσιτετράωρο και όλες τις ημέρες της εβδομάδας.

-Δίκτυο Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών

Βασικοί στόχοι του Δικτύου είναι η παροχή εξειδικευμένων πρωτοβάθμιων κοινωνικών υποστηρικτικών υπηρεσιών, με βάση την εξατομικευμένη προσέγγιση και τη διασύνδεση των εξυπηρετούμενων με τις δομές προώθησης στην απασχόληση, καθώς επίσης και την παρακολούθηση και υποστήριξη των επωφελουμένων μετά την ολοκλήρωση των προγραμμάτων. Ένας από τους κύριους άξονες του Δικτύου Κοινωνικών Υπηρεσιών είναι η αυτόνομη λειτουργία των υποστηρικτικών υπηρεσιών, οι οποίες ουσιαστικά αποτελούν

υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας για την καταπολέμηση του άμεσου ή έμμεσου αποκλεισμού από την αγορά εργασίας. Το Δίκτυο είναι η υλοποίηση του Μέτρου 3.1 του Ε.Π. «Υγεία-Πρόνοια» του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (2000-2006). Το έργο υλοποιείται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και υπάρχει συνεργασία των Γραφείων με όλους τους τοπικούς φορείς (ΟΑΕΔ, ΜΚΟ, Φορείς Πρόνοιας, Νομαρχίες, Επαγγελματικά Επιμελητήρια, Κέντρα Κατάρτισης, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας). Το Δίκτυο Παροχής Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών μέχρι 31/03/2005 αποτελείται από **91** Γραφεία Παροχής Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών τα οποία δραστηριοποιούνται σε όλη τη χώρα. Τα Γραφεία από 1/03/2003 έως 31/03/2005 έχουν εξυπηρετήσει **34.308** άτομα. Οι ποσοτικοί στόχοι που έχουν τεθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υγεία-Πρόνοια» 2000-2006 αφορούν την εξυπηρέτηση **55.000** ατόμων μέχρι τη λήξη του προγράμματος. Το μέχρι σήμερα ποσό που έχει δαπανηθεί για το Μέτρο 3.1 ανέρχεται περίπου 3.000.000 € το οποίο είναι κατά 75% χρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους. Το πρόγραμμα είναι σε εξέλιξη και αναμένεται να ενταχθούν ακόμα περίπου 25 με 30 Δικαιούχοι (Δήμοι/ Δημοτικές Επιχειρήσεις). Τα προβλήματα που έχουν έως σήμερα παρουσιαστεί αφορούν κατά κύριο λόγο τις δυνατότητες των Τελικών Δικαιούχων, οι οποίες στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι Δήμοι/ Δημοτικές Επιχειρήσεις, να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του έργου.

B. Αντιμέτωπιση του ψηφιακού χάσματος και του ηλεκτρονικού αποκλεισμού

- Μέχρι σήμερα σχεδόν όλα τα σχολεία (α/ βάθμιας και β/βάθμιας εκπαίδευσης) έχουν τουλάχιστον ένα **εργαστήριο πληροφορικής**. Κατά τη διετία 2003-2004 ολοκληρώθηκε ο εξοπλισμός **1.038** εργαστηρίων σε σχολεία β/βάθμιας εκπαίδευσης με **12.006** ηλεκτρονικούς υπολογιστές και **5.081** εργαστηρίων σε αντίστοιχο αριθμός σχολείων της α/βάθμιας με **5.343** υπολογιστές. Το 2004 οι Η/Υ στα σχολεία της α/ βάθμιας και β/βάθμιας εκπαίδευσης ανέρχονται σε 78.840 έναντι 43.789 το 2002. Από τον Ιούνιο του 2005 έως τον Οκτώβριο του 2005 θα εγκατασταθούν εργαστήρια σε 307 δημοτικά σχολεία με 1.491 ηλεκτρονικούς υπολογιστές συνολικά. Επίσης μέχρι το τέλος του 2006 θα εξοπλιστούν με δικός τους εργαστήριο πληροφορικής (περίπου 2.600 Η/Υ) 230 σχολεία β/βάθμιας εκπαίδευσης, τα οποία μέχρι σήμερα εξυπηρετούνται ως συστεγαζόμενα με άλλα σχολεία ή με άλλους τρόπους.
- Το **Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο** εξυπηρετεί πλέον σήμερα όλες τις σχολικές και διοικητικές μονάδες της α/ βάθμιας και β/βάθμιας εκπαίδευσης με δικτυωμένα **12.607** σχολεία, 2.310 διοικητικές μονάδες και 42.232 εκπαιδευτικούς. Είναι το μεγαλύτερο δημόσιο δίκτυο στη χώρα προσφέροντας κλειστό εκπαιδευτικό ενδοδίκτυο, χρήση εναλλακτικών τεχνολογιών πρόσβασης (ευρυζωνικότητα), ανάπτυξη και λειτουργία προηγμένων τεχνολογικών υποδομών, τεχνική υποστήριξη και εκπαίδευση χρηστών.
- **Εξοπλισμός Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής (ΣΜΕΑ)** Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης καθώς και των Κέντρων Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΚΔΑΥ) με υπολογιστικά ,δικτυακά και οπτικοακουστικά συστήματα με στόχο την πληρέστερη ένταξη παιδιών με μειονεξίες στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η υλοποίηση του έργου εξοπλισμού των ΣΜΕΑ είναι σε εξέλιξη και έχουν δαπανηθεί μέχρι στιγμής 766.287 €. Έχουν εξοπλισθεί περίπου **93 ΣΜΕΑ**. Έχουν εξοπλισθεί περίπου **22 ΚΔΑΥ**, που ως έργα εντάσσονται στον εξοπλισμό και δικτύωση της Α΄-βάθμιας και Β΄-βάθμιας εκπαίδευσης. Ο εξοπλισμός άρχισε από το 2003.
- Έχουν παραχθεί **70 εκπαιδευτικά λογισμικά** δαπάνης ύψους 2.054.640€. Τα λογισμικά αυτά αφορούν το γενικό πληθυσμό αλλά έχουν προδιαγραφές για ΑμεΑ. Στόχος για το 2006 είναι **96 εκπαιδευτικά λογισμικά** ανάμεσα στα οποία προβλέπεται η υλοποίηση του έργου «Ψηφιακό Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο και Λογισμικό ειδικά για Αμεα» προϋπολογισμού 3.000.000€

- **Επιμόρφωση εκπαιδευτικών** στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Έχουν καταρτιστεί τουλάχιστον **74.000 εκπαιδευτές σε ΤΠΕ** και αναμένονται άλλοι περίπου 9.000 εντός τους 2005. Δαπάνες: 46.032.253€.
- **Οργάνωση και Διάχυση Ψηφιακών Γεωγραφικών Πληροφοριών του Αγροτικού Τομέα (ΚτΠ)**. Με το έργο αυτό, που εγκρίθηκε το 2003 και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως τα τέλη 2006, θα δημιουργηθεί ένα γεωγραφικό πληροφοριακό σύστημα για τη διάχυση της γεωπληροφορίας αυξάνοντας το ποσοστό των ψηφιακών δεδομένων που θα διατίθεται στο κοινό από 70% που είναι σήμερα σε 95% και μάλιστα μέσω δικτύου. Ο προϋπολογισμός του έργου είναι 7.000.000€ και μέχρι στιγμής έχει πραγματοποιηθεί δαπάνη ύψους 36.000€.
- **«Ηλεκτρονική Οργάνωση και Διάχυση των Αποτελεσμάτων Αγροτικής Έρευνας και Τεχνολογίας» (ΚτΠ)**. Το έργο αυτό, προϋπολογισμού 1.467.000€, το οποίο ξεκίνησε το 2003 και αναμένεται να περατωθεί το 2006, έχει σκοπό την πρόσβαση των πλέον απομονωμένων περιοχών σε ερευνητικές και επιστημονικές μελέτες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, πεπραγμένα συνεδρίων και ημερίδων, περιοδικά κ.α. Μέχρι τώρα οι δαπάνες ανέρχονται στα 30.241 € και υπολογίζεται ότι οι επωφελούμενοι χρήστες μόλις ολοκληρωθεί το έργο θα είναι 2000 άτομα.

Για την επόμενη διετία προβλέπονται :

-Μια νέα δράση με τίτλο «Δράσεις απευθείας ενίσχυσης πολυδραστήριων αγροτών (10.000) και αλιέων (1000) για τη χρήση νέων τεχνολογιών πληροφορικής» αναμένεται να υλοποιηθεί το 2005-2006 στο πλαίσιο του Ε.Π «Κοινωνία της Πληροφορίας» προϋπολογισμού 15.500.000€.

-Αναμένεται στο πλαίσιο της ΚτΠ να υλοποιηθεί το έργο «Υποστήριξη των αναγκών πρόσβασης των Αμεα σε τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και υπηρεσίες πληροφόρησης», προϋπολογισμού 5 εκατ. €

-Μέχρι το 2006 υπολογίζεται ότι θα έχουν υλοποιηθεί στο πλαίσιο ΚτΠ τα έργα (α). «Υποστήριξη οπτικά μειονεκτούντων ατόμων μέσω εφαρμογών ΤΠΕ στο ΚΕΑΤ (Κέντρο Εκπαίδευσης και αποκατάστασης τυφλών)» προϋπολογισμού 427.986€ (β). «Ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος ταξινόμησης και αξιολόγησης αναπηριών για τη χορήγηση κάρτας λειτουργικότητας», προϋπολογισμού 289.100€ και (γ). «Σύστημα καταγραφής και μηχανογραφικής υποστήριξης του συντονιστικού εθνικού κέντρου άμεσης κοινωνικής βοήθειας», προϋπολογισμού 186.794€

- Μέχρι το 2006 θα υλοποιηθεί το έργο «Πρόσβαση Αμεα στις υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης» και αφορά την πρόσβαση των Αμεα στις υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης με χρήση κατάλληλου λογισμικού και καινοτόμων εργαλείων που ενσωματώνουν οδηγίες, κανόνες και καλές πρακτικές προσβασιμότητας προϋπολογισμού 3.000.000€.

-Το νέο σχολικό έτος προβλέπεται η επιμόρφωση 400 επιμορφωτών Β' επιπέδου και 1.500 επιμορφούμενων εκπαιδευτικών, καθώς και ειδική επιμόρφωση 10.000 εκπαιδευτικών Τεχνικών Ειδικοτήτων στη χρήση εκπαιδευτικών λογισμικών (που θα παραχθούν από το ίδιο έργο).

- Προβλέπεται περαιτέρω ανάπτυξη ευρυζωνικών υποδομών σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο πλήθος σχολείων και η αξιοποίηση των μητροπολιτικών δικτύων οπτικών ινών που πρόκειται να κατασκευαστούν στα επόμενα δύο χρόνια από τους Δήμους.

-Έχει προγραμματισθεί η έναρξη από το Μάρτιο 2005 προγράμματος εκπαίδευσης ενηλίκων στην πληροφορική σε όλους τους νομούς της χώρας. Μέχρι τέλος 2006 θα εκπαιδευθούν 46.000 πολίτες, 18 ετών και άνω (ΕΠΕΑΕΚ).

Γ. Αρωγή στην Οικογένεια

-Ολοήμερα Σχολεία

Μέχρι το Μάρτιο 2005 λειτουργούν **3.788** τμήματα ολοήμερων δημοτικών και **1.780** ολοήμερων νηπιαγωγείων με στόχο το 2006 να λειτουργούν συνολικά 6.985 τμήματα σε

ολοήμερα σχολεία. Ο προϋπολογισμός είναι 115,6 εκ. € και μέχρι το Μάρτιο του 2005 έχουν δαπανηθεί 64,6 εκ. €. Ο θεσμός θα συνεχισθεί και θα επεκταθεί διότι υπάρχει μεγάλη ζήτηση από πλευράς γονέων, καθώς εξασφαλίζει δημιουργική απασχόληση παιδιών έως τις 16.00 και διευκολύνει την πρόσβαση στην απασχόληση των γονέων (κυρίως των μητέρων). Χαρακτηριστικό είναι ότι το Υπουργείο Παιδείας το 2004 προχώρησε στην έγκριση όλων των αιτήσεων που είχαν υποβληθεί για την αύξηση των ολοήμερων σχολείων (περίπου 850).

-Βρεφονηπιακοί σταθμοί –Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ (Γ' ΚΠΣ), έως τον Μάρτιο του 2005 έχουν δημιουργηθεί **120** βρεφονηπιακοί, βρεφικοί και παιδικοί σταθμοί και **88** Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με συνολικό αριθμό ωφελούμενων **5206** άτομα. Επίσης, μέσω του Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» (Γ' ΚΠΣ) έχουν δημιουργηθεί **12** βρεφονηπιακοί, **2** παιδικοί σταθμοί καθώς και **14** Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών και συνεχίζεται η λειτουργία **174** Δομών Φύλαξης παιδιών οι οποίες δημιουργήθηκαν από το Β' ΚΠΣ.

Ο Οργανισμός Εργατικής Εστίας διαθέτει **22** βρεφονηπιακούς σταθμούς και **κάθε σχολική χρονιά** φιλοξενούνται δωρεάν περισσότερα από **1.300** βρέφη και νήπια με κριτήρια κοινωνικά και οικονομικά (παιδιά πολυτέκνων, ορφανά, παιδιά μονογονεϊκών οικογενειών, αναπήρων, παιδιά με γονείς χαμηλού εισοδήματος) με στόχο την υποστήριξη της ελληνικής οικογένειας. Οι λειτουργικές δαπάνες κυμαίνονται μεταξύ **850.000 και 1.200.000 €**.

-Ιδρυματική Φροντίδα Παιδιών

Οι Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας των οικείων Δ.Υ.ΠΕ (πρώην Πε.Σ.Υ.Π.) έχουν ως σκοπό την περίθαλψη, μόρφωση και επαγγελματική εκπαίδευση των παιδιών που αποδεδειγμένα είναι απροστάτευτα και στερούνται οικογενειακής φροντίδας. Τη διετία 2003-2004 φιλοξενήθηκαν περίπου **700** παιδιά ετησίως σε 13 Κέντρα Παιδικής Μέριμνας και 6 Παιδοπόλεις. Οι δαπάνες λειτουργίας καλύπτονται από εθνικούς πόρους.

Επίσης, για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών η Μονάδα Κοινωνικής Φροντίδας "Αναρρωτήριο Πεντέλης" του Β' Δ.Υ.ΠΕ. (πρώην Πε.Σ.Υ.Π.) Αττικής παρέχει φιλοξενία παιδιών προσχολικής ηλικίας με κοινωνικοοικονομικά προβλήματα μέχρι την κοινωνική αποκατάστασή του με την αναδοχή, την υιοθεσία ή την επανένταξή τους στο οικογενειακό περιβάλλον. Στη διετία 2003-2004 φιλοξενήθηκαν **32** παιδιά ετησίως. Ανάλογες υπηρεσίες παρέχονται από 45 Μ.Κ.Ο.

-Προστασία βρεφών και μητέρων

Σκοπός είναι γενικά η μέριμνα των βρεφών που στερούνται ομαλού οικογενειακού περιβάλλοντος, μέχρι προσαρμογής αυτών σε περιβάλλον που εγγυάται την καλύτερη δυνατή ανάπτυξή τους (τοποθέτηση σε ανάδοχη οικογένεια ή υιοθεσία), καθώς επίσης και η προστασία της άγαμης μητέρας μέχρι της κοινωνικής προσαρμογής της. Οι υπηρεσίες προστασίας των βρεφών και των μητέρων παρέχονται από εξουσιοδοτημένες αποκεντρωμένες μονάδες κοινωνικής φροντίδας που εποπτεύει το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και ανήκουν στα Περιφερειακά Συστήματα Υγείας και Πρόνοιας (π.χ. το Κέντρο Βρεφών Η ΜΗΤΕΡΑ). Επίσης παρέχονται από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) κατόπιν πιστοποίησης και άδειας ίδρυσης και λειτουργίας τους.»

Στο Κέντρο Βρεφών «Η ΜΗΤΕΡΑ» για τη διετία 2003-2004 φιλοξενήθηκαν ετησίως **106** παιδιά. Ανάλογες υπηρεσίες παρέχονται και από Μ.Κ.Ο.

ΑΜΕΑ

-Βρεφονηπιακοί Σταθμοί και Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για Παιδιά ΑμεΑ

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ (Γ' ΚΠΣ), έως το Μάρτιο του 2005 έχουν δημιουργηθεί **31** Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά Αμεα καθώς και **2** βρεφονηπιακοί σταθμοί για Αμεα με συνολικό αριθμό ωφελούμενων **886** άτομα. Επίσης, μέσω του Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» έχουν δημιουργηθεί **3** Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών ΑμεΑ και συνεχίζεται η λειτουργία άλλων **3** οι οποίες δημιουργήθηκαν από το Β'

ΚΠΣ με συνολικό αριθμό ωφελούμενων **145** παιδιά συνολικής δαπάνης 850.964€ έως 30-3-05 επιτυγχάνοντας το στόχο που έχει τεθεί μέχρι το 2006.

-Πρόγραμμα σταδιακής επανένταξης των ΑμεΑ στην κοινωνικοοικονομική ζωή και προώθηση στην αυτόνομη διαβίωση – Από την κλειστή περίθαλψη σε ανοικτές δομές στήριξης και φροντίδας (αποϊδρυματοποίηση)

Στα πλαίσια της μεταρρύθμισης του υφιστάμενου μοντέλου από το προστατευτικό μοντέλο “κλειστής” περίθαλψης σε ιδρύματα (Ν.Π.Δ.Δ.), σε ανοικτές αποκεντρωμένες μικρές δομές στήριξης και φροντίδας μέσα στην κοινότητα, υλοποιούνται παρεμβάσεις οι οποίες στο πλαίσιο του Ε.Π. «Υγεία – Πρόνοια» 2000-2006, στοχεύουν : α) Στην κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρίες, που βρίσκονται σε προστατευτικό – κλειστό περιβάλλον φροντίδας σε ιδρύματα Ν.Π.Δ.Δ., με την ανάπτυξη εξατομικευμένων υποστηρικτικών παρεμβάσεων και με σεβασμό των δικαιωμάτων και των προσωπικών τους επιλογών και β) Στη στήριξη της ένταξής τους στην αγορά εργασίας και την ενίσχυση της αυτόνομης διαβίωσής τους.

Κατά τη διετία 2003-2004 τέθηκαν συνολικά σε λειτουργία **18** δομές αποϊδρυματοποίησης: (6 Προστατευόμενα Διαμερίσματα - 3^ο στάδιο αποασυλοποίησης, 7 προσομοιωμένες κατοικίες - 1^ο στάδιο αποασυλοποίησης, 4 Ξενώνες - 2^ο στάδιο αποασυλοποίησης, και 1 οικίσκος 4 κατοικιών) και έχουν αποϊδρυματοποιηθεί συνολικά **119** άτομα. Αναμένεται ως το τέλος του 2006 να έχουν λειτουργήσει επιπλέον **6** δομές και να αποϊδρυματοποιηθούν άλλα **29** άτομα. Στις Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας που υλοποιούν δράσεις αποϊδρυματοποίησης στα πλαίσια του Ε. Π. «Υγεία-Πρόνοια 2000-2006» παρατηρήθηκε σημαντικότερο πρόβλημα έλλειψης προσωπικού. Το Υπουργείο Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης κατέβαλε προσπάθεια μιας πρώτης αντιμετώπισης του προβλήματος με τη μείωση των χρονικών περιθωρίων της διαδικασίας πρόσληψης του προσωπικού και τη δυνατότητα πρόσληψης επικουρικού προσωπικού ορισμένου χρόνου (**αρθρ. 27 του Ν. 3293/2004 και αρθρ. 10 του Ν.3329/2005**). Επίσης κατά την πορεία υλοποίησης των δράσεων αποϊδρυματισμού, σε διάφορες περιφέρειες της χώρας, προέκυψε ότι η Ελληνική Κοινωνία δε διαθέτει ακόμα τον απαιτούμενο βαθμό ευαισθητοποίησης και υφίσταται ο κοινωνικός αποκλεισμός των ατόμων με αναπηρίες παρεμποδίζοντας την ενσωμάτωσή τους στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Προγράμματος ανέρχεται στο ποσό των € 10.270.000 (Κοινοτική Συμμετοχή € 7.700.000 και Εθνική Δημόσια Δαπάνη € 2.570.000) εκ των οποίων μέχρι σήμερα έχει προκηρυχθεί, εγκριθεί και δεσμευτεί για την υλοποίηση των έργων το ποσό των € 6.514.366, με το οποίο χρηματοδοτούνται πέντε ιδρύματα (Ανάδοχοι Φορείς Υλοποίησης) και ο Υποστηρικτικός Μηχανισμός του Προγράμματος.

Πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής

Επίσης, στο πλαίσιο της αποϊδρυματοποίησης υλοποιείται το Πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής και ψυχαγωγίας ΑμεΑ. σε εποπτευόμενους από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, προνοιακούς φορείς κλειστής και ανοικτής φροντίδας, σε 110 φορείς και συμμετέχουν **2.000** ΑμεΑ. Οι γυμναστές ανέρχονται στους 200. Το ετήσιο κόστος από το 2003 έτος έναρξης του Προγράμματος ανέρχεται σε € 900.000. Η χρηματοδότηση γίνεται από εθνικούς πόρους. Φορέας υλοποίησης του προγράμματος ορίστηκε η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρίες, ως η πλέον αντιπροσωπευτική οργάνωση ΑμεΑ.

-Κέντρα Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης για ΑΜΕΑ (ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ)

Συνεχίζεται η λειτουργία των **20** από τα **24** ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ που έχουν συνολικά ολοκληρωθεί σε αντίστοιχους νομούς της χώρας, με στόχο την παροχή ίσων ευκαιριών, την κοινωνική ένταξη και την αποφυγή της ιδρυματοποίησης των Ατόμων με Αναπηρίες μέσω υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής και συμβουλευτικής υποστήριξης, λειτουργικής αποκατάστασης, επαγγελματικού προσανατολισμού και κατάρτισης, καθώς και εκπαίδευσης, στήριξης της αυτόνομης διαβίωσης, ψυχαγωγίας και αθλητισμού. Για την πλήρη λειτουργία όλων των ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ προωθείται η ενίσχυση σε προσωπικό και η έκδοση των Οργανισμών τους. Δεν προβλέπεται η δημιουργία νέων ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ, αλλά η δημιουργία 16 Κέντρων Στήριξης ΑΜΕΑ, τα οποία θα παρέχουν παρεμφερείς υπηρεσίες σε μικρότερη κλίμακα, στα πλαίσια των ΠΕΠ του Γ' ΚΠΣ, σε περιοχές της χώρας που δεν υπάρχουν ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ

- Κέντρα Αποθεραπείας Φυσικής και Κοινωνικής Αποκατάστασης (ΚΑΦΚΑ)

Στη χώρα λειτουργούν 11 ιδρύματα Κ.Α.Φ.Κ.Α, με συνολική δυναμικότητα 900 κλινών, με σκοπό την παροχή υπηρεσιών Αποθεραπείας Φυσικής και Κοινωνικής Αποκατάστασης σε Άτομα με Αναπηρίες και των δύο φύλων, εσωτερικά ή εξωτερικά, ανεξαρτήτως ηλικίας και

Ο ετήσιος συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται σε περίπου 16 εκατ. Ευρώ Επιπλέον, κάθε Κ.Α.Φ.Κ.Α διαθέτει και Ξενώνα δυναμικότητας 50 κλινών που χρησιμοποιείται για τη σύντομη φιλοξενία ατόμων κατά τη διάρκεια αποθεραπείας τους. Τα Κ.Α.Φ.Κ.Α. μπορούν, επιπλέον, να εξυπηρετούν ανά έτος 2000 περίπου άτομα ως εξωτερικούς περιθαλπόμενους. Το σημαντικότερο πρόβλημα που εντοπίστηκε αναφορικά με την εύρυθμη λειτουργία των Κέντρων, αφορά την ανυπαρξία ικανού αριθμού ιδρυμάτων κοινωνικής φροντίδας για *χρόνιους* πάσχοντες που πρέπει να μεταφερθούν μετά τη θεραπεία τους, με αποτέλεσμα τα Κ.Α.Φ.Κ.Α. που αποτελούν από το σχεδιασμό τους μια *δομή βραχυπρόθεσμης παραμονής*, να εξυπηρετούν μονίμως περιθαλπόμενους με μακροχρόνια παραμονή σε αυτά λόγω έλλειψης ύπαρξης άλλου κατάλληλου ιδρύματος κοινωνικής φροντίδας το οποίο μπορεί να τους υποστηρίξει. Η δικτύωση των Κ.Α.Φ.Κ.Α. και η σύνδεση τους με τα υπόλοιπα ιδρύματα Ν.Π.Δ.Δ. της Χώρας του Τομέα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης αναμένεται ότι θα αναβαθμίσει συστηματικά τον ρόλο τους και την καθημερινή λειτουργία τους. Εντός της διετίας 2005-2006 προγραμματίζεται η λειτουργία 4 Κ.Α.Φ.Κ.Α σε περιοχές εκτός Αθηνών,

ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ

-Βοήθεια στο σπίτι

Το πρόγραμμα «*Βοήθεια στο Σπίτι*» αποσκοπεί στην κάλυψη των βασικών αναγκών κοινωνικής φροντίδας των ηλικιωμένων που δεν αυτοεξυπηρετούνται πλήρως και διαβιούν μοναχικά, καθώς και των ατόμων με αναπηρία. Μέσω του ΠΕΠ (Γ' ΚΠΣ) μέχρι 30-3-05 έχουν ιδρυθεί 801 δομές με συνολικό αριθμό ωφελομένων 40.060 άτομα. Παράλληλα συνεχίζεται η λειτουργία των υφιστάμενων 101 μονάδων μέσω ΚΑΠΗ οι οποίες εξυπηρετούν 9.500 άτομα περίπου ετησίως. Μέσω του Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» (Γ ΚΠΣ) συνεχίζεται η λειτουργία των 182 Δομών Κοινωνικής Μέριμνας (Βοήθεια στο Σπίτι) που είχαν συσταθεί μέσω του Β' ΚΠΣ. Για την υλοποίηση του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» παραχωρήθηκαν στους Δήμους 612 πολυμορφικά αυτοκίνητα, η προμήθεια των οποίων έγινε με δαπάνη του Υπουργείου Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης.

-Τηλεβοήθεια στο Σπίτι

Παράλληλα, μέσω του προγράμματος "*Τηλεβοήθεια στο Σπίτι*", δίδεται η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας ηλικιωμένων ατόμων που εξυπηρετούνται από το πρόγραμμα "*Βοήθεια στο Σπίτι*", με το συγγενικό ή φιλικό τους περιβάλλον, καθώς και με συγκεκριμένες υπηρεσίες άμεσης παρέμβασης. Ο αριθμός των εξυπηρετούμενων ατόμων είναι 400 άτομα περίπου.

-Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η)

Τα κέντρα αυτά έχουν ως αποστολή τη φιλοξενία, κατά την διάρκεια της ημέρας, ηλικιωμένων ατόμων μη δυνάμενων να αυτοεξυπηρετηθούν απόλυτα. Τα Κ.Η.Φ.Η. ιδρύονται και λειτουργούν από Δημοτικές Επιχειρήσεις, Διαδημοτικές Επιχειρήσεις, Ενώσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων, Φορείς Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, διασυνδέονται δε, σε λειτουργικό επίπεδο με ΚΑΠΗ που ενδεχομένως υπάρχουν στην ίδια περιοχή. Συνεργάζονται επίσης με τοπικούς φορείς που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες και εφαρμόζουν ανάλογα ή παρεμφερή προγράμματα, καθώς και με μονάδες υγείας. Στο πλαίσιο του Γ'ΚΠΣ (ΠΕΠ) έχουν ιδρυθεί 49 Κ.Η.Φ.Η με συνολικό αριθμό ωφελομένων 1.345 άτομα

-Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων

Η κλειστή περίθαλψη των ηλικιωμένων ατόμων παρέχεται από τις **Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων**, οι οποίες λειτουργούν με την μορφή ΝΠΔ και είναι μη κερδοσκοπικού (ιδρύονται από Φιλανθρωπικά Σωματεία, την Εκκλησία ή την ή την Τοπική Αυτοδιοίκηση)

και κερδοσκοπικού χαρακτήρα (ιδρύονται από ιδιώτες). Για τη φροντίδα των οικονομικά αδυνάτων και ανασφάλιστων ηλικιωμένων αυτοεξυπηρετούμενων ατόμων, το ΥΥΚΑ έχει συνάψει συμβάσεις με Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η χρηματοδότηση γίνεται από εθνικούς πόρους. Λειτουργούν 118 Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων από ΜΚΟ με 13 από τις οποίες το Υπουργείο υπογράφει συμβάσεις για 166 κλίνες. Το κόστος για τις 166 κλίνες για τα έτη 2003 και 2004 είναι 355.663 € για κάθε έτος. Επίσης λειτουργούν 108 Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων από ιδιώτες επιχειρηματίες.

Σημείωση :

-Για τις προαναφερθείσες κοινωνικές δομές στήριξης, όσον αφορά τα ΠΕΠ, (Βρεφονηπιακοί-βρεφικοί-παιδικοί σταθμοί / Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών / Βρεφονηπιακοί σταθμοί ΑμεΑ / Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών ΑμεΑ /Βοήθεια στο σπίτι / Κ.Η.Φ.Η) οι δαπάνες ανήλθαν στο ποσό των 92.655.695 € έως 30-3-05. Ως στόχος έχει τεθεί μέχρι το 2006 να λειτουργούν συνολικά 1058 Δομές.

-Για τις προαναφερθείσες δομές κοινωνικών υπηρεσιών (στις οποίες περιλαμβάνονται και αυτές που συνεχίζουν από το Β ΚΠΣ), όσον αφορά το Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» (Γ ΚΠΣ) και συγκεκριμένα τις Δομές Κοινωνικής Μέριμνας-Βοήθεια στο σπίτι και τις Δομές φύλαξης παιδιών (βρεφονηπιακοί, παιδικοί σταθμοί, ΚΔΑΠ) οι δαπάνες ανήλθαν στο ποσό των 66.606.982€ έως 30-3-05 με δυνατότητα εξυπηρέτησης 6.772 ατόμων συνολικά. Ως στόχος έχει τεθεί μέχρι το 2006 να συνεχίσει η λειτουργία των προηγούμενων δομών και επιπλέον να δημιουργηθούν 13 δομές φύλαξης παιδιών.

Δ. Γεωγραφικός Αποκλεισμός

-Βελτίωση της ευημερίας του πληθυσμού των ορεινών - μειονεκτικών αγροτικών περιοχών

Μέσω του Ε.Π. «Αγροτική Ανάπτυξη και Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου» υλοποιούνται τα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) τα οποία περιλαμβάνουν μέτρα που αφορούν Ιδιωτικές Επενδύσεις. Τα προγράμματα αυτά εφαρμόζονται και στις 13 Περιφέρειες της Χώρας, σε 40 ορεινές και μειονεκτικές περιοχές με σκοπό την προστασία αυτών των περιοχών, τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και την επανένταξή τους στο εθνικό παραγωγικό σύστημα.

Τα μέτρα συνοπτικά είναι τα ακόλουθα :

-Δημιουργία Υπηρεσιών Διαχειρίσεις Εκμεταλλεύσεων

-Εμπορία γεωργικών προϊόντων ποιότητας

-Βασικές Υπηρεσίες για την αγροτική οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό

-Ανακαίνιση και ανάπλαση χωριών- Προστασία και διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς

-Διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη γεωργία, για να παρασχεθεί η δυνατότητα δημιουργίας πολλαπλών δραστηριοτήτων ή απόκτησης εναλλακτικών εισοδημάτων

-Ανάπτυξη και βελτίωση της υποδομής που σχετίζεται με την ανάπτυξη της γεωργίας

-Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων

-Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων

-Επενδύσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων πρώτης μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων

-Επενδύσεις για τη βελτίωση και τον εξορθολογισμό υλοτόμησης, μεταποίησης και εμπορίας των δασοκομικών προϊόντων

-Παροχή βασικών υπηρεσιών για την αγροτική οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό

Από την πορεία υλοποίησης του προγράμματος προκύπτει ότι υποβλήθηκαν 1.731 προτάσεις, εγκρίθηκαν και υλοποιούνται 904 προτάσεις συνολικής δημόσιας δαπάνης 106 εκ €. Τα ποσά που έχουν δαπανηθεί κατά τη διετία 2003-2004 ανέρχονται στα 20,6 εκ.€ περίπου. Από τις υλοποιούμενες προτάσεις το 90% περίπου αποτελούν επενδύσεις φυσικών προσώπων και

εκτιμάται ότι εκδηλώθηκε έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον των τοπικών ομάδων πληθυσμού. Ποσοστό 25% των εγκεκριμένων προτάσεων έχουν φορέα επένδυσης γυναίκα. Από τις υλοποιούμενες επενδύσεις δημιουργούνται 3.340 θέσεις απασχόλησης κατά τη διάρκεια της υλοποίησης των έργων, 840 θέσεις μόνιμης απασχόλησης και 600 θέσεις μερικής απασχόλησης.

Οι δράσεις της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας **LEADER+** υλοποιούνται μέσω των Ομάδων Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), οι οποίες είναι Ανώνυμες Αναπτυξιακές Εταιρίες που συγκροτούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς συλλογικούς φορείς της περιοχής.

Το LEADER+ εφαρμόζεται σε 40 ορεινές περιοχές της χώρας με δύο γενικούς αναπτυξιακούς στόχους : την ολοκληρωμένη , υψηλής ποιότητας, ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω πιλοτικών εφαρμογών και την ενίσχυση της προσπάθειας για άρση της απομόνωσης των περιοχών σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Υλοποιούνται δράσεις όπως ανάπτυξη αγροτουρισμού, ανάπτυξη εναλλακτικών και ειδικών μορφών αγροτικού τουρισμού, τοπικά κέντρα οργάνωσης- πληροφόρησης και προώθησης αγροτικού τουρισμού, επιχειρηματική αξιοποίηση τοπικών φυσικών πόρων κ.α

Η ουσιαστική υλοποίηση των τοπικών προγραμμάτων ξεκίνησε το 2003 και μέχρι τώρα έχουν πραγματοποιηθεί τα ακόλουθα :

-Υποβλήθηκαν 2.626 επενδυτικά σχέδια, 1345 εντάχθηκαν καταρχήν στα τοπικά προγράμματα και έχει δοθεί σύμφωνη γνώμη για 1.047 επενδυτικά σχέδια δημόσιας δαπάνης 94.515.068€. Τέλος έχουν υπογραφεί 787 συμβάσεις που αντιστοιχούν σε δαπάνη ύψους 71.783.850 €, η οποία ανέρχεται στο 30,5% της δημόσιας δαπάνης τους άξονα προτεραιότητας 1. Η ουσιαστική υλοποίηση του άξονα 2 δεν ξεκίνησε.

Το LEADER+ στοχεύει για τον άξονα 1 στην υλοποίηση 2.600 παρεμβάσεων με 700 γυναίκες δικαιούχους και 900 δικαιούχους ηλικίας κάτω των 30 ετών δημιουργώντας 2.515 θέσεις εργασίας (μόνιμες και εποχικές).

Μέχρι τώρα έχουν υλοποιηθεί 665 παρεμβάσεις με 151 γυναίκες δικαιούχους και 274 δικαιούχους ηλικίας κάτω των 30 ετών δημιουργώντας 770 θέσεις εργασίας (μόνιμες και εποχικές).

-Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης- Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης -Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Ανάπτυξης Ορεινών και Μειονεκτικών Περιοχών

Στο πλαίσιο των Π.Ε.Π χρηματοδοτούνται τα παραπάνω μέτρα των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων, οι οποίες αποτελούν ένα συνδυασμό δράσεων που απευθύνονται σε ανέργους, υποαπασχολούμενους, σε εργαζόμενους, σε αυτοαπασχολούμενους καθώς και σε άτομα ευπαθών κοινωνικά ομάδων προκειμένου να αρθούν οι προϋποθέσεις του κοινωνικού αποκλεισμού που τα χαρακτηρίζει. Συγκεκριμένα χρηματοδοτούνται ενέργειες συμβουλευτικής, προώθησης στην απασχόληση, προκατάρτισης, κατάρτισης καθώς και Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Ενεργειών. Οι δράσεις αυτές εντάσσονται σε συνολικό σχέδιο το οποίο προσδιορίζει την ομάδα στόχο για μια συγκεκριμένη περιοχή ή/και τομέα οικονομίας.

Έχουν εγκριθεί 113 Σχέδια Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης με 11.200 ωφελούμενους, 73 Σχέδια Αστικής Παρέμβασης με 7.000 ωφελούμενους και 47 Σχέδια Αγροτικής Παρέμβασης με 4.500 ωφελούμενους. Το ύψους της δαπάνης μέχρι στιγμής ανέρχεται στα 6.424.838 €

-Πρόωρη συνταξιοδότηση αγροτών 55-65 ετών και η αντικατάστασή τους από νέους σε ηλικία αγρότες

Για τη χορήγηση της πρόωρης συνταξιοδότησης αγροτών βασική προϋπόθεση είναι η παραχώρηση του συνόλου της γεωργικής τους εκμετάλλευσης σε διάδοχο ηλικίας από 20 έως 39 ετών. Τη διετία 2003-2004 ωφελήθηκαν από αυτό το μέτρο (Εγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης-Γ' ΚΠΣ) **98.912** δικαιούχοι και οι δαπάνες ανήλθαν στο ποσό των 493,072 εκατ. €. Χορηγείται επιπλέον ετήσια αποζημίωση (669€) σε δικαιούχους των οποίων η γεωργική εκμετάλλευση βρίσκεται σε περιοχές που απέχουν μέχρι 20 χλμ από τη μεθοριακή γραμμή και όταν ο διάδοχος είναι ηλικίας 20-30 ετών.

-Εξισωτική αποζημίωση

Τη διετία 2003-2004 το μέτρο της εξισωτικής αποζημίωσης στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές (Εγγραφο Προγραμματισμού Αγροτικής Ανάπτυξης-Γ' ΚΠΣ) είχε ευρεία υλοποίηση. Συνολικά ωφελήθηκαν **228.810** δικαιούχοι και οι δαπάνες ανήλθαν στο ποσό των 406,044 εκατ. €. Από την πρώτη πληρωμή της Εξισωτικής Αποζημίωσης οι δικαιούχοι αναλαμβάνουν την υποχρέωση για 5 τουλάχιστον έτη να ασκούν γεωργική δραστηριότητα. Επιπλέον, χορηγούνται αυξημένες ενισχύσεις στους κατοίκους ορεινών περιοχών, στους νέους γεωργούς και στους κατοίκους των μικρών νησιών του Αιγαίου Πελάγους.

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Κρίσιμης σημασίας για την ενημέρωση και εξυπηρέτηση των ευπαθών ομάδων είναι η δημιουργία **κατάλληλης διοικητικής υποδομής για να υπάρχει επαρκής πρόσβαση στην απαραίτητη πληροφόρηση.**

Αναφέρονται τρεις κεντρικές παρεμβάσεις: (α) Η λειτουργία των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ). Τα ΚΕΠ είναι οργανικές μονάδες των φορέων στους οποίους συστήνονται (Περιφέρειες, Νομαρχίες, Δήμοι και Κοινότητες) και έχουν ως αρμοδιότητες τόσο την παροχή διοικητικών πληροφοριών στους πολίτες, όσο και τη διεκπεραίωση υποθέσεών τους. Μέσω των **973** ΚΕΠ διεκπεραιώνονται 875 πιστοποιημένες διαδικασίες (το 2003 ο αντίστοιχος αριθμός ήταν 791 διαδικασίες). (β) Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται και η ανάπτυξη του Δικτύου κοινωνικών-υποστηρικτικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο. Στόχος είναι η αντιμετώπιση του κατακερματισμού των κοινωνικών υπηρεσιών στο επίπεδο του χρήστη – δηλαδή πρωτίστως στην αυτοδιοίκηση. Παράλληλα, μεταξύ άλλων, επιδιώκεται να διερευνηθεί η λεγόμενη «αφανής ζήτηση υπηρεσιών» και να βελτιωθεί η ποιότητα πληροφόρησης και εξυπηρέτησης των αποδεκτών. (γ) Προβλέπεται ακόμη η δημιουργία Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών για θέματα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στην έδρα των Δ.Υ.ΠΕ, ώστε να υπάρχει πλήρης και απρόσκοπτη ενημέρωση του πολίτη για όλα τα σχετικά θέματα (Ν.3329 /2005).

Στόχος 3. Δράσεις για τους πλέον ευάλωτους

Γενικές Δράσεις για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες

-Κοινοτική Πρωτοβουλία Equal

Το ελληνικό Πρόγραμμα Equal εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάρτιο 2001 και ο συνολικός προϋπολογισμός του για όλη την προγραμματική περίοδο (2001-2006) ανέρχεται σε **141.251.103 €** εκ των οποίων το 75% χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, ενώ το 25% χρηματοδοτείται από Εθνική Συμμετοχή.

Ο πρώτος κύκλος της EQUAL, ο οποίος και ολοκληρώθηκε εντός του πρώτου τριμήνου του 2005, ανέρχεται στο 49% του συνολικού προϋπολογισμού του Προγράμματος και υλοποιήθηκε μέσω των Σχεδίων Δράσης 40 αναπτυξιακών Συμπράξεων. Ο εκτιμώμενος αριθμός των άμεσα ωφελουμένων ανέρχεται μέχρι σήμερα σε **78.666 άτομα**. **Επωφελούμενοι** από τα Έργα EQUAL είναι όλες οι ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, όπως οι νέοι, οι γυναίκες, τα άτομα με αναπηρίες, οι απασχολούμενοι με ελλιπή εκπαίδευση, οι παλιννοστούντες, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες, οι φυλακισμένοι, οι αποφυλακισμένοι, οι ανήλικοι παραβάτες, οι τσιγγάνοι, οι Πομάκοι, τα απεξαρτημένα άτομα, τα διακινούμενα πρόσωπα (trafficking), οι αιτούντες άσυλο κ.α.

Με την υπ' αριθμ. 231438/29-06-2004 Απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας «Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για επιλογή Αναπτυξιακών Συμπράξεων στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων και ανισοτήτων σε σχέση με την αγορά εργασίας (EQUAL) στην Ελλάδα» **προκηρύχθηκε ο β' κύκλος υλοποίησης 2004-2006**, με προϋπολογισμό **80.226.015 Ευρώ**. Ύστερα από την ολοκλήρωση των διαδικασιών αξιολόγησης μέσα στο έτος 2005, **εντάχθηκαν 64 Έργα** που καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας και στα οποία συμμετέχει το μεγαλύτερο μέρος των αντιπροσωπευτικών φορέων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της χώρας μας. Οι φορείς αυτοί θα συγκροτήσουν Αναπτυξιακές Συμπράξεις με τη μορφή αστικών μη κερδοσκοπικών εταιριών (ΑΜΚΕ) και θα συνεργαστούν από κοινού, σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο, για να υλοποιήσουν πιλοτικές δράσεις που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των διακρίσεων και στη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας όλων των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού.

-Ν.3304/2005 « Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ανωτέρω νόμου α. απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση διάκριση ατόμων, στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής και β. απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση διάκριση ατόμων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού αποκλειστικά στον τομέα της απασχόλησης και εργασίας. Αρμόδιοι φορείς για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης ορίζονται i)ο Συνήγορος του Πολίτη, για τις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από τις δημόσιες υπηρεσίες ii) το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας για τις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται στον τομέα της απασχόλησης και iii)η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης του Υπουργείου Δικαιοσύνης όταν αυτή παραβιάζεται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα στην παροχή υπηρεσιών και στην πώληση αγαθών. Σε ότι αφορά την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων θεσμοθετείται ο κοινωνικός διάλογος σχετικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων μέσω της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ).

A. ΑμεΑ

-Εθνικό Παρατηρητήριο ΑΜΕΑ

Το Εθνικό Παρατηρητήριο ΑΜΕΑ θεσμοθετήθηκε με τον Ν. 3106/2003 (αρθ.10) και η λειτουργία του έχει τεθεί ως προτεραιότητα του Υπουργείου Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης για το άμεσο μέλλον. Από το 2004 ξεκίνησαν οι διαδικασίες λειτουργίας του. Το Εθνικό Παρατηρητήριο ΑΜΕΑ, ως επιστημονικό και συντονιστικό όργανο, θα αποτελέσει σημείο αναφοράς μεταξύ των φορέων του αναπηρικού κινήματος και του δημοσίου, αλλά και των φορέων του εξωτερικού.

-Προσβασιμότητα για ΑΜΕΑ

Στις 3-2-2004 υπεγράφη *Πρωτόκολλο Συνεργασίας για την υλοποίηση του προγράμματος καθολικής πρόσβασης*, μεταξύ του ΥΠΕΣΔΔΑ, της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας, της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας και της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρίες. Σκοπός είναι η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες με αναπηρία και η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του ζητήματος της προσβασιμότητας των ΑμεΑ. Το ΥΠΕΣΔΔΑ με την έκδοση σχετικής εγκυκλίου έχει δρομολογήσει τις ενέργειες ενεργοποίησης του πρωτοκόλλου.

Προσβασιμότητα για Άτομα με Αναπηρίες στους χώρους πολιτισμού

Η προσβασιμότητα των χώρων πολιτισμού αφορά τόσο τη δυνατότητα προσέγγισης όσο και την άνετη διακίνηση, εξυπηρέτηση και παραμονή εντός αυτών. Σήμερα, σε σύνολο περίπου 190 κρατικών μουσείων τα 34% είναι προσβάσιμα εκ των οποίων το 14% έγινε προσβάσιμο τα έτη 2003 και 2004. Η γεωγραφική κάλυψη της δράσης αυτής είναι ευρύτατη, χαρακτηρίζεται όμως από μεγαλύτερη πυκνότητα στην Αττική, στις Ολυμπιακές Πόλεις, στην Ολυμπία και στους Δελφούς. Η προσβασιμότητα σε αρχαιολογικούς χώρους έχει βελτιωθεί σε ποσοστό 10% αυτών, ποσοστό ικανοποιητικό δεδομένου του μεγάλου αριθμού τους, της διασποράς τους και της ιδιαιτερότητας του κάθε χώρου. Πάντως, γενικά, κατά προτεραιότητα έχουν γίνει προσβάσιμοι ορισμένοι χώροι παγκόσμιας πολιτιστικής ακτινοβολίας με μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Η παραπάνω δράση δεν απευθύνεται μόνο σε άτομα με αναπηρίες (περίπου 12% του πληθυσμού της χώρας) αλλά και στα εμποδιζόμενα άτομα (περίπου 50% του πληθυσμού) που είναι ηλικιωμένοι, νήπια, έγκυες γυναίκες κλπ. Σε όλα τα νέα κτίρια μουσείων λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για την διευκόλυνση της πρόσβασης των ατόμων αυτών από την κατασκευή τους.

Η δράση συνεχίζεται και αναμένονται 12 υπό κατασκευή μουσεία παραδοτέα εντός του 2005 και άλλα 29 που έχουν δρομολογηθεί να παραδοθούν στο άμεσο μέλλον.

Μέσα Μαζικής Μεταφοράς

Τα τελευταία χρόνια και ειδικότερα τη διετία 2003 -2004 έχει βελτιωθεί σημαντικά η προσβασιμότητα των ατόμων με κινητικές αναπηρίες αλλά και των ηλικιωμένων στα μέσα μαζικής μεταφοράς. Ειδικότερα, μέσα στο 2004 λειτούργησε το ΤΡΑΜ και ο Προαστιακός σιδηρόδρομος, επεκτάθηκε η λειτουργία του ΜΕΤΡΟ και ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα αναβάθμισης σταθμών του ηλεκτρικού σιδηρόδρομου (ΗΣΑΠ), με ολοκληρωμένο σύστημα πρόσβασης στους σταθμούς και τους συρμούς για όλα τα προαναφερόμενα μέσα μεταφοράς. Από το σύνολο των 2025 λεωφορείων τα 1954 είναι προσβάσιμα ενώ όλα τα τρόλεϊ (366) είναι προσβάσιμα. Το σύστημα αναγγελίας της στάσης τόσο εκτός όσο και εντός των λεωφορείων για τους έχοντες πρόβλημα όρασης εφαρμόζεται πιλοτικά με στόχο να εφαρμοστεί στο σύνολο του στόλου. Επίσης, έχουν ήδη τεθεί σε κυκλοφορία αυτοκίνητα κατάλληλα διασκευασμένα με σκοπό τη μεταφορά ατόμων με βαριές κινητικές αναπηρίες.

Επίσης, ο ΟΣΕ υιοθέτησε μέτρα που αποσκοπούν στην καλύτερη εξυπηρέτηση αυτών των ατόμων. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκαν ειδικά γραφεία για να εξυπηρετούν Αμεα παρέχοντας κάθε δυνατή πληροφορία και κάθε ζητούμενη βοήθεια στις αποβάθρες, έγινε διαγράμμιση κατά μήκος των σιδηροδρομικών γραμμών στις αποβάθρες των σταθμών για προστασία των ατόμων με μειωμένη όραση, τοποθέτηση οδηγού τυφλού στους μεγαλύτερους σταθμούς καθώς και κατασκευή ειδικής ράμπας, λειτουργία ειδικών W.C για ΑΜΕΑ κ.α . Στο ίδιο πνεύμα κινείται και η Ολυμπιακή Αεροπορία όπου το επίπεδο των παρεχόμενων

υπηρεσιών είναι ιδιαίτερα αναβαθμισμένο λόγω του νέου αεροδρομίου και των προχωρημένων τεχνολογικά προδιαγραφών με τις οποίες κατασκευάστηκε

Σχέδιο Δράσης για την εφαρμογή πρότυπων κανόνων του ΟΗΕ για την ισότητα ευκαιριών για άτομα με αναπηρία.

Η εκπόνηση του ανωτέρω Σχεδίου δεν υλοποιήθηκε. Η εκπόνησή του μελετάται στο πλαίσιο δέσμης πολιτικών που απευθύνονται στα άτομα με αναπηρία.

Κάρτα Λειτουργικότητας

Κατά το 2004 ξεκίνησαν μέσω του ΙΚΠΑ (πρώην ΕΣΥΚΦ) όλες οι προκαταρκτικές ενέργειες για το μεγάλο σε έκταση και σημασία έργο της Κάρτας Λειτουργικότητας που σκοπό έχει μία συνολική μελέτη για την ορθολογικότερη, ποιοτικότερη και αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρίες. Το έργο εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Σχέδιο «Κοινωνία της Πληροφορίας». Τα δύο βασικά υποέργα αφορούν, πρώτον, την μελέτη συστήματος ταξινόμησης και αξιολόγησης του βαθμού λειτουργικότητας των ΑΜΕΑ για τη χορήγηση Κάρτας Λειτουργικότητας και, δεύτερον την ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος ταξινόμησης και αξιολόγησης αναπηριών για τη χορήγηση Κάρτας Λειτουργικότητας. Το έργο ξεκίνησε κανονικά το 2005 και θα ολοκληρωθεί σε δεκαοκτώ μήνες.

B. Πολυπολιτισμικότητα- Μετανάστες- Παλινοστούντες- Πρόσφυγες

Θεσμικό πλαίσιο μεταναστευτικής πολιτικής

Η σημαντικότητα του μεταναστευτικού φαινομένου για την Ελλάδα φαίνεται και από τα ακόλουθα ευρήματα πρόσφατης μελέτης¹⁷ για λογαριασμό του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής. Με βάση τα διαθέσιμα σχετικά στατιστικά και διοικητικά στοιχεία, προκύπτει ότι το 10,3% του πληθυσμού της Ελλάδας, δηλαδή περίπου 1,15 εκατομμύρια άνθρωποι, είναι μετανάστες (συμπεριλαμβανομένων των ομογενών και των υπηκόων Κρατών-Μελών της Ε.Ε.). Οι περισσότεροι από αυτούς ζουν στον δήμο Αθηναίων (132.000 μετανάστες, ποσοστό 17% του συνολικού αριθμού). Ακολουθεί η Θεσσαλονίκη με 27.000 μετανάστες (ποσοστό 7%). Από τις άδειες που έχουν δοθεί σε αλλοδαπούς, το 68% των αδειών χορηγήθηκαν με σκοπό την εξαρτημένη εργασία, το 12% περίπου με σκοπό την οικογενειακή συνένωση και ένα ποσοστό 12% με σκοπό την ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα.

Ο Ν. 2910/2001, όπως έχει διαπιστωθεί από σχετικές μελέτες, παρουσίασε αρκετές αδυναμίες κατά την εφαρμογή του, τόσο λόγω νομοθετικών κενών και ασαφειών όσο και εξαιτίας διοικητικών προβλημάτων (ανεπάρκειες σε σχεδιασμό και συντονισμό, οργάνωση, στελέχωση και εκπαίδευση). Επίσης, η ελλιπής ή πλημμελής ενημέρωση των μεταναστών, καθώς και η υπερβολική επιβάρυνσή τους για την απόκτηση των απαιτούμενων εγγράφων και δικαιολογητικών, επέδρασαν αρνητικά στην αποτελεσματικότητα του νομοθετικού πλαισίου νομιμοποίησης των αλλοδαπών.

Προκειμένου όμως να αρθούν οι παραπάνω δυσλειτουργίες, να απλοποιηθούν οι διαδικασίες με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι οι μετανάστες καθώς επίσης και να εναρμονιστούμε με το κοινοτικό δίκαιο προωθείται η συνολική αναμόρφωση του μεταναστευτικού θεσμικού πλαισίου, το οποίο στοχεύει να εξυπηρετεί τόσο τα εθνικά μας συμφέροντα, όσο και τα συμφέροντα των υπηκόων τρίτων χωρών, που επιθυμούν να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας στη χώρα μας

Το νομοσχέδιο αυτό θα αποτελεί το νομικό πλαίσιο, που θα καλύπτει τη νόμιμη μετανάστευση και θα περιλαμβάνει διαδικασίες:

α) ικανές να ανταποκρίνονται άμεσα στις μεταβαλλόμενες ανάγκες, τόσο του εθνικού, όσο και του μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού, στην αγορά εργασίας,

¹⁷ Ινστιτούτο Αστικού Περιβάλλοντος και Ανθρώπινου Δυναμικού – Πάντειο Πανεπιστήμιο, 2004, *Στατιστικά Δεδομένα για τους Μετανάστες στην Ελλάδα: Αναλυτική Μελέτη για τα Διαθέσιμα Στοιχεία και Προτάσεις για Συμμόρφωση με τα Standards της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα, Μελέτη για λογαριασμό του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής.

- β) ευέλικτες για την προσέλκυση υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι προτίθενται να επενδύσουν στη χώρα μας,
- γ) απλουστευμένες, σε σχέση με την κινητικότητα ειδικών κατηγοριών εργαζομένων υπηκόων τρίτων χωρών και
- δ) που να διευκολύνουν την ομαλή ένταξη και προσαρμογή των οικονομικών μεταναστών στην ελληνική κοινωνία.

Συνοπτικά, οι βασικές καινοτομίες του νέου νομοσχεδίου αφορούν:

- i) Νομιμοποίηση των ήδη διαμενόντων στη χώρα μας, υπό ορισμένες προϋποθέσεις.
- ii) Την είσοδο στη Χώρα και τις άδειες διαμονής. Συγκεκριμένα προβλέπεται:
 - Ενοποίηση της άδειας διαμονής και εργασίας σε μία πράξη, η οποία εκδίδεται από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας, χωρίς την παρεμβολή των κατά τόπους Δήμων και Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων. Ο αλλοδαπός θα συναλλάσσεται μόνο με την αρμόδια υπηρεσία της οικείας Περιφέρειας. Κατ' αυτό τον τρόπο αφενός απλουστεύεται η διαδικασία υποβολής της αίτησης για τη χορήγηση άδειας διαμονής, αφετέρου παρέχεται καλύτερη πληροφόρηση στον αλλοδαπό.
 - Εξορθολογισμός του συστήματος μετακλίσεων αλλοδαπών για εργασία στην Ελλάδα, με την ενδυνάμωση και ουσιαστική ενεργοποίηση των Επιτροπών Μετανάστευσης, που θα καθορίζουν τις ανάγκες σε εργατικό δυναμικό σε επίπεδο Περιφέρειας και, αναλυτικά, σε επίπεδο νομών της χώρας, σε συνάρτηση με την προσφορά και ζήτηση της εργασίας ανά κατηγορίες ειδικοτήτων και πάντοτε, βεβαίως, σε συνάρτηση με το διαθέσιμο, αντίστοιχο ημεδαπό εργατικό δυναμικό.
 - Εξορθολογισμός των χορηγούμενων τύπων αδειών διαμονής και μείωση των αντίστοιχων κατηγοριών. Πλήρης οριοθέτηση των ανθρωπιστικών λόγων, ώστε να αποφευχθεί η κατάχρηση και, παράλληλα, να υπηρετείται η συνδρομή περιπτώσεων που δικαιολογούν την χορήγηση αντίστοιχων αδειών διαμονής.
 - Πρόβλεψη βασικών αρχών για την απόκτηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος αλλοδαπού στη χώρα και καθορισμός κριτηρίων για τη χορήγησή του.
 - Καθιέρωση σαφών προϋποθέσεων για την διευκόλυνση της οικογενειακής επανένωσης.
 - Διευκόλυνση της άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας και πραγματοποίησης μεγάλων επενδύσεων, με απλούστευση των διαδικασιών χορήγησης σχετικής άδειας διαμονής.
 - Εντατικοποίηση των ελέγχων, προς την κατεύθυνση του περιορισμού της παράνομης εισόδου και διαμονής αλλοδαπών στην χώρα.
 - Τέλος, το ανωτέρω σχέδιο νόμου λαμβάνει υπόψη του όλες τις σχετικές Κοινοτικές Οδηγίες για τη νόμιμη μετανάστευση.

iii) Την ομαλή ένταξη των αλλοδαπών στην ελληνική κοινωνία. Συγκεκριμένα, προβλέπεται: **Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης** για την ομαλή προσαρμογή και ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στη χώρα, σε συνεργασία με τα καθ' ύλην συναρμόδια Υπουργεία και φορείς.

Οι βασικές αρχές που διέπουν το ανωτέρω Πρόγραμμα και δεσμεύουν όλους τους συμμετέχοντες φορείς και ενδιαφερομένους είναι οι ακόλουθες:

- α. Η αποφυγή διακρίσεων σε βάρος υπηκόων τρίτων χωρών λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετήσιων χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών ή άλλων φρονημάτων, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, αναπηριών, ηλικίας ή γενετησίου προσανατολισμού.
- β. Η επιδίωξη εφαρμογής ίσης μεταχείρισης, σε κάθε πτυχή της οικονομικής, κοινωνικής, και πολιτιστικής ζωής, ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, με στόχο την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.
- γ. Ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, όπως αυτά διασφαλίζονται από την εσωτερική έννομη τάξη σχετικά με την προστασία της πολιτισμικής και θρησκευτικής ιδιαιτερότητας.

δ. Η υποστήριξη, ανάδειξη και προβολή της προσωπικής τους συμβολής στις ευρύτερες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, αλλά και των προσπαθειών τους για αυτοεξυπηρέτηση και ίδια συμμετοχή στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους.

ε. Η υποβοήθηση της συνοχής των οικογενειών τους και η ενίσχυση των υφιστάμενων υποστηρικτικών κοινωνικών δικτύων στα οποία συμμετέχουν.

στ. Η ενίσχυση της ουσιαστικής συμμετοχής τους ως εταίρων στο σχεδιασμό, υλοποίηση και αξιολόγηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και η ανάπτυξη προς τούτο ισχυρών συμβουλευτικών δομών.

Το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης διαρθρώνεται σε επιχειρησιακά σχέδια ανά τομέα ένταξης (κοινωνικό, οικονομικό, πολιτιστικό), στο πλαίσιο των οποίων θα ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία και φορείς για δράσεις που αφορούν, τόσο σε θεσμικές παρεμβάσεις, όσο και στην ανάπτυξη των αναγκαίων υποδομών και υπηρεσιών. Παραδείγματος χάριν, θα αναπτυχθούν υποπρογράμματα για την παροχή πληροφοριών και διευκολύνσεων, προώθησης στην απασχόληση, εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, πολιτιστικής και πολιτισμικής στήριξης, παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, κ.λ.π. Οι δράσεις που θα υλοποιηθούν και τα μέτρα, που θα ληφθούν στο πλαίσιο του προαναφερθέντος Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης αποβλέπουν στην επιτυχή ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία και καλύπτουν τους ακόλουθους, κυρίως, τομείς: (α) την πιστοποιημένη γνώση της ελληνικής γλώσσας, (β) την επιτυχή παρακολούθηση εισαγωγικών μαθημάτων, σχετικά με την ιστορία, τον πολιτισμό και τον τρόπο ζωής της ελληνικής κοινωνίας, (γ) την ένταξη στην ελληνική αγορά εργασίας και (δ) την ενεργό κοινωνική συμμετοχή.

-Στεγαστική αποκατάσταση παλ/στουντων

Η στεγαστική αποκατάσταση των παλιννοστούντων ομογενών, πραγματοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος ιδιοκατοίκησης μέσω α) της χορήγησης επιδοτούμενων δανείων για την αγορά ή την κατασκευή πρώτης κατοικίας και τη βελτίωση της ήδη υφιστάμενης πρώτης κατοικίας, β) της επιδότησης ενοικίων, γ) της ατελούς έκδοσης οικοδομικών αδειών και δ) της δωρεάν παροχής οικοπέδων του Δημοσίου και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπου αυτό είναι δυνατόν.

Αναφορικά με τη χορήγηση επιδοτούμενων στεγαστικών δανείων μέχρι σήμερα έχει ήδη καλυφθεί ο προβλεπόμενος αριθμός των 35.000 αιτήσεων των δικαιούχων στις οικείες Περιφέρειες της χώρας, έχουν υπογραφεί οι δανειακές συμβάσεις για τα εγκριθέντα δάνεια και έχουν εκταμειωθεί σε ποσοστό σχεδόν 90% τα αντίστοιχα ποσά. Η δαπάνη για τη χορήγηση της κρατικής αρωγής, που βαρύνει το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ανέρχεται μέχρι την ολοκλήρωση της δράσης σε 273 εκατ. € ενώ μέχρι σήμερα έχουν διατεθεί πλέον των 120 εκατ. €.

Σχετικά με την επιδότηση ενοικίου από το 2003 μέχρι το Μάιο του 2005 έχουν λάβει επιδότηση ενοικίου 6390 δικαιούχοι και το σύνολο της δαπάνης ανήλθε στο ποσό των 12350869,71 €.

Το πρόγραμμα παραχώρησης οικοπέδων εφαρμόζεται στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης από το 2004 και βρισκόμαστε στο στάδιο υποβολής της αίτησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για παραχώρηση οικοπέδου. Μέχρι σήμερα έχουν παραχωρηθεί 1.176 οικόπεδα για ανέγερση κατοικιών σε 1.244 οικογένειες στους νομούς Έβρου, Ξάνθης και Ροδόπης, ενώ έχουν διατεθεί για επαγγελματική χρήση 7 οικόπεδα σε αντίστοιχες οικογένειες στο νομό Ξάνθης. Στις υπόλοιπες Περιφέρειες βρίσκεται σε εξέλιξη η καταγραφή όλων των εκτάσεων για τις οποίες έχει εκδηλωθεί από τους φορείς που τις διαχειρίζονται, πρόθεση παραχώρησής τους και διερευνάται η οικιστική τους καταλληλότητα.

Τέλος, το 2004 υπήρξε πρόβλεψη για ποσό ύψους 600.000 ευρώ για την κάλυψη εξόδων συντήρησης, λειτουργίας και λοιπών αναγκών οικισμών παλιννοστούντων ομογενών στις Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και Θεσσαλίας (π.χ. ρεύμα ΔΕΗ) για το έτος 2004. Η σχετική δαπάνη για τα επόμενα έτη δεν ήταν δυνατό εκ των προτέρων να εκτιμηθεί. Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης έχει δρομολογήσει άμεσες παραμβάσεις που αφορούν κυρίως τα βασικά δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης, ηλεκτροφωτισμού, οδοποιίας κτλ προκειμένου οι οικισμοί που ανήκουν στη γεωγραφική της αρμοδιότητα να αποκτήσουν ένα

στοιχειώδες επίπεδο διαβίωσης και να καταστεί δυνατή ή εγκατάσταση των ιδιοκτητών στις κατοικίες που βρίσκονται στους οικισμούς αυτούς. Οι χρηματοδοτήσεις που έχουν εγκριθεί μέχρι σήμερα ανέρχονται στο ποσό των 20,9 εκατ.€.

Σπίτια πολιτισμού- Εντευκτήρια για παλιννοστούντες

Πρόκειται για δράσεις που αφορούν στη δημιουργία «Σπιτιών Πολιτισμού» για τους νέους και τα παιδιά των παλιννοστούντων και «Εντευκτηρίων – Καφενείων» για τους ενήλικες σε οικισμούς παλιννοστούντων ομογενών. Μέχρι σήμερα έχουν υποβληθεί συνολικά 23 αιτήματα ΟΤΑ για τη χρηματοδότησή τους στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, από τα οποία μέχρι τις αρχές του 2004, είχαν ικανοποιηθεί τα 13 με συνολικό ποσό ύψους 91.000 ευρώ. Κατά το υπόλοιπο του έτους 2004 και 2005 δεν πραγματοποιήθηκαν παρόμοιες πληρωμές.

Ολοκληρωμένα Προγράμματα για Παλ/στούντες

Για τα έτη 2003 και 2004 η υλοποίηση των ολοκληρωμένων προγραμμάτων για παλ/στούντες προβλεπόταν από τους ΟΤΑ με χρηματοδότηση του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠΕΣΔΔΑ). Προβλέφθηκαν αντίστοιχα από 1 εκατομμύριο ευρώ για τα έτη 2003 και 2004, για χρηματοδότηση ΟΤΑ, σχετικά με την υλοποίηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων για παλιννοστούντες, από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους (ΚΑΠ). Το 2003 το ΥΠΕΣΔΔΑ χρηματοδότησε 5 ΟΤΑ πρώτου βαθμού με συνολικό ποσό 580.000 ευρώ και εκταμεύτηκαν από το ίδιο κονδύλι άλλα 130.000€ για την εκπόνηση μελέτης που αφορά τη στήριξη των Ομογενών από την τέως Σοβιετική Ένωση. Το 2004, χορηγήθηκε το σύνολο του ποσού του 1.000.000 ευρώ σε 18 ΟΤΑ πρώτου βαθμού της Χώρας. Για το 2005 και εφεξής, κατόπιν σχετικής πρότασης της ΚΕΔΚΕ, η υλοποίηση των ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Υποστήριξης των Παλιννοστούντων, μέσω δράσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης, θα χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ».

-Κάλυψη πρώτων αναγκών των Παλ/στούντων /Ομογενών

Για την κάλυψη των παλιννοστούντων ομογενών, από πιστώσεις που εγγράφονται στον τακτικό προϋπολογισμό και μεταβιβάζονται στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, παρέχονται τα παρακάτω:

- α. Κάλυψη δαπάνης μεταφοράς οικοσυσκευής*
- Εφάπαξ χρηματικό βοήθημα 176,08€ για την μεταφορά οικογενειακής οικοσυσκευής
- β. Κάλυψη πρώτων αναγκών*
- Εφάπαξ χρηματικό βοήθημα 117,39€ για την κάλυψη εξόδων πρώτης εγκατάστασης
- Εφάπαξ χρηματικό βοήθημα 146,73€ για όσες οικογένειες παλιννοστούντων εγκαθίστανται σε ακριτικές περιοχές.

-Στήριξη και φροντίδα προσφύγων

- ο *Δράσεις Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων*

Αποσκοπούν στη στήριξη και ενθάρρυνση των προσπαθειών που καταβάλλουν τα Κράτη Μέλη για την υποδοχή των προσφύγων και των εκτοπισθέντων και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτής. Για το έτος 2003 το ποσό που δαπανήθηκε είναι συνολικά 688.205,60 € και για το 2004 η συνολική δαπάνη του Προγράμματος ανέρχεται στα 585.974,89 €. Το 75% από τα ανωτέρω ποσά χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το 25% από το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων, το 2003 λειτούργησαν 5 δομές υποδοχής και ένταξης προσφύγων και αιτούντων άσυλο, με φορείς υλοποίησης Μ.Κ.Ο, ενώ το 2004 λειτούργησαν 6 δομές. Ο αριθμός των ατόμων που επωφελήθηκαν από τις προσφερόμενες υπηρεσίες ανέρχονται για το 2003 στα **8.300** άτομα ενώ για το 2004 στα **4.059**.

- ο *Κέντρα υποδοχής – δομές για προσφορά υπηρεσιών προσωρινής στέγασης, κοινωνικής και οικονομικής ένταξης σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο καθώς επίσης και προγράμματα επικουρούμενου εθελοντικού επαναπατρισμού.*

Οι δράσεις αυτές εποπτεύονται και χρηματοδοτούνται πλήρως από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και υλοποιούνται από Μ.Κ.Ο οι οποίες αναλαμβάνουν την εφαρμογή συγκεκριμένων δράσεων σύμφωνα με την εθνική πολιτική. Η χρηματοδότηση

προέρχεται από εθνικούς πόρους. Λειτουργούν 4 Κέντρα, συνολικής δυναμικότητας 520 ατόμων. Η δυναμικότητα των δομών φιλοξενίας αυξήθηκε τα δύο τελευταία έτη με αποτέλεσμα η χώρα μας να αντιμετωπίζει επαρκώς τα προβλήματα στέγασης προσφύγων αιτούντων άσυλο.

Γ. Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (Trafficking)

- Το 2003 εκδόθηκε Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ. 233/2003), κατ' επιταγή του Ν.3064/2002, για την αντιμετώπιση της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής (εμπορία ανθρώπων, εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας κ.λπ.). Με το εν λόγω Π.Δ. καθορίζεται το καθεστώς προστασίας και αρωγής στα θύματα των εγκλημάτων που αναφέρονται στα σχετικά άρθρα του Ποινικού Κώδικα και ορίζονται οι φορείς που πρέπει να φιλοξενούν στις δομές τους θύματα σωματεμπορίας.

- Εντός του 2004 ανατέθηκε στο Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (βλ. και σε στόχο 2, σελ 27) η υλοποίηση προγράμματος φιλοξενίας γυναικών θυμάτων οικονομικής και σεξουαλικής εκμετάλλευσης σε 2 ξενώνες και στην κεντρική υπηρεσία του. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι στην τηλεφωνική γραμμή 197 δίδεται η δυνατότητα για καταγγελίες που αφορούν περιστατικά σωματικής, σεξουαλικής και ψυχολογικής βίας. Στο διάστημα 7/2003 – 7/2004 έγιναν 324 κλήσεις για τέτοια προβλήματα. Οι 9 στις 10 από αυτές τις περιπτώσεις αφορούν τη γυναικεία κακοποίηση.

- Για τα θέματα παράνομης διακίνησης παιδιών και γενικότερα για θέματα προστασίας παιδιών, υπάρχει συνεργασία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με τον Συνήγορο του Πολίτη. Παράλληλα, όσον αφορά το πρόβλημα του trafficking, λειτουργούν στην ελληνική αστυνομία ειδικές ομάδες anti-trafficking και υπάρχει συνεργασία επί θεμάτων παροχής αρωγής και προστασίας στα θύματα μέσω της Γενικής Γραμματείας Ισότητας και της Γενικής Γραμματείας Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, όπως «Γιατροί του Κόσμου», ΚΕΣΟ, ΕΚΚΥΘΚΑ, ΚΑΘΒ και ΑΡΣΙΣ.

- Το 2004 ανατέθηκε στον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης η υλοποίηση, μέσω εθνικών πόρων, προγράμματος Επικουρούμενου Εθελοντικού Επαναπατρισμού σε θύματα παράνομης διακίνησης και εμπορίας που επιθυμούν τον επαναπατρισμό τους. Κατά το 2004 έγιναν 11 επαναπατρισμοί.

Δ. Τσιγγάνοι

Στο πλαίσιο της Εθνικής πολιτικής για τους Έλληνες αθίγγανους, το ΥΠΕΣΔΔΑ υλοποιεί από το 2002 Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης (Ο.Π.Δ.) βασικός στόχος του οποίου είναι η ομαλή ένταξη των αθιγγάνων στην ελληνική κοινωνία, με παράλληλη διατήρηση των ιδιαίτερων πολιτισμικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών τους. Την ευθύνη του Προγράμματος έχει Διυπουργική Επιτροπή, που συντονίζεται από τον Υπουργό ΕΣΔΔΑ.

α) Οικισμοί

Συνολικά, από το 1997-2004 χορηγήθηκαν στο σύνολο της Χώρας 187 μόνιμες κατοικίες, 1.674 λυόμενες κατοικίες και 40 αίθουσες. Εντός του έτους 2003 χορηγήθηκαν 242 λύομενοι οικίσκοι και εντός του 2004 εγκρίθηκε η χορήγηση 158 λυόμενων οικίσκων (οικίες, αίθουσες διδασκαλίας και ιατροκοινωνικά κέντρα), οι οποίες δεν έχουν ακόμα στο σύνολό τους παραδοθεί. Τους τελευταίους μήνες προχωρά η στεγαστική αποκατάσταση των τσιγγάνων και η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους σε ΟΤΑ που παρουσιάζουν ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα.

β) Στεγαστική αποκατάσταση μέσω δανείων και παραχώρησης οικοπέδων

Μέρος του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης για τη στεγαστική αποκατάσταση των Ελλήνων Αθιγγάνων, αποτελεί και η χορήγηση 9.000 στεγαστικών δανείων, ύψους 60.000 € σε Έλληνες άστεγους τσιγγάνους με ευνοϊκούς όρους. Από την έναρξη του προγράμματος

έως σήμερα, έχουν υποβληθεί, μέσω των Δήμων, από όλη τη χώρα 15.933 αιτήσεις και έχουν εγκριθεί 5.111 δάνεια. Από αυτά, εντός του 2003 εγκρίθηκαν 4051 αιτήσεις στεγαστικών δανείων και 1060 εντός του 2004.

Παράλληλα, το Μάιο του 2003 θεσπίστηκε η δωρεάν παραχώρηση κατά πλήρη κυριότητα δημοτικών ή κοινοτικών ακινήτων σε αθίγγανους οι οποίοι έχουν ενταχθεί σε πρόγραμμα στεγαστικής αποκατάστασης υπό τη διαλυτική αίρεση, ότι επί μία πενταετία το παραχωρούμενο ακίνητο δε θα πωληθεί ή δε θα εκμισθωθεί, με εξαίρεση τη γονική παροχή. Το Μάιο του 2004 τροποποιήθηκε η προαναφερθείσα διάταξη και δόθηκε η δυνατότητα στους ΟΤΑ στην περίπτωση κατά την οποία παραχωρούν με πλήρη κυριότητα οικοπεδική έκταση, η εκχώρηση των εγκεκριμένων δανείων να γίνεται υποχρεωτικά στον παραχωρούμενο ΟΤΑ, εφόσον αποφασίσει να προέλθει και στην οργανωμένη οικιστική δόμηση της παραχωρηθείσας έκτασης.

γ) Προαγωγή υγείας και κοινωνικής ενσωμάτωσης τσιγγάνων

Το Υπουργείο Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης μέσω **κινητών μονάδων** παρέχει στους μετακινούμενους πληθυσμούς υπηρεσίες που αποσκοπούν στην πρόληψη της διάδοσης λοιμωδών και άλλων νοσημάτων καθώς και στην ενημέρωση για θέματα υγιεινής και οικογενειακού προγραμματισμού. Από τον Ιούλιο του 2004 έως και τον Μάρτιο 2005 έχουν γίνει επισκέψεις σε 15 καταυλισμούς, έχουν πραγματοποιηθεί 2.580 εμβόλια συνολικά σε 1.114 παιδιά και 18 παραπομπές περιστατικών που είχαν ανάγκη υγειονομικής ή κοινωνικής παρέμβασης. Για την δράση των κινητών μονάδων δαπανήθηκαν 176.000 € από τον Κρατικό προϋπολογισμό. Παράλληλα, σε υλοποίηση της προγραμματικής σύμβασης που υπεγράφη από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής και Αλληλεγγύης, το Νοσοκομείο Παίδων «Αγλαΐα Κυριακού», την Ελληνική Παιδιατρική Εταιρεία και τα αντίστοιχα Πε.Σ.Υ.Π. πραγματοποιήθηκαν από τις 18/03/03 έως και τις 12/02/04 22.150 εμβολιασμοί σε 5.174 παιδιά. Επίσης πραγματοποιήθηκαν 471 γυναικολογικές εξετάσεις. Από τον Οκτώβριο του 2004 στο πρόγραμμα συμμετέχει και το ΕΚΑΚΒ με κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους.

Στο πλαίσιο δημιουργίας πιο σταθερών δομών για την προαγωγή υγείας προβλέπεται (Π.ΕΠ Γ ΚΠΣ) κατά την κατά την περίοδο 2005-2006, η δημιουργία συνολικά **37 Ιατροκοινωνικών Κέντρων** σε περιοχές όπου υπάρχουν οργανωμένοι οικισμοί τσιγγάνων. Το κόστος λειτουργίας των δομών υπολογίζεται σε 100.000 € ανά έτος. Τα Ιατροκοινωνικά Κέντρα θα παρέχουν υπηρεσίες πρόληψης, βασικής πρωτοβάθμιας υγείας και πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας καθώς και κοινωνικής ενσωμάτωσης. Η επίτευξη των παραπάνω θα πραγματοποιηθεί μέσω της καταγραφής της ομάδας στόχου και των αναγκών, την ενημέρωση για θέματα δημόσιας υγείας, τη σύνδεση αυτών των ομάδων πληθυσμού με κοινωνικοπρονοιακά προγράμματα, την εξοικείωσή τους με τα καινούργια δεδομένα στέγασης, καθώς και μέσω της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για την ένταξη της οικογένειας, ιδιαίτερα των παιδιών, στην ελληνική κοινωνία.

δ) Εκπαίδευση

-Ολοκληρώθηκε η β' φάση του έργου «**Ένταξη Τσιγγανοπαιδιών στο σχολείο**». Αναλυτικότερη αναφορά γίνεται στο στόχο 1.2 , ενότητα Δ. Πρόσβαση στην παιδεία, σελ. 22

ε) Απασχόληση

Στο πλαίσιο του Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση», από τον α' κύκλο Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών 2001-2003 ωφελήθηκαν 1.183 τσιγγάνοι. Από τα προγράμματα επιδότησης για την δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας 2002-2004 ωφελήθηκαν 160 τσιγγάνοι ενώ από προγράμματα επιδότησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών 2002-2004 ωφελήθηκαν 51. Θα ξεκινήσει σύντομα η ολοκληρωμένη παρέμβαση για άτομα με πολιτιστικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες (τσιγγάνοι και έλληνας μουσουλμάνοι) και θα αφορά συνολικά 1.880 άτομα.

στ) Αθλητισμός

Στο πλαίσιο των προγραμμάτων μαζικού αθλητισμού αναπτύσσονται ειδικά προγράμματα για ομάδες του πληθυσμού που κινδυνεύουν από κοινωνική περιθωριοποίηση, όπως τα

προγράμματα για άτομα με αναπηρίες, για ψυχικά ασθενείς, για φυλακισμένους, ή προγράμματα σε καταυλισμούς τσιγγάνων, σε περιοχές που διαμένουν παλιννοστούντες, μουσουλμάνοι και μετανάστες, σε συνεργασία με τους φορείς τους. Τα προγράμματα αυτά κατά το 2003-4 ανήλθαν σε **1.125** (έναντι 1.093 κατά το 2002-3).

ζ) Πολιτισμός

Αναπτύσσονται εκπαιδευτικά προγράμματα στον καλλιτεχνικό τομέα (εικαστικά, μουσική) σε χώρους συγκέντρωσης πληθυσμού της ομάδας στόχου. Ενδεικτικά αναφέρονται τα 5 εργαστήρια στο Διαπολιτισμικό Κέντρο Ιλίου με άμεσα ωφελούμενα 60 τσιγγανόπαιδα, οι συνεργασίες με τα μουσεία σε 4 περιοχές με αντιπροσωπευτικούς φορείς τσιγγάνων ή με σχολεία που παρουσιάζουν συγκέντρωση τσιγγάνων από τις οποίες προκύπτουν 2.000 περίπου ωφελούμενα άτομα, το πρόγραμμα κατάρτισης τσιγγάνων στη φωτογραφία με ωφελούμενα 11 άτομα και οι ξεναγήσεις σε μουσεία και χώρους πολιτισμικής αναφοράς με τη συμμετοχή 2.300 τσιγγάνων. Από όλες τις παραπάνω δράσεις υπολογίζονται να έχουν ωφεληθεί πλέον των **4.500** ατόμων.

Χρηματοδοτήσεις από τη ΣΑΕ 055:

2003: Ποσό ύψους 1.607.238 ευρώ, για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.

2004: Ποσό ύψους 4.171.934 ευρώ για την κατασκευή έργων υποδομής, για αναπλάσεις, για την κατασκευή δικτύων, σε υφιστάμενους ή νέους οικισμούς, για την αγορά γης, για τη δημιουργία νέων οικισμών και για τη χρηματοδότηση υποστηρικτικών δράσεων.

2005: έχουν γίνει πληρωμές 3.965.835 ευρώ, για ανάλογες παρεμβάσεις.

Χρηματοδοτήσεις από τους ΚΑΠ

2003: Ποσό ύψους 730.879,20 ευρώ σε 19 ΟΤΑ πρώτου βαθμού της Χώρας, για την υλοποίηση των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Δράσης τους σχετικά με την κοινωνική ένταξη των Ελλήνων Τσιγγάνων (Κ.Υ.Α. 33689/24-7-2003)

2004: Ποσό ύψους 344.216,00 ευρώ, για ανάλογες δράσεις στο πλαίσιο ολοκληρωμένων προγραμμάτων 10 ΟΤΑ πρώτου βαθμού της Χώρας (Κ.Υ.Α. 7215/4-2-2004).

2005: Δεν έχει γίνει σχετική πρόβλεψη, εν όψει του προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ».

Ε. Χρήστες ναρκωτικών ουσιών

-ΟΚΑΝΑ (Οργανισμός κατά των ναρκωτικών)

Κατά το διάστημα 2003 έως σήμερα, μέσω του ΟΚΑΝΑ προωθήθηκαν οι εξής δράσεις

- *Πρόληψη:* Δημιουργήθηκαν **2** νέα Κέντρα Πρόληψης σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ένα στο Νομό Αργολίδας και ένα στο Νομό Λακωνίας.
- *Θεραπεία – μείωση της βλάβης:* Ολοκληρώθηκαν **2** Μονάδες εφήβων στην περιφέρεια (Λάρισα και Ρέθυμνο) και **5** Μονάδες Υποκατάστασης ΟΚΑΝΑ, 2 στην Αθήνα και 3 σε περιοχές εκτός Αθηνών (Χανιά, Ρόδος, Θεσσαλονίκη). Επίσης, αναπτύχθηκε περαιτέρω μία παλαιότερη Μονάδα της Αθήνας.

Ξεκίνησε η λειτουργία **6** εξωτερικών ιατρείων αντιμετώπισης των εξαρτήσεων με υποκατάστατα σε περιοχές εκτός Αθηνών, σε συνεργασία με τις Διοικητικές Υγειονομικές Υπηρεσίες (ΔΥΠΕ, πρώην ΠΕΣΥΠ), καθώς και **1** ακόμα στην Αθήνα συνεργασία με το ΙΚΑ. Επιπλέον, δημιουργήθηκε στην Αθήνα **1** Σταθμός Φροντίδας Εξαρτημένων Ατόμων.

- *Κοινωνική Επανάταξη:* Δημιουργήθηκε **1** Εξειδικευμένο Κέντρο Κοινωνικής και Επαγγελματικής Ένταξης (ΕΚΚΕΕ) στη Θεσσαλονίκη το 2003. Παράλληλα, από τον Ιανουάριο του 2003 έως τον Ιούνιο του 2004, υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» **6** Σχέδια Δράσης, σε διάφορες υγειονομικές περιφέρειες, για την παροχή συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών σε άτομα υπό απεξάρτηση και απεξαρτημένα από ουσίες, στα οποία ο ΟΚΑΝΑ συμμετείχε

ως φορέας υλοποίησης («ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ» «ΜΕΝΤΩΡ», «ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ», «ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ», «ΝΕΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ» και «ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ»). Στα 5 τελευταία από αυτά συντονιστής φορέας ήταν το Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού (ΚΜΟΠ).

- Από 1/1/2003 έως 31/5/2005, παρακολούθησαν το Πρόγραμμα Υποκατάστασης συνολικά **3.750** εξαρτημένα άτομα. Από τις Μονάδες Εφήβων ωφελήθηκαν **196** έφηβοι τη διετία 2003-2004. Για το ίδιο χρονικό διάστημα, τα ωφελημένα άτομα από το Δίκτυο Θεραπευτικών Υπηρεσιών «Γέφυρα», το Πρόγραμμα «Αθηνά» και το Πρόγραμμα Προαγωγής Αυτοβοήθειας ανήλθαν συνολικά σε **1.724**. Όσον αφορά τις υπηρεσίες της Μονάδα Άμεσης Πρόσβασης και Υποστήριξης (Παθολογικό Ιατρείο, οδοντιατρείο, μικροβιολογικό εργαστήριο και Κινητή Μονάδα Πρώτων Βοηθειών), συνολικά διεκπεραιώθηκαν **11.400** περιστατικά. Τέλος, στο πλαίσιο του Σταθμού Φροντίδας Εξαρτημένων Ατόμων λαμβάνουν υπηρεσίες κατά μέσο όρο καθημερινά **55** άτομα.
- Από δράσεις Κοινωνικής Επανάταξης ωφελήθηκαν από 1/1/2003 έως 31/5/2005 **99** άτομα. Επίσης, συμμετείχαν και ολοκλήρωσαν επιτυχώς τα προαναφερθέντα Σχέδια Δράσης συνολικά **324** άτομα.
- Το συνολικό ποσό που διατέθηκε για εξαρτημένα άτομα ανήλθε σε 17.768.362 € για το 2003 και σε 20.311.006 € για το 2004.

-Το **Υπ. Δημόσιας Τάξης** σε συνεργασία με άλλους φορείς και οργανισμούς (π.χ ΟΚΑΝΑ) κατά τη διετία 2003-2004 ανέπτυξε ένα σημαντικό έργο κατά των ναρκωτικών που κύριο στόχο είχε την ευαισθητοποίηση και την ενημέρωση του κοινού και κυρίως των νέων.

Διοργάνωσε ημερίδες, διημερίδες, σεμινάρια, αθλητικές εκδηλώσεις, καταχώρησε πληροφορίες στην ιστοσελίδα του, ετοίμασε σχετικό ενημερωτικό υλικό παρουσιάσεων, συνέταξε ειδικό σχέδιο δράσης για τα Ναρκωτικά και συνέχισε την υλοποίηση του 5ετούς επιχειρησιακού προγράμματος κατά των ναρκωτικών.

Αξιοσημείωτη είναι η προσπάθεια των Γενικών Αστυνομικών Δ/ντων Περιφέρειας σε συνεργασία με τοπικές αρχές, τοπικούς φορείς και πολίτες να καταγράψουν τα προβλήματα των διάφορων περιοχών ώστε να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικότερα το πρόβλημα των ναρκωτικών.

-Ίδρυση δύο Κέντρων Απεξάρτησης Τοξικομανών Κρατούμενων εκ των οποίων το ένα βρίσκεται υπό κατασκευή. Στο Κέντρο που λειτουργεί από το 2002 εφαρμόζονται Θεραπευτικά Προγράμματα για τη σωματική και ψυχική απεξάρτηση τοξικομανών κρατούμενων και απευθύνονται σε **70** κρατούμενους.

ΣΤ. Αλκοολικοί

-Σχέδιο αρχών διακήρυξης και αυτοδέσμευσης σχετικά με τη διαφήμιση αλκοολούχων ποτών

Το προαναφερόμενο Σχέδιο τελικά οριστικοποιήθηκε ως κείμενο και υπεγράφη τον Ιούνιο του 2005. Πρόκειται για ένα Σχέδιο το οποίο εκπονήθηκε έπειτα από συζήτηση και ευρεία συναίνεση όλων των φορέων που εμπλέκονται με το θέμα αφού η σύνταξή του έγινε ύστερα από συνεργασία του Υπουργείου Υγείας και Κοιν. Αλληλεγγύης με τη Διακομματική Κοινοβουλευτική Επιτροπή, την Ένωση Επιχειρήσεων Οινοπνευματωδών Ποτών και εκπροσώπους της διαφημιστικής αγοράς. Κατά κύριο λόγο προβλέπεται η απαγόρευση συμμετοχής ανηλίκων σε εκστρατείες αλκοολούχων ποτών, η απαγόρευση προβολής σχετικών διαφημίσεων σε αθλητικούς αγώνες για ανήλικους και σε μέσα διαφήμισης όπως ο κινηματογράφος και η υπαίθρια διαφήμιση καθώς και η αποσύνδεση των προϊόντων αυτών με επαγγελματικές, κοινωνικές και ερωτικές επιτυχίες.

Ζ. Ανήλικοι Παραβάτες- Φυλακισμένοι

Οι ανήλικοι παραβάτες στη διάρκεια του έτους 2003, ανήλθαν σε **22.037**, ενώ στη διάρκεια του 2004 ο αριθμός τους αυξήθηκε σε **24.164**.

Για τα έτη 2003 και 2004 η συντριπτική πλειοψηφία των παραβατικών ανηλίκων διέπραξε παραβάσεις του ΚΟΚ.

Εκτός των παραβάσεων του ΚΟΚ, τα εγκλήματα στα οποία παρουσιάζονται περισσότερο οι ανήλικοι δράστες είναι οι κλοπές, ενώ ακολουθούν σε πολύ μικρότερο ποσοστό οι παραβάσεις του Νόμου περί αλλοδαπών, οι παραβάσεις του Ν. περί Ναρκωτικών, οι παραβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας και οι ληστείες.

Η συντριπτική πλειοψηφία των ανηλίκων, σε όλα τα εγκλήματα ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των **13-17** ετών και είναι **άρρηνες** δράστες με εξαίρεση το έγκλημα της επαιτείας για το έτος 2003, στο οποίο υπάρχει σχεδόν ισάριθμη αντιπροσώπευση αγοριών και κοριτσιών.

Η πλειοψηφία των δραστών είναι ημεδαποί. Οι αλλοδαποί ανήλικοι παρουσιάζουν μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής από τους ημεδαπούς στο έγκλημα της επαιτείας, στις παραβάσεις του Ν. περί αλλοδαπών και του Ν. περί πνευματικής ιδιοκτησίας

Επίσης, από τα τηρούμενα στην αρμόδια Διεύθυνση του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας στατιστικά στοιχεία **κατά το έτος 2004** καταγράφηκαν επτά(7) ανήλικοι θύματα εμπορίας Ανθρώπων σεξουαλικής εκμετάλλευσης και επτά(7) ανήλικοι θύματα εμπορίας Ανθρώπων Οικονομικής εκμετάλλευσης

Το Υπ. Δημόσιας Τάξης με δύο σημαντικές πρωτοβουλίες, το θεσμό του αστυνομικού της γειτονιάς και το θεσμό των τοπικών συμβουλίων πρόληψης της εγκληματικότητας, προσπαθεί να ενεργοποιήσει δυναμικά την κοινωνία των πολιτών και να προλάβει την εγκληματικότητα ιδιαίτερα της ευαίσθητης κατηγορίας των ανηλίκων.

Υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης λειτουργούν οι **Εταιρίες Προστασίας Ανηλίκων (Ε.Π.Α)** με κύριο σκοπό την ίδρυση στεγών φιλοξενίας ανηλίκων παρέχοντας φιλοξενία και πολύπλευρη υποστήριξη. Στέγες ανηλίκων διατηρούν 8 Ε.Π.Α σε όλη τη χώρα και φιλοξενούν 4.400 ανήλικους ετησίως.

Σωφρονιστική Πολιτική

α. Ανήλικοι

Εκτός από τη δυνατότητα που έχουν οι νεαροί κρατούμενοι να συμμετέχουν στις λειτουργούσες εντός των καταστημάτων κράτησης εκπαιδευτικές μονάδες (Δημοτικό-Γυμνάσιο-Λύκειο-ΙΕΚ) μπορούν να συμμετέχουν και σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Το 2003 από τα υλοποιηθέντα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ωφελήθηκαν 67 νεαροί κρατούμενοι κυρίως στον τομέα της πληροφορικής ενώ το 2004 ωφελήθηκαν 119 νεαροί κρατούμενοι. Επιπλέον, κατά τη διετία 2003-2004 υλοποιήθηκαν προγράμματα άθλησης, δημιουργικής απασχόλησης και ψυχοκοινωνικής στήριξης.

β. Ενήλικοι :

Στο πλαίσιο του Ε.Π «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» το 2003 εφαρμόστηκαν 5 προγράμματα **συμβουλευτικών υπηρεσιών** σε πέντε νομούς της χώρας με σκοπό την κοινωνική ένταξη των φυλακισμένων και ωφελήθηκαν 76 κρατούμενοι.

Κατά τα έτη 2003 και 2004 έγιναν συντονισμένες προσπάθειες προς την κατεύθυνση της προώθησης της **επαγγελματικής κατάρτισης** και εκπαίδευσης των κρατουμένων.

Το έτος 2003 στο πλαίσιο της EQUAL και του Ε.Π. ΕΠΕΑΕΚ II ωφελήθηκαν 500 κρατούμενοι ενώ το 2004 ωφελήθηκαν 687.

Θ. Στρατευμένοι

- Η λειτουργία της 24ώρης τηλεφωνικής γραμμής ψυχολογικής υποστήριξης έχει ξεκινήσει από τον Φεβρουάριο του 2003, καλύπτεται από εθνικούς πόρους και η γραμμή απευθύνεται σε όλο το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων δηλαδή στα στρατευμένα παιδιά και στο οικογενειακό τους περιβάλλον καθώς επίσης και σε όλα τα στελέχη. Παρέχει στήριξη και συμβουλευτική σε θέματα που σχετίζονται με την προσαρμογή του ατόμου στη στρατιωτική ζωή, με την ψυχική υγεία, με προβλήματα συμπεριφοράς, με τις διαπροσωπικές σχέσεις καθώς και με καταστάσεις κρίσεων. Λόγω της αναβάθμισης και ενημέρωσης για την λειτουργία των γραμμών οι κλήσεις στις 24ώρες τηλεφωνικές γραμμές ψυχολογικής υποστήριξης αυξήθηκαν κατά 30%.

Κατά τη διετία 2003-2004 οι γραμμές των ενόπλων δυνάμεων δέχτηκαν 3.349 κλήσεις από στρατευμένους

- Εξασφαλίζεται η μηνιαία οικονομική ενίσχυση ύψους 100€ των στρατευμένων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες όπως παιδιά μακροχρόνια ανέργων και νέοι που κατοικούν σε ορεινές και μειονεκτούσες περιοχές. **Δικαιούχοι για 2003 και 2004 ήταν 166 στρατευμένοι και τα χρήματα προέρχονται από εθνικούς πόρους.**
- Ολοκληρώθηκε το 2004 η δημιουργία 40 Βιβλιοθηκών σε παραμεθόριες Μονάδες και φυλάκια και συνολικά αποκτήθηκαν 7.000 βιβλία
- Ολοκληρώθηκε το 2004 η κατασκευή 56 γυμναστηρίων σε στρατόπεδα των παραμεθωρίων περιοχών και δημιουργήθηκαν συνολικά 62 Κέντρα Διαδικτύου (internet centers) σε ισάριθμα στρατόπεδα σε όλη τη χώρα. Τα 48 από αυτά λειτουργούν σε μονάδες ακριτικών περιοχών από τον Έβρο μέχρι κατά νησιά του Αιγαίου, οι οποίες καλύπτουν το 35% του συνόλου των στρατευμένων
- Στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεργασίας με τον ΟΚΑΝΑ έχει επιλέγει και πρόκειται να εκτυπωθεί και να διανεμηθεί έντυπο υλικό στα στρατολογικά γραφεία για την ενημέρωση των νέων και των γονέων τους.
Επίσης στο πλαίσιο της ιατρικής πρόληψης έγιναν τον Ιανουάριο του 2004, 39 ενημερώσεις των στρατευμένων πάνω σε θέματα σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων- AIDS με εθνικούς πόρους. Το πρόγραμμα είχε επιτυχία και θα επαναληφθεί εντός Μαΐου – Ιουνίου 2005.
- Στο πλαίσιο του Πανευρωπαϊκού Προγράμματος «Δια βίου Μάθηση» της Γ.Γ Εκπαίδευσης Ενηλίκων συμμετείχαν, τα έτη 2003-2004, 50 στρατευμένοι σε προγράμματα βασικών δεξιοτήτων στη Ρόδο με χρηματοδότηση από το Γ' ΚΠΣ.

Στόχος 4. Κινητοποίηση του συνόλου των φορέων και παραγόντων

Η ελληνική Πολιτεία, αξιοποιώντας την εμπειρία των προηγούμενων ετών, συνεχίζει και επεκτείνει τις δράσεις της μέσω αποκεντρωμένων δομών της (π.χ. κοινωνική φροντίδα, χορήγηση επιδομάτων μέσω Ν. Αυτοδιοίκησης). Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο αποκεντρωμένο σύστημα παροχής υπηρεσιών σε ΑμεΑ, το οποίο αποτελείται από τα Κέντρα Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης για Αμεα (ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ) και τα Κέντρα Αποθεραπείας Φυσικής και Κοινωνικής Αποκατάστασης (ΚΑΦΚΑ). Προγραμματίζεται η περαιτέρω αναβάθμιση αυτών των δικτύων. Στο χώρο της Υγείας, το ίδιο πνεύμα διέπει και τη θεσμοθέτηση των Διοικητικών Υγειονομικών Υπηρεσιών (ΔΥΠΕ), όπως και την μετατροπή των Νοσοκομείων σε ΝΠΔΔ.

Παράλληλα, έχει προσφερθεί η δυνατότητα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση να αναβαθμίσει τον ρόλο της και να συμβάλλει ενεργά στην ικανοποίηση των αναγκών των τοπικών κοινωνιών. Σημαντικές δράσεις που υλοποιούνται μέσω των ΟΤΑ είναι η ανάπτυξη και λειτουργία των Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας (Βρεφονηπιακοί-βρεφικοί-παιδικοί σταθμοί / Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών / Βρεφονηπιακοί σταθμοί ΑμεΑ / Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών ΑμεΑ / Βοήθεια στο σπίτι / Κ.Η.Φ.Η / Κ.Α.Π.Η.) και το Δίκτυο Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών. Επίσης, εμπλέκονται ενεργά στο Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για τους Τσιγγάνους και υλοποίησαν Ολοκληρωμένα Προγράμματα υποστήριξης παλιννοστούντων για τα έτη 2003-2004.

Η αφοσίωση των Μ.Κ.Ο. στον σκοπό της προστασίας των πιο αδυνάτων συνανθρώπων μας και η γνώση του χώρου, αποδεικνύονται πολύτιμος σύμμαχος στις προσπάθειες για εξάλειψη των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού. Μέσω της υλοποίησης, της συμμετοχής ή της συνεργασίας, οι Μ.Κ.Ο., τα φιλανθρωπικά σωματεία, Εκκλησία και άλλοι φορείς, εμπλέκονται ενεργά σε ποικίλες δράσεις είτε καλύπτοντας κενά είτε συμβάλλοντας στην επιτυχία των πολιτικών. Χαρακτηριστικά αναφέρονται η συμβολή των παραπάνω στην ιδρυματική φροντίδα παιδιών και την προστασία της μητέρας, στη φροντίδα των ηλικιωμένων, στο Δίκτυο Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, στα προγράμματα κατασκηνώσεων και φυσικής αγωγής για ΑμεΑ και στη στήριξη και φροντίδα προσφύγων.

Επίσης, ξεχωριστή σημασία έχουν οι δράσεις της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Equal, η οποία μέσω των Αναπτυξιακών Συμπράξεων, κινητοποιεί με ουσιαστικό τρόπο μεγάλο μέρος των παραγόντων της κοινωνικής και οικονομικής ζωής.

Προβλήματα, βέβαια, έχουν ανακύψει κατά την πορεία υλοποίησης των ενεργειών, τα σημαντικότερα των οποίων αφορούν στη δυνατότητα ανταπόκρισης στις απαιτήσεις ενός έργου και στον ελλιπή συντονισμό και συνεργασία. Αναμένεται ότι αυτά τα ζητήματα θα εξομαλυνθούν σταδιακά: **(α)** μέσω της αξιοποίησης της τεχνογνωσίας που αποκτάται **(β)** μέσω της λειτουργικής δικτύωσης των ομόλογων φορέων, που θα επιτρέψει την ανταλλαγή εμπειριών και πρακτικών **(γ)** μέσω του σχεδιασμού ενός συστήματος πιστοποίησης των Ν.Π.Ι.Δ που δραστηριοποιούνται στην κοινωνική φροντίδα, το οποίο έχει ήδη αρχίσει να λειτουργεί. Με αυτή τη διαδικασία αναμένεται να υπάρξει ουσιαστικότερη γνώση του έργου των μη κυβερνητικών φορέων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, να αναβαθμιστεί η παροχή των υπηρεσιών κοινωνική φροντίδας και, γενικότερα, να παρασχεθεί μια πλατφόρμα ανάπτυξης του τρίτου τομέα κατά τα επιτυχή πρότυπα άλλων χωρών του δυτικού κόσμου **(δ)** μέσω της προσφοράς από το Κράτος του απαραίτητου πλαισίου διαλόγου και συνεργασίας.

Όσον αφορά το τελευταίο σημείο, η θεσμοθέτηση της Εθνικής Επιτροπής για την Κοινωνική Προστασία (Ν.3144/2003), με σκοπό την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου για την καταπολέμηση της φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, δεν συνοδεύτηκε από την ανάλογη αξιοποίησή της. Στόχος είναι λοιπόν, ξεκινώντας από το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα, η αναβάθμιση και η αποτελεσματική αξιοποίηση αυτού του θεσμού.

Η επιτυχία των πολιτικών συναρτάται επίσης άμεσα από την κατάλληλη παρακολούθηση και αξιολόγηση. Οι αποκεντρωμένες δομές υπηρεσιών συμβάλλουν σε αυτό, αφού προσφέρεται έτσι η ευκαιρία για άμεση καταγραφή των επιπτώσεων των πολιτικών και των αναγκών σε τοπικό επίπεδο. Πέραν αυτών, το τελευταίο διάστημα 2004 έως σήμερα, έχουν γίνει βήματα προόδου για τη βελτίωση και επέκταση ενός δικτύου μηχανισμών αξιολόγησης και παρακολούθησης των πολιτικών στο πλαίσιο του ΕΣΔΕΝ.

Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας (ΕΣΥΕ) συνεχίζει τη σταθερή βελτίωση στις προσφερόμενες υπηρεσίες της, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται πλήρως στο ρόλο της εντός του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος αλλά και για να προσφέρει σε συνεχή ροή και σε συγκρίσιμη βάση όλα τα απαραίτητα δεδομένα που σχετίζονται με τους δείκτες για τις συνθήκες διαβίωσης και την οικονομική κατάσταση του πληθυσμού. Ιδιαίτερα, στα πλαίσια της πλήρους ανταπόκρισης στις απαιτήσεις της Eurostat και ενόψει του Σχεδίου Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου που θα ισχύσει από το 2007, προωθείται η *αναβάθμιση και επέκταση του Συστήματος ESSPROS*. Επίσης, όσον αφορά τη *χρήση του Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών (GIS)*, το οποίο ξεκίνησε το 2001, σήμερα υπάρχουν ψηφιακά δεδομένα για 606 οικισμούς της χώρας, που επιλέχθηκαν από την ΕΣΥΕ κυρίως με πληθυσμιακά κριτήρια και καλύπτουν περίπου το 75% του πληθυσμού.

Η θυγατρική εταιρία του ΟΑΕΔ Παρατηρητήριο Απασχόλησης – Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. (ΠΑΕΠ), στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της έχει αρχίσει από το 2003 να δημιουργεί σειρά εργαλείων πρωτογενούς αξιολόγησης και δευτερογενούς παρακολούθησης των δράσεων προώθησης της απασχόλησης. Πιο αναλυτικά, από το 2003 έως σήμερα γίνονται *καταχωρήσεις στοιχείων των ωφελουμένων των προγραμμάτων ΝΘΕ και ΝΕΕ 2003, 2004 και 2005* βάσει της εισροής σχετικής πληροφόρησης από τις Τοπικές Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ, ενώ επιπλέον επιχειρήθηκε συντονισμός με τις Κεντρικές Υπηρεσίες ώστε ένα ενιαίο μηχανογραφικό έντυπο να καλύψει αυτές τις ανάγκες. Παράλληλα με συγχρηματοδότηση της Ε.Επιτροπής υλοποιήθηκε *έρευνα στους Νομούς Ξάνθης και Πειραιά*, τα αποτελέσματα της οποίας είναι υπό έκδοση, με στόχο τη *περαιτέρω δοκιμή και εφαρμογή της περιγραφικής στατιστικής και της ανάλυσης αποτελεσμάτων* όσον αφορά την επίπτωση των προγραμμάτων ΝΘΕ, ΝΕΕ και STAGE στην απασχόληση, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Επίσης, με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ εκπονείται *μελέτη*, συμπληρωματικού χαρακτήρα, *με αντικείμενο την ανάδειξη δεικτών απόδοσης σε τοπικό επίπεδο*. Το έργο αυτό ολοκληρώνεται το 2006. Όσον αφορά την *παρακολούθηση της πορείας των ωφελουμένων από τα προγράμματα προώθησης στην απασχόληση (follow up)*, εντός του 2005 ολοκληρώνεται πρότυπος μηχανισμός παρακολούθησης στην ΠΑΕΠ.

Σημαντική αναμενόταν να είναι η συνδρομή του **Χάρτη Υγείας-Πρόνοιας**, ο οποίος θα βασίζεται σε τεχνολογία Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS), επιτρέποντας την αναζήτηση με γεωγραφικά κριτήρια μιας πληθώρας δομών στον χώρο της Υγείας και της Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Αν και οι ενέργειες για τη λειτουργία του έχουν ξεκινήσει από το 2003, απέχει ακόμα από το στόχο για να είναι ένα αξιόπιστο και ακριβές εργαλείο. Το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης προγραμματίζει συγκεκριμένες δράσεις ώστε ο Χάρτης σταδιακά να είναι ικανός να συνδράμει στην παρακολούθηση του βαθμού επίτευξης των στόχων κάθε φορέα και στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων και αναγκών σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Όσον αφορά τη διερεύνηση των ζητημάτων ισότητας των φύλων, καθώς και την ανάληψη σχετικών δράσεων για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), το οποίο λειτουργεί ως Ν.Π.Ι.Δ. υπό την εποπτεία και χρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Για την τεκμηρίωση και παροχή πληροφόρησης σε αυτό το πεδίο λειτουργεί Τμήμα Τεκμηρίωσης. Το Τμήμα οργανώνει και διαχειρίζεται πολλαπλές βάσεις δεδομένων και επεξεργάζεται και διαχέει στατιστικά στοιχεία και πληροφορίες μέσω του δικτυακού τόπου του Κ.Ε.Θ.Ι. (www.kethi.gr), για θέματα που αφορούν στα δικαιώματα των γυναικών και στις πολιτικές

για την ισότητα των φύλων. Παράλληλα, στο διάστημα 2003-2005 έχουν ολοκληρωθεί από το ΚΕΘΙ τέσσερις έρευνες για θέματα ισότητας αμοιβών ανδρών και γυναικών. Σε εξέλιξη βρίσκεται έρευνα για τη συμμετοχή των μεταναστριών στην αγορά εργασίας. Εκτός των παραπάνω, προβλέπεται να διεξαχθούν μελέτες στο πλαίσιο συμμετοχής του ΚΕΘΙ ως εταίρου φορέα σε έργα της Κ.Π. EQUAL II που απευθύνονται σε γυναίκες του γενικού πληθυσμού και γυναίκες μετανάστριες. Επιπλέον, το ΚΕΘΙ συμμετέχει στην υλοποίηση εθνικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων για θέματα ισότητας των φύλων.

Η έρευνα του μεταναστευτικού φαινομένου είναι βασική αποστολή του Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (**Ι.ΜΕ.ΠΟ.**). Το ΙΜΕΠΟ είναι ΝΠΙΔ, άρχισε να λειτουργεί τον Μάιο του 2003 και υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργού Εσωτερικών Δημοσίας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Επιπλέον, το Ι.ΜΕ.ΠΟ., στο πλαίσιο της ενίσχυσης του ρόλου και των αρμοδιοτήτων του, καλείται να αναλάβει το ρόλο του Συμβούλου της Κυβέρνησης για τη διαμόρφωση πολιτικής σε θέματα μετανάστευσης. Για τους λόγους αυτούς, έχει τεθεί ως στόχος η δημιουργία βάσης δεδομένων για τη στατιστική αποτύπωση και κατανόηση των μεταναστευτικών ρευμάτων. Στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα και αφού λήφθηκε άδεια από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, θα προκηρυχθεί διαγωνισμός για τη δημιουργία βάσης δεδομένων όπου θα καταγραφούν όλα τα υπάρχοντα δεδομένα, που διαθέτουν τα εμπλεκόμενα στο θέμα υπουργεία, για τους μετανάστες που ζουν στη χώρα μας. Επίσης, έχουν διενεργηθεί πέντε σχετικές επιστημονικές έρευνες και εξειδικευμένες μελέτες, οι οποίες αφορούν την ποσοτική διάσταση και τα χαρακτηριστικά της μετανάστευσης, τις οικονομικές διαστάσεις της και τη μετανάστευση σε σχέση με τα ζητήματα της εκπαίδευσης και της υγείας-πρόνοιας. Για το επόμενο χρονικό διάστημα έχουν προκηρυχθεί τρεις έρευνες. Επίσης αξιοσημείωτη είναι η δράση του Ινστιτούτου σχετικά με τα θύματα παράνομης διακίνησης και εμπορίας, τα οποία στην πλειονότητά τους είναι γυναίκες μετανάστριες.

Περιγραφή κυριότερων δράσεων της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL

Δημιουργία, Ανάπτυξη, Ανατροφοδότηση από τις πιλοτικές εφαρμογές και Τελική Διαμόρφωση Συστήματος Ποιότητας Υπηρεσιών Συμβουλευτικής Στήριξης και Απασχόλησης-ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ «E-QUALITY»

Το **Σύστημα Ποιότητας** αποτελεί την κομβική καλή πρακτική του έργου «Ανάπτυξη Συστήματος Ποιότητας των Υπηρεσιών Συμβουλευτικής στήριξης και Απασχόλησης» με Συντονιστή το ΚΕΚ ΙΝΕ ΓΣΕΕ. Βασικά συστατικά της επιτυχίας του αφορούν στο στρατηγικό σχεδιασμό που χαρακτηρίζει την πορεία δημιουργίας του, την αξιοποίηση στο σχεδιασμό διακρατικής εμπειρίας, την πιλοτική του εφαρμογή, την αποτελεσματικότητά του όσον αφορά τη διαδικασία προώθησης στην Απασχόληση, και την επιτυχή διάδοσή του σε φορείς εκτός της Αναπτυξιακής Σύμπραξης.

Το ιδιαίτερο θετικό χαρακτηριστικό του Συστήματος Ποιότητας αφορά ειδικότερα στον εξορθολογισμό των λειτουργιών των Δομών απασχόλησης και συμβουλευτικής. Συγκεκριμένα, οι παράλληλες δράσεις που είχαν ως προϊόν το Σύστημα Ποιότητας αφορούν:

1. Το **Σχεδιασμό** του Συστήματος Ποιότητας βάσει διαπιστωμένων αναγκών
2. Τη **Δημιουργία** Συστήματος Ποιότητας και συνοδευτικών μεθοδολογικών εργαλείων
3. Την **Ανάπτυξη** του Συστήματος Ποιότητας «βήμα – βήμα» από τη «βάση προς τα πάνω» μέσω πιλοτικών εφαρμογών σε πραγματικές συνθήκες
4. Την **Ευρύτερη εφαρμογή** Συστήματος Ποιότητας μέσω i) ειδικών επιτροπών, ii) Forum, iii) εργαστηρίων, πυρήνων διαλόγου και διμερών, iii) διεύρυνσης της δικτύωσης και αξιοποίησης της Δικτύωσης και iv) υιοθέτησης κουλτούρας Δικτύωσης δημιουργώντας «Common Bases» σε διεθνές επίπεδο.

Δημιουργία και λειτουργία Συστήματος υποστήριξης για προσβάσιμη πλοήγηση από όλους με στόχο την πληροφόρηση σε θέματα απασχόλησης –ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ «ΠΡΟΚΛΗΣΗ»

Πρόκειται για την ανάπτυξη ενός Συστήματος Υποστήριξης για Προσβάσιμη Πλοήγηση (στον παγκόσμιο ιστό), ικανό να ανταποκριθεί στις ανάγκες χρηστών με αναπηρίες για την πρόσβαση τους σε ηλεκτρονικές υπηρεσίες πληροφόρησης και επικοινωνίας. Το σύστημα υποστήριξης για προσβάσιμη πλοήγηση από όλους «ΑΡΓΩ» είναι μια κατάλληλα σχεδιασμένη εφαρμογή για την πλοήγηση στον παγκόσμιο ιστό και των ατόμων με αναπηρία, το οποίο υποστηρίζει οπτική και μη οπτική αλληλεπίδραση προκειμένου να ικανοποιεί τις ιδιαίτερες απαιτήσεις των τυφλών και ατόμων με προβλήματα όρασης και των ατόμων με κινητική αναπηρία. Το προαναφερόμενο σύστημα εγκαταστάθηκε και λειτουργεί πιλοτικά στο Δήμο Νεάπολης Θεσσαλονίκης και στο Δήμο Χολαργού Αττικής. Τα Σημεία Ενημέρωσης-Πληροφόρησης (Info-kiosks) των δήμων παρέχουν ολοκληρωμένη πληροφόρηση και καθοδήγηση για θέματα που σχετίζονται και με την αγορά εργασίας προσβάσιμη από άτομα των ομάδων στόχων του έργου.

Συσκευές εξατομικευμένης υποστήριξης και ειδικά ηλεκτρονικά εκπαιδευτικά εργαλεία για τυφλά και κωφά άτομα - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ «ΠΡΟΚΛΗΣΗ»

Πρόκειται για το Σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης 50 ατόμων με αναπηρία με τίτλο «Χρήση Η/Υ- Αυτοματισμός Γραφείου Επιχείρησης»: 12 τυφλών ατόμων και ατόμων με προβλήματα όρασης, 15 κωφών ατόμων και ατόμων με

προβλήματα ακοής, 23 ατόμων με λοιπές αναπηρίες (κινητικά προβλήματα, νοητική στέρωση, απεξαρτημένοι κτλ).

Στο πλαίσιο λειτουργίας της ίδιας Σύμπραξης αναπτύχθηκε ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό προϊόν υποστηρικτικό της κατάρτισης των κωφών ατόμων. Το ηλεκτρονικό προϊόν παρήχθη σε μορφή DVD-ROM και περιλαμβάνει γλωσσάρια σε συνδυασμό με εισαγωγικές περιγραφές των διδακτικών ενοτήτων στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα (ΕΝΓ). Το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργήθηκε και ενσωματώθηκε στο σύστημα, προέκυψε μετά από συντονισμένη έρευνα και μελέτη γλωσσολόγων, μηχανικών πληροφορικής και ειδικών συμβούλων σε θέματα Διδασκαλίας της ΕΝΓ.

Δημιουργία και λειτουργία του Κέντρου Μεταπληροφόρησης – ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ «ΚΕΜΜΕΠΑΠ-ΗΦΑΙΣΤΟΣ»

Η έδρα του Κέντρου Μεταπληροφόρησης βρίσκεται στο Δήμο Αιγάλω αλλά η εμβέλεια του είναι πανελλαδική, καθώς πρόκειται για ένα δίκτυο 37 φορέων από διάφορες περιοχές της χώρας, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες σε μετανάστες, παλιννοστούντες και πρόσφυγες.

Το Κέντρο αυτό δημιουργήθηκε και λειτούργησε πιλοτικά στο πλαίσιο του Έργου «**Κέντρο Μεταπληροφόρησης και Ανάδειξης Τεχνικών Δεξιοτήτων για Μετανάστες, παλιννοστούντες, πρόσφυγες**» με σκοπό:

α) την παροχή έγκυρης πληροφόρησης στις δικτυωμένες δομές, ώστε να μπορούν με τη σειρά τους να παρέχουν ολοκληρωμένη ενημέρωση και καθοδήγηση σε όσους μετανάστες, παλιννοστούντες και πρόσφυγες απευθύνονται σε αυτές

β) την εξατομικευμένη υποστήριξη

γ) την αλληλοσυμπλήρωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των δικτυωμένων δομών

δ) την καταγραφή και μελέτη των αναγκών που έχουν μετανάστες, παλιννοστούντες και πρόσφυγες και την εκπόνηση και προώθηση προς την πολιτεία, προτάσεων για την βελτίωση πολιτικών και πρακτικών που τους αφορούν.

Η λειτουργία του Κέντρου στηρίχτηκε σε μία ηλεκτρονική βάση πληροφοριών στην οποία είχαν πρόσβαση όλες οι δικτυωμένες δομές του Κέντρου. Στη βάση καταχωρούνταν πληροφορίες για συγκεκριμένα θεματικά πεδία, όπως εργασία, εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, υγεία, κοινωνική ασφάλιση, πληροφορίες για φορείς και υπηρεσίες που εξυπηρετούν μετανάστες, παλιννοστούντες και πρόσφυγες, χρήσιμη βιβλιογραφία καθώς και ανακοινώσεις για τρέχουσες δραστηριότητες.

Η βάση πληροφοριών του Κέντρου ήταν προσβάσιμη μόνο στις δικτυωμένες δομές, καθώς πρόκειται για μία δράση με πιλοτικό χαρακτήρα. Παρόλα αυτά, οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος συμπεριλαμβανομένων κρατικών φορέων, εργοδοτών, μπορούσε, μέσω των δικτυωμένων δομών του Κέντρου, να αξιοποιεί πληροφορίες της βάσης.

Λειτουργία εξειδικευμένων Δομών παροχής υπηρεσιών προσανατολισμού, πληροφόρησης και ψυχολογικής στήριξης με παράλληλη επιμόρφωση του στελεχιακού δυναμικού τους - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ «ΚΕΜΜΕΠΑΠ-ΗΦΑΙΣΤΟΣ»

Τα Γραφεία Στήριξης μεταναστών, παλιννοστούντων και προσφύγων στο Δήμο Νέας Ιωνίας Αττικής και στο Νομό Ξάνθης, αποτελούν δύο εξειδικευμένες δομές που δημιουργήθηκαν με σκοπό την παροχή στους επωφελούμενους, εξατομικευμένων υπηρεσιών προσανατολισμού, πληροφόρησης και ψυχολογικής στήριξης. Τα γραφεία έδιναν επίσης, πληροφορίες σχετικά με ζητήματα απασχόλησης, νομικές συμβουλές αναφορικά με τα εργασιακά τους δικαιώματα, πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες και τις διαδικασίες αναγνώρισης και πιστοποίησης των επαγγελματικών δεξιοτήτων που παρέχει το πρόγραμμα, πληροφορίες για όλα τα υπάρχοντα προγράμματα επαγγελματικής

κατάρτισης και εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, υπηρεσίες εξατομικευμένης ψυχολογικής στήριξης σε πρόσφυγες, παλιννοστούντες και μετανάστες που έπεσαν θύματα ρατσιστικών εκδηλώσεων, κλπ. Τα Γραφεία Στήριξης της Νέας Ιωνίας στο Νομό Αττικής και της Ξάνθης δε λειτουργούν πλέον ως αυτόνομες δομές αλλά οι παρεχόμενες από αυτές υπηρεσίες παρέχονται βάσει των μεθοδολογιών και των εργαλείων που παρήχθησαν από το Έργο από την Κοινωνική Υπηρεσία του αντίστοιχου Δήμου και το ΚΕΠ της Σταυρούπολης, καθώς στελέχη τους συμμετείχαν στο Πρόγραμμα και έλαβαν τη σχετική κατάρτιση.

Λειτουργία Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης –Αναπτυξιακή Σύμπραξη «ΣΥΝΕΡΓΙΑ»

Στα πλαίσια του Α΄ κύκλου εφαρμογής της Κ.Π. «EQUAL» και στο Μέτρο 2.2 «Ενίσχυση της Κοινωνικής Οικονομίας», υλοποιήθηκε το Έργο της Αναπτυξιακής Σύμπραξης «ΣΥΝΕΡΓΙΑ» με επικέντρωση σε άτομα με ψυχικές ασθένειες. Η υλοποίηση του Έργου οδήγησε στην επιτυχή δημιουργία τριών 3 **Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.)** στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και την Κέρκυρα. Οι Κοι.Σ.Π.Ε. με πρωτοπόρο τρόπο ενισχύουν την επαγγελματική αποκατάσταση και την ισότιμη ένταξη των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, αυξάνουν τις προϋποθέσεις για κοινωνική συνοχή και οικονομική ανάπτυξη και θεσμοθετήθηκαν με το Νόμο 2716/99. Αξιομνημόνευτη πρόνοια του νομοθέτη αποτελεί το ότι οι απασχολούμενοι στους Κοι.Σ.Π.Ε. συνεχίζουν να λαμβάνουν επιδόματα /συντάξεις που δικαιούνται βάσει άλλων ρυθμίσεων, ενώ κάτι τέτοιο δεν ισχύει σε περίπτωση που απασχοληθούν σε άλλου τύπου επιχειρήσεις.

Ιδιαίτερα, επισημαίνεται, ότι οι Κοι.Σ.Π.Ε. είναι **θεσμοθετημένη μορφή Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας** στη χώρα μας.

Οι 3 παραπάνω Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης ιδρύθηκαν με τη στήριξη ομάδας τεχνικής, διοικητικής και χρηματοοικονομικής υποστήριξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα με τη διακριτική επωνυμία «ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ», που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του Έργου και στην οποία συμμετέχουν το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (Ε.Π.Ι.Ψ.Υ), ο Ελληνικός Οργανισμός Μικρών-Μεσαίων Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ), το Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής (Κ.Ψ.Υ.), η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος (Α.Τ.Ε.) και το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής. Επίσης, μέσω του «ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΥ» υποστηρίζεται πέραν των υποχρεώσεων της Σύμπραξης βάσει του εγκριθέντος Έργου η δημιουργία **άλλων 7 Κοι.Σ.Π.Ε.** (στην υπόλοιπη επικράτεια).

Δημιουργία και λειτουργία Δομών Αντιρατσιστικής Παρέμβασης

Στο πλαίσιο του Έργου Equal «**DREAM-ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΟΒΙΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ**» που συντόνισε το ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ «ΔΗΜΗΤΡΑ» δημιουργήθηκαν και λειτούργησαν, συνολικά, 7 Δομές **Αντιρατσιστικής Παρέμβασης**.

Ειδικότερα για τη στήριξη των **Ρομά**, ιδρύθηκε μια νέα δομή στήριξης στο Δήμο Εχεδώρου (περιοχή Γκόνα) στη Θεσσαλονίκη, όπου σημειώνεται μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού τσιγγάνων. Η παραπάνω Δομή Αντιρατσιστικής Παρέμβασης λειτουργεί με ευθύνη του ΑΓΙΣΟ (Σύλλογος Οικιστών Οικισμού Αγίας Σοφίας Δήμου Εχεδώρου), που αποτελεί και μέλος του ΣΟΚΑΔΡΕ (Συντονιστικό Οργανώσεων και Κοινοτήτων για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ρομά στην Ελλάδα) και στηρίζει τους Ρομά. Η δομή οργανώθηκε σε χώρο μέσα στον οικισμό των Ρομά του δήμου Εχεδώρου.

Ρόλος της Δομής:

1. Συμβουλευτική στήριξη των Ρομά της περιοχής για όλα τα θέματα που τους αφορούν: οικιστικά, ταυτότητες, εκπαίδευση, δικαιώματα, προώθηση για νομικές συμβουλές στο συνήγορο του πολίτη.
2. Λειτουργία της ως Δομή Αντιρατσιστικής παρέμβασης. Και συγκεκριμένα:
 - Η δομή παρακολουθεί τις εφημερίδες, τις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, τις κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις για την εμφάνιση φαινομένων ρατσισμού
 - Διερευνά, αναφέρει, καταγράφει και παρακολουθεί περιπτώσεις διακρίσεων, που δεν καταγγέλλονται μεν αλλά εφαρμόζονται, όπως π.χ. σε συνθήματα σε τοίχους, σε διαφημίσεις κι εκπομπές στην τηλεόραση, σε άρθρα στον τύπο, σε αγγελίες πρόσληψης σε θέσεις εργασίας, σε ρατσιστικές εκδηλώσεις ή/ και διαδηλώσεις εξτρεμιστικών οργανώσεων
 - Τροφοδοτεί το Portal του έργου dream.net.gr με σχετικό υλικό και περιπτώσεις (από την περιοχή εφαρμογής της)
 - Συνδέεται με Μ.Κ.Ο (NGO's) και φορείς υποστήριξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για στήριξη και βοήθεια
 - Οργανώνει/ στηρίζει εκδηλώσεις αντιρατσιστικού χαρακτήρα
 - Συνεργάζεται με οργανισμούς και υπηρεσίες για την αποφυγή φαινομένων διακρίσεων και την προώθηση ορθών πρακτικών και πολιτικών ισότητας
 - Συνεργάζεται με: τα ΚΕΣΥΥ, τους φορείς και συλλόγους εκπροσώπησης των ομάδων που υπόκεινται ρατσισμό, τους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς που ασχολούνται με την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των μειονοτήτων, τα γραφεία του «Συνηγόρου του Πολίτη», τα Γραφεία του Πολίτη που δημιουργήθηκαν στους Καποδιστριακούς Δήμους για την ενημέρωση των πολιτών, με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών κι εμπειριών, για θέματα που αφορούν φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας.
 - Συμμετείχε στην παραγωγή προϊόντων του Έργου, όπως στην έκδοση στην ελληνική γλώσσα της «Κοινής έκθεσης για την Ελλάδα του Ευρωπαϊκού Κέντρου για τα δικαιώματα των Ρομά και του Ελληνικού Παρατηρητηρίου των Συμφωνιών του Ελσίνκι»

Η ως άνω Δομή στο διάστημα λειτουργίας της εξυπηρέτησε περισσότερους από 700 Ρομά, του Οικισμού της Αγίας Σοφίας αλλά και κατοίκους των γύρω συνοικιών. Οι σύμβουλοι της Δομής αποτέλεσαν το συνδετικό κρίκο των κατοίκων του οικισμού με την ευρύτερη κοινωνία της Θεσσαλονίκης και διευκόλυναν την πρόσβαση των Ρομά στις δημόσιες υπηρεσίες. Οι επωφελούμενοι ενημερώθηκαν για τις δυνατότητες αξιοποίησης των στεγαστικών δανείων, για τα απαιτούμενα δικαιολογητικά έκδοσης ταυτότητας, Αριθμού Φορολογικού Μητρώου, κάρτας ανεργίας κλπ. Έγιναν οι απαραίτητες παραπομπές σε υπηρεσίες υγείας, όπως Νοσοκομεία, ιδρύματα αλλά και σε υπηρεσίες πρόνοιας για την έκδοση βιβλιαρίων υγείας. Τέλος, διευκολύνθηκαν οι δικαιούχοι των επιδομάτων απορίας, πολυτέκνων και αναπηρίας, αλλά και όσοι άλλοι Ρομά εξέφρασαν αιτήματα στη Δομή.

Αναπτυξιακή Σύμπραξη «NEMESIS»

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου της Αναπτυξιακής Σύμπραξης «NEMESIS» αναπτύχθηκαν καινοτόμες δράσεις εντός και εκτός φυλακής για φυλακισμένους και αποφυλακισθέντες, όπως:

- Επαγγελματική κατάρτιση 23 γυναικών φυλακισμένων, με πιστοποίηση (ECDL) για πρώτη φορά των επαγγελματικών δεξιοτήτων 18 καταρτιθεισών.
- Δημιουργία προσωπικών παραγωγικών εργαστηρίων, με ευεργετικό υπολογισμό χρόνου κράτησης.
- Στήριξη μητέρων κρατούμενων – παιδικόι σταθμοί.
- Συμβουλευτικές συνοδευτικές υπηρεσίες εντός φυλακής, από διεπιστημονική ομάδα (Δικηγόροι, εγκληματολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, γιατροί, επαγγελματικοί σύμβουλοι κλπ.). η οποία συνεχίζει να παρέχεται και μετά την αποφυλάκιση των κρατουμένων.
- Συνεργασία δομών εντός και εκτός φυλακής.
- Δημιουργία και λειτουργία κέντρων υποδοχής αποφυλακισμένων με ιδιαίτερα καινοτόμες προσεγγίσεις όπως, λειτουργία ταμείου αρωγής, παροχή επαγγελματικής κατάρτισης, προώθηση στην αγορά εργασίας κλπ.
- Δημιουργία ανοιχτής γραμμής επικοινωνίας με την ομάδα στόχο των **αποφυλακισθέντων τσιγγάνων** (και στη γλώσσα τους). Η ανοιχτή γραμμή εξυπηρέτησε την ανάγκη για άμεση και συνεχή επικοινωνία και πληροφόρηση σε εξειδικευμένα θέματα, ενώ η λειτουργία της υποστηρίχθηκε και συμπληρώθηκε μέσω της παροχής διαρκούς στήριξης στους αποφυλακισθέντες τσιγγάνους από ομάδα εθελοντών επιστημόνων διαφόρων ειδικοτήτων.
- Διενέργεια κοινωνικής έρευνας για τον εντοπισμό της ομάδας στόχου των **αποφυλακισθέντων τσιγγάνων** και των κοινωνικών αναγκών της. Η παραπάνω κοινωνική έρευνα αναδεικνύοντας όλα τα προβλήματα και τις ανάγκες των αποφυλακισμένων, έδωσε στην Αναπτυξιακή Σύμπραξη τη δυνατότητα να εντοπίσει και να προτείνει συγκεκριμένες θεραπείες και λύσεις.